

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

**I RAPORT CZĄSTKOWY – RAPORT WSTĘPNY
PRZYGOTOWANY W RAMACH PROJEKTU
„OBSERWATOR RYNKU PRACY REGIONU WAŁBRZYSKIEGO”**

Spis treści

1. Potencjał społeczno-gospodarczy regionu jeleniogórsko-legnickiego	4
1.1. Wprowadzenie	4
1.2. Sytuacja demograficzna w regionie jeleniogórsko-legnickim	4
1.3. Rynek pracy regionu jeleniogórsko-legnickiego	20
2. Wykształcenie ludności i szkolnictwo ponadgimnazjalne w regionie jeleniogórsko-legnickim ...	46
2.1 Wstęp	46
2.2 Poziom wykształcenia ludności i jego zmiany	47
2.3 Szkoły ponadgimnazjalne w regionie jeleniogórsko-legnickim	51
2.4 Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych w regionie jeleniogórsko-legnickim	57
2.5 Absolwenci szkół ponadgimnazjalnych w regionie jeleniogórsko-legnickim	60
2.6 Egzaminy potwierdzające kwalifikacje zawodowe	65
2.7 Zakończenie	75
3. Sytuacja i perspektywy rozwoju zawodowego młodzieży w świetle systemu edukacyjnego i oczekiwanych przez pracodawców kompetencji w latach 2006-2009.	77
3.1 Problemy zatrudnienia młodzieży na Dolnym Śląsku w latach 2006 -2009	77
3.2 Przyczyny bezrobocia wśród młodzieży i bariery przy przyjęciach do pracy	78
3.3 Bezrobocie na dolnośląskim rynku pracy w latach 2006-2009 a sytuacja młodzieży	80
3.4 System edukacji i oświaty a kwalifikacje absolwentów	107
3.5 Kompetencje społeczne i zawodowe	117
3.6 Podsumowanie i rekomendacje	135
4. Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w regionie jeleniogórsko - legnickim na tle województwa dolnośląskiego w latach 2006 - 2009 wybrane aspekty	139
4.1 Uwagi wprowadzające	139
4.2 Podstawy konstrukcji metodologicznej monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych (MZDIN)	141
4.3 Obszar badań i wybrane aspekty metodologiczne	143
4.4 Analiza danych źródłowych – ogólna charakterystyka	144
4.5 Generatory bezrobocia a bezrobotni absolwenci	146
4.6 Skupiska ofert pracy	148
4.7 Zawody i specjalności o najwyższym deficycie i nadwyżce	149
4.8 Podsumowanie	157
Spis tabel	195

Spis rysunków i wykresów.....	202
Literatura	205

1. Potencjał społeczno-gospodarczy regionu jeleniogórsko-legnickiego

1.1. Wprowadzenie

Niniejsza część raportu poświęcona jest ocenie potencjału społeczno-gospodarczego w regionie jeleniogórsko-legnickim. Szczególną uwagę poświęcono uwarunkowaniom demograficznym oraz analizie zjawisk zachodzących w sferze zatrudnienia i bezrobocia. Zgodnie z podziałem administracyjnym, począwszy od 2008 roku w skład regionu jeleniogórsko-legnickiego wchodzi dwa podregiony: jeleniogórski dzielący się na dziewięć powiatów: bolesławiecki, jaworski, jeleniogórski, kamiennogórski, lubański, lwówecki, zgorzelecki, złotoryjski i miasto Jelenia Góra oraz podregion legnicko-głogowski obejmujący sześć powiatów: głogowski, górowski, legnicki, lubiński, polkowicki i miasto Legnica. Analiza sytuacji demograficznej oraz sytuacji na rynku pracy została przeprowadzona na poziomie podregionów oraz powiatów na tle województwa dolnośląskiego. Diagnoza na poziomie lokalnym pozwoliła na uwypuklenie specyfiki lokalnych rynków pracy. Analizie poddano poziom, strukturę oraz dynamikę cech charakteryzujących potencjał społeczno-gospodarczy regionu. W części dotyczącej sytuacji demograficznej szczegółowo opisano rozmieszczenie przestrzenne ludności, strukturę według płci, wieku oraz według ekonomicznych grup wiekowych. Aktywność zawodowa ludności została przedstawiona według czterech sektorów ekonomicznych. W obszarze bezrobocia analizie poddano liczbę bezrobotnych, stopę bezrobocia oraz strukturę osób pozostających bez pracy według podstawowych cech społecznych i demograficznych. Badanie obejmowało lata 2006-2009 i oparte zostało na źródłach danych zastanych dotyczących rozpatrywanego obszaru, w szczególności wykorzystano dane statystyczne publikowane przez Wrocławski Urząd Statystyczny, dane zawarte w Banku Danych Regionalnych GUS oraz informacje pochodzące z Dolnośląskiego Wojewódzkiego Urzędu Pracy.

1.2. Sytuacja demograficzna w regionie jeleniogórsko-legnickim

1.2.1. Ludność regionu i jej rozmieszczenie przestrzenne

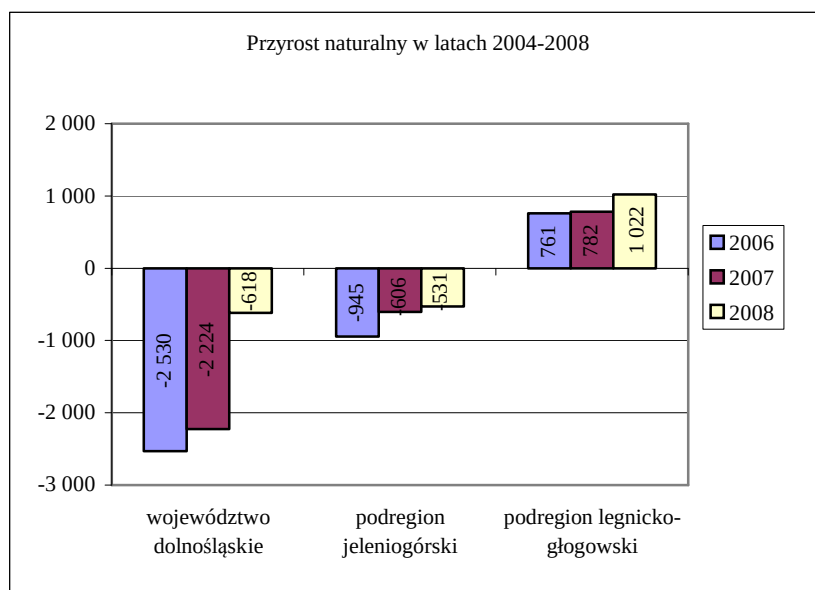
Podregiony jeleniogórski i legnicko-głogowski zajmują łącznie powierzchnię 9 043 km², co stanowi 45,3% powierzchni województwa dolnośląskiego, z czego 27,9% przypada na podregion jeleniogórski, a 17,4% na legnicko-głogowski. Na koniec 2008 r. obszar jeleniogórsko-legnicki zamieszkiwało 1 026 887 osób, czyli 35,7% ludności województwa dolnośląskiego. Stan, zmiany oraz prognozy dotyczące liczby ludności w analizowanych podregionach zostały ujęte w tabeli 1.1.

Tabela 1.1. Ludność w województwie dolnośląskim oraz podregionach jeleniogórskim i legnicko-głogowskim w latach 2006-2008 oraz prognoza na lata 2010 i 2020

Wyszczególnienie	Stan ludności na 31 XII			Dynamika		Prognoza ludności		Dynamika	
	2006	2007	2008	2007	2008	2020	2030	2020	2030
	w osobach			2006=100		w osobach		2006=100	
województwo dolnośląskie	2 882 317	2 878 410	2 877 059	99,9	99,8	2 799 888	2 688 307	97,1	93,3
podregion jeleniogórski	581 467	579 646	578 265	99,7	99,4	559 501	531 922	96,2	91,5
podregion legnicko-głogowski	449 072	448 586	448 622	99,9	99,9	430 398	402 415	95,8	89,6

Źródło: *Województwo dolnośląskie. Podregiony, powiaty, gminy*. Urząd statystyczny we Wrocławiu, 2007, 2008 i 2009; *Prognoza ludności na lata 2008-2035*, GUS, Warszawa 2004; Obliczenia własne.

Zarówno w całym województwie dolnośląskim, jak i w rozpatrywanych podregionach, w latach 2007 i 2008 nastąpił spadek liczby ludności w stosunku do 2006 roku i prognozuje się, że ta tendencja utrzyma się w kolejnych dziesięcioleciach. W latach 2007 i 2008 odnotowano nieco mniejszy ubytek ludności w podregionie legnicko-głogowskim niż w jeleniogórskim. Natomiast przewiduje się, że do 2030 roku liczba ludności podregionu legnicko-głogowskiego zmniejszy się aż o 10,4%, a regionu jeleniogórskiego o 8,5%. Duże zróżnicowanie w latach 2006-2008 wykazywał przyrost naturalny (rysunek 1.1).

Rysunek 1.1. Przyrost naturalny w województwie dolnośląskim oraz podregionach jeleniogórskim i legnicko-głogowskim w latach 2006-2008

Źródło: *Województwo dolnośląskie. Podregiony, powiaty, gminy*. Urząd statystyczny we Wrocławiu, 2007, 2008 i 2009; Bank danych regionalnych GUS. Obliczenia własne.

W całym województwie dolnośląskim przyrost naturalny w latach 2006-2008 był ujemny, lecz różnica pomiędzy liczbą urodzin a liczbą zgonów systematycznie malała. Podregion jeleniogórski podlegał analogicznym zmianom, natomiast w podregionie legnicko-głogowskim odnotowano dodatni przyrost naturalny we wszystkich badanych latach.

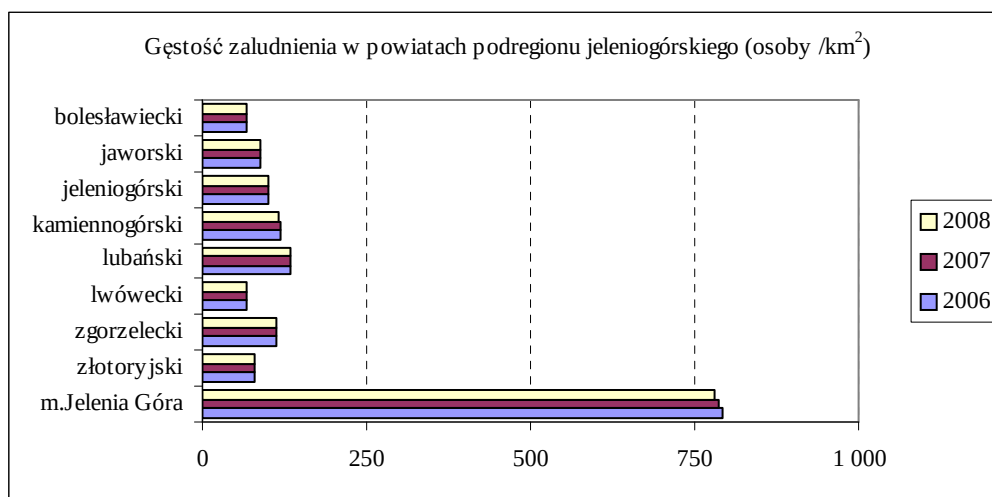
Województwo dolnośląskie charakteryzuje się wysoką gęstością zaludnienia (144,1 osoby na 1 km² na koniec 2008 r.) oraz wysokim stopniem urbanizacji (ludność w miastach na koniec 2008 r. stanowiła 70,5% ogółu ludności). Analogiczne wskaźniki dla podregionów jeleniogórskiego i legnicko-głogowskiego wskazują na zróżnicowanie tych podregionów (tabela 1.2).

Tabela 1.2. Gęstość zaludnienia i wskaźniki urbanizacji w województwie dolnośląskim oraz podregionach jeleniogórskim i legnicko-głogowskim w latach 2006-2008

Wyszczególnienie	Lata		
	2006	2007	2008
Gęstość zaludnienia (osoby/km²)			
województwo dolnośląskie	144,4	144,2	144,1
podregion jeleniogórski	104,9	104,5	104,2
podregion legnicko-głogowski	129,9	129,7	129,7
Wskaźnik urbanizacji (%)			
województwo dolnośląskie	70,9	70,7	70,5
podregion jeleniogórski	63,2	62,9	62,8
podregion legnicko-głogowski	72,7	72,4	72,2

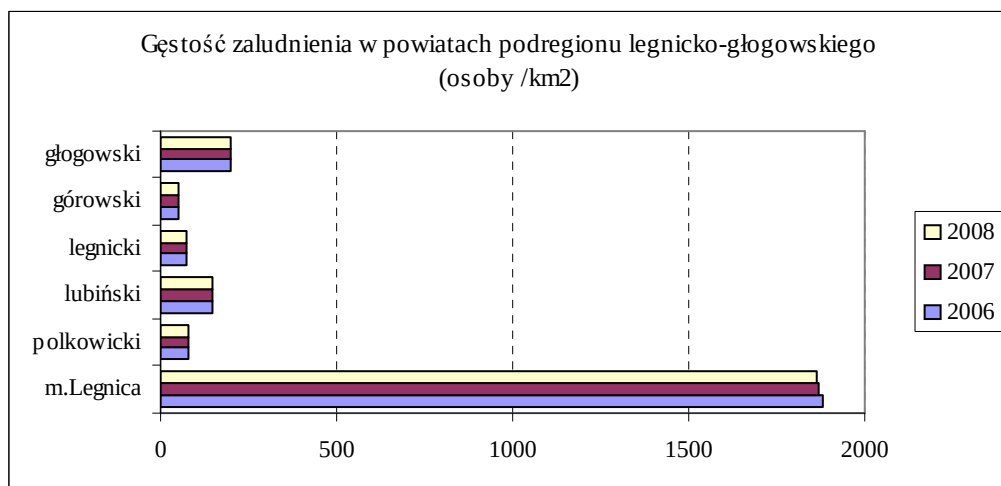
Źródło: Województwo dolnośląskie. Podregiony, powiaty, gminy. Urząd statystyczny we Wrocławiu, 2007, 2008 i 2009; Bank danych regionalnych GUS. Obliczenia własne.

W latach 2006-2008 gęstość zaludnienia i stopień urbanizacji podlegały nieznacznym wahaniom, natomiast w ramach podregionów istniały wyraźne różnice w koncentracji ludności. Gęstość zaludnienia w powiatach podregionu jeleniogórskiego wahała się od 68 osób na km² w powiecie bolesławieckim do 134 osób na km² w powiecie lubańskim oraz 791 osób na km² w powiecie miejskim – Jeleniej Górze, natomiast w podregionie legnicko-głogowskim od 50 osób na km² w powiecie górowskim do 149 osób na km² w powiecie lubińskim oraz 1878 osób na km² w powiecie miejskim – Legnicy. (rysunki 1.2 i 1.3).

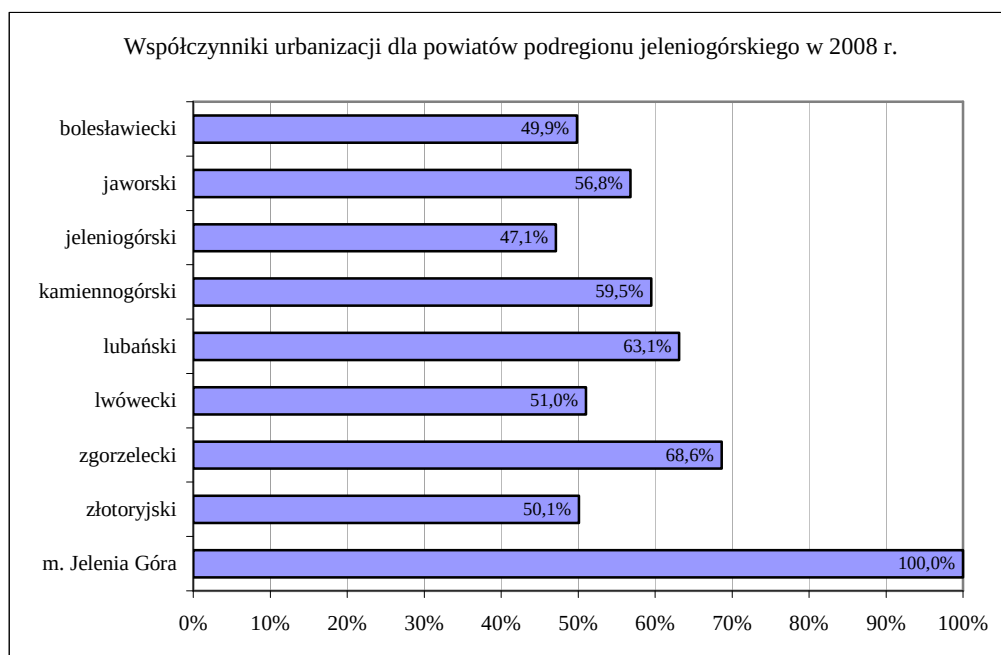
Rysunek 1.2. Gęstość zaludnienia w powiatach podregionu jeleniogórskiego w latach 2006-2008.

Źródło: Województwo dolnośląskie. Podregiony, powiaty, gminy. Urząd statystyczny we Wrocławiu, 2007, 2008 i 2009; Bank danych regionalnych GUS. Obliczenia własne.

Rysunek 1.3. Gęstość zaludnienia w powiatach podregionu legnickiego-głogowskiego w latach 2006-2008
 Źródło: Województwo dolnośląskie. Podregiony, powiaty, gminy. Urząd statystyczny we Wrocławiu, 2007, 2008 i 2009; Bank danych regionalnych GUS. Obliczenia własne.

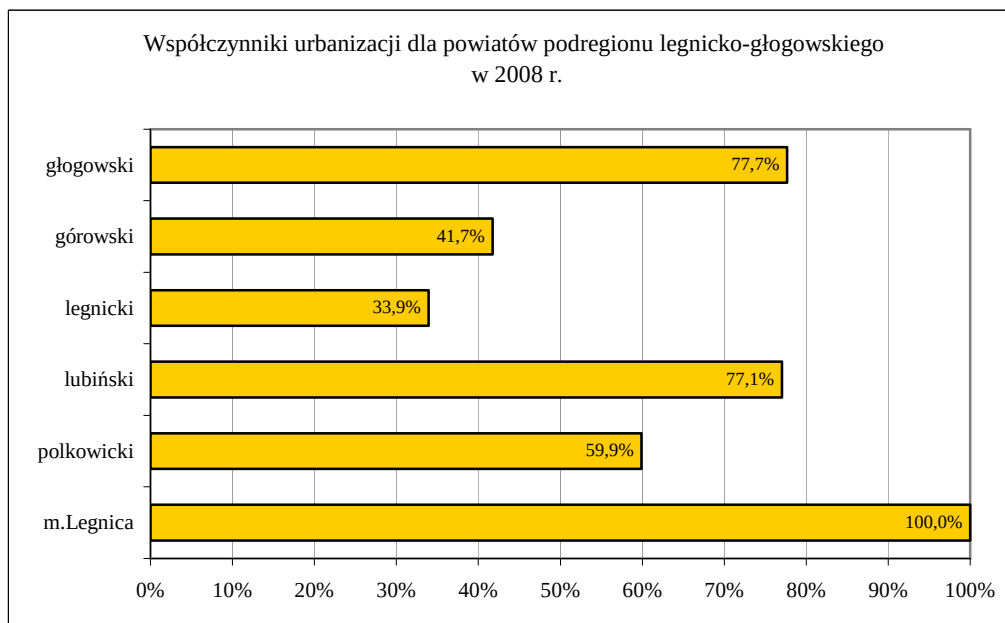
W województwie dolnośląskim oraz jego podregionach odnotowano wysokie wskaźniki urbanizacji, ale struktura ludności ze względu na miejsce zamieszkania wykazywała znaczne zróżnicowanie w ujęciu przestrzennym. Rysunki 1.4 i 1.5 przedstawiają współczynniki urbanizacji dla poszczególnych powiatów podregionów w 2008 r.

Rysunek 1.4. Współczynniki urbanizacji w powiatach podregionu jeleniogórskiego w 2008 r.
 Źródło: Województwo dolnośląskie. Podregiony, powiaty, gminy 2009, Urząd statystyczny we Wrocławiu 2009; Bank danych regionalnych GUS. Obliczenia własne.

Podregion jeleniogórski odznaczał się mniejszym zróżnicowaniem, ludność miejska stanowiła co najmniej połowę ludności każdego powiatu, wyjątkiem był powiat ziemski-

jeleniogórski (47,3%). Najsilniejsze zurbanizowanie, po powiecie grodzkim-jeleniogórskim, odnotowano w powiecie zgorzeleckim (68,6%).

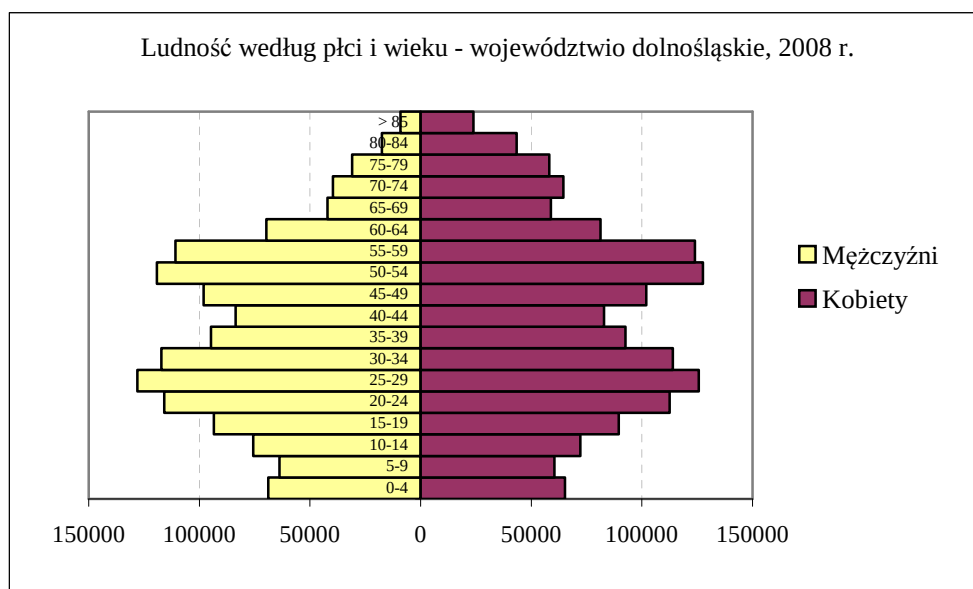
Rysunek 1.5. Współczynniki urbanizacji w powiatach podregionu legnicko-głogowskiego w 2008 r.
 Źródło: Województwo dolnośląskie. Podregiony, powiaty, gminy 2009, Urząd statystyczny we Wrocławiu 2009; Bank danych regionalnych GUS. Obliczenia własne.

W podregionie legnicko-głogowskim wystąpiły istotne różnice w stopniu urbanizacji poszczególnych powiatów. W powiatach głogowskim i lubińskim znacząco przeważała ludność miejska (odpowiednio 77,7% i 77,1%), natomiast w powiecie górskim oraz ziemskim legnickim stanowiła ona mniejszość (odpowiednio 41,7% i 33,9%).

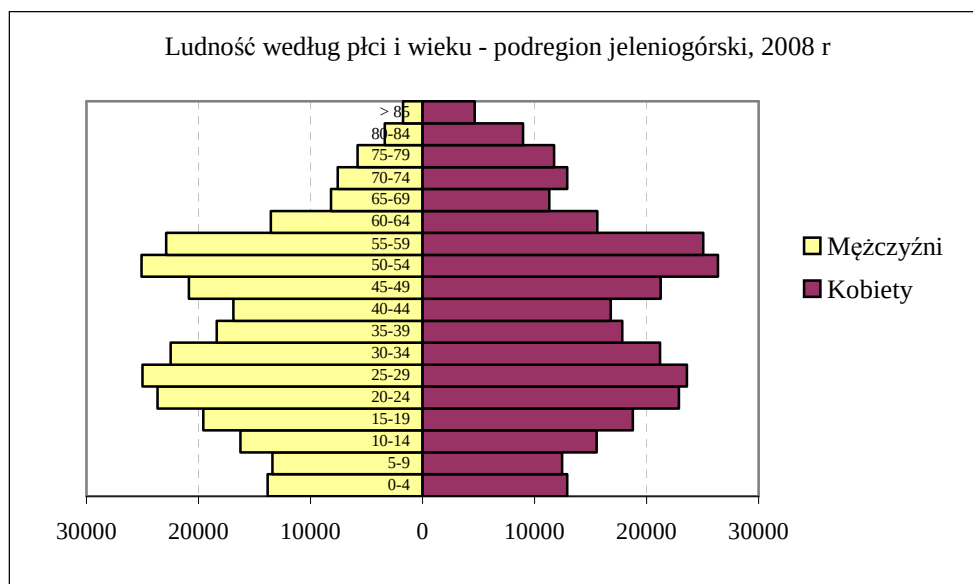
1.2.2. Ludność według wieku i płci

Struktury ludności według płci i wieku w 2008 r. odzwierciedlają piramidy przedstawione na rysunkach 1.6-1.8. W województwie dolnośląskim (por. rysunek 1.6) dwie najliczniejsze grupy wiekowe stanowiły osoby w wieku 25-29 oraz 50-54 lat, przy czym grupy te charakteryzowały się zbliżoną liczebnością, odpowiednio 253,6 tys. oraz 246,9 tys. osób. Dwie kolejne najliczniejsze grupy tworzyła ludność w przedziałach wiekowych 55-59 oraz 30-34 lat. Te cztery kategorie wiekowe obejmujące ludność w wieku 50-59 oraz 29-34 lat stanowiły 33,6% populacji województwa dolnośląskiego, a ich wysokie udziały w strukturze są odzwierciedleniem dużej liczby urodzeń podczas powojennego wyżu demograficznego z lat pięćdziesiątych oraz jego echa na przełomie lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych ubiegłego wieku. Piramida według wieku i płci wskazuje na występowanie nadwyżki liczebnej kobiet nad mężczyznami w starszych grupach wiekowych oraz nadwyżki liczebnej mężczyzn nad kobietami w młodszych grupach wiekowych. Zrównywanie się

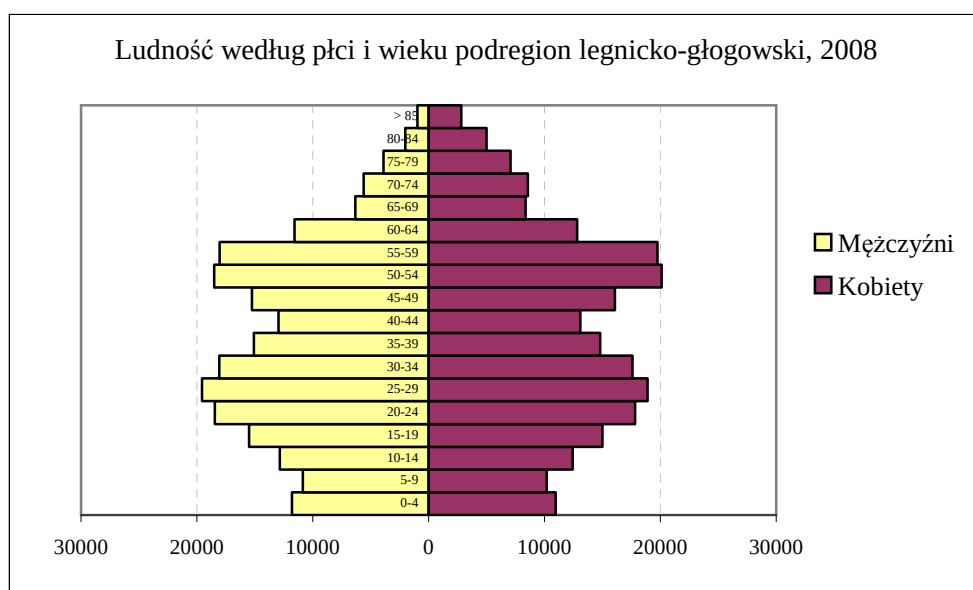
liczby mężczyzn i kobiet następowało w wieku ok. 40 lat, a począwszy od wieku 45 lat rozpoczynała się przewaga kobiet nad mężczyznami, która osiąga maksimum 27,2 tys. w grupie wiekowej 75-79 lat. Zwężająca się podstawa piramidy sugeruje ewolucję w kierunku regresywnego typu struktury ludności, ale odnotowana większa liczba ludności w wieku 0-4 lata niż w kolejnej grupie 5-9 lat wskazuje na zmianę tendencji po raz pierwszy od dwudziestu lat.

Rysunek 1.6. Struktura ludności według płci i wieku w województwie dolnośląskim w 2008 r.
 Źródło: *Województwo dolnośląskie. Podregiony, powiaty, gminy 2009*, Urząd statystyczny we Wrocławiu 2009;
 Bank danych regionalnych GUS. Obliczenia własne.

Rysunek 1.7. Struktura ludności według płci i wieku w podregionie jeleniogórskim w 2008 r.
 Źródło: *Województwo dolnośląskie. Podregiony, powiaty, gminy 2009*, Urząd statystyczny we Wrocławiu 2009;
 Bank danych regionalnych GUS. Obliczenia własne.

Rysunek 1.8. Struktura ludności według płci i wieku w podregionie legnicko-głogowskim w 2008 r.
 Źródło: *Województwo dolnośląskie. Podregiony, powiaty, gminy 2009*, Urząd statystyczny we Wrocławiu 2009; Bank danych regionalnych GUS. Obliczenia własne.

Zarówno w podregionie jeleniogórskim, jak i w podregionie legnicko-głogowskim największą część populacji ogółem stanowiły osoby w wieku 50-54 lat, odpowiednio 51,4 tys. oraz 38,6 tys. W podregionie jeleniogórskim ten przedział wiekowy był reprezentowany najliczniej zarówno przez mężczyzn, jak i kobiety, natomiast sytuacja przedstawiała się nieco odmiennie w podregionie legnicko-głogowskim, gdzie grupa wiekowa 50-54 lata była najliczniejszą w przypadku kobiet, ale nie w przypadku mężczyzn, których odnotowano najwięcej w przedziale 25-29 lat. Odmiennie niż w całym województwie dolnośląskim, w analizowanych podregionach druga co do liczebności grupa wiekowa kobiet obejmowała wiek 55-59 lat. Analogicznie jak cały region, obydwa podregiony zostały scharakteryzowane przez piramidy zwężające się ku podstawie, a więc odzwierciedlające przeobrażenie w regresywny typ struktury ludności. W obu podregionach zaobserwowano większą liczebność najmłodszej kategorii wiekowej, tj. 0-4 lata, niż w poprzedzającej ją grupie wiekowej 5-9 lat.

Proporcje płci w podregionie legnicko-głogowskim nie były zachowane, a przewaga liczebna kobiet nad mężczyznami rozpoczynała się już od grupy wiekowej 40-44 lata, osiągając maksimum 3,2 tys. dla kategorii 75-79 lat. W podregionie jeleniogórskim nadwyżka kobiet nad mężczyznami istniała począwszy od grupy wiekowej 45-49 lat i przyjęła największą wartość dla zakresu 75-79 lat.

W województwie dolnośląskim przeważają kobiety, które w 2008 r. stanowiły 52,1% ogółu ludności. Współczynniki feminizacji wykazują zróżnicowanie w zależności od miejsca zamieszkania (tabela 3).

Tabela 1.3. Współczynniki feminizacji w województwie dolnośląskim oraz podregionach jeleniogórskim i legnicko-głogowskim w latach 2006-2008

Wyszczególnienie	Ogółem			Miasto			Wieś		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008
województwo dolnośląskie	108,5	108,7	108,7	111,4	111,8	111,9	101,6	101,6	101,6
podregion jeleniogórski	107,6	107,7	107,7	111,3	111,6	111,6	101,5	101,3	101,5
podregion legnicko-głogowski	106,3	106,5	106,5	108,4	108,7	108,7	100,9	100,8	101,0

Źródło: Województwo dolnośląskie. Podregiony, powiaty, gminy. Urząd statystyczny we Wrocławiu, 2007, 2008 i 2009; Bank danych regionalnych GUS. Obliczenia własne.

Szczególnie duża przewaga liczebna kobiet nad mężczyznami zaznaczała się w miastach, podczas gdy na wsi dysproporcje były nieznaczne. W podregionie jeleniogórskim na 100 mężczyzn zamieszkujących w mieście przypadało przeciętnie 111,6 kobiet, a na wsi 101,5. Podregion legnicko-głogowski odznaczał się niższym stopniem feminizacji, przy czym różnica wyraźniej zarysowywała się w miastach – 108,7 kobiet na 100 mężczyzn niż na wsi, gdzie na 100 mężczyzn przypadało 101 kobiet.

W Polsce, podobnie jak we wszystkich społeczeństwach europejskich, obserwuje się wzrost procentowego udziału osób, które dożywają zaawansowanego wieku. Starzenie się społeczeństw niesie ze sobą liczne skutki społeczne, polityczne i ekonomiczne. Odsetek osób starszych nieustająco wzrasta, na co składają się liczne przyczyny takie, jak: osiągnięcie wieku emerytalnego przez osoby z powojennego wyżu demograficznego, spadek liczby urodzin oraz wzrost długości życia, między innymi na skutek polepszania standardu życia oraz zwiększania zasięgu opieki zdrowotnej. Do określania stopnia demograficznego zestarzenia się społeczeństwa ONZ proponuje trzystopniową skalę, tworzoną na podstawie udziału ludzi starszych (65+): poniżej 4% - populacja młoda, 4-7% populacja dojrzała, powyżej 7% populacja stara. Innym narzędziem analitycznym stosowanym przez Departament Badań Ludnościowych ONZ jest wskaźnik starzenia się (*ageing index*) obliczany jako iloraz ludności powyżej sześćdziesiątego roku życia do ludności poniżej piętnastego roku życia. Wartości tych miar dla województwa dolnośląskiego oraz podregionów jeleniogórskiego i legnicko-głogowskiego zawiera tabela 1.4.

Tabela 1.4. Udział ludzi starszych (65+) w ludności ogółem oraz wartości wskaźnika starzenia się dla województwa dolnośląskiego oraz podregionów jeleniogórskiego i legnicko-głogowskiego w latach 2006-2008.

Wyszczególnienie	Udział ludzi starszych (65+)			Wskaźnik starzenia się		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008
województwo dolnośląskie	13,6	13,5	13,5	121,0	126,9	132,7
podregion jeleniogórski	13,3	13,3	13,2	112,6	118,7	124,9
podregion legnicko-głogowski	11,1	11,2	11,3	95,2	101,6	108,5

Źródło: Województwo dolnośląskie. Podregiony, powiaty, gminy. Urząd statystyczny we Wrocławiu, 2007, 2008 i 2009; Bank danych regionalnych GUS. Obliczenia własne.

Według skali zaawansowania procesu starzenia stosowanej przez ONZ ludność województwa dolnośląskiego oraz podregionów jeleniogórskiego i legnicko-głogowskiego można zaklasyfikować jako starą demograficznie. W rozpatrywanym okresie wystąpiło przestrzenne zróżnicowanie udziału ludzi starszych w ludności ogółem, w 2006 roku w podregionie legnicko-głogowskim ta frakcja była o 2,2 punktu procentowego niższa niż w sąsiednim podregionie jeleniogórskim. Różnica zmniejszyła się do 1,9 punktu procentowego w roku 2008. Województwo dolnośląskie odznaczało się wysokimi wartościami wskaźnika starzenia. W 2008 roku na sto osób poniżej piętnastego roku życia przypadały prawie 133 osoby powyżej sześćdziesiątego roku życia. Najniższe wskaźniki starzenia się odnotowano w podregionie legnicko-głogowskim, gdzie jeszcze w 2006 roku wystąpiła przewaga liczebna grupy wiekowej 0-15 nad grupą wiekową powyżej sześćdziesiątego roku życia. Wartości wskaźnika wskazują na bardzo szybko postępujący proces starzenia się społeczeństwa. W województwie dolnośląskim w 2008 roku na sto osób w wieku do piętnastu lat przypadało przeciętnie 11,7 osób powyżej sześćdziesiątego roku życia więcej w stosunku do roku 2006. Podobnie kształtowała się sytuacja w podregionach: w jeleniogórskim różnica wyniosła 12,5 osoby, a w legnicko-głogowskim 13,3 osoby. Niekorzystne tendencje w zakresie starzenia się ludności przyczyniają się do ograniczania zasobów pracy i wymagają stosowania rozwiązań polepszających status osób starszych na rynku pracy, wspierających ich aktywność zawodową między innymi poprzez rozwój kształcenia ustawicznego dającego szansę na podniesienie lub zdobycie nowych kwalifikacji. Osoby w starszym wieku stanowią coraz to większą grupę konsumentów co z kolei rodzi potrzebę rozwoju rynku dóbr i usług przeznaczonych dla tej grupy wiekowej.

1.2.3. Ludność według ekonomicznych grup wieku

Z punktu widzenia analizy rynku pracy szczególnie istotna jest struktura wiekowa ludności według ekonomicznych grup wieku, czyli ludności w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat), produkcyjnym (w przypadku kobiet 18-59 lat, w przypadku mężczyzn 18-64 lat) oraz poprodukcyjnym (w przypadku kobiet 60 lat i więcej, w przypadku mężczyzn 65 lat i więcej). Zasoby ludności w poszczególnych ekonomicznych grupach wieku dla analizowanego obszaru zawiera tabela 1.5, a przeobrażenia w czasie ilustruje rysunek 1.9.

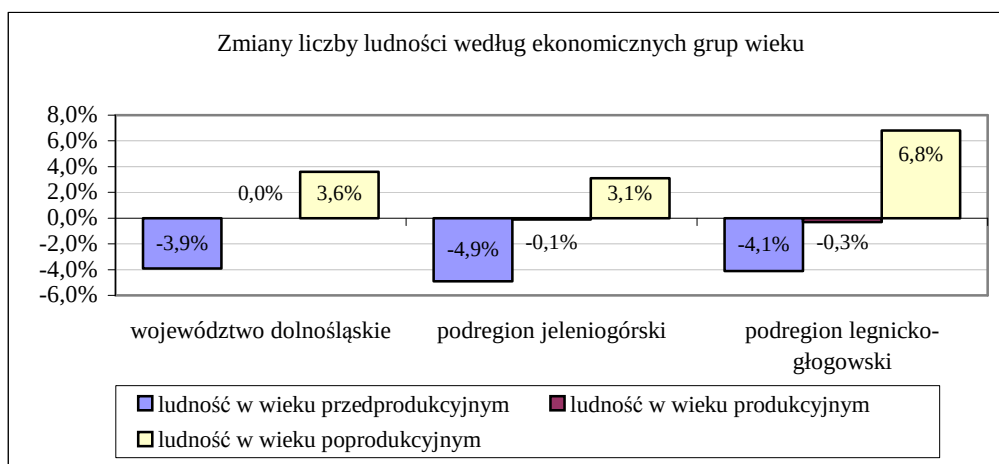
Najliczniejszą ekonomiczną grupę wiekową na wszystkich rozpatrywanych obszarach stanowiła ludność w wieku produkcyjnym i jej liczba odznaczała się najwyższą stabilnością, gdyż największa zmiana, która wystąpiła w analizowanych latach, to zmniejszenie się tej kategorii o 0,3% w podregionie legnicko-głogowskim (w roku 2008 w stosunku do 2006).

Wielkość tej grupy ludności, o kluczowym znaczeniu w tworzeniu potencjalnego zasobu pracy, wyniosła w 2008 roku w województwie dolnośląskim 1 896,6 tys. osób, z czego w podregionie jeleniogórskim 379,9 tys. osób (20% ludności w wieku produkcyjnym województwa), a w podregionie legnicko-głogowskim 298,5 tys. osób (15,7% ludności w wieku produkcyjnym województwa).

Tabela 1.5. Ludność według ekonomicznych grup wieku w województwie dolnośląskim oraz podregionach jeleniogórskim i legnicko-głogowskim w latach 2006-2008

Legnicko-głogowski w latach 2006-2008			
Wyszczególnienie	Stan na 31 XII		
	2006	2007	2008
	osoby		
Województwo dolnośląskie			
ludność w wieku przedprodukcyjnym	531 839	519 920	511 017
ludność w wieku produkcyjnym	1 897 543	1 898 148	1 896 611
ludność w wieku poprodukcyjnym	452 935	460 342	469 431
Podregion jeleniogórski			
ludność w wieku przedprodukcyjnym	112 037	108 928	106 524
ludność w wieku produkcyjnym	380 361	380 360	379 910
ludność w wieku poprodukcyjnym	89 069	90 358	91 831
Podregion legnicko-głogowski			
ludność w wieku przedprodukcyjnym	90 427	88 428	86 699
ludność w wieku produkcyjnym	29 9299	299 025	298 512
ludność w wieku poprodukcyjnym	59 346	61 133	63 411

Źródło: *Województwo dolnośląskie. Podregiony, powiaty, gminy*. Urząd statystyczny we Wrocławiu, 2007, 2008 i 2009; Bank danych regionalnych GUS. Obliczenia własne.

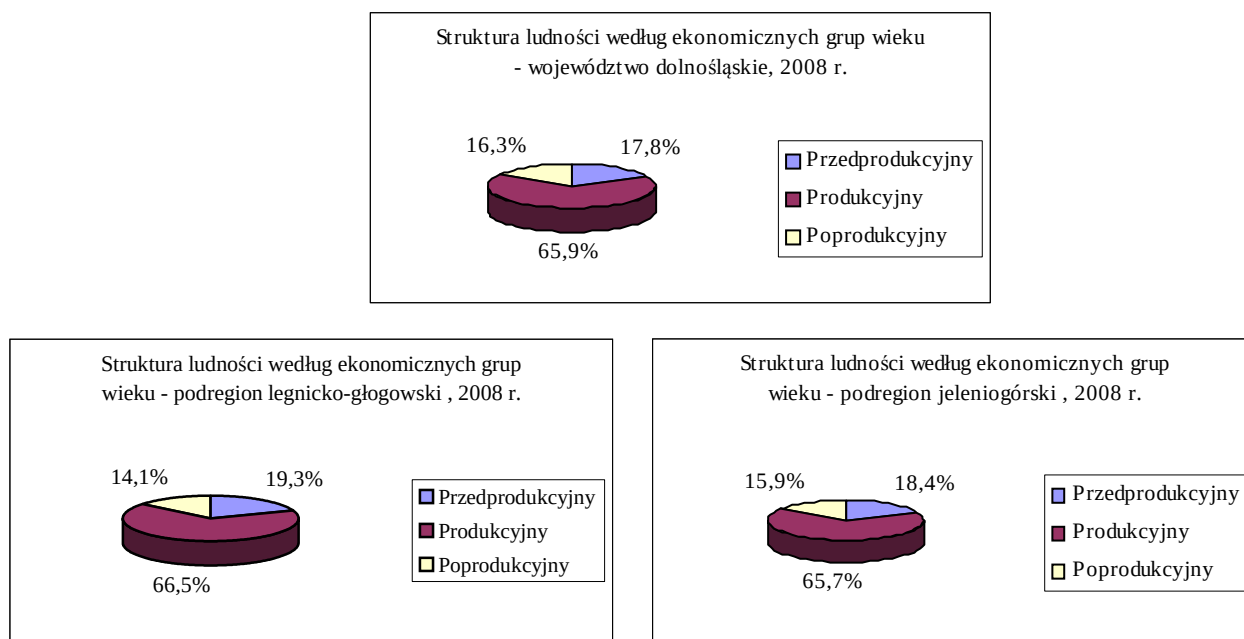
Rysunek 1.9. Zmiany ludności według ekonomicznych grup wieku (w %) w województwie dolnośląskim oraz podregionach jeleniogórskim i legnicko-głogowskim w roku 2008 w stosunku do roku 2006.

Źródło: *Województwo dolnośląskie. Podregiony, powiaty, gminy*. Urząd statystyczny we Wrocławiu, 2007, 2008 i 2009; Bank danych regionalnych GUS. Obliczenia własne.

Pozostałe dwie ekonomiczne grupy wiekowe odznaczały się znacznie wyższą dynamiką, przy czym wzrostowi liczby ludności w wieku poprodukcyjnym towarzyszył spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym. Proces ten nie przebiegał identycznie w podregionach. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym zwiększyła się w 2008 roku w

porównaniu do 2006 o 6,8% w podregionie legnicko-głogowskim oraz o 3,1% w podregionie jeleniogórskim. Zmiany w liczbie ludności w wieku przedprodukcyjnym miały bardziej zbliżone wartości – w podregionie legnicko-głogowskim nastąpił spadek o 4,1%, a w podregionie jeleniogórskim o 4,9%.

Struktura grup ekonomicznych ludności w 2008 r. dla województwa dolnośląskiego oraz podregionów została przedstawiona na rysunku 1.10.

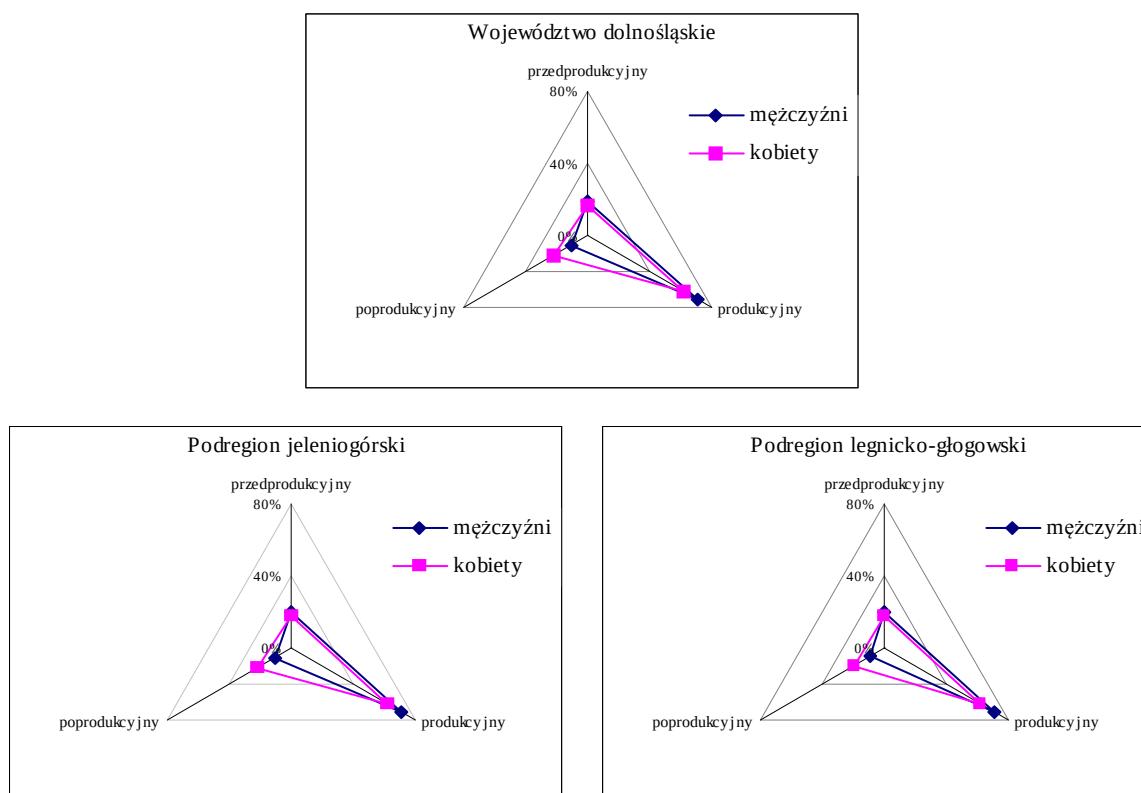
Rysunek 1.10. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w województwie dolnośląskim oraz podregionach jeleniogórskim i legnicko-głogowskim w 2008 r.

Źródło: *Województwo dolnośląskie. Podregiony, powiaty, gminy 2009*, Urząd statystyczny we Wrocławiu 2009; Bank danych regionalnych GUS. Obliczenia własne.

W strukturze dominowała ludność w wieku produkcyjnym, która stanowiła w 2008 r. 65,9% ogółu ludności województwa dolnośląskiego. Podregion jeleniogórski w porównaniu do podregionu legnicko-głogowskiego charakteryzował się wyższym odsetkiem ludności w wieku poprodukcyjnym i niższymi udziałami pozostałych kategorii ekonomicznych. Podregion legnicko-głogowski odznaczał się korzystniejszą strukturą niż ogół regionu posiadając wyższą frakcję ludności w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym.

Ze względu na dysproporcje w liczbie kobiet i mężczyzn oraz ze względu na inny sposób definiowania ekonomicznych grup wieku struktury w podziale dla płci wykazywały znaczące zróżnicowanie. Ponad 70% mężczyzn w obu podregionach było w wieku produkcyjnym, natomiast odsetek ten był zdecydowanie niższy dla kobiet – w podregionie jeleniogórskim 61%, a w podregionie legnicko-głogowskim 62,5%. Wśród kobiet podregionu jeleniogórskiego 21,7% stanowiły osoby w wieku poprodukcyjnym, gdy dla mężczyzn udział

tej ekonomicznej grupy wiekowej był zdecydowanie niższy i wynosił 9,6%. Podobną relację odnotowano w podregionie legnicko-głogowskim, gdzie wiek poprodukcyjny charakteryzował 19,3% kobiet wobec 8,6% mężczyzn (por. rysunek 1.11).

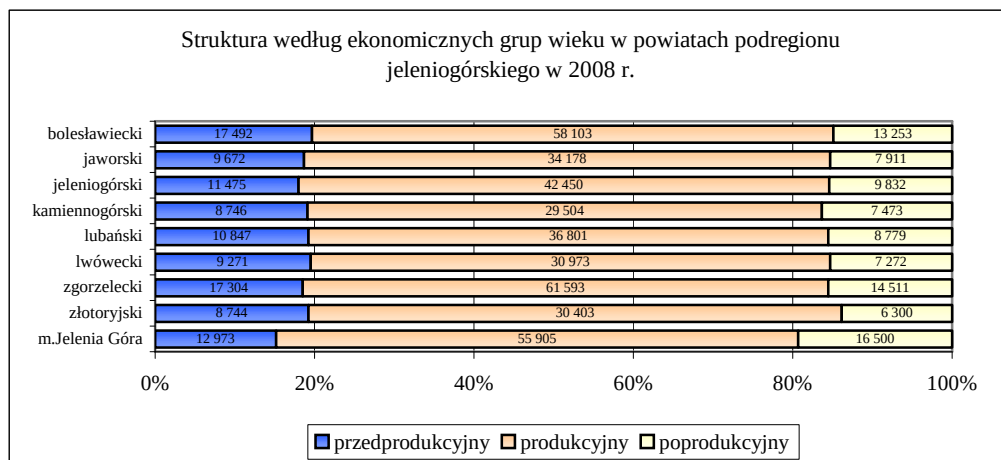
Rysunek 1.11. Struktura kobiet i mężczyzn według sektorów ekonomicznych grup wieku w podregionach jeleniogórskim i legnicko-głogowskim w 2008 r.

Źródło: *Województwo dolnośląskie. Podregiony, powiaty, gminy 2009*, Urząd statystyczny we Wrocławiu 2009; Bank danych regionalnych GUS. Obliczenia własne.

Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku dla poszczególnych powiatów podregionu jeleniogórskiego i podregionu legnicko-głogowskiego została przedstawiona na rysunkach 1.12 i 1.13.

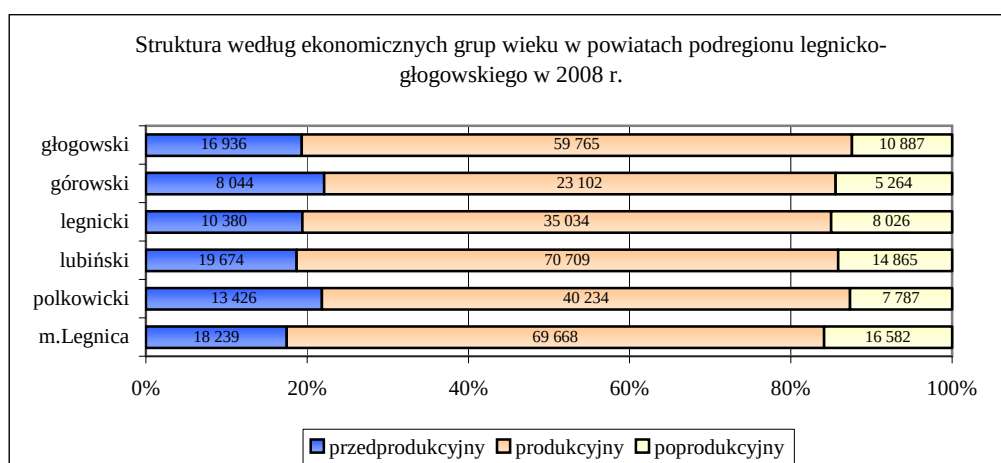
Miasta na prawach powiatu, czyli Jelenia Góra oraz Legnica, wyraźnie odbiegają od pozostałych powiatów pod względem struktur według ekonomicznych grup wiekowych, posiadając najniższy udział ludności w wieku do siedemnastu lat i najwyższy odsetek osób w wieku poprodukcyjnym. Powiaty górski oraz polkowicki były jedynymi, w których frakcja ludności w wieku przedprodukcyjnym przekroczyła 1/5 ludności (odpowiednio 22,1% i 21,8%). Powiat polkowicki odznaczał się także, obok powiatu głogowskiego, najniższym odsetkiem ludności w wieku poprodukcyjnym (odpowiednio 12,7% i 12,4%). Poza powiatami grodzkimi tylko w powiecie kamiennogórskim udział najstarszej ekonomicznej kategorii wiekowej przekroczył 16%. Największe udziały grupy tworzącej potencjalne zasoby pracy

odnotowano w powiatach głogowskim (68,2%), lubińskim (67,2%) oraz złotoryjskim (66,9%), natomiast najniższe w powiatach górowskim (63,4%) i kamiennogórowskim (64,5%).

Rysunek 1.12. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w powiatach podregionu jeleniogórowskiego w 2008 r.

Źródło: *Województwo dolnośląskie. Podregiony, powiaty, gminy 2009*, Urząd statystyczny we Wrocławiu 2009; Bank danych regionalnych GUS. Obliczenia własne.

Rysunek 1.13. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w powiatach podregionu legnicko-głogowskiego w 2008 r.

Źródło: *Województwo dolnośląskie. Podregiony, powiaty, gminy 2009*, Urząd statystyczny we Wrocławiu 2009; Bank danych regionalnych GUS. Obliczenia własne.

Dla kształtowania się przyszłej sytuacji na rynku pracy bardzo duże znaczenie ma grupa ludności w wieku przedprodukcyjnym, która stanowić będzie źródło siły roboczej. Wiąże się to z koniecznością dostosowania oferty edukacyjnej skierowanej do tej grupy wiekowej tak, by była ona zbieżna z oczekiwaniami pracodawców odnośnie kompetencji i kwalifikacji młodzieży wchodzącej na rynek pracy. Zasoby ludności młodej stanowiącej potencjalne przyszłe zasoby pracy wykazywały pewną tendencję spadkową w całym regionie, lecz obserwowano zróżnicowane terytorialne zarówno w udziale, jak i dynamice tej grupy wiekowej. W tabeli 1.6 ujęto współczynniki juwenilności (młodości) wyrażające stosunek

liczby ludności młodej (w wieku 0-17 lat, czyli w wieku przedprodukcyjnym) do całkowitej liczby ludności na badanym obszarze, obliczone dla lat 2006-2008 dla województwa dolnośląskiego, podregionów i powiatów.

Tabela 1.6. Współczynniki juwenilności w powiatach podregionu jeleniogórskiego i legnicko-głogowskiego.

Wyszczególnienie	2006	2007	2008
województwo dolnośląskie	18,5	18,1	17,8
podregion jeleniogórski	19,3	18,8	18,4
podregion legnicko-głogowski	20,1	19,7	19,3
Podregion jeleniogórski			
powiat bolesławiecki	20,6	20,1	19,7
powiat jaworski	19,7	19,1	18,7
powiat jeleniogórski	18,6	18,3	18,0
powiat kamiennogórski	19,8	19,4	19,1
powiat lubański	20,1	19,7	19,2
powiat lwówecki	20,5	19,9	19,5
powiat zgorzelecki	19,5	19,0	18,5
powiat złotoryjski	20,2	19,7	19,2
powiat m.Jelenia Góra	15,9	15,5	15,2
Podregion legnicko-głogowski			
powiat głogowski	20,1	19,6	19,3
powiat górowski	23,2	22,7	22,1
powiat legnicki	20,3	19,8	19,4
powiat lubiński	19,4	19,0	18,7
powiat polkowicki	22,9	22,4	21,8
powiat m.Legnica	18,2	17,9	17,5

Źródło: Województwo dolnośląskie. Podregiony, powiaty, gminy. Urząd statystyczny we Wrocławiu, 2007, 2008 i 2009; Bank danych regionalnych GUS. Obliczenia własne.

W latach 2006-2008 następował systematyczny spadek wskaźników juwenilności w województwie, podregionach oraz wszystkich powiatach. W obydwu podregionach wskaźniki osiągały najniższą wartość dla miast na prawach powiatu, zdecydowanie niższe w przypadku Jeleniej Góry, która wyraźnie odróżniała się pod tym względem od pozostałych powiatów podregionu (co najmniej o 3,5 punktu procentowego w 2008 roku). Niski wskaźnik młodości odnotowano także dla powiatu jeleniogórskiego ziemskiego. Podregion legnicko-głogowski charakteryzował się nieco większym zróżnicowaniem wskaźnika juwenilności, rozstęp w 2006 r. wyniósł 5 punktów procentowych, a w 2008 r. 4,6 punktu procentowego, podczas gdy dla analogicznych okresów różnice pomiędzy wartościami maksymalnymi a minimalnymi dla podregionu legnicko-głogowskiego wynosiły odpowiednio 4,7 oraz 4,3 punktu procentowego.

Do oceny relacji zachodzących pomiędzy ekonomicznymi grupami wieku stosuje się wskaźniki obciążenia demograficznego. Wskaźnik obciążenia ogółem stanowi iloraz liczby osób w wieku nieprodukcyjnym i liczby osób w wieku produkcyjnym. Bardziej szczegółowe

mierniki obciążenia odzwierciedlają liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym lub w wieku poprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym. W tabeli 1.7 przedstawiono wartości wskaźników dla województwa dolnośląskiego oraz podregionów jeleniogórskiego i legnicko-głogowskiego w latach 2006-2008.

Tabela 1.7. Wskaźniki obciążenia demograficznego w województwie dolnośląskim oraz podregionach jeleniogórskim i legnicko-głogowskim w latach 2006-2008

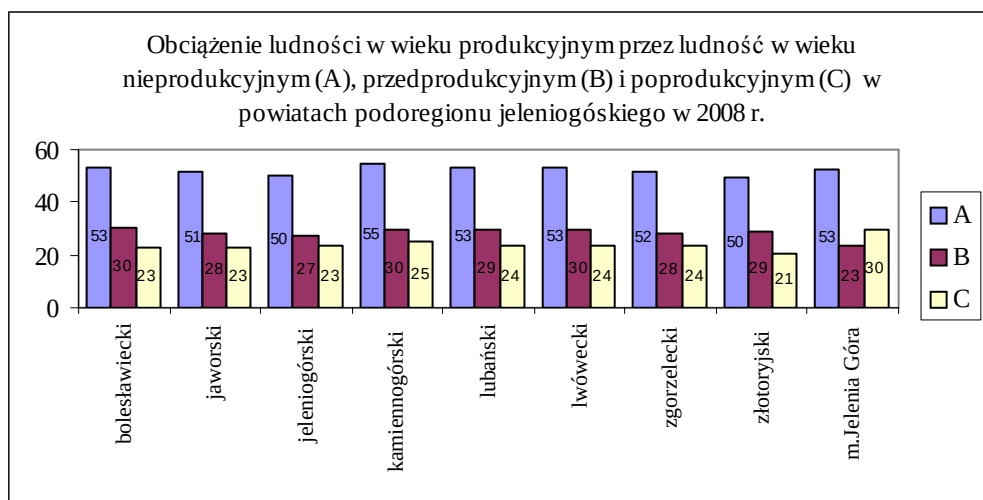
Wskaźnik obciążenia ludności w wieku produkcyjnym ludnością w wieku:			
	2006	2007	2008
	na 100 osób w wieku produkcyjnym		
Województwo dolnośląskie			
nieprodukcyjnym	51,9	51,6	51,7
przedprodukcyjnym	28,0	27,3	26,9
poprodukcyjnym	23,9	24,3	24,8
Podregion jeleniogórski			
nieprodukcyjnym	52,9	52,4	52,2
przedprodukcyjnym	29,5	28,6	28,0
poprodukcyjnym	23,4	23,8	24,2
Podregion legnicko-głogowski			
nieprodukcyjnym	50,0	50,0	50,3
przedprodukcyjnym	30,2	29,6	29,1
poprodukcyjnym	19,8	20,4	21,2

Źródło: Województwo dolnośląskie. Podregiony, powiaty, gminy. Urząd statystyczny we Wrocławiu, 2007, 2008 i 2009; Bank danych regionalnych GUS. Obliczenia własne.

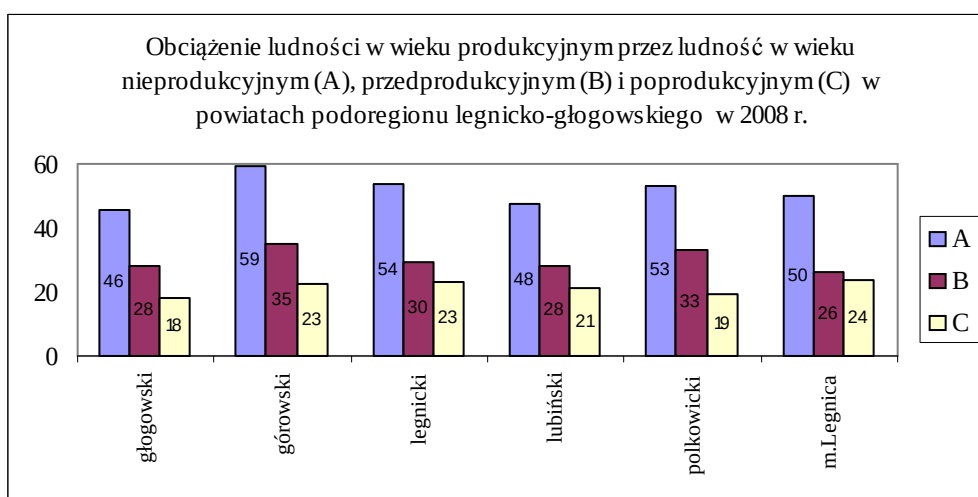
W województwie dolnośląskim w latach 2006-2008 nie wystąpiły znaczące zmiany wskaźnika obciążenia demograficznego ogółem, natomiast większe zróżnicowanie wykazywały bardziej szczegółowe wskaźniki odzwierciedlając niekorzystne zmiany w strukturze ludności. Zarówno w skali całego województwa, jak i podregionów, odnotowano spadek wskaźników obciążenia ludnością młodą, któremu towarzyszył wzrost wskaźników obciążenia ludnością w wieku poprodukcyjnym. W 2008 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym w województwie dolnośląskim przypadały 52 osoby w wieku nieprodukcyjnym. Zbliżoną charakterystykę posiadał podregion jeleniogórski, natomiast lepsza sytuacja miała miejsce w podregionie legnicko-głogowskim gdzie wielkość ta wyniosła 50 osób i była w większym stopniu wynikiem obciążenia ludnością młodą. Obydwa podregiony odznaczały się niższym obciążeniem ludnością w wieku poprodukcyjnym oraz wyższym obciążeniem ludnością w wieku przedprodukcyjnym niż całe województwo dolnośląskie. Szczególnie korzystne wartości wskaźników zarejestrowano w podregionie legnicko-głogowskim, gdzie na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 29 osób w wieku przedprodukcyjnym oraz 21 osób w wieku poprodukcyjnym, podczas gdy w województwie wielkości te wyniosły odpowiednio 27 oraz 25 osób.

Obciążenie ludności w wieku produkcyjnym osobami z pozostałych ekonomicznych grup wieku było zróżnicowane w powiatach (rysunek 1.14 i 1.15).

Podregion legnicko-głogowski charakteryzował się większym zróżnicowaniem przestrzennym wskaźników obciążenia demograficznego. Najwyższe wartości wskaźnika ogólnego odnotowano w powiecie górowskim, gdzie obciążenie przez ludność w wieku nieprodukcyjnym wyniosło 59%, a najniższe w powiecie głogowskim – 46%. Tylko w dwóch powiatach, polkowickim i głogowskim, obciążenie ludnością w wieku poprodukcyjnym nie przekroczyło 20% i było znacznie niższe od średniej wojewódzkiej (24,8%). Powiat górowski oraz powiat polkowicki odznaczały się stosunkowo dużą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym – odpowiednio 35 oraz 33 osoby. Na tle województwa sytuacja w zakresie obciążenia przez ludność młodą jest korzystniejsza we wszystkich powiatach podregionu, oprócz powiatu legnickiego-grodzkiego.

Rysunek 1.14. Wskaźniki obciążenia demograficznego w powiatach podregionu jeleniogórskiego w 2008 roku.
Źródło: Województwo dolnośląskie. Podregiony, powiaty, gminy. Urząd statystyczny we Wrocławiu, 2007, 2008 i 2009; Bank danych regionalnych GUS. Obliczenia własne.

Rysunek 1.15. Wskaźniki obciążenia demograficznego w powiatach podregionu legnickiego-głogowskiego w 2008 roku.

Źródło: Województwo dolnośląskie. Podregiony, powiaty, gminy. Urząd statystyczny we Wrocławiu, 2007, 2008 i 2009; Bank danych regionalnych GUS. Obliczenia własne.

W powiatach podregionu jeleniogórskiego wartości wskaźnika obciążenia ludnością w wieku nieprodukcyjnym wahały się w przedziale 50-55% i z wyjątkiem trzech powiatów (jaworskiego, ziemskiego jeleniogórskiego i złotoryjskiego) przekraczały średnią wojewódzką. W powiecie grodzkim jeleniogórskim odnotowano najwyższy wskaźnik obciążenia ludnością w wieku poprodukcyjnym – rzędu 30% i był to jedyny powiat, w którym obciążenie tą ekonomiczną grupą wiekową przewyższało obciążenie ludnością młodą (23%). W pozostałych powiatach podregionu wskaźniki obciążenia ludnością w wieku przedprodukcyjnym były wyższe niż w województwie dolnośląskim ogółem.

1.3. Rynek pracy regionu jeleniogórsko-legnickiego

1.3.1. Pracujący według danych podmiotów gospodarki narodowej

Zgodnie z *Zasadami metodycznymi statystyki rynku pracy i wynagrodzeń*¹ za pracujących według danych podmiotów gospodarki narodowej uważa się „osoby wykonujące pracę przynoszącą im zarobek (w formie wynagrodzenia za pracę) lub dochód”. W szczególności do pracujących zalicza się: osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy lub stosunku służbowego, pracodawców i pracujących na własny rachunek (w tym właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców gospodarstw indywidualnych w rolnictwie). W tabeli 1.8 przedstawiono liczbę pracujących łącznie z rolnictwem indywidualnym oraz ich strukturę w

¹ GUS, Warszawa 2008

latach 2006-2008 według sektorów ekonomicznych w województwie dolnośląskim oraz podregionach².

Tabela 1.8. Liczba i struktura pracujących w województwie dolnośląskim (łącznie z rolnictwem indywidualnym) oraz regionie jeleniogórsko-legnickim według sektorów ekonomicznych w latach 2006-2008.

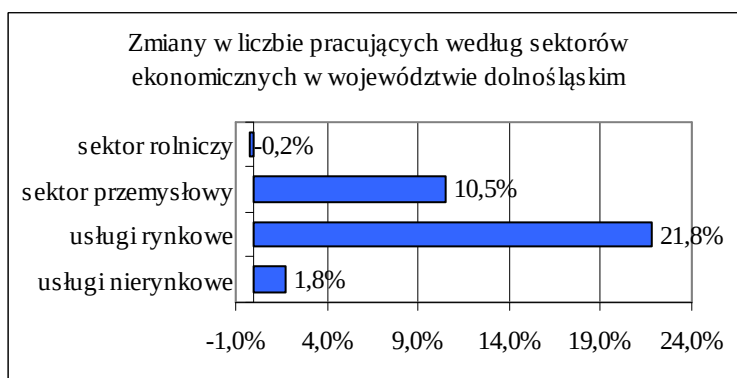
Wyszczególnienie	Liczba pracujących w osobach			Wskaźniki struktury (%)		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Województwo dolnośląskie						
ogółem	696 113	733 625	770 505	100	100	100
sektor rolniczy	73 154	73 153	73 016	10,5	10,0	9,5
sektor przemysłowy	245 064	261 925	270 848	35,2	35,7	35,2
usługi rynkowe	209 905	229 236	255 681	30,2	31,2	33,2
usługi nierynkowe	167 990	169 311	170 960	24,1	23,1	22,2
Podregion jeleniogórski						
ogółem	122 618	124 574	126 872	100	100	100
sektor rolniczy	15 632	15 634	15 531	12,7	12,5	12,2
sektor przemysłowy	47 349	47 450	47 977	38,6	38,1	37,8
usługi rynkowe	29 497	30 891	32 816	24,1	24,8	25,9
usługi nierynkowe	30 140	30 599	30 548	24,6	24,6	24,1
Podregion legnicko-głogowski						
ogółem	119 831	125 443	130 439	100	100	100
sektor rolniczy	12 982	12 965	12 937	10,8	10,3	9,9
sektor przemysłowy	49 235	51 289	53 161	41,1	40,9	40,8
usługi rynkowe	33 585	36 918	39 680	28,0	29,4	30,4
usługi nierynkowe	24 029	24 271	24 661	20,1	19,3	18,9

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS. Obliczenia własne.

Zarówno w całym województwie dolnośląskim, jak i w podregionach jeleniogórskim oraz legnicko-głogowskim liczba pracujących wzrastała w latach 2006-2008 osiągając w 2008 roku odpowiednio 770,5 tys., 126,6 tys. oraz 130,4 tys. osób. Pracujący w podregionie jeleniogórskim stanowili 16,5%, a w podregionie legnicko-głogowskim 16,9% ogółu pracujących w województwie. Najniższy odsetek pracujących odnotowano w sektorze rolniczym i posiadał on tendencję malejącą w całym regionie. Udział sektora rolniczego w podregionie jeleniogórskim był wyższy (12,2% w 2008 r.) niż przeciętna wartość w skali regionu (9,5%). Sektor usług łącznie (rynkowych i nierynkowych) skupiał połowę pracujących województwa dolnośląskiego, natomiast w podregionach był nieco niższy – nie przekraczał 50%. W ramach sektora usług zmiany przebiegały w różnych kierunkach. Odsetek pracujących w sektorze usług rynkowych podlegał wzrostowi, natomiast malał udział pracujących w sektorze usług nierynkowych. Prawdopodobnie ta dotyczyła całego województwa oraz podregionów. Struktura pracujących wykazywała zróżnicowanie w podregionach. Podregion legnicko-głogowski charakteryzował się wysokim udziałem pracujących w sektorze przemysłowym (40,8% w 2008 roku), znacznie przewyższającym średnią

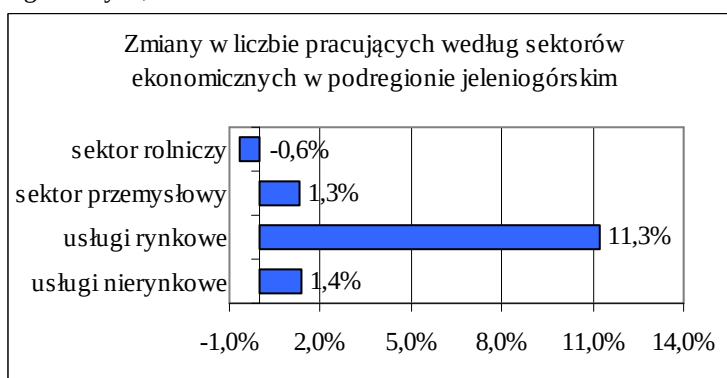
² Dalsza analiza także obejmuje pracujących wraz z rolnictwem indywidualnym

województwą (35,2%) i większą niż wartość dla podregionu jeleniogórskiego (37,8%). Przyrost liczby pracujących w całym województwie w 2008 roku w porównaniu do 2006 roku wyniósł 74,4 tys. osób (czyli o 10,7%). W podregionie legnicko-głogowskim odnotowano wzrost o 10,6 tys. osób (czyli o 8,9%), znacznie przekraczający dynamikę podregionu jeleniogórskiego – 4,3 tys. osób (czyli 3,5%). Przeobrażenia dla poszczególnych sektorów przedstawiono na rysunkach 1.16 – 1.18.

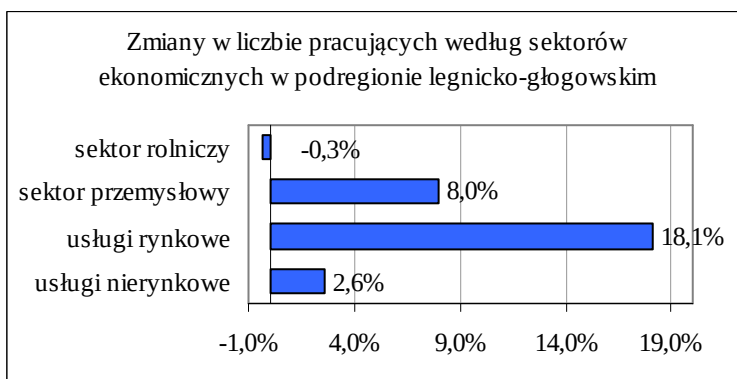
Rysunek 1.16. Zmiany (w %) w liczbie pracujących w sektorach ekonomicznych w województwie dolnośląskim w roku 2008 w stosunku do roku 2006

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS. Obliczenia własne.

Rysunek 1.17. Zmiany (w %) w liczbie pracujących w sektorach ekonomicznych w podregionie jeleniogórskim w roku 2008 w stosunku do roku 2006

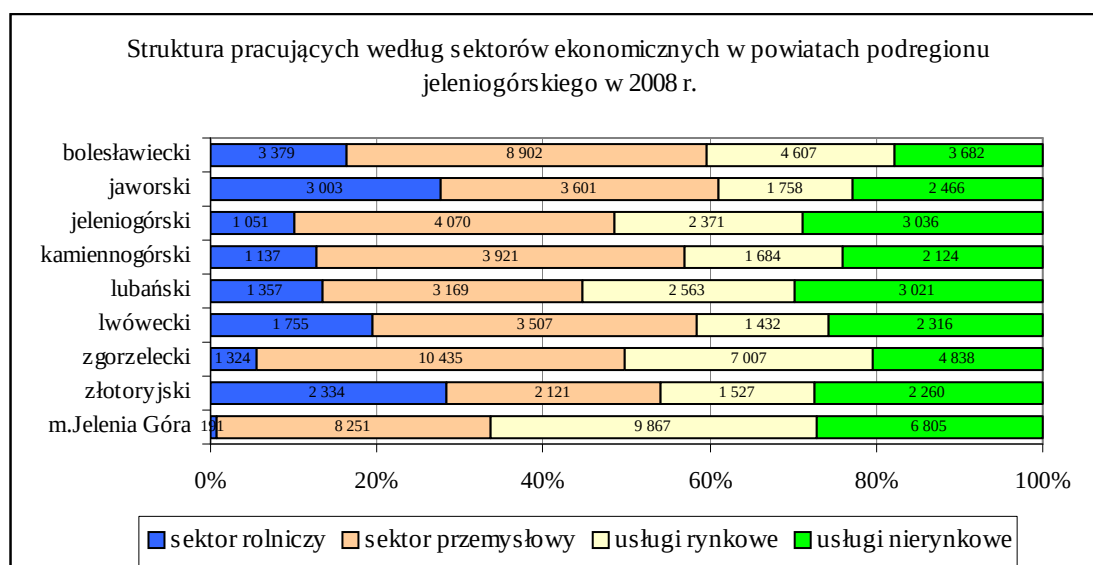
Źródło: Bank danych regionalnych, GUS. Obliczenia własne.

Rysunek 1.18. Zmiany (w %) w liczbie pracujących w sektorach ekonomicznych w podregionie legnicko-głogowskim w roku 2008 w stosunku do roku 2006.

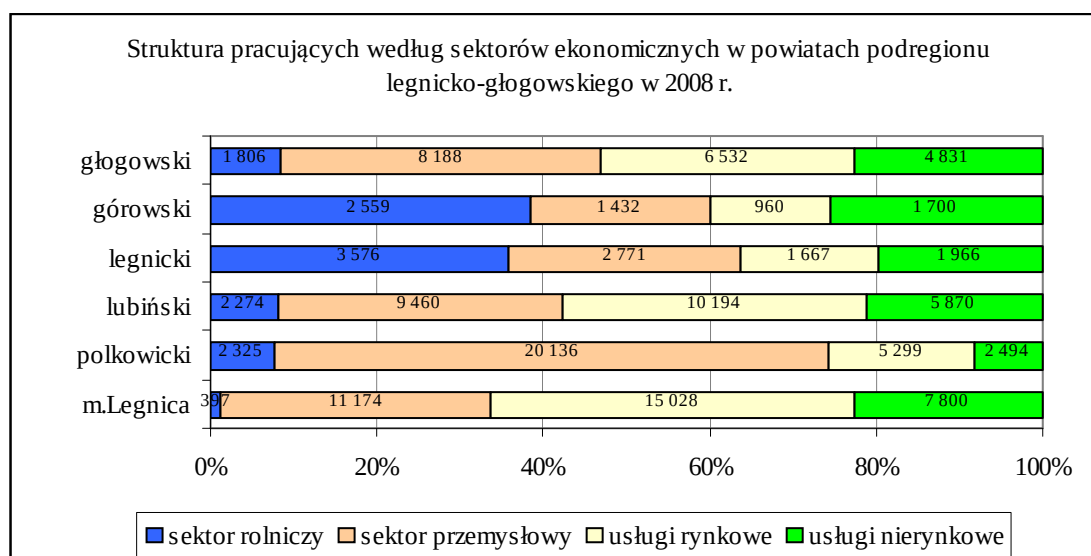
Źródło: Bank danych regionalnych, GUS. Obliczenia własne.

W skali całego województwa największe zmiany w liczbie pracujących nastąpiły w sektorze usług, a w szczególności w zakresie usług rynkowych, gdzie wystąpił wzrost o 21,8%, oraz w sektorze przemysłowym – wzrost o 10,5%. Spadek liczby pracujących odnotowano tylko w sektorze rolniczym, przy czym zmiana była nieznaczna (o 0,3%). Dynamika liczby pracujących według sektorów była odmienna w podregionach. W podregionie jeleniogórskim sektor usług rynkowych charakteryzował się wprowadzie największym przyrostem zatrudnienia (o 11,3%), ale była to wartość zdecydowanie niższa niż w całym województwie oraz w podregionie legnicko-głogowskim (o 18,1%). Podobna prawidłowość miała miejsce w przypadku sektora przemysłowego, w którym w podregionie jeleniogórskim liczba pracujących zwiększyła się tylko o 1,3% wobec 8% w regionie legnicko-głogowskim. W obydwu podregionach odnotowano spadek liczby pracujących w sektorze rolniczym o niewielkim nasileniu (odpowiednio 0,6% i 0,3%). Strukturę pracujących według sektorów ekonomicznych w powiatach podregionów na koniec 2008 roku przedstawiono na rysunkach 1.19 i 1.20.

Rysunek. 1.19. Struktura pracujących według sektorów ekonomicznych w powiatach podregionu jeleniogórskiego w 2008 r.

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS. Obliczenia własne.

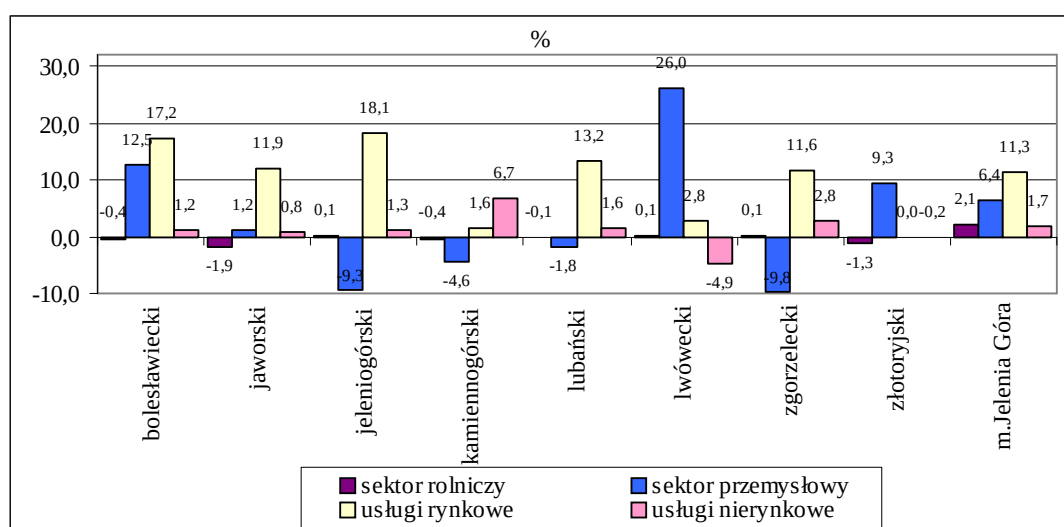
Rysunek. 1.20. Struktura pracujących według sektorów ekonomicznych w powiatach podregionu legnicko-głogowskiego w 2008 r.

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS. Obliczenia własne.

Struktura pracujących w powiatach podregionów odznaczała się zróżnicowaniem. Największa rozpiętość charakteryzowała odsetek pracujących w sektorze przemysłowym – w powiecie polkowickim udział tej kategorii wyniósł 65,3% podczas gdy w powiecie górowskim tylko 21,5%. Ponadto w powiecie polkowickim zarejestrowano największą liczbę osób pracujących w sektorze przemysłowym – 20,1 tys. osób. W żadnym innym powiecie nie odnotowano ani tak wysokiego udziału, ani tak dużej liczby pracujących w którymkolwiek sektorze ekonomicznym. Stosunkowo duży udział pracujących w sektorze przemysłowym wystąpił także w powiatach kamiennogórskim 44,2%, zgorzeleckim 44,2% oraz bolesławieckim 43,3%, natomiast niski, oprócz wymienionego uprzednio powiatu górowskiego, w powiatach legnickim-ziemskim 27,8% i złotoryjskim 25,7%. W przypadku sektora usług rynkowych największy odsetek pracujących miał miejsce w miastach na prawach powiatu: w Legnicy 43,7% i Jeleniej Górze 39,3% oraz w powiatach lubińskim 36,7% i głogowskim 30,6%. Sektor rolniczy reprezentowany był przede wszystkim w powiatach jaworskim 27,7%, złotoryjskim 28,3%, górowskim 38,5% i legnickim-ziemskim 35,8%. Udział sektora usług nierynkowych kształtował się na poziomie niższym od 30% i był najwyższy w powiecie lubańskim 29,9%.

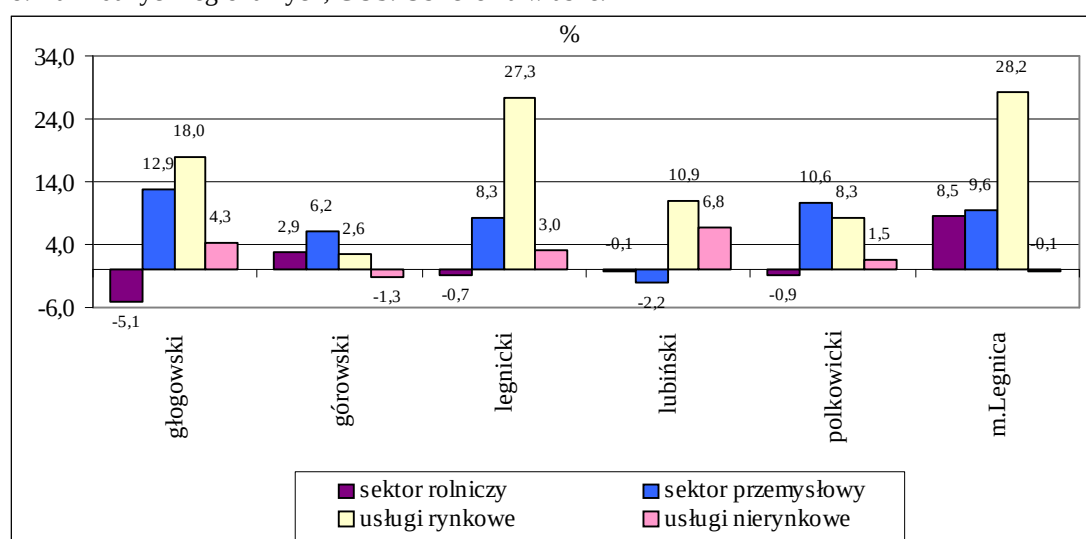
W latach 2006-2008 zaszły różnokierunkowe zmiany w liczbie pracujących według sektorów ekonomicznych w poszczególnych powiatach analizowanych podregionów, co ilustrują rysunki 1.21 i 1.22.

Największe zmiany względne w roku 2008 w porównaniu do roku 2006 zaobserwowano dla sektora usług rynkowych, zwłaszcza w powiecie legnickim i mieście Legnicy (wzrost o 27,3% i 28,2%) a w podregionie jeleniogórskim w powiatach jeleniogórskim-ziemskim (wzrost o 18,1%) i bolesławieckim (wzrost o 17,2%). W tym sektorze w żadnym z powiatów nie nastąpił spadek liczby pracujących. Znaczące zmiany odnotowano w liczbie pracujących w sektorze przemysłowym, od wzrostu o 26% w powiecie lwóweckim do spadku o 9,8% w powiecie zgorzeleckim. Liczba pracujących w sektorze przemysłowym zmniejszyła się aż w pięciu powiatach, z czego w czterech zlokalizowanych w podregionie jeleniogórskim (jeleniogórski, kamiennogórski, lubański, zgorzelecki) i jednym w podregionie legnicko-głogowskim (lubiński).

Rysunek. 1.21. Zmiany w liczbie pracujących według sektorów ekonomicznych w powiatach podregionu legnicko-głogowskiego w roku 2008

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS. Obliczenia własne.

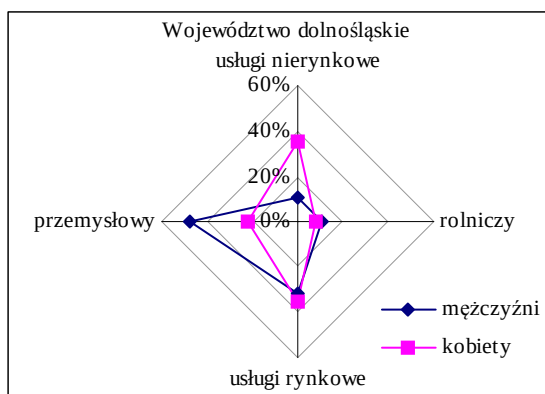

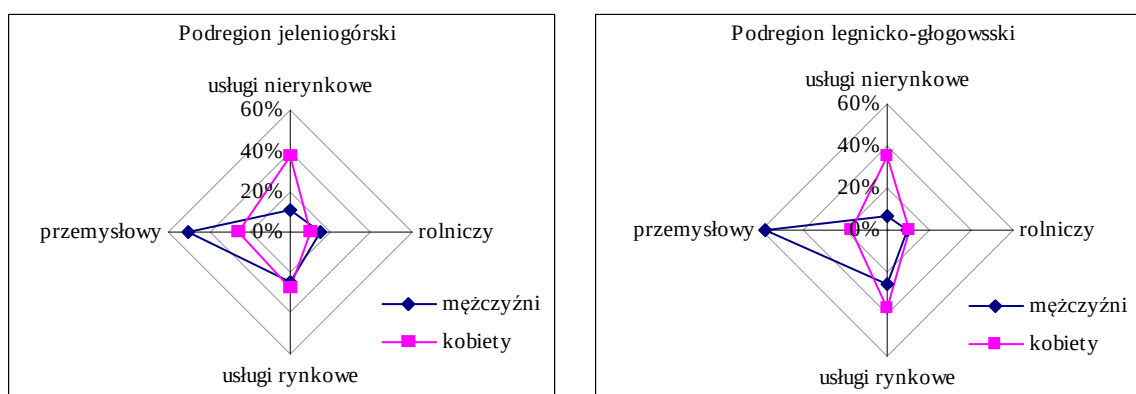
Rysunek. 1.22. Zmiany w liczbie pracujących według sektorów ekonomicznych w powiatach podregionu legnicko-głogowskiego w roku 2008

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS. Obliczenia własne.

Sektor usług nierynkowych podlegał mniejszym wahaniom, największy wzrost liczby pracujących nastąpił w powiatach lubańskim (o 6,8%) i kamiennogórskim (o 6,7%). Spadek liczby pracujących w tym sektorze wystąpił tylko w dwóch powiatach lwóweckim (o 4,9%) i górowskim (o 1,3%). W przeważającej liczbie powiatów odnotowano nieznaczne zmiany liczby pracujących w sektorze rolniczym.

Struktura pracujących wykazywała także zróżnicowanie ze względu na płeć. W 2008 roku mężczyźni stanowili 52% pracujących w województwie dolnośląskim, w podregionie jeleniogórskim proporcje były nieomal wyrównane (mężczyźni 50,5%), natomiast w podregionie legnicko-głogowskim kobiety stanowiły 42% pracujących ogółem. Struktura pracujących kobiet i pracujących mężczyzn według sektorów ekonomicznych jest zróżnicowana (rysunek 1.23). Połowa mężczyzn podregionu jeleniogórskiego pracuje w sektorze przemysłowym, w podregionie legnicko-głogowskim odsetek ten sięga 57,7% i znacznie przewyższa średnią wojewódzką (47,4%). Co dziesiąty mężczyzna w województwie pracuje w sektorze usług nierynkowych, odsetek ten jest znacznie niższy w przypadku podregionu legnicko-głogowskiego (6,7%). W skali regionu 10% mężczyzn pracuje w sektorze rolniczym, większy udział tej grupy pracujących zarejestrowano w podregionie jeleniogórskim (14,5%). W sektorze przemysłowym pracuje tylko co piąta kobieta w regionie, a w podregionie jeleniogórskim co czwarta. Wśród pracujących kobiet dominują osoby związane z sektorem usługowym: w województwie po 35% w usługach rynkowych i 35% w usługach nierynkowych, bardzo zbliżone wartości odnotowano w podregionie legnicko-głogowskim, natomiast w podregionie jeleniogórskim udział kobiet pracujących w sektorze usług nierynkowych przewyższał udział w sektorze usług rynkowych o 10 punktów procentowych.

Rysunek 1.23. Struktura pracujących kobiet i pracujących mężczyzn według sektorów ekonomicznych w województwie dolnośląskim i podregionach jeleniogórskim i legnicko-głogowskim w 2008 r.
Źródło: Bank danych regionalnych, GUS. Obliczenia własne.

1.3.2. Bezrobocie w regionie jeleniogórsko-legnickim

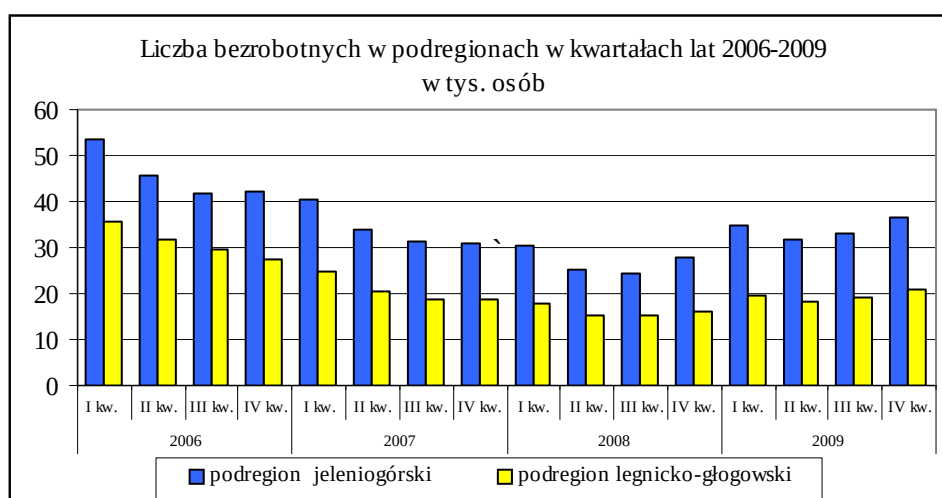
1.3.2.1. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych

W województwie dolnośląskim na koniec 2009 roku zarejestrowanych było 146,3 tys. bezrobotnych. Bezrobotni podregionu jeleniogórskiego w liczbie 36,4 tys. stanowili 24,9% bezrobotnych województwa, a podregionu legnicko-głogowskiego w liczbie 20,9 tys. reprezentowali część wynoszącą 14,3%. Udział bezrobotnych podregionu jeleniogórskiego w liczbie bezrobotnych całego województwa zwiększył się w porównaniu do roku 2006 (wynosił wówczas 22,7%), podczas gdy udział bezrobotnych podregionu legnicko-głogowskiego nieznacznie zmalał (z 14,7% w 2006 r.). W latach 2006-2008 liczba pozostających bez pracy malała. Ta korzystna tendencja uległa zmianie w roku 2009, kiedy w stosunku do roku 2008 odnotowano wzrost o 32,4 tys. osób w województwie (czyli o 24,8%) oraz o 8,4 tys. osób w podregionie jeleniogórskim (o 30%) i o 4,8 tys. osób w podregionie legnicko-głogowskim (o 29,8%). Zwiększenie liczby bezrobotnych było na tyle istotne, że stan na koniec roku 2009 przewyższał wartości zarówno z końca roku 2008, jak i z końca roku 2007. W tabeli 1.9 przedstawiono liczbę bezrobotnych oraz jej zmiany na koniec lat 2006-2009, natomiast rysunek 1.24 ilustruje liczbę zarejestrowanych bezrobotnych w podregionach w ujęciu kwartalnym.

Tabela 1.9 Bezrobocie rejestrowane w województwie oraz zmiany liczby bezrobotnych w województwie dolnośląskim oraz podregionach jeleniogórskim i legnicko-głogowskim w latach 2006-2009.

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych w tys. osób						
	Stan na dzień				Zmiana do analogicznego okresu roku poprzedniego		
	31 XII 2006	31 XII 2007	31 XII 2008	31 XII 2009	2007	2008	2009
województwo dolnośląskie	185,4	127,5	113,9	146,3	-57,9	-13,6	32,4
podregion jeleniogórski	42,1	30,8	28	36,4	-11,3	-2,8	8,4
podregion legnicko-głogowski	27,4	18,6	16,1	20,9	-8,8	-2,5	4,8

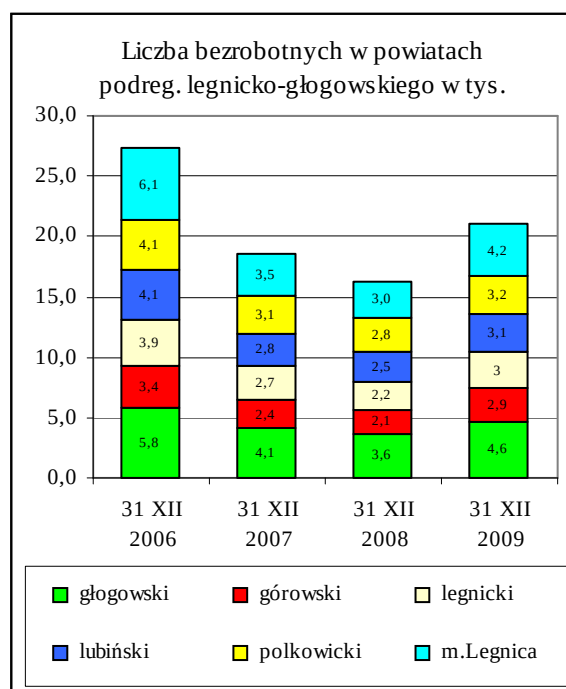
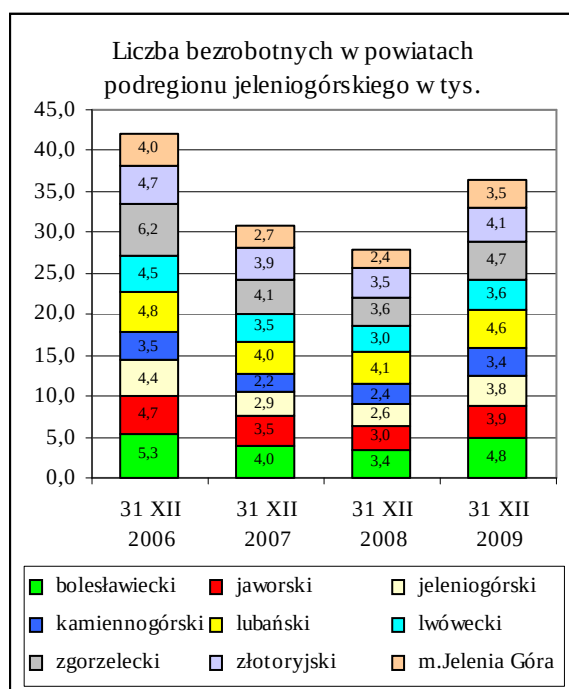
Źródło: *Bezrobotni oraz stopa bezrobocia wg województw, podregionów i powiatów*, publikacja elektroniczna GUS. Obliczenia własne.

Rysunek 1.24. Liczba bezrobotnych w podregionie jeleniogórskim oraz podregionie legnicko-głogowskim w kwartałach 2006-2009.

Źródło: *Bezrobotni oraz stopa bezrobocia wg województw, podregionów i powiatów*, publikacja elektroniczna GUS. Obliczenia własne.

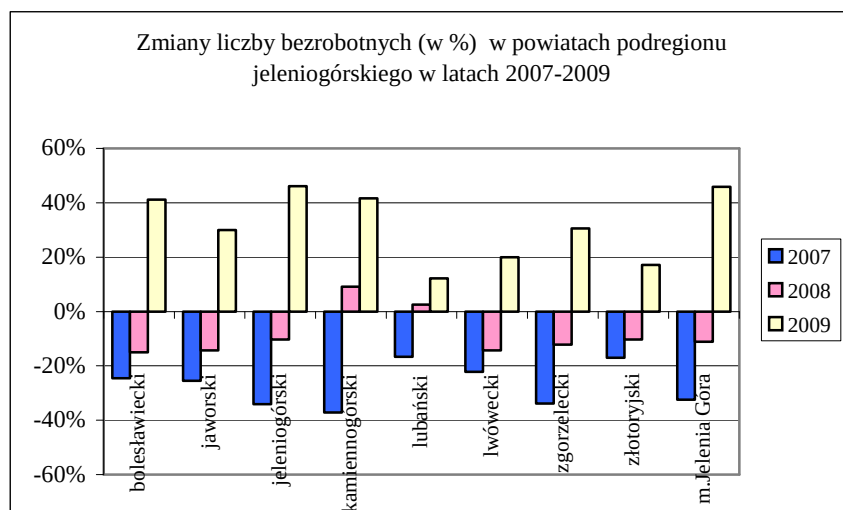
Podregion jeleniogórski charakteryzował się bardzo wysoką liczbą bezrobotnych na początku 2006 r. (53,3 tys. osób). Rok 2008 odznaczał się najkorzystniejszą sytuacją, wówczas liczba osób pozostających bez pracy osiągała najniższe wartości w analizowanym okresie – w III kwartale zarejestrowanych było 24,5 tys. bezrobotnych w podregionie jeleniogórskim oraz 15,3 tys. w podregionie legnicko-głogowskim. Rok 2009 charakteryzował się niekorzystną sytuacją, w ciągu trzech pierwszych miesięcy w stosunku do stanu na koniec 2008 roku nastąpił znaczący wzrost liczby bezrobotnych – o 24,6% w podregionie jeleniogórskim oraz 22,6% w podregionie legnicko-głogowskim. W II kwartale liczba ta nieco spadła, by następnie stale rosnąć aż do końca roku. Rysunek 1.25 ilustruje liczbę bezrobotnych zarejestrowaną na koniec lat 2006-2009 w poszczególnych powiatach podregionów.

Rysunek 1.25. Liczba bezrobotnych zarejestrowana na dzień 31 XII w latach 2006-2009 w poszczególnych powiatach podregionów.

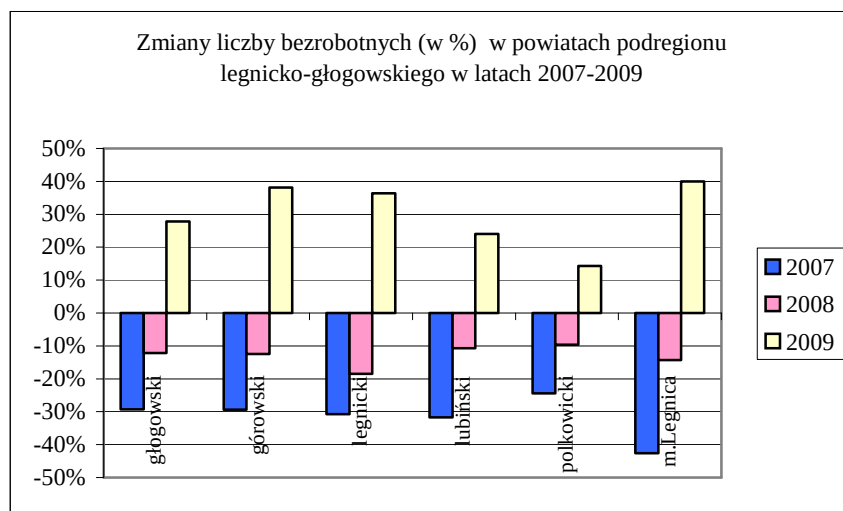
Źródło: *Bezrobotni oraz stopa bezrobocia wg województw, podregionów i powiatów*, publikacja elektroniczna GUS. Obliczenia własne.

W latach 2006-2007 największy udział w liczbie bezrobotnych podregionu jeleniogórskiego stanowili bezrobotni powiatu zgorzeleckiego (17,7% i 13,3%), w 2008 roku bezrobotni powiatu lubańskiego (14,6%), a w 2009 r. bezrobotni powiatu bolesławieckiego (13,2%). Najmniejszą liczebnością pozostających bez pracy charakteryzował się we wszystkich analizowanych okresach powiat kamiennogórski (8,3%, 7,1%, 8,6% i 9,3% ogółu). W podregionie legnicko-głogowskim dominowali w 2006 roku bezrobotni powiatu miasta Legnicy (22,3% ogółu), a w następnych latach bezrobotni powiatu głogowskiego (22%, 22,2% i 21,9% ogółu). Najmniej liczną grupę pozostających bez pracy odnotowano w powiecie górowskim w całym badanym przedziale czasowym (12,4%, 12,9%, 13% i 13,8% ogółu). Zmiany w liczbie bezrobotnych wykazywały zróżnicowanie przestrzenne. Na rysunkach 1.26 i 1.27 przedstawiono względne zmiany liczby bezrobotnych w powiatach podregionów odnotowane w latach 2007-2009 w stosunku do końca okresu poprzedniego.

Rysunek 1.26. Zmiany liczby bezrobotnych (w %) w powiatach podregionu jeleniogórskiego w latach 2007-2009 w stosunku do końca okresu poprzedniego.

Źródło: Bezrobotni oraz stopa bezrobocia wg województw, podregionów i powiatów, publikacja elektroniczna GUS. Obliczenia własne.

Rysunek 1.27. Zmiany liczby bezrobotnych (w %) w powiatach podregionu legnicko-głogowskiego w latach 2007-2009 w stosunku do końca okresu poprzedniego.

Źródło: Bezrobotni oraz stopa bezrobocia wg województw, podregionów i powiatów, publikacja elektroniczna GUS. Obliczenia własne.

W roku 2007 we wszystkich powiatach nastąpił spadek liczby bezrobotnych, przy czym największe zmiany odnotowano w powiecie kamiennogórskim (o 37,1%) i miastach na prawach powiatu: w Legnicy o 42,6% i Jeleniej Górze o 32,5%. W roku 2008 tendencja spadkowa utrzymywała się, z wyjątkiem powiatów kamiennogórskiego (wzrost o 9,1%) i lubańskiego (wzrost o 2,5%), lecz liczba osób bez pracy malała znacznie wolniej. Najwyższy spadek odnotowano w powiatach legnickim-ziemskim (o 18,5%) i bolesławieckim (o 15%). Rok 2009 charakteryzował się niekorzystnym procesem – we wszystkich powiatach wystąpił wzrost liczby bezrobotnych, który aż w czterech powiatach przekroczył 40%: w powiecie jeleniogórskim-ziemskim wyniósł 46,2%, jeleniogórskim-grodzkim 45,8%, kamiennogórskim

41,7% i bolesławieckim 41,2%. Na tym tle wyjątkowo niski przyrost liczby osób bez pracy odnotowano w powiecie lubańskim (o 12,2%) i polkowickim (o 14,3%).

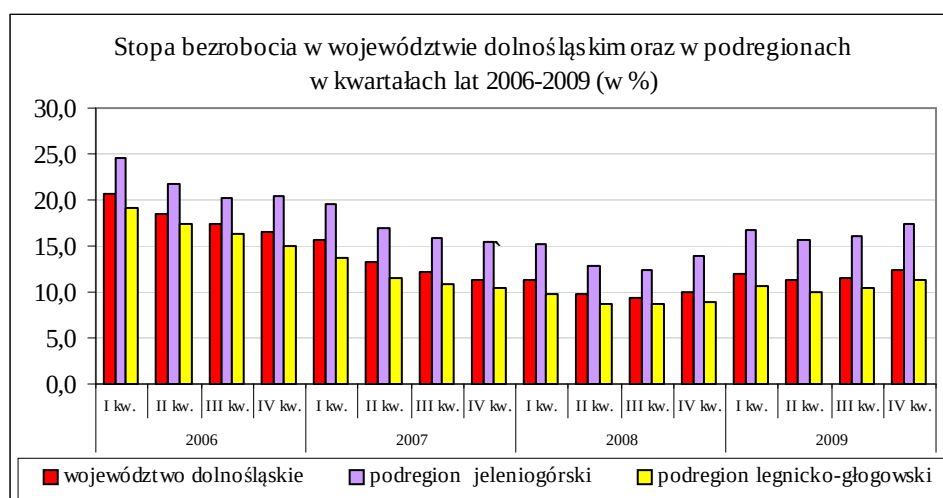
1.3.2.2. Stopa bezrobocia

Stopa bezrobocia stanowi procentowy udział liczby zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo i jako wielkość stosunkowa umożliwia porównywanie przebiegu zmian na rynku pracy. W tabeli 1.10 przedstawiono kształtowanie się wskaźnika w województwie dolnośląskim i podregionach na koniec grudnia lat 2006-2009, natomiast rysunek 1.28 przedstawia jego przebieg w kwartałach rozpatrywanego okresu.

Tabela 1.10. Stopa bezrobocia w województwie dolnośląskim i podregionach w latach 2006-2009

Wyszczególnienie	Stopa bezrobocia (%)			
	Stan na dzień			
	31 XII 2006	31 XII 2007	31 XII 2008	31 XII 2009
województwo dolnośląskie	16,6	11,4	10,0	12,5
podregion jeleniogórski	20,4	15,4	13,9	17,5
podregion legnicko-głogowski	15,1	10,4	8,8	11,2

Źródło: *Bezrobotni oraz stopa bezrobocia wg województw, podregionów i powiatów*, publikacja elektroniczna GUS. Obliczenia własne.

Rysunek 1.28. Stopa bezrobocia w województwie dolnośląskim i podregionach w kwartałach lat 2006-2009

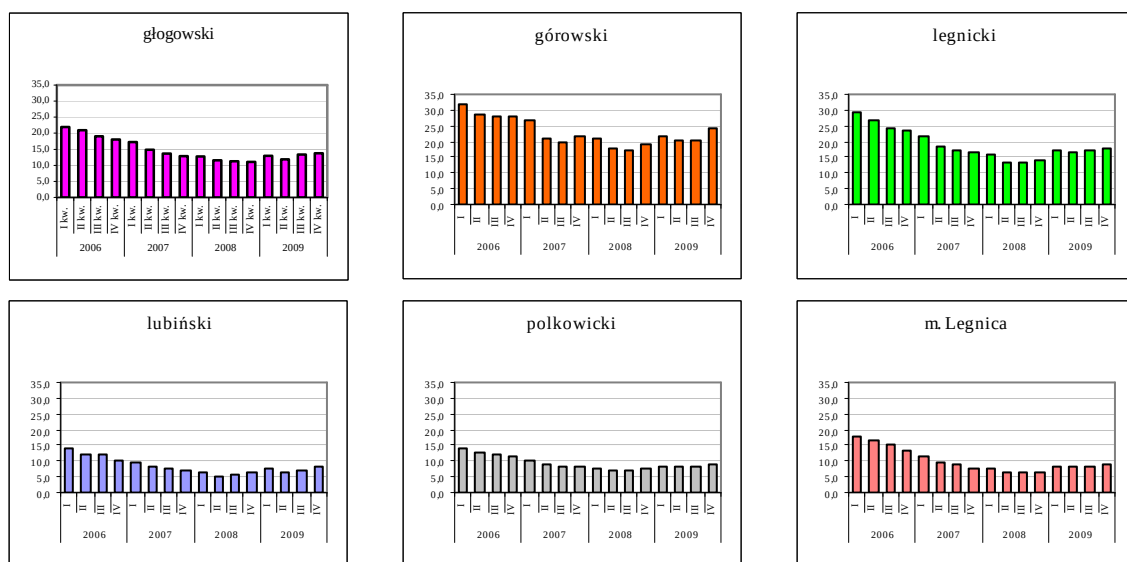
Źródło: *Bezrobotni oraz stopa bezrobocia wg województw, podregionów i powiatów*, publikacja elektroniczna GUS. Obliczenia własne.

Do trzeciego kwartału 2008 roku obserwowano systematyczny spadek stopy bezrobocia zarówno w województwie, jak i w podregionach. W całym analizowanym przedziale czasowym wartości wskaźnika w podregionie jeleniogórskim przewyższały wartości dla województwa, od 3,1 punktu procentowego (II kwartał 2008) do 5 punktów procentowych (IV kwartał 2009). Odmienna sytuacja miała miejsce w podregionie legnicko-głogowskim, gdzie rejestrowano stopę niższą, lecz różnica była mniej znacząca – od 0,7

punktu procentowego (III kwartał 2008) do 1,8 punktu procentowego (I kwartał 2007). W czwartym kwartale 2008 roku po raz pierwszy wystąpił wzrost, który przybrał na sile w pierwszym kwartale 2009. Tendencja wzrostowa utrzymywała się również w trzecim i czwartym kwartale 2009 roku.

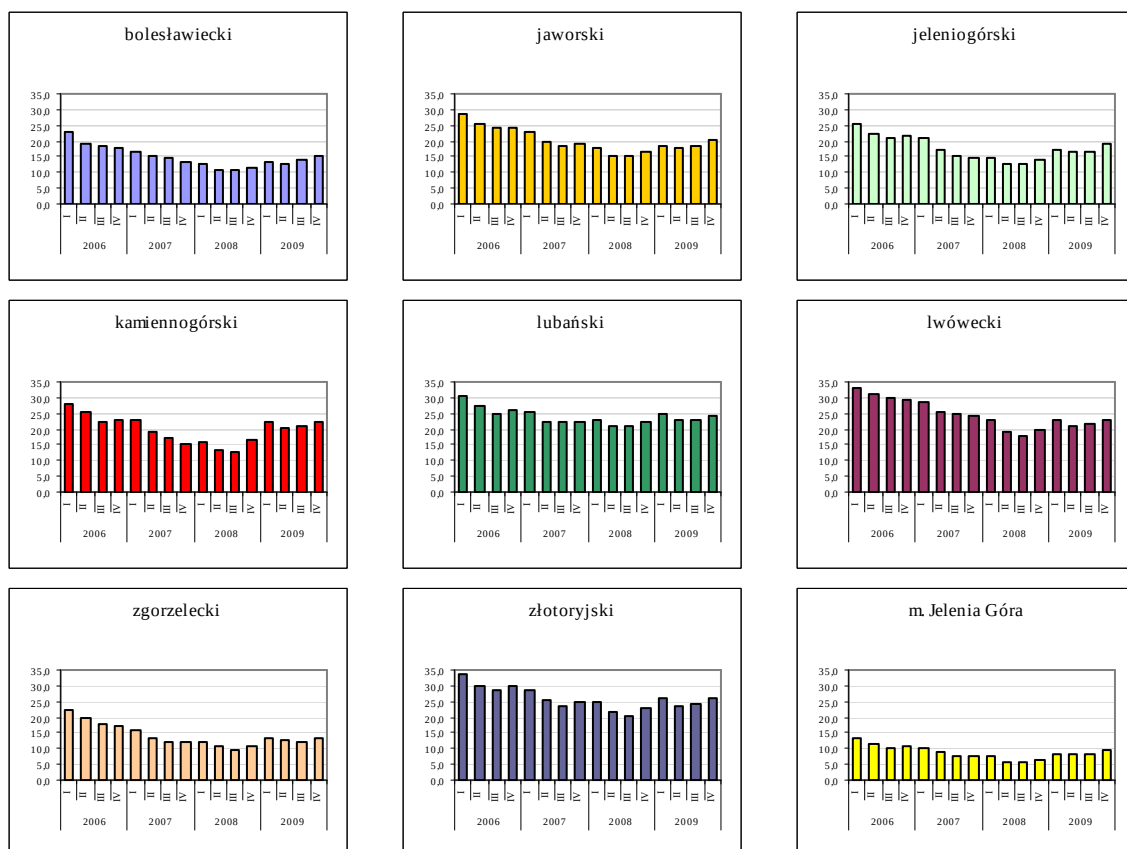
Rysunki 1.29 i 1.30 ilustrują kształtowanie się stopy bezrobocia rejestrowanego w powiatach poszczególnych podregionów.

Przebieg stopy bezrobocia w większości powiatów wykazywał dużą zbieżność ze zmianami wskaźnika w skali całego województwa – do roku 2008 rejestrowano spadek, w roku 2006 wzrost. W podregionie jeleniogórskim zarysowała się wyraźna różnica pomiędzy stolicą regionu, a pozostałymi powiatami. Miasto Jelenia Góra w całym analizowanym okresie charakteryzowało się najniższymi wartościami wskaźnika w całym podregionie, osiągając najmniejsze wartości w drugim i trzecim kwartale 2008 roku (5,7% i 5,6%). Najwyższą stopę bezrobocia notowano w powiatach złotoryjskim i lubańskim, gdzie wskaźnik nie spadł poniżej 20% w całym przedziale czasowym. Wysokie wartości zaobserwowano również, zwłaszcza w 2006 roku, w powiecie lwóweckim i jaworskim. W podregionie legnicko-głogowskim w trzech powiatach: lubińskim, polkowickim i legnickim-grodzkim rejestrowano niższą stopę bezrobocia niż w pozostałych. Najwyższy odsetek zarejestrowanych bezrobotnych w odniesieniu do ludności czynnej zawodowo był w powiecie górowskim. Wysoka rozpiętość pomiędzy wartościami stopy bezrobocia wskazuje na duże przestrzenne zróżnicowanie w obrębie podregionów.

Rysunek 1.29. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiatach podregionu legnicko-głogowskiego w kwartałach lat 2006-2009.

Źródło: *Bezrobotni oraz stopa bezrobocia wg województw, podregionów i powiatów*, publikacja elektroniczna GUS. Obliczenia własne.

Rysunek 1.30. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiatach podregionu jeleniogórskiego w kwartałach lat 2006-2009.

Źródło: Bezrobotni oraz stopa bezrobocia wg województw, podregionów i powiatów, publikacja elektroniczna GUS. Obliczenia własne.

1.3.2.3. Liczba i struktura bezrobotnych według wybranych cech demograficznych i społecznych

Liczbę bezrobotnych oraz strukturę według wybranych cech demograficznych i społecznych w województwie oraz w podregionach na koniec 2009 r. przedstawia tabela 1.11. Zmiany zachodzące w latach 2006-2007 zaprezentowano w tabeli 1.12, w której znajdują odzwierciedlenie niekorzystne zmiany, które zaszły w 2009 roku na tle tendencji o pożądanym kierunku w latach 2006-2008.

Na koniec 2009 roku zarejestrowano w województwie dolnośląskim 74,3 tys. bezrobotnych kobiet, czyli 50,8% ogółu osób pozostających bez pracy. Udział tej grupy demograficznej był wyższy w podregionie legnicko-głogowskim – 54,3%, a niższy w jeleniogórskim – 48,6%. W ostatnim z analizowanych lat liczba bezrobotnych mężczyzn wzrosła szybciej (o 42,4%) niż liczba bezrobotnych kobiet (o 17,8%).

Najliczniej reprezentowaną grupą wiekową bezrobotnych były osoby w przedziale wiekowym 25-44 lat, której stan w województwie osiągnął 65,9 tys., czyli 45,1% ogółu

bezrobotnych. Podobnie kształtował się odsetek tej kategorii wiekowej w podregionach – w jeleniogórskim 45,1%, a w legnicko-głogowskim 46,4%. W 2009 odnotowano największy wzrost liczby bezrobotnych w najmłodszej grupie wiekowej (o 44,1%), a najniższy dla grupy 45+ (o 19,3%).

Tabela 1.11. Stan i struktura bezrobotnych według wybranych cech demograficznych i społecznych w województwie dolnośląskim i podregionach jeleniogórskim i legnicko-głogowskim na koniec 2009 r.

Wyszczególnienie	Województwo dolnośląskie		Podregion jeleniogórski		Podregion legnicko-głogowski	
	Stan 31 XII 2009 (osoby)	Udział w strukturze (%)	Stan 31 XII 2009 (osoby)	Udział w strukturze (%)	Stan 31 XII 2009 (osoby)	Udział w strukturze (%)
Według płci						
mężczyźni	71941	49,2	18745	51,4	9554	45,7
kobiety	74319	50,8	17730	48,6	11365	54,3
Według wieku						
18-24 lata	27394	18,7	7096	19,5	4757	22,7
25-44 lata	65931	45,1	16463	45,1	9704	46,4
45 i więcej lat	52935	36,2	12916	35,4	6458	30,9
Według czasu pozostawania bez pracy						
do 12 miesięcy	112585	77,0	28456	78,0	16786	80,2
12 –24 miesięcy	17915	12,2	4762	13,1	2349	11,2
powyżej 24	15760	10,8	3257	8,9	1784	8,5
Według wykształcenia						
wyższe	12067	8,3	2134	5,9	1756	8,4
policealne i śr. zawodowe	30995	21,2	7357	20,2	4450	21,3
średnie ogólnokształcące	13730	9,4	2869	7,9	2020	9,7
zasadnicze zawodowe	42779	29,2	11798	32,3	6217	29,7
gimnazjalne i poniżej	46689	31,9	12317	33,8	6476	31,0
Według stażu pracy						
do 5 lat	53199	36,4	13039	35,7	7896	37,7
5-20 lat	44369	30,3	11426	31,3	5920	28,3
powyżej 20 lat	25754	17,6	6045	16,6	2774	13,3
bez stażu	22938	15,7	5965	16,4	4329	20,7

Źródło: Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy. Obliczenia własne.

Zarówno w województwie, jak i w podregionach dominowała grupa osób, która pozostawała bez pracy do 12 miesięcy (odpowiednio 77%, 78% i 80,2%). Co dziesiąty bezrobotny z województwa dolnośląskiego pozostawał bez pracy dłużej niż 2 lata. Odsetek tej grupy był niższy w podregionach – w jeleniogórskim 8,9%, w legnicko-głogowskim 8,5%.

Rozpatrując wykształcenie, można zauważyć, że wśród bezrobotnych przeważała grupa osób z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym licząca 46,7 tys. osób, czyli 31,9% bezrobotnych zarejestrowanych w województwie. Drugą grupę, o zbliżonym udziale w strukturze stanowili bezrobotni o wykształceniu zasadniczym zawodowym (29,2% ogółu bezrobotnych). Najmniejszy udział reprezentowali bezrobotni z wykształceniem wyższym (8,3% ogółu bezrobotnych), ale w tej grupie nastąpił najwyższy wzrost w 2009 roku (o 34%).

Tabela 1.12. Dynamika liczby bezrobotnych w według wybranych cech demograficznych i społecznych w województwie dolnośląskim i podregionach jeleniogórskim i legnicko-głogowskim w latach 2007-2009 w stosunku do końca okresu poprzedniego.

linku do końca okresu poprzedniego.

Wyszczególnienie	Województwo dolnośląskie			Podregion jeleniogórski			Podregion legnicko-głogowski		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
	Analogiczny okres roku poprzedniego =100			Analogiczny okres roku poprzedniego =100			Analogiczny okres roku poprzedniego =100		
Według płci									
mężczyźni	67,5	92,4	142,4	72,1	94,0	143,3	66,1	88,9	147,4
kobiety	69,7	87,1	117,3	74,2	88,5	118,8	69,4	85,2	117,8
Według wieku									
18 – 24 lata	62,9	100,6	138,6	68,7	97,5	145,2	61,9	93,3	144,1
25-44 lata	66,3	90,4	131,7	71,1	92,0	132,7	68,4	87,6	130,9
45 i więcej lat	74,2	84,0	120,1	78,0	87,1	120,6	71,3	81,9	119,3
Według czasu pozostawania bez pracy									
do 12 miesięcy	76,4	106,2	139,7	79,2	108,2	137,0	80,2	95,0	139,2
12 –24 miesięcy	59,3	76,8	139,9	68,2	76,1	157,4	51,1	91,6	127,9
powyżej 24	60,2	58,7	76,9	63,7	55,2	77,5	51,4	57,0	79,9
Według wykształcenia									
wyższe	77,9	108,9	142,7	83,2	106,3	146,7	77,3	102,1	134,0
policealne i śr. zawodowe	68,3	88,4	126,0	68,3	100,0	126,5	68,4	82,0	133,3
średnie ogólnokształcące	74,2	100,7	133,8	90,1	90,2	135,8	71,5	100,3	131,9
zasadnicze zawodowe	66,0	88,2	131,9	68,4	92,5	135,1	64,5	84,0	132,9
gimnazjalne i poniżej	68,8	84,9	122,4	76,4	83,6	124,6	68,6	85,5	122,8
Według stażu pracy									
do 5 lat	69,4	95,6	134,4	75,1	94,7	134,5	73,0	99,9	140,9
5-20 lat	68,8	86,9	126,1	71,5	88,7	125,2	68,3	86,1	130,9
powyżej 20 lat	72,3	87,4	130,3	74,4	92,0	129,6	69,7	82,5	130,5
bez stażu	64,4	84,4	118,5	75,1	94,7	134,5	62,4	75,0	111,5

Źródło: Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy. Obliczenia własne.

W województwie i podregionach najczęściej pozostawały bez pracy osoby o krótkim, do 5 lat, stażu pracy, stanowiąc ponad jedną trzecią ogółu bezrobotnych. Najniższym udziałem w skali regionu odznaczała się grupa nie posiadająca stażu pracy – 15,7%. Odsetek tej grupy bezrobotnych był znacznie wyższy w podregionie legnicko-głogowskim, gdzie co piąty bezrobotny nie legitymował się stażem pracy. Największy przyrost względny w 2009 roku wystąpił w przypadku osób bezrobotnych o krótkim stażu pracy (o 40,9%).

Strukturę bezrobotnych według wyróżnionych cech demograficzno-społecznych w poszczególnych powiatach rozpatrywanych podregionów w latach 2006-2009 (według stanu na koniec grudnia) zaprezentowano na rysunkach 1.31-1.40. Struktury w analizowanym przedziale czasowym odznaczały się dosyć dużą stabilnością, choć od tej reguły można było zaobserwować pewne odstępstwa. Analiza danych na niższym poziomie agregacji (w powiatach) ujawniła jednakże zróżnicowanie struktur pomiędzy poszczególnymi jednostkami terytorialnymi.

Rysunek 1.31. Struktura bezrobotnych według płci w powiatach podregionu jeleniogórskiego w latach 2006-2009

Źródło: Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy. Obliczenia własne.

W klasyfikacji według płci można zauważyć, że w podregionie legnicko-głogowskim zarysowała się przewaga liczebna bezrobotnych kobiet. Najwyższy odsetek kobiet poszukujących pracy odnotowano w 2008 roku w powiatach lubińskim – 66%, głogowskim – 65,8% oraz polkowickim – 64%. W roku 2009 udział bezrobotnych kobiet zmniejszył się, lecz nadal w tych samych powiatach przyjmował najwyższe wartości, w lubińskim 57,5% w głogowskim 58,9%, a w polkowickim 57,1%. W powiatach podregionu jeleniogórskiego

bezrobotne kobiety nie przeważały aż w tak dużym stopniu, a w roku 2009 aż w siedmiu powiatach zarejestrowano przewagę liczebną bezrobotnych mężczyzn. Najmniejszy odsetek kobiet pozostających bez pracy odnotowano w powiecie kamiennogórskim – 44,9%, a najwyższy w powiecie zgorzeleckim – 55%.

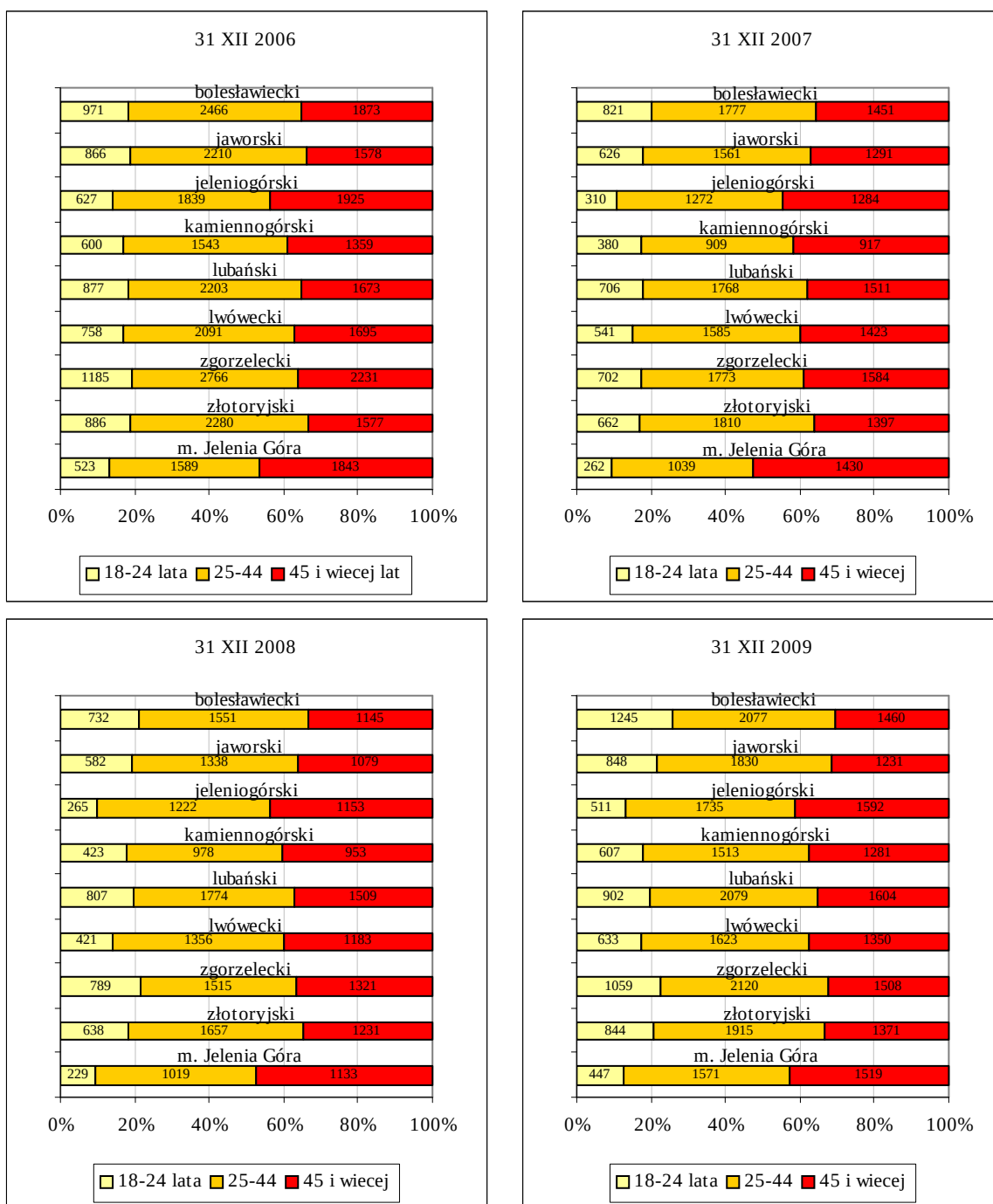

Rysunek 1.32. Struktura bezrobotnych według płci w powiatach podregionu legnicko-głogowskiego w latach 2006-2009

Źródło: Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy. Obliczenia własne.

Z wyjątkiem miast na prawach powiatu oraz powiatu jeleniogórskiego-ziemskiego we wszystkich analizowanych latach dominujący i raczej stabilny element struktury bezrobotnych według wieku tworzyły osoby liczące od 25 do 44 lat. W 2009 roku w podregionie jeleniogórskim udział tej grupy wiekowej wahał się od 43,4% w powiecie bolesławieckim do 46,8% w powiecie jaworskim. Nieco większą rozpiętość odnotowano w podregionie legnicko-głogowskim – od 44,5% w Legnicy do 48,2% w powiecie górowskim.

Zdecydowanie większe różnice zarejestrowano w przypadku dwóch pozostałych kategorii wiekowych.

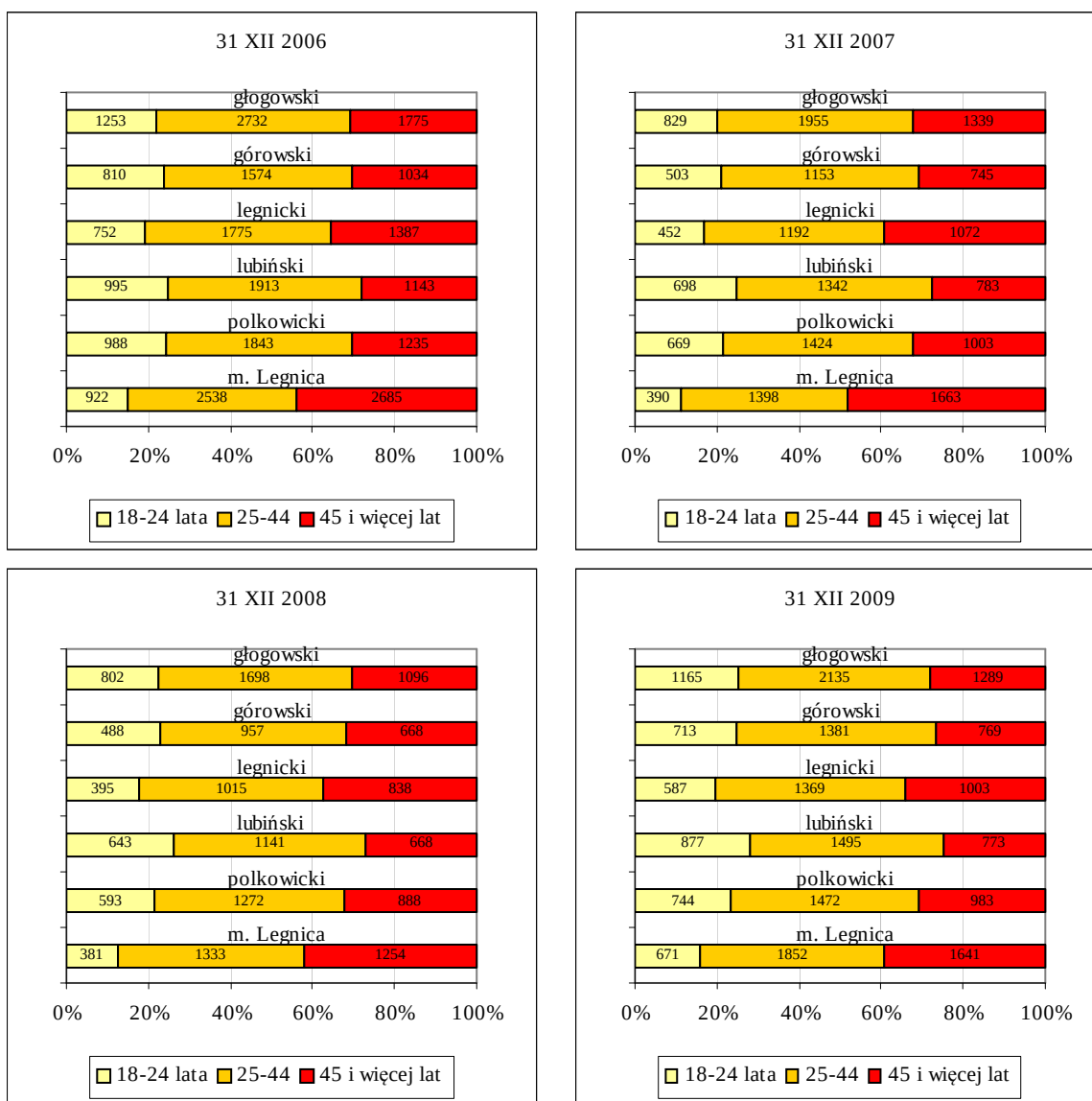

Rysunek 1.33. Struktura bezrobotnych według wieku w powiatach podregionu jeleniogórskiego w latach 2006-2009

Źródło: Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy. Obliczenia własne.

W miastach wyjątkowo niski odsetek osób pozostających bez pracy stanowiły osoby najmłodsze (18-24 lata), w Jeleniej Górze w 2008 roku był to udział w wysokości 9,6%, a w Legnicy 12,8%. W 2009 roku bezrobotni w wieku 18-24 lat konstituowali znaczącą część ogółu bezrobotnych w powiecie bolesławieckim – 26% i lubińskim – 27,9%. Wysoki udział

w liczbie bezrobotnych ogółem reprezentowały osoby w wieku 45 lat i więcej. W Jeleniej Górze w 2007 roku stanowiły ponad połowę liczby bezrobotnych – 52,4%, a ich odsetek malał w następnych latach i w roku 2009 osiągnął poziom 42,9%. Teren wokół stolicy regionu – powiat jeleniogórski ziemski także odznaczał się wysokim udziałem bezrobotnych z najstarszej wyróżnionej grupy wiekowej, wynoszącym w 2009 roku 41,5%. Analogiczna prawidłowość pojawiła się w podregionie legnicko-głogowskim, gdzie najwyższy odsetek zarejestrowano w mieście Legnicy – 39,4% w 2009 roku oraz w powiecie legnickim-ziemskim 33,9%.

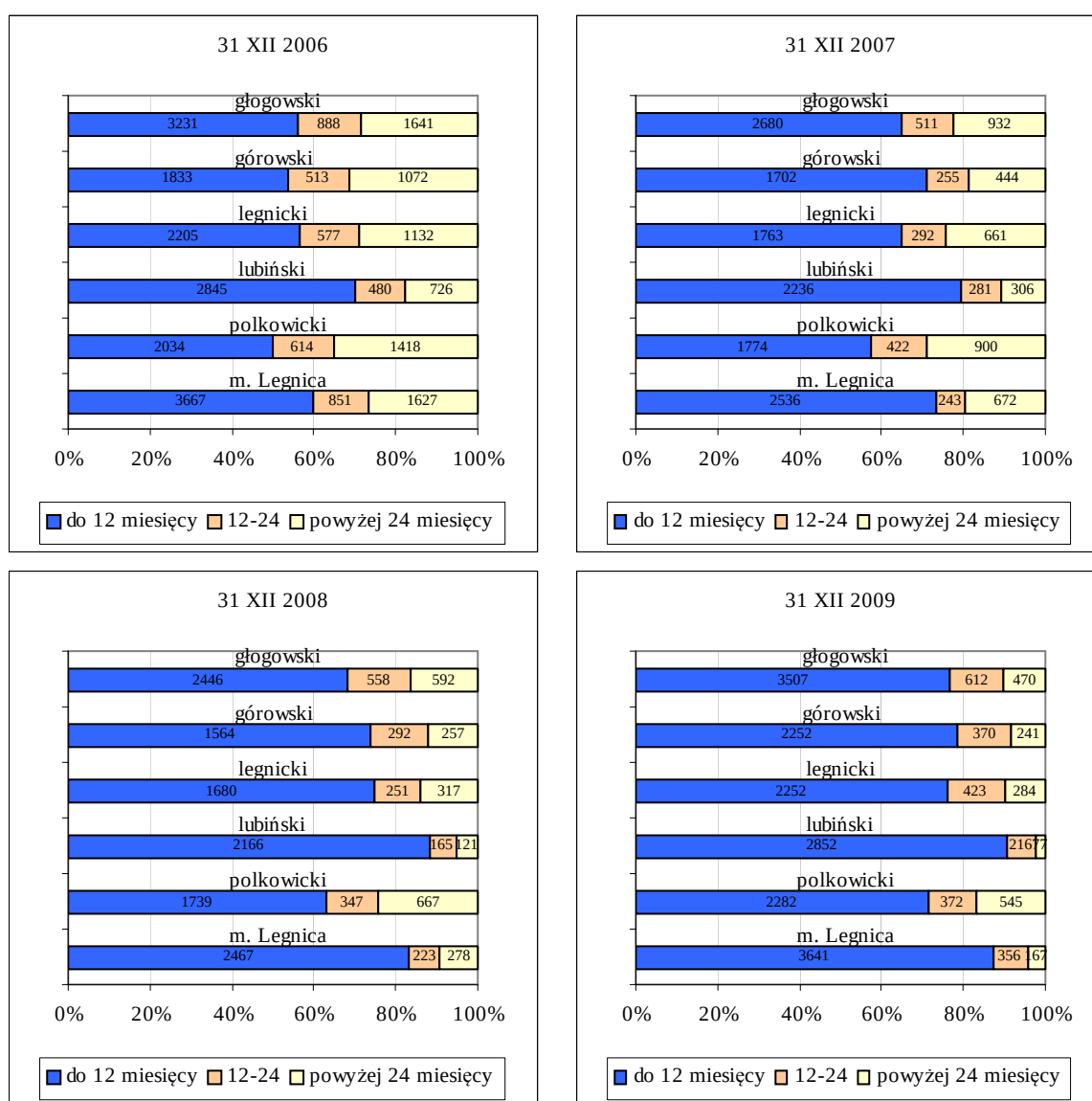

Rysunek 1.34. Struktura bezrobotnych według wieku w powiatach podregionu legnicko-głogowskiego w latach 2006-2009

Źródło: Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy. Obliczenia własne.

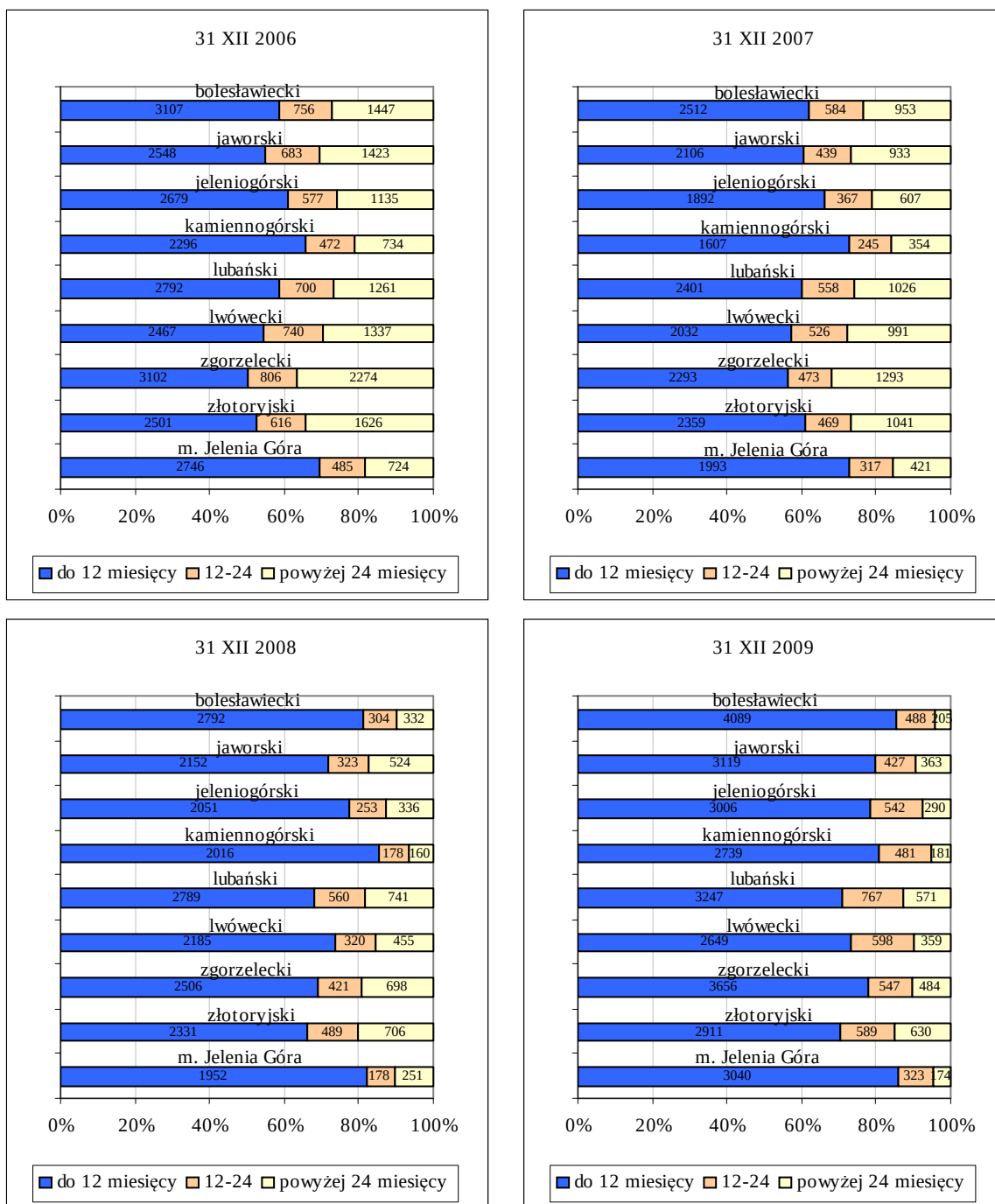
Zdecydowanie dominującym elementem struktur według czasu pozostawania bez pracy były osoby bezrobotne nie dłużej niż 12 miesięcy. Prawidłowość tę odnotowano we

wszystkich powiatach, w całym rozpatrywanym okresie. Zauważalna była też ewolucja struktur, z roku na rok frakcja bezrobotnych o najkrótszym okresie pozostawania bez pracy była coraz większa, osiągając maksymalne wartości w 2009 roku w powiatach lubińskim – 90,7% i bolesławieckim – 85,5% oraz w miastach na prawach powiatu: w Legnicy – 87,4%, w Jeleniej Górze – 85,9%. Odsetek długotrwale bezrobotnych (powyżej 2 lat) systematycznie zmniejszał się, co należy uznać za korzystną tendencję, przy czym spadki charakteryzowały się niejednokrotnie dużym nasileniem. W powiecie zgorzeleckim w 2009 roku, w stosunku do roku 2006, nastąpił spadek udziału tej grupy bezrobotnych o 26,5 punktów procentowych, w powiecie górowskim o 23 punkty procentowe, a w powiecie polkowickim o 17,9 punktu procentowego.

Rysunek 1.35. Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy w powiatach podregionu jeleniogórskiego w latach 2006-2009

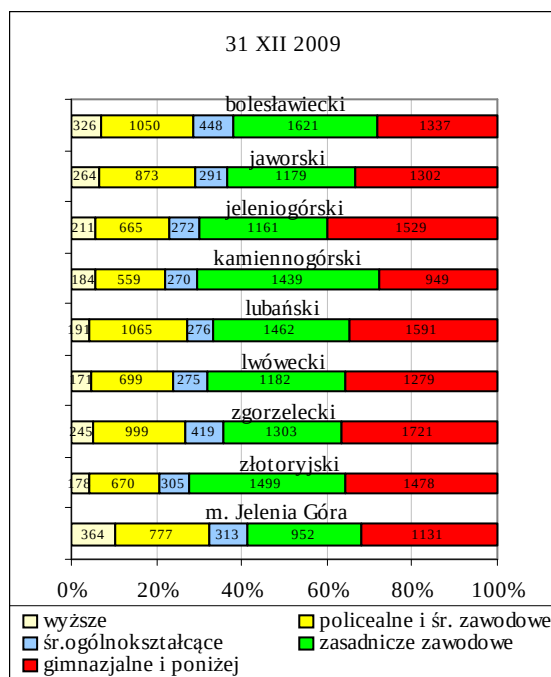
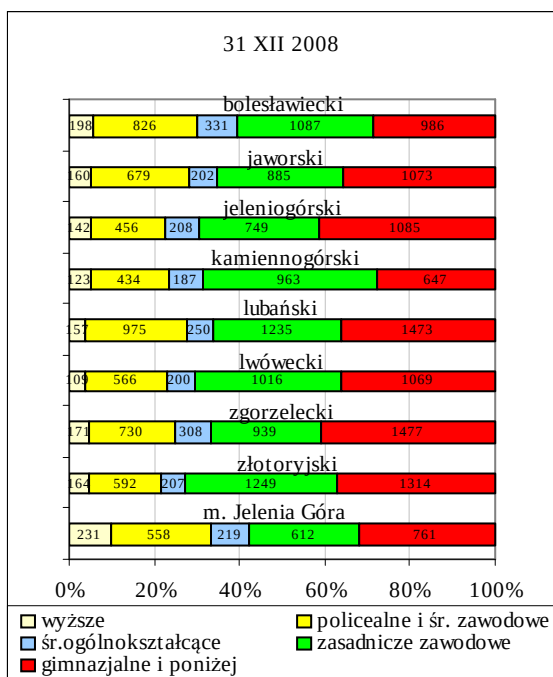
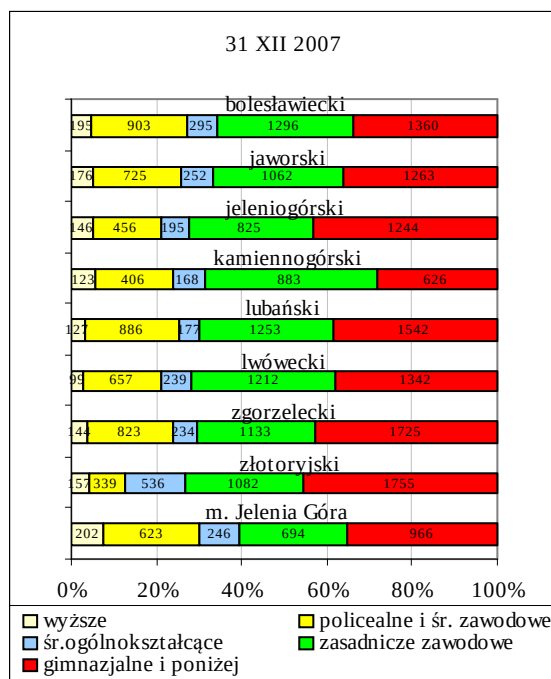
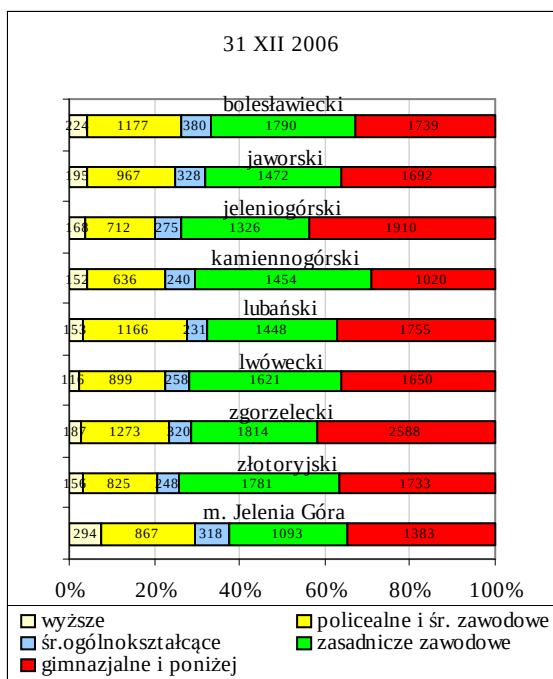
Źródło: Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy. Obliczenia własne.

Rysunek 1.36. Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy w powiatach podregionu jeleniogórskiego w latach 2006-2009

Źródło: Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy. Obliczenia własne.

Najmniej liczną grupę bezrobotnych ze względu na wykształcenie tworzyli bezrobotni z wykształceniem wyższym, ich odsetek podregionie jeleniogórskim wyniósł 5,9% na koniec 2009 roku, znacznie mniej niż w przypadku całego województwa – 8,3% i podregionu legnicko-głogowskiego – 8,4%. Na tle podregionu jeleniogórskiego wyraźnie wyróżnia się miasto Jelenia Góra, gdzie udział osób z wykształceniem wyższym pozostających bez pracy wyniósł 10,3% w 2009 roku i był najwyższy w całym przedziale czasowym.

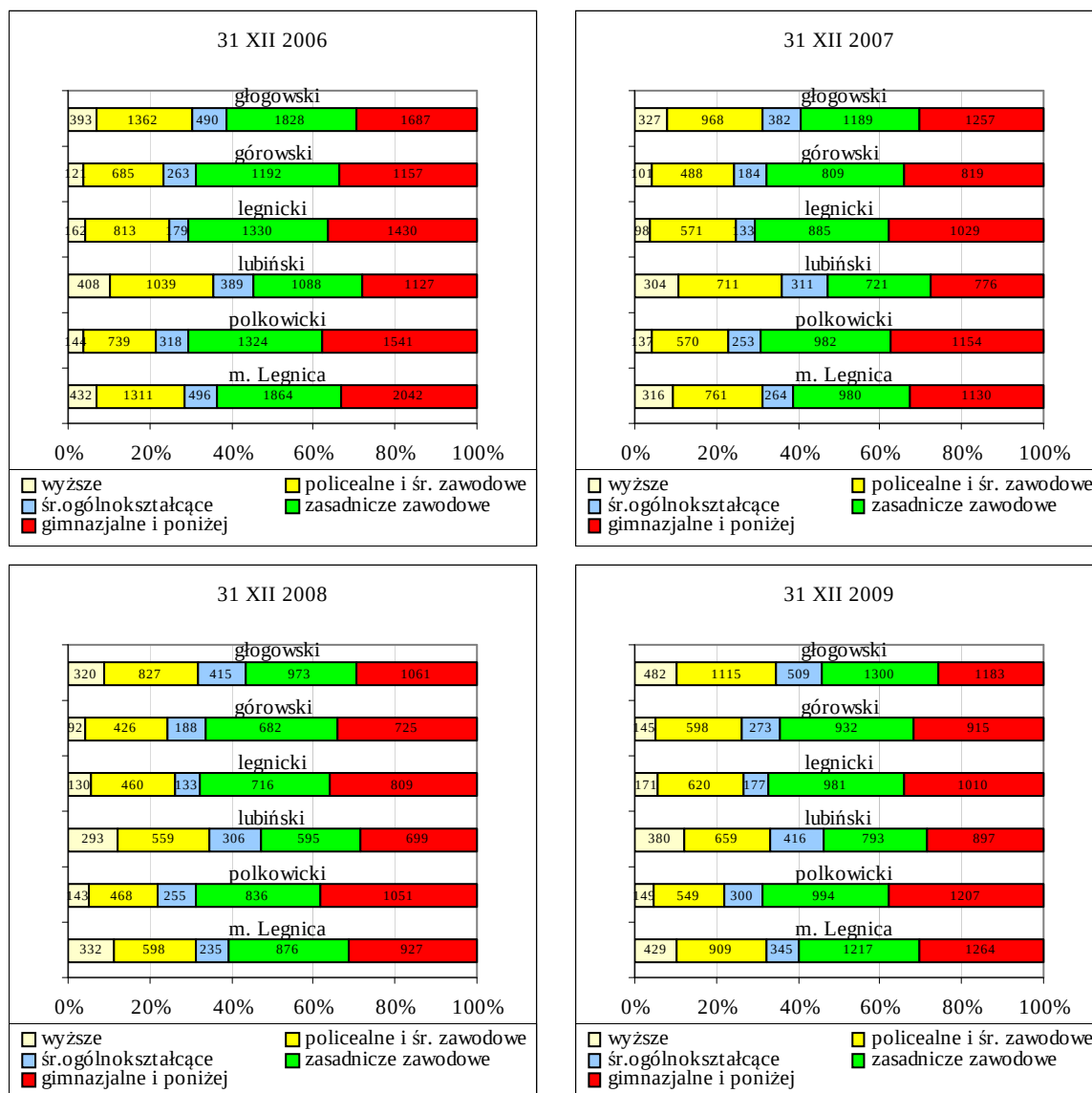

Rysunek 1.37. Struktura bezrobotnych według wykształcenia w powiatach podregionu jeleniogórskiego w latach 2006-2009

Źródło: Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy. Obliczenia własne.

W podregionie legnicko-głogowskim do powiatów o najwyższym bezrobociu w przypadku tej kategorii należały w 2009 roku: powiat lubiński – 12,1%, powiat głogowski – 10,5% oraz miasto Legnica – 10,3%. W obrębie całego rozpatrywanego obszaru największe udziały w strukturach były reprezentowane przez osoby legitymujące się wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym lub niższym. Poza kilkoma wyjątkami bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym i niższym stanowili ponad 30% ogółu

bezrobotnych. Niższe wartości wskaźnika struktury dla tej grupy pozostających bez pracy odnotowano w powiatach głogowskim – 25,8%, kamiennogórskim – 27,9% i lubińskim – 28,5%. Jedna piąta bezrobotnych w podregionach posiadała wykształcenie policealne i średnie zawodowe, a jedna dziesiąta średnie ogólnokształcące. Struktura bezrobotnych według wykształcenia odznaczała się znaczną stabilnością.

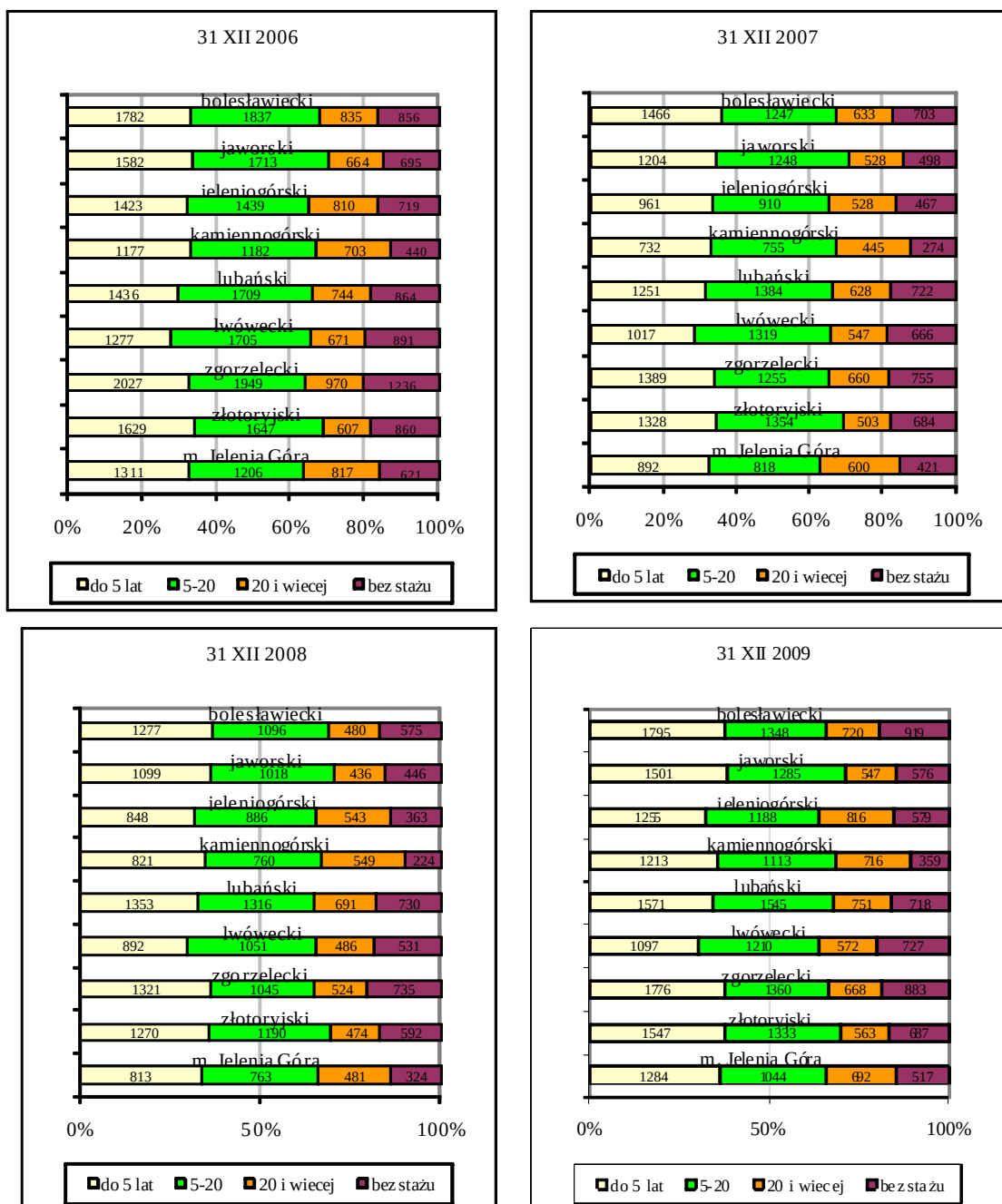

Rysunek 1.38. Struktura bezrobotnych według wykształcenia w powiatach podregionu jeleniogórskiego w latach 2006-2009

Źródło: Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy. Obliczenia własne.

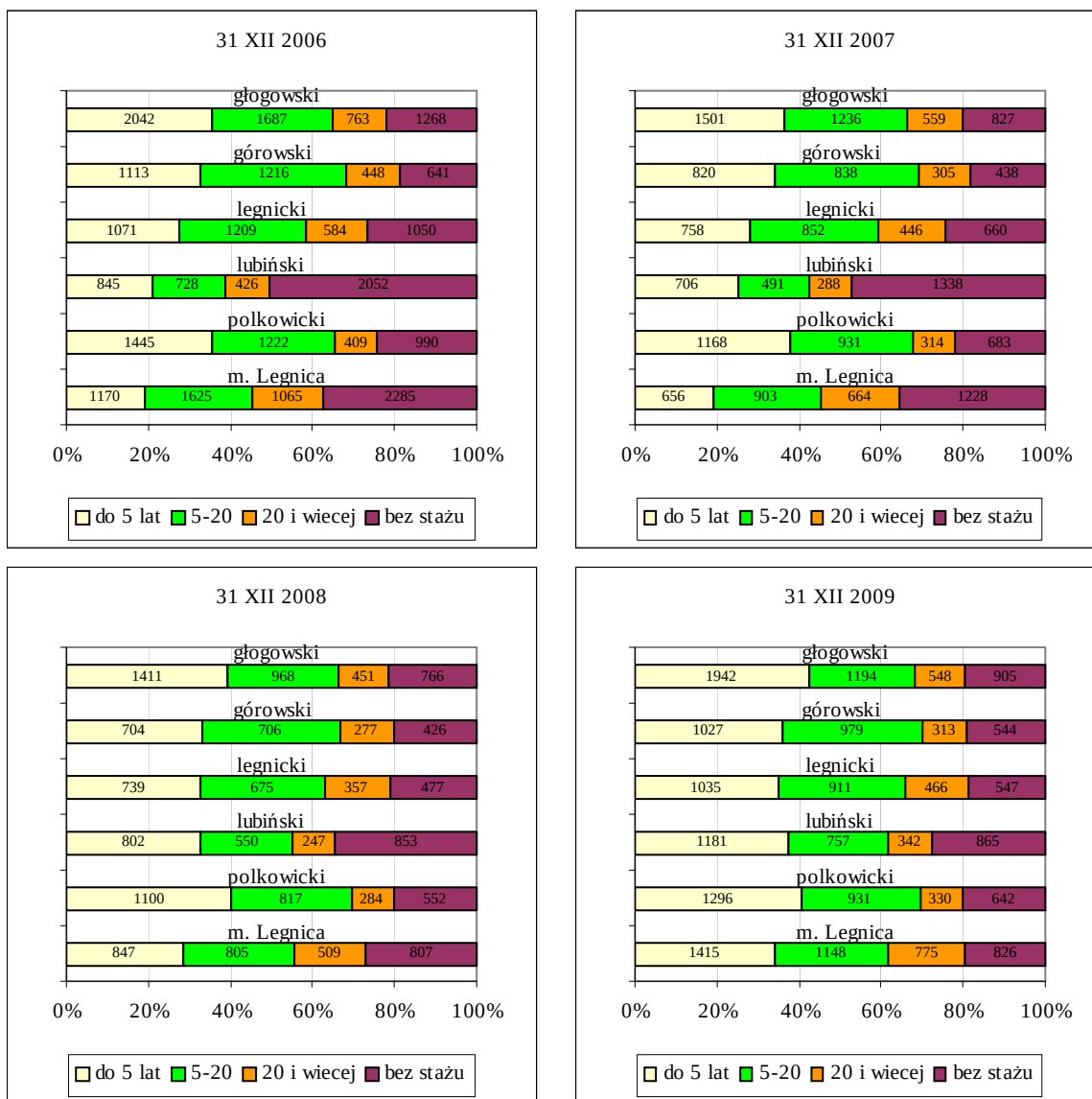
W większości powiatów w latach 2006-2009 nie nastąpiły istotne przeobrażenia struktury według stażu pracy. Największe zmiany zaobserwowano w powiecie lubińskim, w którym udział osób bez stażu pracy w ogóle bezrobotnych spadł z poziomu 50,7% w 2006 roku do 27,5% w 2008 roku oraz w Legnicy, gdzie w 2006 roku 37,2% bezrobotnych nie posiadało stażu pracy, a odsetek ten zmalał do 19,8% w roku 2009. Najmniejszy udział osób

bez doświadczenia zawodowego w ogóle bezrobotnych rejestrowano w powiecie kamiennogórskim – 9,5% w 2008 roku i 10,6% w 2009 roku. Poza opisanym wyjątkiem, powiatem lubińskim, wśród bezrobotnych przeważały osoby o stażu w grupach do 5 lat oraz 5-20 lat. Udziały obu najliczniejszych klas nie wykazywały dużych rozbieżności. W powiatach kamiennogórskim i jeleniogórskim-ziemskim co piąty bezrobotny posiadał doświadczenie zawodowe dłuższe niż 20 lat. W powiatach głogowskim oraz polkowickim wyraźnie dominowali bezrobotni o stażu krótszym niż 5 lat (odpowiednio 42,3% i 40,5%).

Rysunek 1.39. Struktura bezrobotnych według stażu pracy w powiatach podregionu jeleniogórskiego w latach 2006-2009

Źródło: Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy. Obliczenia własne.

Rysunek 1.40. Struktura bezrobotnych według stażu pracy w powiatach podregionu legnicko-głogowskiego w latach 2006-2009

Źródło: Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy. Obliczenia własne.

Analiza struktur bezrobotnych w różnych przekrojach uwidoczniła stopień zróżnicowania rozpatrywanego obszaru pod względem sytuacji osób poszukujących pracy.

2. Wykształcenie ludności i szkolnictwo ponadgimnazjalne w regionie jeleniogórsko-legnickim

2.1 Wstęp

Poniższa część raportu obejmuje analizę poziomu wykształcenia ludności regionu oraz kierunki zmian jakie zachodziły w latach 1970-2002 (na poziomie powiatów) i 2002 – 2008 (na poziomie województwa). Część dotycząca szkolnictwa ponadgimnazjalnego zawiera analizę liczby i rozmieszczenia placówek szkolnych, uczniów oraz absolwentów w przekroju powiatowym w latach 1998/1999-2008/2009 (wyjątkiem są dane dotyczące liceów profilowanych i obejmują lata 2003/2004 – 2008/2009). Ponadto dokonano oceny zdawalności egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe w przekroju powiatowym dla wybranych zawodów w latach 2004-2009. W większości przypadków analiza jest dokonywana na poziomie powiatów, tam gdzie nie było informacji posłkowano się danymi dla woj. dolnośląskiego. Analizy dokonywano w porównaniu do poziomu województwa lub kraju. Do analizy wykorzystano dane dostępne w Banku Danych Regionalnych GUS, oraz na stronie Centralnej Komisji Egzaminacyjnej. Dane udostępnione przez Kuratorium Oświaty we Wrocławiu i Okręgową Komisję Egzaminacyjną we Wrocławiu.

Jednym z najważniejszych determinantów kapitału ludzkiego jest wiedza i kwalifikacje oraz związane z tym wyszkolenie i doświadczenie. Są to elementy nabyte, które można pomnażać i odtwarzać za pomocą inwestycji w człowieka.

Najważniejszymi formami inwestycji w sferze edukacji są: kształcenie i szkolenia produkcyjne, wykształcenie formalne oraz nieformalne. Istnieje więc potrzeba nie tylko tworzenia ale i ciągłego odtwarzania kapitału oraz jego doskonalenia³. Kształtowanie kapitału ludzkiego jest w znacznym stopniu uzależnione od mobilności edukacyjnej ludności. Na proces mobilności ma wpływ wiele uwarunkowań. Pierwsza grupa to czynniki tkwiące w jednostce i jej bezpośrednim otoczeniu. Zaliczyć do nich można:

- zdolność jednostki do uczenia się,
- jej zainteresowania i preferencje,
- wpływ środowiska (jakie są aspiracje, tradycje i obyczaje dotyczące nauki),

³ W. Tyc, *Kapitał ludzki jako zasób czynników wytwórczych*, w: *Teoretyczne aspekty gospodarowania*, red. D. Kopycińska, Katedra Mikroekonomii US, Szczecin 2005, s. 133 - 134

- możliwości finansowe jednostki i rodziny związane z ponoszeniem kosztów na kształcenie.

Ta grupa czynników wpływa na zdolność i gotowość do przyswajania wiedzy. Druga grupa czynników odpowiada za możliwość realizacji potrzeb edukacyjnych. Zaliczamy do nich:

- sieć placówek edukacyjnych i ich dostępność geograficzną,
- zasady dostępności i sposoby finansowania usług edukacyjnych (kształcenie przez całe życie rozpoczyna się już w wieku przedszkolnym).

Wpływ tak wielu czynników na mobilność edukacyjną jest bardzo złożony. Działania zmierzające do jej wzrostu czasami mogą przynieść nieoczekiwane efekty.

2.2 Poziom wykształcenia ludności i jego zmiany

W dłuższym okresie czasu ważnym wskaźnikiem mobilności jest poziom wykształcenia ludności. Na Dolnym Śląsku w miejsce zamieszkania jest jednym z czynników różnicujących strukturę ludności według poziomu wykształcenia. Mieszkańcy miast charakteryzują się zdecydowanie wyższym odsetkiem osób z wykształceniem ponadpodstawowym; w okresie międzypisowym odnotowano wzrost udziału tej grupy osób z 62,4% do 72,5%.

Obserwuje się, że ludność wiejska też szybko uzupełnia swoje wykształcenie; odsetek osób z wykształceniem ponadpodstawowym na Dolnym Śląsku wzrósł z 43,0% w 1988 roku do 58,6% w 2002 roku, w tym z wykształceniem wyższym z 1,9% do 4,1%⁴.

W województwie dolnośląskim stale rośnie odsetek osób z wykształceniem wyższym. W regionie jeleniogórsko-legnickim udział osób posiadających wykształcenie wyższe w 2002 r. na poziomie przekraczającym 10% odnotować można w Legnicy i Jeleniej Górze (tabela 2.1).

Tabela 2.1

Klasyfikacja powiatów regionu jeleniogórsko-legnickiego ze względu na odsetek ludności z wykształceniem wyższym wg spisów powszechnych⁵

klasa	1 970		1 978		1 988		2 002	
I	Jelenia Góra	3,14%	Jelenia Góra	6,10%	Jelenia Góra	9,34%	Jelenia Góra	12,82%
	lubiński	2,62%						
	Legnica	2,42%						
	głogowski	2,12%						
II	wołowski	1,46%	lubiński	4,29%	lubiński	5,62%	lubiński	8,93%
	zgorzelecki	1,41%	głogowski	4,01%	głogowski	5,30%	głogowski	8,54%

⁴ Raport z wyników Spisu Powszechnego 2002 w województwie dolnośląskim. Wykształcenie, http://www.stat.gov.pl/wroc/67_363_PLK_HTML.htm (14.05.2009), tabl.I.4

⁵ Podziału powiatów na klasy dokonano w oparciu o metodę trzech średnich Nowaka, zob. E. Nowak., *Metody taksonomiczne w klasyfikacji obiektów społeczno – gospodarczych*, PWE, Warszawa 1990, s. 93.

	bolesławiecki	1,39%	bolesławiecki	2,67%	bolesławiecki	4,20%	jeleniogórski	6,92%
	jeleniogórski	1,03%			jeleniogórski	3,98%		
	kamiennogórski	0,97%	wołowski	2,42%	zgorzelecki	3,79%	bolesławiecki	6,57%
	lubański	0,94%	zgorzelecki	2,42%	wołowski	3,63%	wołowski	6,40%
	lwówecki	0,89%	jeleniogórski	2,25%	jaworski	3,35%	zgorzelecki	5,87%
III	jaworski	0,84%	lubański	1,94%	lubański	3,33%	jaworski	5,75%
					złotoryjski	3,26%	lubański	5,67%
			kamiennogórski	1,88%				
			jaworski	1,87%			złotoryjski	5,32%
			lwówecki	1,86%	lwówecki	3,18%	polkowicki	5,18%
	złotoryjski	0,78%	złotoryjski	1,78%	górowski	3,02%	kamiennogórski	5,11%
	górowski	0,69%	górowski	1,53%	kamiennogórski	2,81%	lwówecki	5,09%
	legnicki	0,67%	legnicki	1,46%	legnicki	2,65%	górowski	4,85%
IV	polkowicki	0,54%	polkowicki	1,38%	polkowicki	2,36%	legnicki	4,83%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z tab.2 *Ludność. Stan oraz struktura demograficzna i społeczno ekonomiczna. Województwo dolnośląskie*. Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław 2003, s. 42 – 47

Poziom wykształcenia wyższego poniżej 5% odnotować można w 2 powiatach: górowskim i legnickim. W Porównaniu do 1970 r. nastąpił znaczny wzrost odsetka osób z wyższym wykształceniem. W 1970 r w żadnym z badanych powiatów udział osób z wyższym wykształceniem nie osiągnął poziomu 4%.

Z analizy danych spisowych według płci wynika, że kobiety częściej niż mężczyźni kończą studia (10,2% kobiet i 9,6% mężczyzn), szkoły policealne (odpowiednio 4,9% i 1,8%) oraz licea ogólnokształcące (11,8% i 5,8%). Mężczyźni zdecydowanie częściej kończą zasadnicze szkoły zawodowe (30,0% mężczyzn i 17,2% kobiet) i nieznacznie częściej technika i licea zawodowe (odpowiednio 22,0% i 19,9%)⁶.

Zmiany w średnim poziomie wykształcenia ludności w woj. dolnośląskim zarówno ogólnokształcącym jak i zawodowym mają podobny kierunek i charakter jak w wykształceniu wyższym (tabela 2.2).

Tabela 2. 2

Klasyfikacja powiatów regionu jeleniogórsko-legnickiego ze względu na odsetek ludności z wykształceniem średnim ogólnym i zawodowym wg spisów powszechnych⁷

klasa	1970		1978		1988		2002	
	Jelenia Góra	19,75%	Jelenia Góra	27,83%	Jelenia Góra	33,01%	Jelenia Góra	38,97%
I	Legnica	16,59%	Legnica	24,58%	Legnica	29,96%	Legnica	36,43%
					lubiński	26,91%		
	lubiński	13,19%	górowski	22,01%	górowski	26,07%	lubiński	33,46%
	górowski	12,48%	lubiński	21,63%	wołowski	23,68%	górowski	33,19%
II	jeleniogórski	11,16%	jeleniogórski	18,30%	jeleniogórski	23,17%	jeleniogórski	31,92%
							wołowski	31,45%

⁶ Raport z wyników Spisu Powszechnego 2002 w województwie dolnośląskim. Wykształcenie, http://www.stat.gov.pl/wroc/67_363_PLK_HTML.htm (14.05.2009)

⁷ Podziału powiatów na klasy dokonano jak w tab.2.1

	zgorzelecki	11,16%	wołowski	18,15%	lubański	23,12%	lubański	30,82%
	lubański	10,97%	lubański	17,96%	jaworski	22,35%		
	bolesławiecki	10,65%	bolesławiecki	17,28%	bolesławiecki	21,97%		
	wołowski	10,10%	zgorzelecki	16,83%	zgorzelecki	21,61%	zgorzelecki	29,61%
	kamiennogórski	9,78%	jaworski	16,24%	kamiennogórski	20,65%	bolesławiecki	29,01%
III	jaworski	9,68%	kamiennogórski	15,95%	lwówecki	20,49%	jaworski	28,54%
					złotoryjski	20,37%	lwówecki	27,29%
	lwówecki	8,88%	lwówecki	14,82%			złotoryjski	26,97%
	górowski	8,28%	złotoryjski	14,78%			kamiennogórski	26,89%
	złotoryjski	8,11%	polkowicki	14,74%	polkowicki	18,55%	legnicki	26,02%
	polkowicki	7,74%	górowski	13,90%	górowski	18,46%	polkowicki	25,72%
IV	legnicki	7,27%	legnicki	12,91%	legnicki	18,20%	górowski	25,03%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych jak w tab. 2.1

W badanym okresie w 1970r. w grupie o najwyższym odsetku znajdują się dwa duże miasta Legnica i Jelenia Góra, podobnie jak w 2002r. W grupie o najniższym odsetku osób w 1970 r. powiaty nie osiągnęły poziomu 9%, gdy w 2002 roku wszystkie z nich pozostając w klasie IV przekroczyło poziom 25%. Jest to efekt dopasowywania się kwalifikacji i wykształcenia ludności do rynku pracy.

Podobne dopasowanie zauważyć można w odsetku ludności regionu jeleniogórsko-legnickiego z wykształceniem zasadniczym zawodowym (tabela 2.3).

Tabela 2. 3

Klasyfikacja powiatów regionu jeleniogórsko-legnickiego ze względu na odsetek ludności z wykształceniem zasadniczym zawodowym wg spisów powszechnych⁸

klasa	1970	1978	1988	2002
	Legnica 16,52%			polkowicki 31,42%
	Jelenia Góra 16,00%	głogowski 26,75%	głogowski 29,93%	kamiennogórski 30,42%
	głogowski 15,59%	lubiński 24,79%	polkowicki 28,98%	górowski 28,87%
I	kamiennogórski 15,05%	polkowicki 24,32%	lubiński 28,00%	lwówecki 28,59%
				bolesławiecki 27,78%
	jeleniogórski 14,19%			lubański 27,74%
	lubiński 13,90%	kamiennogórski 23,57%		złotoryjski 27,73%
	lubański 13,56%	Legnica 23,16%	kamiennogórski 27,18%	jaworski 27,66%
II	zgorzelecki 13,37%	lubański 22,50%	bolesławiecki 25,87%	legnicki 27,37%
				głogowski 27,19%
		bolesławiecki 21,70%	jaworski 25,52%	
		jeleniogórski 21,62%	lubański 25,48%	
	polkowicki 12,96%	zgorzelecki 21,60%	zgorzelecki 25,31%	
	bolesławiecki 12,40%	Jelenia Góra 21,21%	jeleniogórski 25,16%	
	wołowski 12,32%	jaworski 20,82%	lwówecki 25,05%	zgorzelecki 26,73%
III	złotoryjski 11,95%	lwówecki 20,81%	Legnica 24,77%	jeleniogórski 26,29%
			złotoryjski 24,70%	lubiński 26,27%

⁸ Podziału powiatów na klasy dokonano jak w tab. 2.1

	jaworski	11,67%	złotoryjski	20,64%	górowski	24,59%	wołowski	24,95%
	legnicki	11,58%	legnicki	20,05%	legnicki	24,19%		
	lwówecki	11,42%	wołowski	19,19%	wołowski	23,50%	Jelenia Góra	21,44%
IV	górowski	8,96%	górowski	17,51%	Jelenia Góra	22,17%	Legnica	21,15%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych jak w tab. 2.1

Dopasowanie to ma jednak odwrotny kierunek niż w przypadku wyższych poziomów wykształcenia. Miasta, które w 1970 r. znajdowały się w pierwszej klasie i miały najwyższy odsetek ludności w 2002 roku znajdowały się na końcu skali w klasie IV. Przy czym wzrost odsetka ludności dla Legnicy i Jeleniej Góry wynosił nieco ponad 5%. Natomiast niektóre powiaty z klasy czwartej w 1970 r. „awansowały” do I w 2002 r. Przykładem może być powiat górowski ze wzrostem odsetka ludności o 20%. Takie zmiany w poziomie wykształcenia świadczą o mobilności ludności i dopasowywaniu się jej do zmieniającego się rynku pracy. Duże miasta odchodziły od gospodarki przemysłowej do gospodarki opartej na usługach, a co się z tym wiąże liczba ludność z wykształceniem zawodowym ustąpiła ludności z wyższymi poziomami kształcenia.

Odsetek ludności z wykształceniem podstawowym i niepełnym podstawowym w latach 1970 - 2002 zmalał o połowę we wszystkich klasach. Nie zmieniła się zbytnio pozycja poszczególnych powiatów pomiędzy klasami (tabela 2.4).

Tabela 2.4.

Klasyfikacja powiatów regionu jeleniogórsko-legnickiego ze względu na odsetek ludności z wykształceniem podstawowym i niepełnym podstawowym wg spisów powszechnych⁹

klasa	1970		1978		1988		2002	
I	górowski	82,08%						
	legnicki	80,48%	górowski	67,06%	legnicki	54,96%	legnicki	41,79%
	złotoryjski	79,15%	legnicki	65,57%	górowski	53,93%	górowski	41,25%
	lwówecki	78,82%	złotoryjski	62,80%	złotoryjski	51,67%	złotoryjski	39,98%
	polkowicki	78,75%	lwówecki	62,51%	lwówecki	51,28%	lwówecki	39,03%
II					polkowicki	50,12%		
					kamiennogórski	49,36%		
			jaworski	61,06%	zgorzelecki	49,28%	jaworski	38,04%
			wołowski	60,24%	wołowski	49,20%	zgorzelecki	37,78%
	jaworski	77,80%	polkowicki	59,55%	jaworski	48,79%	polkowicki	37,67%
	wołowski	76,12%	zgorzelecki	59,15%	lubański	48,08%	kamiennogórski	37,57%
	bolesławiecki	75,56%	kamiennogórski	58,59%	bolesławiecki	47,96%	wołowski	37,19%
II	lubański	74,54%	bolesławiecki	58,35%	jeleniogórski	47,68%	bolesławiecki	36,65%
III	kamiennogórski	74,21%						
	zgorzelecki	74,06%						
	jeleniogórski	73,62%						
	lubiński	70,29%	jeleniogórski	57,84%	lubiński	39,47%	lubański	35,78%

⁹ Podziału powiatów na klasy dokonano jak w tab. 2.1

	głogowski	69,81%	lubański	57,59%	głogowski	38,70%	jeleniogórski	34,87%
			lubiński	49,29%			Legnica	31,81%
			Legnica	47,37%			lubiński	31,34%
	Legnica	64,47%	głogowski	47,23%	Legnica	37,85%	głogowski	30,95%
IV	Jelenia Góra	61,12%	Jelenia Góra	44,86%	Jelenia Góra	35,48%	Jelenia Góra	26,77%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych jak w tab. 2.1

Termin następnego spisu powszechnego przypada na rok 2011r. Istnieje więc znaczna luka w informacji o zmianach w poziomie wykształcenia ludności regionu jeleniogórsko-legnickiego. Uzupełnieniem informacji mogą być wyniki badań BAEL dotyczące aktywności zawodowej ludności w wieku 15 lat i więcej wg. poziomu wykształcenia. Badania BAEL niestety nie schodzą do poziomu powiatu. Informacje dla woj. dolnośląskiego przedstawia tab. 2.5

Tabela 2.5.

Poziom wykształcenia ludności woj. dolnośląskiego w wieku 15 lat i więcej w latach 2002 – 2008 wg BAEL (dane średnioroczne)

rok	udział w %						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
wyższe	9,4	10,6	12,2	13,2	14,0	15,0	14,7
policealne i średnie zawodowe	23,7	23,9	24,8	25,6	25,7	25,2	24,8
średnie ogólnokształcące	7,8	8,9	9,6	10,0	10,3	10,3	10,6
zasadnicze zawodowe	28,6	26,8	25,7	25,3	25,6	25,3	25,8
gimnazjalne, podstawowe i niższe	30,6	29,9	27,9	25,8	24,5	24,2	24,0

Źródło: http://www.stat.gov.pl/bdr_n/app/dane_podgrup.nowe_okno?p_zest_id=943798&p_typ=HTML

Na przestrzeni lat 2002-2008 zaobserwować można jednak podobne tendencje jak w przypadku danych popisowych, chociaż w łagodniejszej formie. Ciągłe wzrasta odsetek osób z wykształceniem wyższym i średnim. Spada natomiast udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i bez wykształcenia. W przekroju powiatowym zmiany te mogą mieć głębszy charakter, ale potwierdzenie uzyskać będzie można dopiero po uzyskaniu informacji z kolejnego spisu powszechnego.

2.3 Szkoły ponadgimnazjalne w regionie jeleniogórsko-legnickim

Na zmiany w poziomie wykształcenia ludności i jej mobilność ma wpływ dostęp do szkół. Powszechna i obowiązkowa edukacja do 18 roku życia sprawia, że każdy może uzyskać wykształcenie, co najmniej gimnazjalne i ponadgimnazjalne. Na tym drugim etapie następuje jednak zróżnicowanie w liczbie placówek, co wpływa liczbę osób kończącą dany poziom kształcenia i w konsekwencji na ich mobilność. Jeżeli w okolicy nie ma szkoły o takim

profilu kształcenia jaki jest preferowany przez jednostkę to w konsekwencji zmieniają się jej przyszłe możliwości nie tylko zawodowe ale i edukacyjne.

Na etapie szkolnictwa ponadgimnazjalnego podejmowane są pierwsze decyzje o wyborze zawodu i kariery. Młodzież dokonuje wyboru pomiędzy: szkołami kształcącymi ogólnie i nie dającymi kwalifikacji zawodowych (zaliczamy do nich licea ogólnokształcące, licea profilowane oraz uzupełniające licea ogólnokształcące dla absolwentów szkół zasadniczych zawodowych); a szkołami kształcącymi zawodowo. Pośród nich wyróżniamy:

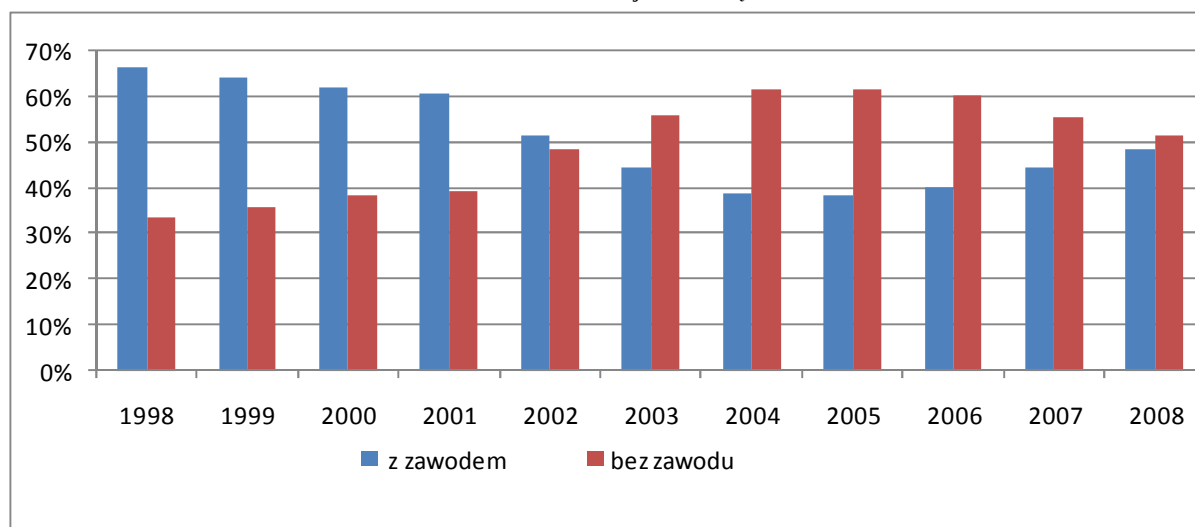
- szkoły kształcące w zawodzie i nie dające uprawnień do zdawania egzaminu maturalnego (zasadnicze szkoły zawodowe i specjalne szkoły przysposabiające do pracy);
- szkoły kształcące w zawodzie i uprawniające do egzaminu maturalnego (technika, technika uzupełniające, szkoły artystyczne);
- szkoły na podbudowie programowej szkół ponadgimnazjalnych dające możliwość uzyskania zawodu, ale nie przygotowujące do egzaminu maturalnego (szkoły policealne).

Sieć szkół ponadgimnazjalnych powinna być dopasowana do potrzeb rynku pracy, a nie oczekiwań jednostki. Współcześnie decydując o wyborze ścieżki kształcenia kierujemy się możliwością znalezienia zatrudnienia.

Istotne znaczenie dla dolnośląskiego rynku pracy mają zmiany, w wyborze dokonywanym przez młodzież, typów szkół uwzględniając kształcenie dające zawód i bez zawodu (wykres 2.1). W 1999r. ponad 68% młodzieży wybierała szkoły dające możliwość uzyskania zawodu. Podobnie kształtowała się liczba absolwentów szkół mających zawód i bez zawodu. W 2007 r. nastąpiło odwrócenie proporcji: ponad 55,5% uczniów uczęszczało do szkół, które nie dają zawodu, a tylko niecałe 45,5 % do szkół zawodowych. Podobnie jak w 2008 roku liczb uczniów w szkołach bez zawodu była wyższa od liczby uczniów w szkołach zawodowych, chociaż różnica ta jest coraz mniejsza. Spowodowało to efekt wypychania młodzieży na ścieżki edukacyjne kończące się egzaminem maturalnym, ale wymagające dodatkowego kształcenia na poziomie policealnym lub wyższym w celu uzyskania kwalifikacji zawodowych (wykres 2.2).

Wykres 2.1

Udział uczniów w szkołach z zawodem i bez zawodu w woj. dolnośląskim w latach 1998 – 2008

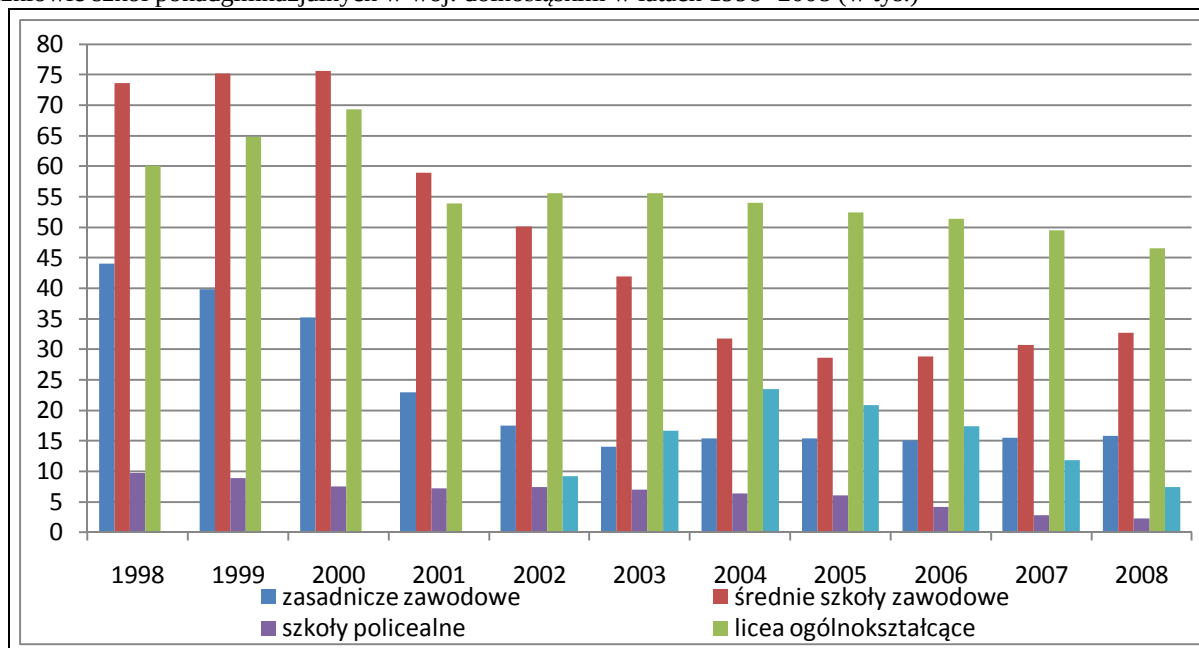

źródło: obliczenia własne na podstawie GUS Bank Danych Regionalnych

<http://www.stat.gov.pl/bdr/bdrap.strona.indeks>.

Wykres 2. 2

Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych w woj. dolnośląskim w latach 1998- 2008 (w tys.)

źródło: obliczenia własne na podstawie GUS Bank Danych Regionalnych

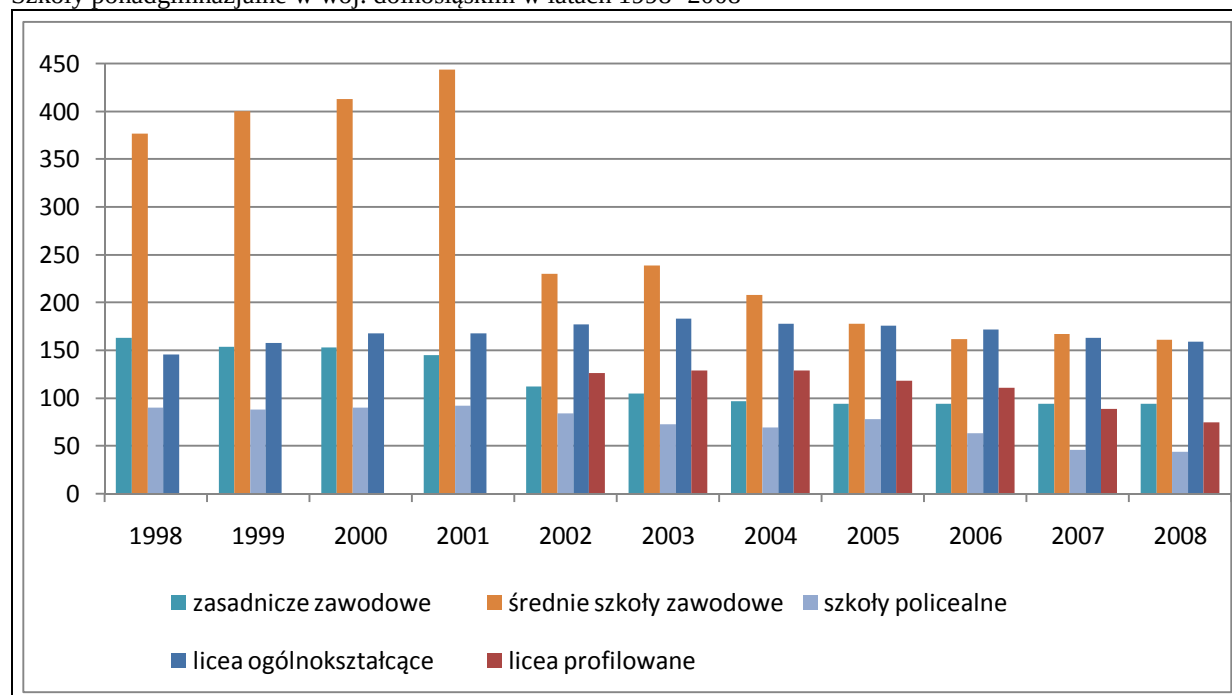
<http://www.stat.gov.pl/bdr/bdrap.strona.indeks>.

W badanym okresie spadała liczba szkół ponadgimnazjalnych (wykres 3). Najszybciej ubywało placówek kształcących na poziomie szkolnictwa zawodowego zasadniczego i technicznego. Szkolnictwo zawodowe pozwala uczącej się w nim młodzieży na zdobycie

zawodu jest jednak dla władz samorządowych bardziej kosztowne. Zdobyte w trakcie nauki szkolnej kwalifikacje zawodowe są potwierdzane zewnętrznym egzaminem¹⁰.

Wykres 2.3

Szkoły ponadgimnazjalne w woj. dolnośląskim w latach 1998- 2008

źródło: obliczenia własne na podstawie GUS Bank Danych Regionalnych
<http://www.stat.gov.pl/bdr/bdrap.strona.indeks>.

W powiatach regionu jeleniogórsko-legnickiego liczba szkół zasadniczych zawodowych dla młodzieży ulegała systematycznemu zmniejszaniu. W 1998 roku było ich 75, a w 2008 roku już tylko 34. (tabela 2.6)

Tabela 2.6

Liczba szkół zasadniczych zawodowych dla młodzieży bez specjalnych w latach 1998-2008 w powiatach regionu jeleniogórsko-legnickiego

powiaty	Szkoły										
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Dolnośląskie	163	154	153	145	112	105	97	94	94	93	94
Powiat bolesławiecki	6	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Powiat głogowski	9	9	9	9	8	5	4	3	3	3	4
Powiat górowski	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1
Powiat jaworski	3	2	2	2	2	1	1	1	2	2	2
Powiat jeleniogórski	1	1	1	1	1	-	-	-	1	1	1
Powiat kamiennogórski	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Powiat legnicki	2	2	2	3	3	3	2	2	2	1	1
Powiat lubański	4	4	4	3	4	4	3	3	3	3	3
Powiat lubiński	8	7	6	5	3	3	3	3	3	3	3
Powiat lwówecki	4	4	4	4	4	2	2	2	2	2	3

¹⁰ Egzaminy te mają charakter egzaminów zewnętrznych. Jednakowe standardy i zasady ich przeprowadzenia obowiązują na terenie całego kraju. Są przeprowadzone przez Centralną Komisję Egzaminacyjną i jej okręgowe oddziały.

Powiat polkowicki	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3
Powiat wołowski	4	3	3	4	2	2	2	2	2	2	2
Powiat zgorzelecki	6	6	5	4	3	3	3	3	3	3	3
Powiat zlotoryjski	3	2	2	3	3	2	2	2	2	2	2
Powiat m.Jelenia Góra	9	9	9	8	6	4	4	4	3	3	3
Powiat m.Legnica	11	11	11	8	6	8	5	5	4	4	4

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS

Zasadnicze szkoły zawodowe regionu stanowiły w badanym okresie ponad 40% wszystkich tego typu placówek w woj. dolnośląskim. Zauważyć można, że najwięcej placówek zlikwidowano w Legnicy, Jeleniej Górze i powiatach: bolesławieckim i lubińskim.

Zmiany w liczbie szkół średnich zawodowych kształtowały się inaczej niż szkół zasadniczych zawodowych (tabela 2.7)

Tabela 2.7

Liczba szkół średnich zawodowych dla młodzieży bez specjalnych w latach 1998-2008 w powiatach regionu jeleniogórsko-legnickiego

powiaty	Szkoly										
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Dolnośląskie	377	400	413	444	230	239	208	178	162	176	167
Powiat bolesławiecki	10	10	10	12	11	12	6	7	6	6	5
Powiat głogowski	16	20	20	21	21	22	23	8	7	7	6
Powiat górowski	7	8	8	7	2	5	2	1	1	1	1
Powiat jaworski	10	11	12	12	11	10	8	7	7	7	2
Powiat jeleniogórski	3	3	3	3	1	1	1	1	2	2	2
Powiat kamiennogórski	1	1	1	4	4	5	6	8	9	5	4
Powiat legnicki	8	11	12	12	10	8	7	7	7	7	8
Powiat lubański	8	8	11	16	9	8	7	7	7	6	5
Powiat lubiński	13	12	16	16	15	16	11	8	7	5	5
Powiat lwówecki	4	7	7	10	7	9	9	9	6	6	4
Powiat polkowicki	4	6	6	6	4	3	2	2	2	2	2
Powiat wołowski	4	5	7	8	2	2	2	2	2	2	3
Powiat zgorzelecki	11	12	13	23	10	17	16	11	7	11	12
Powiat zlotoryjski	7	7	6	5	5	5	4	4	4	5	2
Powiat m.Jelenia Góra	26	29	28	30	16	18	17	14	12	14	15
Powiat m.Legnica	20	22	23	23	26	25	21	13	11	11	12

Źródło: jak w tabeli 2.6

W latach 1998- 2001 liczba placówek systematycznie rosła w badanym regionie z 152 do 208. Od 2002 liczba szkół malała do poziomu 88 placówek w 2008 roku. Udział szkół średnich zawodowych z regionu w ogólnej liczbie szkół w województwie, w latach 1998 – 2003 systematycznie wzrastał, z poziomu 40 % do 69%, by od 2004 maleć i osiągnąć w 2008 roku poziom 53%. Najwięcej placówek ubyło w Jeleniej Górze, Legnicy i powiatach: głogowskim i lubińskim. Zmiany te wynikają m.in. z wprowadzenia od 2002 roku liceów profilowanych, które to miały zastępować szkoły średnie zawodowe.

W regionie jeleniogórsko-legnickim od 1998 roku do 2008 likwidacji uległo 104 szkół kształcących zawodowo. Zlikwidowane placówki stanowiły 46% liczby szkół z 1998 roku.

W odróżnieniu od szkół zawodowych, liczba szkół ogólnokształcących w latach 1998 – 2008 uległa zwiększeniu z 48 do 62 placówek. Jest to wzrost o 29% (tabela 2.8).

Tabela 2.8

Liczba liceów ogólnokształcących dla młodzieży bez specjalnych w latach 1998-2008 w powiatach regionu jeleniogórsko-legnickiego

powiaty	Szkoly										
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Dolnośląskie	146	158	168	168	177	183	178	176	172	162	159
Powiat bolesławiecki	4	4	4	4	5	5	5	5	5	4	4
Powiat głogowski	6	6	6	5	5	5	5	5	4	4	4
Powiat górowski	2	2	2	2	1	2	1	1	1	1	1
Powiat jaworski	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Powiat jeleniogórski	3	3	3	3	3	4	4	4	4	4	4
Powiat kamiennogórski	1	1	1	1	2	2	2	2	2	1	1
Powiat legnicki	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Powiat lubański	1	1	3	3	3	2	2	2	2	2	3
Powiat lubiński	5	7	7	7	7	7	6	6	6	6	6
Powiat lwówecki	4	4	4	4	5	5	5	5	5	5	6
Powiat polkowicki	2	2	2	2	3	4	4	4	4	4	4
Powiat wołowski	2	2	2	2	4	4	5	5	3	3	4
Powiat zgorzelecki	2	2	4	4	4	4	5	5	6	5	5
Powiat złotoryjski	1	1	2	2	2	2	3	3	3	2	2
Powiat m.Jelenia Góra	5	5	5	5	4	4	3	3	3	4	4
Powiat m.Legnica	8	8	8	8	9	9	9	10	10	10	10

Źródło: jak w tabeli 2.6

Udział liczby szkół z regionu w ogólnej liczbie placówek woj. dolnośląskiego wzrastał z poziomu 33% w 1998 do 39% w 2008 r. Szkół ogólnokształcących przybywało w powiatach: zgorzeleckim, jaworskim, lubańskim, lwóweckim, polkowickim, wołoskim i mieście Legnica. Natomiast w Jeleniej Górze i powiecie głogowskim liczba placówek uległa zmniejszeniu.

Od 2002 roku tworzono nowy typ szkoły ponadgimnazjalnej – liceum profilowane (tabela 2.9).

Tabela 2.9

Liczba liceów profilowanych dla młodzieży bez specjalnych w latach 2002-2008 w powiatach regionu jeleniogórsko-legnickiego

powiaty	Szkoly						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Dolnośląskie	126	129	129	118	111	89	75
Powiat bolesławiecki	2	2	2	2	1	0	0
Powiat głogowski	7	7	5	5	5	2	0
Powiat górowski	1	1	1	1	1	1	1
Powiat jaworski	2	2	2	2	2	2	1

Powiat jeleniogórski	2	2	2	2	2	1	1
Powiat kamiennogórski	1	1	1	1	1	1	1
Powiat legnicki	1	1	1	1	1	0	0
Powiat lubański	5	5	5	4	2	2	2
Powiat lubiński	4	3	3	3	3	2	2
Powiat lwówecki	4	4	4	3	3	1	1
Powiat polkowicki	1	1	1	1	1	1	0
Powiat wołowski	3	3	3	3	3	3	3
Powiat zgorzelecki	3	3	4	4	4	3	3
Powiat złotoryjski	1	1	1	1	1	1	1
Powiat m.Jelenia Góra	8	8	9	7	6	3	2
Powiat m.Legnica	5	5	5	4	3	3	2

Źródło: jak w tabeli 2.6

W 2002 roku w regionie jeleniogórsko-legnickim utworzono 50 tego typu placówek. Od tej pory liczba ich systematycznie spadała i w 2008 roku było już ich tylko 20. Stanowiły one 27% ogólnej liczby tego typu placówek w woj. dolnośląskim. Porównując, w roku 2002 stanowiły 40% ogólnej liczby liceów profilowanych w województwie.

W latach 1998-2008 liczba szkół w regionie niedająca wykształcenia zawodowego wzrosła z 48 do 82.

Zmiany w liczbie szkół ponadgimnazjalnych dla młodzieży w badanym regionie zmieniły wyraźnie odbiły się w strukturze szkół dających i nie dających wykształcenia zawodowego. W 1998 roku szkoły „z zawodem” stanowiły 82,5% ogółu placówek. W 2008 roku udział ten zmniejszył się do poziomu 60%, co oznacza że w ciągu 10 lat udział szkół „niezawodowych” wzrósł z 17,5% do 40%.

2.4 Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych w regionie jeleniogórsko-legnickim

Zmiany w liczbie placówek przekładają się na zmiany w liczbie uczniów i absolwentów poszczególnych typów szkół (tabele 10, 11, 12 i 13). Jest to widoczne np. w powiecie bolesławieckim gdzie od 2007 roku nie ma liceów profilowanych, a co za tym idzie uczniów i absolwentów z tego typu placówek.

Tabela 2.10

Uczniowie w zasadniczych szkołach zawodowych dla młodzieży bez specjalnych w latach 1998-2008 w powiatach regionu jeleniogórsko-legnickiego

powiaty	Uczniowie										
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Dolnośląskie	44 036	39 875	35 234	22 936	17 468	13 975	15 385	15 392	15 085	15 463	15 781
Powiat bolesławiecki	1 801	1 631	1 520	1 032	911	826	878	861	916	940	941
Powiat głogowski	2 481	2 170	1 794	1 136	907	699	798	795	785	789	728
Powiat górowski	849	681	597	421	338	280	279	262	237	251	289
Powiat jaworski	1 046	908	760	480	380	314	328	335	327	328	354
Powiat jeleniogórski	207	205	157	71	30	-	-	-	22	35	53

Powiat kamiennogórski	950	879	769	470	364	329	382	378	308	347	367
Powiat legnicki	523	463	451	311	225	187	205	223	208	192	162
Powiat lubański	987	911	792	487	360	270	341	347	352	351	370
Powiat lubiński	1 963	1 770	1 432	900	650	522	581	572	586	612	615
Powiat lwówecki	1 068	944	924	567	401	278	333	369	367	377	362
Powiat polkowicki	848	747	668	402	324	268	370	372	370	331	395
Powiat wołowski	1 131	932	838	632	453	393	406	374	333	367	367
Powiat zgorzelecki	1 909	1 659	1 452	916	607	397	481	526	543	474	496
Powiat złotoryjski	843	747	696	515	419	338	432	421	382	352	314
Powiat m.Jelenia Góra	2 871	2 512	2 247	1 399	1 026	745	712	692	725	769	732
Powiat m.Legnica	2 884	2 489	2 120	1 378	931	641	607	633	608	662	672

Źródło: jak w tabeli 2.6

Liczba uczniów szkół zasadniczych zawodowych zmalała z 22 361 osób w 1998 roku do 7 217 w 2008 r. W 1998 r uczniowie szkół zasadniczych zawodowych stanowili 51% ogólnej liczby uczniów tego typu placówek w woj. dolnośląskim, a w 2008 roku udział ten zmalał do 46%. Zauważyć można zmiany w koncentracji uczniów w poszczególnych powiatach. Jeszcze w 1998 roku najwięcej uczniów uczęszczało do szkół w Legnicy, Jeleniej Górze i powiecie głogowskim, a w 2008 roku najwięcej uczniów szkół zasadniczych zawodowych było w powiecie bolesławieckim.

Podobnie jak w przypadku uczniów szkół zasadniczych zawodowych w regionie jeleniogórsko-legnickim malała liczba uczniów szkół średnich zawodowych (tabela 2.11).

Tabela 2.11

Uczniowie w średnich szkołach zawodowych dla młodzieży bez specjalnych w latach 1998-2008 w powiatach regionu jeleniogórsko-legnickiego

powiaty	Uczniowie										
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Dolnośląskie	73593	75211	75595	58889	50085	41935	31728	28658	28818	31 181	32 907
Powiat bolesławiecki	1 957	1 987	1 951	1 508	1 377	1 285	1 274	1 511	1 495	1 472	1 412
Powiat głogowski	2 902	3 086	3 242	2 710	2 496	2 416	2 031	1 794	1 877	1 952	1 993
Powiat górowski	698	773	823	614	620	520	425	396	424	479	494
Powiat jaworski	947	1 141	1 299	1 093	971	916	695	621	623	624	600
Powiat jeleniogórski	367	423	403	302	228	151	95	95	128	156	186
Powiat kamiennogórski	548	613	673	502	532	611	511	416	423	416	468
Powiat legnicki	929	1 023	1 045	816	723	638	577	507	498	456	451
Powiat lubański	1 876	1 987	2 040	1 690	1 616	1 366	1 053	944	870	912	954
Powiat lubiński	2 399	2 450	2 508	1 920	1 963	1 860	1 674	1 730	1 695	1 725	1 827
Powiat lwówecki	899	963	1 012	828	761	817	715	644	623	555	534
Powiat polkowicki	512	501	481	375	329	337	351	431	482	528	573
Powiat wołowski	785	816	907	663	517	405	268	296	353	397	483
Powiat zgorzelecki	2 726	2 979	3 049	2 442	2 349	2 080	1 624	1 636	1 491	1 567	1 507
Powiat złotoryjski	1 111	1 128	1 130	845	729	547	397	307	369	470	499
Powiat m.Jelenia Góra	4 505	4 642	4 750	3 779	3 387	2 992	2 506	2 384	2 546	2 438	2 401
Powiat m.Legnica	3 994	4 128	4 217	3 403	3 142	2 840	2 357	2 158	2 134	2 163	2 027

Źródło: jak w tabeli 2.6

W 1998 roku liczba uczniów szkół średnich zawodowych wynosiła 27 155 osób, co stanowiło 37% ogólnej liczby uczniów tego typu placówek w woj. dolnośląskim. Do roku 2008 liczba uczniów zmniejszyła się o ponad 10 tys. do 16 409 osób. Stanowiły one połowę ogólnej liczby uczniów w woj. dolnośląskim w szkołach średnich zawodowych. Liderem w kształceniu średnim zawodowym były miasta Legnica i Jelenia Góra.

W latach 1998 – 2008 ogólna liczba uczniów kształcąca się w szkołach „z zawodem” zmalała z ponad 49,5 tys. do 23,6 tys. osób.

W regionie jeleniogórsko-legnickim malała również liczba uczniów w szkołach „bez zawodu”, ale tempo spadku było o wiele mniejsze. Pamiętać również należy o zmniejszającej się liczbie młodzieży w wieku szkolnym (efekt niżu demograficznego). W liceach ogólnokształcących liczba uczniów zmniejszyła się z 20 792 osób w 1998 roku do 17 261 osób w 2008 roku (tabela 2.12).

Tabela 2.12

Uczniowie w liceach ogólnokształcących dla młodzieży bez specjalnych w latach 1998-2008 w powiatach regionu jeleniogórsko-legnickiego

powiaty	Uczniowie										
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Dolnośląskie	60 080	64 838	69 275	53 930	55 617	55 588	53 985	52 375	51 334	49 460	46 541
Powiat bolesławiecki	1 297	1 500	1 717	1 355	1 590	1 696	1 723	1 670	1 586	1 532	1 430
Powiat głogowski	2 863	2 971	3 110	2 392	2 441	2 387	2 218	2 071	1 988	1 908	1 806
Powiat górowski	694	733	816	625	724	715	682	605	595	541	508
Powiat jaworski	868	1 006	1 063	846	958	962	915	858	830	769	730
Powiat jeleniogórski	563	619	658	472	449	473	456	470	407	386	373
Powiat kamiennogórski	717	725	800	634	645	674	668	642	593	525	502
Powiat legnicki	233	254	275	208	218	235	233	250	222	182	169
Powiat lubański	544	630	756	616	748	781	801	789	789	791	793
Powiat lubiński	2 779	3 022	3 286	2 598	2 693	2 762	2 706	2 670	2 641	2 614	2 414
Powiat lwówecki	1 016	1 102	1 065	824	816	804	794	788	792	788	736
Powiat polkowicki	632	759	871	687	729	733	661	612	601	624	555
Powiat wołowski	965	1 014	1 019	780	833	848	871	854	806	744	690
Powiat zgorzelecki	951	1 059	1 187	885	1 031	1 125	1 210	1 168	1 179	1 122	1 162
Powiat złotoryjski	604	645	705	556	597	674	705	638	651	615	660
Powiat m.Jelenia Góra	2 320	2 532	2 720	2 081	2 098	2 042	1 942	1 862	1 818	1 772	1 747
Powiat m.Legnica	3 746	3 973	4 067	3 058	3 237	3 326	3 396	3 263	3 144	3 086	2 986

Źródło: jak w tabeli 2.6

Liczba uczniów w liceach profilowanych była w badanym okresie stosunkowo niewielka i ulegała systematycznemu zmniejszaniu się. Od poziomu 2 795 osób w 2002 roku do 1657 w 2008 r (tabela 2.13). W czterech powiatach w 2008 roku w ogóle nie prowadzono nauki w tego typu placówkach.

Podobnie jak w przypadku liczby szkół w ciągu 10 lat zmianie uległy udziały uczniów „z zawodem” i „bez zawodu” w ogólnej ich liczbie. W 1998 roku uczniowie szkół zawodowych stanowili 70% ogólnej liczby uczniów w regionie, a w 2008 już tylko 56%. W odróżnieniu od województwa dolnośląskiego nie ma przewagi kształcenie ogólne (wykres 2.1).

Tabela 2.13

Uczniowie w liceach profilowanych dla młodzieży bez specjalnych w latach 2002-2008 w powiatach regionu jeleniogórsko-legnickiego

powiaty	Uczniowie						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Dolnośląskie	9235	16657	23503	20821	17333	11 820	7 461
Powiat bolesławiecki	119	198	236	119	52	0	0
Powiat głogowski	292	483	626	412	197	45	0
Powiat górowski	98	169	233	208	179	116	64
Powiat jaworski	151	330	462	473	386	280	197
Powiat jeleniogórski	66	93	153	107	78	40	20
Powiat kamiennogórski	91	169	292	318	334	222	159
Powiat legnicki	29	53	78	43	20	0	0
Powiat lubański	170	362	517	488	377	214	85
Powiat lubiński	223	372	523	412	307	209	160
Powiat lwówecki	185	267	318	178	114	45	15
Powiat polkowicki	28	90	135	124	59	18	0
Powiat wołowski	190	336	491	461	436	340	216
Powiat zgorzelecki	182	422	608	544	378	282	209
Powiat złotoryjski	207	359	417	291	182	86	25
Powiat m.Jelenia Góra	568	980	1 251	956	682	473	285
Powiat m.Legnica	196	357	475	411	357	279	222

Źródło: jak w tabeli 2.6

2.5 Absolwenci szkół ponadgimnazjalnych w regionie jeleniogórsko-legnickim

W latach 1998 – 2008 w regionie jeleniogórsko-legnickim liczba absolwentów szkół ponadgimnazjalnych dla młodzieży, podobnie jak liczba uczniów uległa zmniejszeniu o prawie 5 tys. osób (tabele 2.14, 2.15, 2.16 i 2.17).

Tabela 2.14

Absolwenci w zasadniczych szkołach zawodowych dla młodzieży bez specjalnych w latach 1998-2008 w powiatach regionu jeleniogórsko-legnickiego

powiaty	Absolwenci										
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Dolnośląskie	14 144	13 407	12 583	12 152	9 362	8 803	3 125	4 593	4 759	4 232	4 021
Powiat bolesławiecki	549	534	524	525	433	441	212	323	273	262	269
Powiat głogowski	765	779	738	687	461	443	193	253	229	214	244
Powiat górowski	263	290	245	212	170	130	78	102	76	81	55
Powiat jaworski	299	333	296	285	186	159	65	100	107	79	106
Powiat jeleniogórski	50	52	55	78	40	29	-	-	-	0	0
Powiat kamiennogórski	272	267	286	298	195	215	47	129	139	123	90
Powiat legnicki	145	154	137	162	107	110	52	57	63	56	67

Powiat lubański	286	314	303	272	222	187	59	97	100	100	80
Powiat lubiński	620	599	601	556	394	321	90	153	160	136	138
Powiat lwówecki	349	309	308	336	228	242	48	77	112	110	115
Powiat polkowicki	293	263	257	261	176	187	44	112	124	126	111
Powiat wołowski	392	372	300	271	257	224	117	123	150	111	92
Powiat zgorzelecki	629	611	543	519	406	374	90	129	138	170	148
Powiat złotoryjski	247	269	212	240	213	193	86	121	154	110	101
Powiat m.Jelenia Góra	916	776	753	836	548	533	214	227	227	186	202
Powiat m.Legnica	899	818	734	778	516	439	196	148	147	138	128

Źródło: jak w tabeli 2.6

Szkoły zasadnicze zawodowe w badanym regionie w roku 1998 opuściło 6 974 absolwentów, a w 2002 tylko 1946 osób. Najwięcej w powiatach: bolesławieckim i głogowskim oraz w Jeleniej Górze. Absolwenci z regionu stanowili prawie połowę ogólnej liczby absolwentów szkół zasadniczych zawodowych woj. dolnośląskiego.

W szkołach średnich zawodowych regionu liczba absolwentów zmniejszyła się z 5 294 osób w 1998 r. do 3 136 osób w 2008 r (tabela 2.15).

Tabela 2.15

Absolwenci w średnich szkołach zawodowych dla młodzieży bez specjalnych w latach 1998-2008 w powiatach regionu jeleniogórsko-legnickiego

powiaty	Absolwenci										
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Dolnośląskie	14156	15063	15164	14457	14548	14170	15667	10139	6075	5 550	5 653
Powiat bolesławiecki	390	410	411	415	403	413	407	181	264	304	335
Powiat głogowski	572	602	633	589	595	513	767	714	335	340	392
Powiat górowski	80	133	138	177	80	192	195	121	65	80	98
Powiat jaworski	162	178	206	183	219	212	342	250	156	130	100
Powiat jeleniogórski	46	59	68	81	85	96	81	18	16	14	14
Powiat kamiennogórski	147	116	127	139	122	-	153	172	113	125	69
Powiat legnicki	217	189	209	169	207	164	169	177	103	122	88
Powiat lubański	344	364	434	386	368	468	476	329	249	153	193
Powiat lubiński	542	519	563	519	424	491	538	336	375	347	312
Powiat lwówecki	202	180	179	179	210	142	227	194	123	129	111
Powiat polkowicki	100	115	112	96	126	64	95	78	78	68	95
Powiat wołowski	135	130	171	146	178	181	191	60	44	59	60
Powiat zgorzelecki	476	489	542	592	568	650	701	371	381	245	302
Powiat złotoryjski	187	249	234	218	156	225	226	203	47	38	70
Powiat m.Jelenia Góra	895	992	977	890	816	808	974	901	416	417	440
Powiat m.Legnica	799	836	861	756	841	800	957	679	465	380	457

Źródło: jak w tabeli 2.6

Oznacza to, że łącznie w ciągu 10 lat liczba absolwentów szkół zawodowych zmniejszyła się o 59%. W tym samym okresie liczba absolwentów szkół „bez zawodu” wzrosła o 60%.

Liczba absolwentów liceów ogólnokształcących w regionie jeleniogórsko-legnickim w badanym okresie wzrosła z 4 161 osób do 5 695 (tabela 2.16).

Tabela 2.16

Absolwenci w liceach ogólnokształcących dla młodzieży bez specjalnych w latach 1998-2008 w powiatach regionu jeleniogórsko-legnickiego

powiaty	Absolwenci										
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Dolnośląskie	12 101	12 616	13 081	14 073	15 879	17 228	18 039	17 878	17 001	16 102	15 793
Powiat bolesławiecki	241	262	282	310	369	441	489	593	536	518	521
Powiat głogowski	624	681	665	667	710	768	782	788	719	631	626
Powiat górowski	116	163	151	168	176	204	236	256	203	205	173
Powiat jaworski	175	197	238	209	224	283	301	335	287	249	276
Powiat jeleniogórski	131	111	132	135	147	127	150	123	173	138	126
Powiat kamiennogórski	148	180	163	161	213	176	222	217	210	217	191
Powiat legnicki	41	48	49	52	54	66	85	54	82	85	64
Powiat lubański	152	116	136	121	150	189	253	266	235	273	260
Powiat lubiński	633	711	599	680	783	838	874	913	832	818	817
Powiat lwówecki	179	204	252	228	230	268	252	240	236	248	201
Powiat polkowicki	99	111	135	165	197	204	262	206	209	189	164
Powiat wołowski	226	222	233	229	238	263	252	275	285	251	262
Powiat zgorzelecki	195	179	190	255	264	284	311	382	391	371	320
Powiat złotoryjski	108	137	141	138	167	147	216	212	220	202	154
Powiat m.Jelenia Góra	350	475	488	572	600	694	693	623	645	599	550
Powiat m.Legnica	743	715	795	916	940	970	995	1 141	1 074	993	990

Źródło: jak w tabeli 2.6

Liczba absolwentów liceów profilowanych w latach 2005-2008 systematycznie malała z 2110 do 991 osób (tabela 2.17). Zauważyć można odchodzenie od tej formy kształcenia.

Porównując udział absolwentów szkół „z zawodem” i „bez zawodu” można zauważyć, że w ciągu 10 lat nastąpiło odejście od kształcenia zawodowego. W 1998 roku udział absolwentów szkół zawodowych dla młodzieży stanowił 75% ogólnej liczby absolwentów w regionie, gdy w 2008 roku już tylko 43%.

Tabela 2.17

Absolwenci w liceach profilowanych dla młodzieży bez specjalnych w latach 2005-2008 w powiatach regionu jeleniogórsko-legnickiego

powiaty	Absolwenci			
	2005	2006	2007	2008
Dolnośląskie	6680	6617	5 704	4 038
Powiat bolesławiecki	97	59	48	0
Powiat głogowski	216	186	126	41
Powiat górowski	68	56	73	37
Powiat jaworski	117	149	139	78
Powiat jeleniogórski	42	33	35	9
Powiat kamiennogórski	72	95	114	78
Powiat legnicki	22	21	20	0
Powiat lubański	141	176	147	111
Powiat lubiński	145	166	120	73
Powiat lwówecki	142	81	56	31

Powiat polkowicki	24	48	39	18
Powiat wołowski	150	130	150	114
Powiat zgorzelecki	129	184	148	96
Powiat złotoryjski	157	132	87	55
Powiat m.Jelenia Góra	430	371	287	164
Powiat m.Legnica	158	147	107	86

Źródło: jak w tabeli 2.6

W rejonie jeleniogórsko-legnickim w 2009 roku wszystkie szkoły kształcące zawodowo (dla młodzieży i dla dorosłych) opuściło ponad 6,5 tys. absolwentów wykształconych w 77 zawodach. Z czego tylko w 19 zawodach było ponad 100 absolwentów. W 14 zawodach było mniej niż 10 absolwentów. Najwięcej absolwentów było w zawodach technik ekonomista, sprzedawca, technik mechanik, kucharz małej gastronomii czy mechanik pojazdów samochodowych. Listę wszystkich zawodów oraz liczbę absolwentów przedstawia tabela 2.18.

Tabela 2.18

Absolwenci wg zawodów w roku 2009 w regionie jeleniogórsko-legnickim

Zawody	Razem	Udział
Drukarz	2	0,03%
Monter izolacji budowlanych	2	0,03%
Monter konstrukcji budowlanych	2	0,03%
Monter sieci komunalnych	2	0,03%
Ogrodnik	2	0,03%
Kaletnik	4	0,06%
Posadzkarz	4	0,06%
Tapicer	4	0,06%
Dekarz	5	0,08%
Inny	5	0,08%
Technik drogownictwa	8	0,12%
Asystent osoby niepełnosprawnej	9	0,14%
Rzeźnik-wędliniarz	9	0,14%
Technik rachunkowości	9	0,14%
Rolnik	10	0,15%
Technik spedytor	10	0,15%
Betoniarz-zbrojarz	12	0,18%
Rolnik	12	0,18%
Technik ogrodnik	13	0,20%
Krawiec	14	0,21%
Lakiernik	15	0,23%
Monter instalacji i urządzeń sanitarnych	15	0,23%
Technik technologii drewna	15	0,23%
Technik hotelarstwa	16	0,25%
Technik organizacji reklamy	16	0,25%
Technik technologii odzieży	17	0,26%
Technik usług fryzjerskich	19	0,29%
Monter-elektronik	21	0,32%
Technik masażysta	21	0,32%

Mechanik-operator pojazdów i maszyn rolniczych	22	0,34%
Technik hodowca koni	22	0,34%
Technik usług pocztowych i telekomunikacyjnych	22	0,34%
Technik rolnik	23	0,35%
Elektromechanik	24	0,37%
Technik górnictwa podziemnego	26	0,40%
Opiekun w domu pomocy społecznej	28	0,43%
Technik leśnik	29	0,44%
Technik obsługi turystycznej	29	0,44%
Blacharz samochodowy	31	0,48%
Malarz-tapeciarz	31	0,48%
Operator obrabiarek skrawających	35	0,54%
Technik geodeta	36	0,55%
Technik technologii żywności	36	0,55%
Ratownik medyczny	43	0,66%
Technik ochrony środowiska	56	0,86%
Stolarz	58	0,89%
Technik weterynarii	61	0,94%
Elektromechanik pojazdów samochodowych	77	1,18%
Murarz	79	1,21%
Ślusarz	80	1,23%
Cukiernik	84	1,29%
Technik mechatronik	85	1,30%
Elektryk	89	1,36%
Technik ochrony fizycznej osób i mienia	90	1,38%
Technik farmaceutyczny	92	1,41%
Technik farmaceutyczny	92	1,41%
Piekarz	95	1,46%
Technik agrobiznesu	96	1,47%
Technik architektury krajobrazu	109	1,67%
Fryzjer	116	1,78%
Technik telekomunikacji	119	1,82%
Technik bezpieczeństwa i higieny pracy	132	2,02%
Technik budownictwa	145	2,22%
Technik organizacji usług gastronomicznych	145	2,22%
Technik informatyk	156	2,39%
Technik elektryk	160	2,45%
Technik usług kosmetycznych	174	2,67%
Technik administracji	200	3,07%
Technik żywienia i gospodarstwa domowego	257	3,94%
Technik hotelarstwa	262	4,02%
Technik handlowiec	275	4,22%
Technik elektronik	294	4,51%
Mechanik pojazdów samochodowych	327	5,01%
Kucharz małej gastronomii	332	5,09%
Technik mechanik	453	6,94%
Sprzedawca	464	7,11%
Technik ekonomista	540	8,28%
Razem	6524	100%

Źródło: Informacje Kuratorium Oświaty we Wrocławiu

2.6 Egzaminy potwierdzające kwalifikacje zawodowe

Jak już wspomniano wcześniej w szkołach ponadgimnazjalnych obejmujących zasadnicze szkoły zawodowe, technika, technika uzupełniające i szkoły policealne, młodzież ma możliwość uzyskania wiedzy potrzebnej do wykonywania zawodu. Od 2004 roku aby uzyskać tytuł zawodowy nie wystarczy ukończyć dany typ szkoły, trzeba również zdać egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe.

Egzamin ten podobnie jak egzamin maturalny jest przeprowadzany zewnętrznie pod nadzorem Okręgowych i Centralnej Komisji Egzaminacyjnych. Świadectwo ukończenia szkoły nie jest już potwierdzeniem posiadania kwalifikacji zawodowych, jest nim dyplom potwierdzający zdanie egzaminu. Przystąpienie do egzaminu jest możliwe tylko po uzyskaniu świadectwa ukończenia szkoły, ale nie jest obowiązkowe¹¹.

Egzamin składa się z dwóch części pisemnej i praktycznej. Etap pisemny obejmuje dwie części, które zostają zdane jeżeli uzyska się co najmniej 50% możliwych do uzyskania punktów z części pierwszej i co najmniej 30% punktów możliwych do uzyskania z części drugiej. Etap praktyczny wymaga zdobycia co najmniej 75% możliwych do uzyskania punktów. Stawia to przed absolwentami szkół wysokie wymagania. Jest szczególnie widoczne, gdy porównuje się wskaźniki zdawalności egzaminu dla poszczególnych zawodów, typów szkół, lat i regionów.

W tabelach 2.19 do 2. 24 przedstawiono liczbę osób przystępujących i otrzymujących dyplom oraz wskaźniki zdawalności dla powiatów regionu jeleniogórsko-legnickiego w wybranych zawodach w latach 2004-2009. Od 2004 roku, kiedy to po raz pierwszy przeprowadzono egzamin dla zawodów kształcących się w cyklu 2 letnich zasadniczych szkół zawodowych, liczba zawodów objęta egzaminami systematycznie rosła. W roku 2006 doszły zawody kształcone w szkołach średnich. Dla potrzeb raportu wybrano zawody najliczniej reprezentowane w poszczególnych latach. Są to tzw. zawody masowe.

W 2004 roku najwięcej osób przystąpiło do egzaminu w zawodzie: kucharz małej gastronomii i sprzedawca. Dla zawodu kucharza małej gastronomii wskaźnik zdawalności w poszczególnych powiatach wahał się od 0% do 80%, jest to znaczna rozpiętość, jeżeli średni wynik dla całej Polski wynosił dla tego zawodu 52%¹². Tylko w 4 powiatach na 13, które

¹¹ Poza systemem egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe pod nadzorem CKE istnieje również system egzaminów potwierdzających kwalifikacje czeladnicze bądź mistrzowskie przeprowadzane przez Izby Rzemieślnicze w wybranych zawodach, np. fryzjer

¹² Informacje o wskaźnikach zdawalności średnich dla kraju pochodzą z raportów Centralnej Komisji Egzaminacyjnej za lata 2004,2005,2006,2007,2009
<http://www.cke.edu.pl/index.php?option=content&task=view&id=142&Itemid=123>

kształciły w tym zawodzie, wyniki były powyżej średniej. Dla zawodu sprzedawca, rozpiętość wskaźnika jest niewiele mniejsza i waha się od 30% do 100% i tak jak poprzednio tylko w 4 powiatach na 14, wyniki są powyżej średniej krajowej wynoszącej 72%. W obydwu przypadkach najlepsze efekty osiągnęli zdający z powiatu górowskiego. Najsłabsze efekty uzyskali przystępujący do egzaminu z powiatów: lwóweckiego, zgorzeleckiego i jaworskiego (tab. 2.19)

Tabela 2.19

Wskaźnik zdawalności egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w regionie jeleniogórsko-legnickim w wygranych zawodach wg powiatów w 2004 r.

Powiat 2004	zawód	Przystąpili do egzaminu	Uzyskali dyplom	Wskaźnik zdawalności
Powiat górowski	KUCHARZ MAŁEJ GASTRONOMII	5	4	80
Powiat polkowicki		3	2	66,7
Powiat bolesławiecki		28	18	64,3
Powiat głogowski		16	10	62,5
Powiat m. Jelenia Góra		40	20	50
Powiat m. Legnica		6	3	50
Powiat kamiennogórski		17	6	35,3
Powiat lubiński		12	4	33,3
Powiat lubański		10	3	30
Powiat jeleniogórski		8	2	25
Powiat wołowski		15	3	20
Powiat lwówecki		5	0	0
Powiat zgorzelecki		4	0	0
Powiat górowski	SPRZEDAWCA	13	13	100
Powiat złotoryjski		25	23	92
Powiat m. Jelenia Góra		47	41	87,2
Powiat polkowicki		36	26	72,2
Powiat wołowski		32	22	68,8
Powiat bolesławiecki		75	49	65,3
Powiat głogowski		38	23	60,5
Powiat lubiński		27	15	55,6
Powiat m. Legnica		36	18	50
Powiat lubański		22	11	50
Powiat lwówecki		18	9	50
Powiat legnicki		5	2	40
Powiat zgorzelecki		9	3	33,3
Powiat jaworski		30	9	30

Źródło: Informacje Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu

W 2005 roku podobnie jak w poprzednim, zawody kucharza małej gastronomii i sprzedawca były najliczniej reprezentowane, wśród przystępujących do egzaminu. Wskaźniki zdawalności uległy poprawie w porównaniu do roku poprzedniego, zarówno w przekroju krajowym jak i w powiatach. W zawodzie kucharza małej gastronomii rozpiętość wyników nie zmieniła się, ale pułap był wyższy i wynosił od 16,6% do 100%. Aż w 6 powiatach na 14

wskaźnik zdawalności był wyższy do średniej krajowej wynoszącej 72%. Powiat górowski osiągnął lepszy efekt niż w roku 2004, ale pomimo tego nie został liderem. Wyprzedziły go powiaty lubański i wołowski. Na końcu stawki znalazł się znowu powiat zgorzelecki, ale z lepszym wynikiem niż w roku poprzednim oraz powiat jaworski, który w roku 2004 nie miał zdających w tym zawodzie. W przypadku zawodu sprzedawcy wyniki były znacznie lepsze niż w roku 2004. Rozpiętość wskaźnika zmniejszyła się o ponad 40 punktów procentowych i wahała się od 63,2% do 91,3%. W porównaniu do średniej krajowej wynoszącej 83%, w 5 powiatach na 14, wynik był lepszy. Liderem był powiat złotoryjski, natomiast na końcu stawki uplasowały się: miasto Legnica i powiat polkowicki (tab. 2.20).

Tabela 2.20

Wskaźnik zdawalności egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w regionie jeleniogórsko-legnickim w wygranych zawodach wg powiatów w 2005 r.

Powiat / 2005 r.	zawód	Przystąpili do egzaminu	Uzyskali dyplom	Wskaźnik zdawalności
Powiat lubański	KUCHARZ MAŁEJ GASTRONOMII	6	6	100
Powiat wołowski		17	16	94,1
Powiat górowski		7	6	85,7
Powiat bolesławiecki		36	29	80,6
Powiat lwówecki		4	3	75
Powiat m. Jelenia Góra		66	49	74,2
Powiat głogowski		35	22	62,9
Powiat polkowicki		8	5	62,5
Powiat jeleniogórski		13	8	61,5
Powiat m. Legnica		12	7	58,3
Powiat kamiennogórski		60	31	51,7
Powiat lubiński		17	7	41,2
Powiat jaworski		5	1	20
Powiat zgorzelecki		6	1	16,7
Powiat złotoryjski	SPRZEDAWCA	23	21	91,3
Powiat lubiński		44	40	90,9
Powiat lwówecki		29	25	86,2
Powiat głogowski		61	52	85,2
Powiat lubański		30	25	83,3
Powiat bolesławiecki		100	80	80
Powiat zgorzelecki		20	16	80
Powiat jaworski		33	25	75,8
Powiat legnicki		12	9	75
Powiat górowski		22	16	72,7
Powiat m. Jelenia Góra		81	57	70,4
Powiat wołowski		33	23	69,7
Powiat m. Legnica		47	30	63,8
Powiat polkowicki		57	36	63,2

Źródło: Informacje Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu

Od roku 2006 do egzaminów przystępują również osoby, które ukończyły szkoły średnie zawodowe. Do zawodów najliczniej reprezentowanych na egzaminach doszły: technik ekonomista, technik hotelarstwa i technik mechanik. W przypadku zawodu kucharza małej gastronomii był on już uczony w szkołach we wszystkich powiatach regionu i podobnie jak w 2005 roku rozpiętość wskaźnika była duża, wynosiła od 10% do 100%. Tylko w powiecie jeleniogórskim osiągnięto lepszy wskaźnik niż średni dla kraju, który wyniósł 72%. Zawodu sprzedawcy uczono już w 15 powiatach, a w pięciu z nich wskaźniki były powyżej wysokiej średniej krajowej, która wynosiła 84,6%. W tym zawodzie rozpiętość wskaźnika zdawalności była podobna do roku poprzedniego i wahała się od 60% do 93,1%. W nowo egzaminowanych zawodach wskaźniki zdawalności w poszczególnych powiatach kształtowały się na różnych poziomach. W zawodzie technik ekonomista, którego uczono w 14 powiatach regionu, wskaźniki zdawalności wahały się od 52,9% do 97,1% i aż w 8 powiatach były wyższe od średniej krajowej (71,1%). Bardzo dobre wyniki uzyskano również w zawodzie technik hotelarstwa, który uczony był tylko w dwóch powiatach i w obydwu przypadkach wskaźnik zdawalności był wyższy od średniej krajowej wynoszącej 65,4%. Inaczej kształtowały się wyniki egzaminu w zawodzie technik mechanik. Tutaj na 11 powiatów tylko w Jeleniej Górze osiągnięto wyższe wyniki niż średnia krajowa - 55,4%. Na końcu stawki znalazł się powiat legnicki z wynikiem 0%. Również rozpiętość wskaźnika dla tego zawodu była duża od 0% do 72,7%. (tab. 2.21)

Tabela 2.21

Wskaźnik zdawalności egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w regionie jeleniogórsko-legnickim w wygranych zawodach wg powiatów w 2006 r.

Powiat / 2006 r.	zawód	Przystąpili do egzaminu	Uzyskali dyplom	Wskaźnik zdawalności
Powiat jeleniogórski	KUCHARZ MAŁEJ GASTRONOMII	3	3	100
Powiat lubański		12	9	75
Powiat m. Legnica		21	14	66,7
Powiat polkowicki		12	8	66,7
Powiat górowski		3	2	66,7
Powiat lubiński		17	11	64,7
Powiat m. Jelenia Góra		71	45	63,4
Powiat wołowski		20	12	60
Powiat złotoryjski		15	9	60
Powiat bolesławiecki		37	21	56,8
Powiat głogowski		48	27	56,2
Powiat kamiennogórski		28	14	50
Powiat legnicki		4	2	50
Powiat zgorzelecki		31	12	38,7
Powiat lwówecki		7	2	28,6
Powiat jaworski		10	1	10
Powiat kamiennogórski	SP RZ ED A W CA	29	27	93,1
Powiat legnicki		12	11	91,7

Powiat złotoryjski		50	45	90
Powiat lubański		22	19	86,4
Powiat wołowski		27	23	85,2
Powiat bolesławiecki		58	48	82,8
Powiat lubiński		32	26	81,2
Powiat polkowicki		59	47	79,7
Powiat głogowski		46	36	78,3
Powiat górowski		18	14	77,8
Powiat lwówecki		30	22	73,3
Powiat zgorzelecki		15	11	73,3
Powiat jaworski		34	24	70,6
Powiat m. Legnica		30	19	63,3
Powiat m. Jelenia Góra		60	36	60
Powiat głogowski	TECHNIK EKONOMISTA	34	33	97,1
Powiat bolesławiecki		73	70	95,9
Powiat m. Legnica		86	82	95,3
Powiat górowski		25	23	92
Powiat wołowski		16	14	87,5
Powiat lubański		40	34	85
Powiat kamiennogórski		22	17	77,3
Powiat lubiński		125	95	76
Powiat legnicki		20	14	70
Powiat lwówecki		30	20	66,7
Powiat złotoryjski		30	20	66,7
Powiat jaworski		81	52	64,2
Powiat polkowicki		48	26	54,2
Powiat zgorzelecki		87	46	52,9
Powiat m. Legnica	TECHNIK HOTELARSTWA	23	22	95,7
Powiat m. Jelenia Góra		51	44	86,3
Powiat m. Jelenia Góra	TECHNIK MECHANIK	33	24	72,7
Powiat jaworski		18	8	44,4
Powiat bolesławiecki		34	14	41,2
Powiat górowski		21	6	28,6
Powiat głogowski		59	16	27,1
Powiat lubański		15	4	26,7
Powiat m. Legnica		61	16	26,2
Powiat zgorzelecki		50	11	22
Powiat lwówecki		31	6	19,4
Powiat lubiński		57	11	19,3
Powiat legnicki		11	0	0

Źródło: Informacje Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu

W 2007 roku w dwóch zawodach uczonych w zasadniczych szkołach zawodowych wyniki kształtowały się na podobnym poziomie jak w roku poprzednim, a w przypadku zawodu kucharza małej gastronomii były nawet lepsze. Aż w 5 powiatach wyniki były powyżej średniej krajowej wynoszącej 85,4%. Najśłabsze wyniki dla regionu uzyskano w powiecie jaworskim, podobnie jak rok wcześniej, wskaźnik zdawalności był jednak trzykrotnie wyższy

niż w 2006 roku. Zawodu technik hotelarstwa uczono w 5 powiatach regionu i w 4 z nich uzyskano wynik powyżej średniej krajowej wynoszący 49,3%.

Natomiast wyniki egzaminów w zawodach technik ekonomista i technik mechanik były znacznie gorsze w porównaniu do roku 2006 zarówno w regionie jak i w kraju. Wskaźnik zdawalności dla technika ekonomisty wahał się od 14,3% do 78,9%. W 5 powiatach był wyższy od średniej krajowej wynoszącej 51,1%. Najniższe wyniki osiągnięto w powiatach: wołowskim i lwóweckim. W zawodzie technik mechanik było jeszcze gorzej. W kraju dyplom uzyskało tylko 24,5% przystępujących. Ten pułap w regionie przekroczyły tylko dwa powiaty: jaworski i miasto Jelenia Góra. Aż w trzech powiatach nikt z przystępujących nie zdał egzaminu. (tab. 2.22)

Tabela 2.22

Wskaźnik zdawalności egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w regionie jeleniogórsko-legnickim w wygranych zawodach wg powiatów w 2007 r.

Powiat / 2007 r.	zawód	Przystąpili do egzaminu	Uzyskali dyplom	Wskaźnik zdawalności
Powiat legnicki	KUCHARZ MAŁEJ GASTRONOMII	5	5	100
Powiat złotoryjski		5	5	100
Powiat jeleniogórski		1	1	100
Powiat wołowski		15	14	93,3
Powiat lubański		8	7	87,5
Powiat bolesławiecki		45	38	84,4
Powiat m. Jelenia Góra		77	56	72,7
Powiat kamiennogórski		61	44	72,1
Powiat górowski		7	5	71,4
Powiat zgorzelecki		19	13	68,4
Powiat głogowski		66	42	63,6
Powiat lwówecki		11	7	63,6
Powiat m. Legnica		21	11	52,4
Powiat lubiński		13	6	46,2
Powiat polkowicki		11	5	45,5
Powiat jaworski		9	3	33,3
Powiat lubański	SPRZEDAWCA	28	28	100
Powiat złotoryjski		33	31	93,9
Powiat zgorzelecki		16	15	93,8
Powiat głogowski		34	30	88,2
Powiat lubiński		34	30	88,2
Powiat m. Legnica		30	26	86,7
Powiat wołowski		25	21	84
Powiat polkowicki		49	41	83,7
Powiat lwówecki		34	28	82,4
Powiat górowski		28	23	82,1
Powiat m. Jelenia Góra		46	37	80,4
Powiat bolesławiecki		80	64	80
Powiat legnicki		14	9	64,3
Powiat jaworski		23	14	60,9
Powiat złotoryjski	TECHNIK EKONOMISTY	19	15	78,9
Powiat głogowski		38	29	76,3

Powiat m. Legnica		67	51	76,1
Powiat bolesławiecki		73	50	68,5
Powiat lubański		32	21	65,6
Powiat lubiński		85	54	63,5
Powiat górowski		29	17	58,6
Powiat zgorzelecki		73	33	45,2
Powiat kamiennogórski		20	9	45
Powiat legnicki		27	12	44,4
Powiat m. Jelenia Góra		25	11	44
Powiat jaworski		54	21	38,9
Powiat polkowicki		59	20	33,9
Powiat wołowski		13	2	15,4
Powiat lwówecki		35	5	14,3
Powiat bolesławiecki	TECHNIK HOTELARSTWA	45	40	88,9
Powiat m. Jelenia Góra		124	109	87,9
Powiat m. Legnica		33	22	66,7
Powiat zgorzelecki		20	10	50
Powiat głogowski		9	1	11,1
Powiat m. Jelenia Góra	TECHNIK MECHANIK	32	16	50
Powiat jaworski		24	7	29,2
Powiat bolesławiecki		38	6	15,8
Powiat lwówecki		24	3	12,5
Powiat górowski		37	4	10,8
Powiat lubański		14	1	7,1
Powiat m. Legnica		30	2	6,7
Powiat lubiński		52	3	5,8
Powiat głogowski		78	1	1,3
Powiat legnicki		23	0	0
Powiat wołowski		10	0	0
Powiat zgorzelecki		7	0	0

Źródło: Informacje Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu

W 2008 roku do zawodów masowych analizowanych powyżej doszedł zawód mechanik pojazdów samochodowych, który uczony był w 14 powiatach regionu, a osiągnięte wyniki wahały się od 20% do 100%. Najlepszą zdawalność osiągnięto w powiatach zgorzeleckim i złotoryjskim, a najgorszą w polkowickim. W pozostałych zawodach zauważyć można polepszenie się wskaźników zdawalności dla technika mechanika i sprzedawcy, a pogorszenie dla kucharza małej gastronomii. W zawodach technika ekonomisty i hotelarstwa zwiększyła się rozpiętość wyników. (tab. 2.23)

Tabela 2.23

Wskaźnik zdawalności egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w regionie jeleniogórsko-legnickim w wygranych zawodach wg powiatów w 2008 r.

Powiat / 2008 r.	zawód	Przystąpili do egzaminu	Uzyskali dyplom	Wskaźnik zdawalności
Powiat polkowicki	KUCZARZ MAŁEJ GASTRONOMII	11	9	81,8
Powiat bolesławiecki		43	33	76,7

Powiat górowski		4	3	75
Powiat lwówecki		11	8	72,7
Powiat zgorzelecki		30	20	66,7
Powiat głogowski		59	39	66,1
Powiat złotoryjski		11	7	63,6
Powiat m. Legnica		23	13	56,5
Powiat m. Jelenia Góra		75	39	52
Powiat lubiński		27	14	51,9
Powiat wołowski		18	8	44,4
Powiat lubański		6	2	33,3
Powiat legnicki		5	1	20
Powiat jaworski		20	1	5
Powiat kamiennogórski		1	0	0
Powiat zgorzelecki	MECHANIK POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH	4	4	100
Powiat złotoryjski		1	1	100
Powiat lwówecki		16	13	81,2
Powiat bolesławiecki		15	12	80
Powiat głogowski		34	26	76,5
Powiat wołowski		4	3	75
Powiat lubański		10	7	70
Powiat m. Legnica		16	10	62,5
Powiat m. Jelenia Góra		17	10	58,8
Powiat jaworski		32	13	40,6
Powiat górowski		10	4	40
Powiat kamiennogórski		5	2	40
Powiat lubiński		10	4	40
Powiat polkowicki		5	1	20
Powiat głogowski	SPRZEDAWCA	22	22	100
Powiat m. Legnica		26	25	96,2
Powiat m. Jelenia Góra		47	43	91,5
Powiat bolesławiecki		82	74	90,2
Powiat górowski		10	9	90
Powiat jaworski		18	16	88,9
Powiat lubański		25	22	88
Powiat kamiennogórski		24	21	87,5
Powiat lwówecki		38	33	86,8
Powiat złotoryjski		30	26	86,7
Powiat zgorzelecki		19	16	84,2
Powiat wołowski		18	15	83,3
Powiat lubiński		34	28	82,4
Powiat polkowicki		37	30	81,1
Powiat legnicki		17	13	76,5
Powiat złotoryjski	TECHNIK EKONOMISTA	21	21	100
Powiat bolesławiecki		65	49	75,4
Powiat lubański		27	16	59,3
Powiat głogowski		35	20	57,1
Powiat m. Legnica		91	40	44
Powiat górowski		37	15	40,5

Powiat lubiński		70	25	35,7
Powiat jaworski		52	16	30,8
Powiat polkowicki		55	11	20
Powiat zgorzelecki		62	10	16,1
Powiat wołowski		13	1	7,7
Powiat legnicki		28	2	7,1
Powiat lwówecki		26	1	3,8
Powiat m. Jelenia Góra		6	0	0
Powiat m. Jelenia Góra	TECHNIK MECHANIK	46	36	78,3
Powiat złotoryjski		19	11	57,9
Powiat legnicki		7	4	57,1
Powiat bolesławiecki		37	20	54,1
Powiat m. Legnica		40	21	52,5
Powiat jaworski		33	15	45,5
Powiat górowski		29	13	44,8
Powiat wołowski		8	3	37,5
Powiat lwówecki		20	7	35
Powiat lubiński		69	23	33,3
Powiat lubański		4	1	25
Powiat zgorzelecki		18	4	22,2
Powiat głogowski		82	18	22
Powiat m. Jelenia Góra	TECHNIK HOTELARSTWA	123	89	72,4
Powiat bolesławiecki		47	33	70,2
Powiat m. Legnica		70	40	57,1
Powiat zgorzelecki		36	15	41,7
Powiat głogowski		8	0	0

Źródło: Informacje Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu

W 2009 roku wyniki egzaminu w zawodach kucharza małej gastronomii i sprzedawcy były na wysokim poziomie, podobnie jak w poprzednich latach. Poprawie uległy wskaźniki zdawalności dla zawodu technika ekonomisty i mechanika pojazdów samochodowych. Natomiast w zawodzie technik mechanik znowu można zaobserwować pogorszenie wyników. (tab. 2.24)

Tabela 2.24

Wskaźnik zdawalności egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w regionie jeleniogórsko-legnickim w wygranych zawodach wg powiatów w 2009 r.

Powiat / 2009 r.	zawód	Przystąpili do egzaminu	Uzyskali dyplom	Wskaźnik zdawalności
Powiat jeleniogórski	KUCHARZ MAŁEJ GASTRONOMII	4	4	100
Powiat legnicki		1	1	100
Powiat lubański		11	10	90,9
Powiat głogowski		49	44	89,8
Powiat bolesławiecki		47	42	89,4
Powiat wołowski		15	13	86,7
Powiat m. Legnica		21	18	85,7
Powiat górowski		7	6	85,7
Powiat złotoryjski		7	6	85,7

Powiat m. Jelenia Góra		68	58	85,3
Powiat lubiński		12	10	83,3
Powiat polkowicki		11	9	81,8
Powiat kamiennogórski		10	8	80
Powiat lwówecki		5	4	80
Powiat zgorzelecki		15	11	73,3
Powiat jaworski		13	4	30,8
Powiat lubański	SPRZEDAWCA	37	36	97,3
Powiat lwówecki		47	45	95,7
Powiat lubiński		31	29	93,5
Powiat zgorzelecki		15	14	93,3
Powiat górowski		28	26	92,9
Powiat głogowski		14	13	92,9
Powiat legnicki		14	13	92,9
Powiat złotoryjski		27	25	92,6
Powiat jaworski		13	12	92,3
Powiat bolesławiecki		71	65	91,5
Powiat m. Jelenia Góra		53	48	90,6
Powiat wołowski		20	18	90
Powiat m. Legnica		24	21	87,5
Powiat kamiennogórski		41	34	82,9
Powiat polkowicki		32	23	71,9
Powiat złotoryjski	TECHNIK EKONOMISTA	44	44	100
Powiat bolesławiecki		38	37	97,4
Powiat legnicki		19	18	94,7
Powiat głogowski		57	50	87,7
Powiat m. Legnica		56	49	87,5
Powiat lubiński		48	38	79,2
Powiat zgorzelecki		42	30	71,4
Powiat górowski		31	22	71
Powiat lubański		26	17	65,4
Powiat m. Jelenia Góra		58	35	60,3
Powiat lwówecki		41	21	51,2
Powiat jaworski		42	19	45,2
Powiat polkowicki		40	18	45
Powiat wołowski		4	1	25
Miasto Jelenia Góra	TECHNIK HOTELARSTWA	120	110	91,7
Powiat bolesławiecki		49	43	87,8
Powiat m. Legnica		68	54	79,4
Powiat kamiennogórski		31	19	61,3
Powiat zgorzelecki		46	24	52,2
Powiat głogowski		5	0	0
Powiat m. Legnica		55	26	47,3
Powiat m. Jelenia Góra	TECHNIK MECHANIK	51	24	47,1
Powiat głogowski		74	27	36,5
Powiat złotoryjski		18	6	33,3
Powiat górowski		17	5	29,4
Powiat zgorzelecki		32	9	28,1
Powiat lwówecki		15	4	26,7
Powiat wołowski		4	1	25
Powiat lubiński		85	21	24,7

Powiat bolesławiecki		30	5	16,7
Powiat legnicki		13	2	15,4
Powiat jaworski		25	2	8
Powiat lubański		9	0	0
Powiat zgorzelecki	MECHANIK POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH	4	4	100
Powiat głogowski		22	19	86,4
Powiat m. Jelenia Góra		16	13	81,2
Powiat m. Legnica		15	10	66,7
Powiat polkowicki		6	4	66,7
Powiat jaworski		16	10	62,5
Powiat lwówecki		16	10	62,5
Powiat lubański		8	5	62,5
Powiat bolesławiecki		28	14	50
Powiat górowski		15	7	46,7
Powiat lubiński		20	8	40
Powiat wołowski		3	1	33,3

Źródło: Informacje Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu

2.7 Zakończenie

Człowiek mobilny to według słownika PWN taki, który łatwo daje się wprawić w ruch, jest zdolny do sprawnego, elastycznego działania, często zmieniający miejsce pobytu lub miejsce pracy¹³. Jeżeli odniesiemy to pojęcie do edukacji, możemy przyjąć, że mobilność edukacyjna to gotowość i zdolność do podejmowania działań edukacyjnych w różnych formach i na różnych etapach życia.

Prowadzenie polityki likwidacji szkół zawodowych, preferując edukację ogólną, odbiły się niekorzystnie na rynku pracy, gdzie poszukiwani są głównie specjaliści z wykształceniem średnim zawodowym. Zawrócenie z tej drogi jest jednak trudne, ponieważ rozproszeniu uległa kadra nauczycielska i często zostały zerwane więzi pomiędzy szkołami i zakładami pracy, w których uczniowie odbywali praktyki zawodowe. Ponadto odtworzenie kosztownych placówek jest ograniczone brakiem środków finansowych. Zmiany takie wpływają niekorzystnie na mobilność edukacyjną ludności tłumiąc chęć do nauki i podnoszenia kwalifikacji. Podobny efekt mogą mieć aspiracje edukacyjne Polaków, wyraźnie nakierowane na uzyskiwanie wykształcenia na poziomie wyższym magisterskim. Zaledwie kilka procent Polaków chciałoby dla swoich dzieci wykształcenia zasadniczego lub średniego zawodowego.¹⁴ W ostatnich latach obserwuje się wzrost osób bezrobotnych z wyższym wykształceniem, przy braku na rynku specjalistów w zawodach robotniczych. Aspiracje edukacyjne podobnie jak tradycja czy etos danego zawodu mogą wspomagać mobilność, ale

¹³ Słownik języka polskiego PWN, <http://sjp.pwn.pl/haslo.php?id=2484088>

¹⁴ *Aspiracje i motywacje edukacyjne Polaków w latach 1993-2009*, komunikat z badań CBOS BS/70/2009, Warszawa 2009, s. 6

też mogą zepchnąć ludzi na boczny tor. Ważne jest to, aby pamiętać, że promowanie mobilności edukacyjnej powinno przyczynić się do polepszenia sytuacji jednostki na rynku pracy.

3. Sytuacja i perspektywy rozwoju zawodowego młodzieży w świetle systemu edukacyjnego i oczekiwanych przez pracodawców kompetencji w latach 2006-2009.

3.1 Problemy zatrudnienia młodzieży na Dolnym Śląsku w latach 2006 -2009

W latach 2006-2009 obserwowano trudną sytuację młodzieży na rynku pracy. Jest to bardzo niekorzystne zjawisko społeczne. Brakuje pracy dla absolwentów.¹ Nie pomagają dobre świadectwo, dyplom z wyróżnieniem, młodzieńczy zapał i kreatywność. Pracodawcy częściej szukają wsparcia urzędów pracy przy zatrudnianiu i pytają o staże, na które już skończyły się pieniądze. W związku z tym absolwentom zostaje praca dorywcza, a rynek pracy jest dla nich bezwzględny. Według danych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej więcej niż co piąty (21,6 proc.) bezrobotny to osoba poniżej 25. roku życia. Niewiele młodych osób rejestruje się w urzędach pracy, a sytuacja w grupie wiekowej do 25 lat należy do jednej z najgorszych. Pracodawcy niechętnie zatrudniają ludzi młodych bez doświadczenia praktycznego w zawodzie, a miejsc pracy jest coraz mniej. Jak wynika z badania Pentor Research International, ponad 42 proc. firm ma trudności ze znalezieniem pracowników o odpowiednich kwalifikacjach. Co więcej, z raportu BAEL możemy się dowiedzieć, że bezrobocie wśród absolwentów wzrosło w 2009 roku o 11,1 proc. w porównaniu do 2008 r.¹⁵ Według danych Głównego Urzędu Statystycznego bezrobocie wśród absolwentów przez ostatni rok wzrosło o 44 procent. W całej populacji Polaków liczba bezrobotnych powiększyła się w tym czasie o 17 procent. Kryzys najboleśniej uderza w młodych ludzi. Rosnące bezrobocie wśród absolwentów może hamować wzrost gospodarczy, a także utrudniać życie firmom, których sprzedaż skupiała się na młodych konsumentach, na przykład producentom markowej odzieży, a także pubom, dyskotekom i klubom.

Młodzież jest jedną z najważniejszych grup, wymagających szczególnego potraktowania w zakresie zwiększenia szans zatrudnienia, poprzez wykorzystanie wszystkich dostępnych możliwości.

Najważniejszymi czynnikami decydującymi o powodzeniu młodego człowieka na rynku pracy są odpowiednie wykształcenie, kwalifikacje i kompetencje. Wykształcenie, tak

¹⁵ Aneta Zadroga, Absolwent bez pracy i bez stażu,
http://gazetapraca.pl/gazetapraca/1,91734,6960142,Absolwent_bez_pracy_i_bez_stazu.html

zawodowe, jak średnie i wyższe oraz szkolenia i kursy zawodowe to inwestycje, które mogą zwiększyć możliwości uzyskania pracy, zapewnić satysfakcjonujące wynagrodzenie i perspektywy zawodowe. Wykształcenie, wiedza i umiejętności absolwentów powinny umożliwiać orientację i utrzymanie się na rynku pracy, a także dostosowanie swoich kwalifikacji i kompetencji do zmieniających się potrzeb. Karierze na rynku pracy może sprzyjać system kształcenia ustawicznego, samokształcenie, mobilność i gotowość do zmiany zawodu. Młodzi ludzie, w szczególności do 25 roku życia, są przedmiotem szczególnego zainteresowania zarówno krajowej jak i wojewódzkiej polityki rynku pracy.

W raporcie dokonano analizy sytuacji młodzieży na rynku pracy w województwie dolnośląskim w latach 2006- 2009. Zwrócono uwagę na dane pozwalające na ocenę skali bezrobocia wśród absolwentów szkół ponadgimnazjalnych oraz na możliwości zwiększenia zatrudnialności absolwentów poprzez rozwijanie odpowiednich kwalifikacji i kompetencji oraz analizę zawodów deficytowych i nadwyżkowych, w których mogliby oni znaleźć pracę.

Do sporządzenia niniejszej analizy wykorzystano literaturę naukową przedmiotu, dane ze WUP o rynku pracy z lat 2006-2009, a także dane i protokoły WUS, kuratorium i powiatowych urzędów pracy, funkcjonujących w województwie dolnośląskim oraz raporty Dolnośląskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. (DARR S.A.), dotyczące monitoringu rynku pracy w wymienionym okresie.

3.2 Przyczyny bezrobocia wśród młodzieży i bariery przy przyjęciach do pracy

Bezrobocie wśród absolwentów to poważny problem społeczny i ekonomiczny. Wysoki poziom bezrobocia wśród młodzieży wynika z niedostatecznego popytu na pracę, jak również z niedostosowania struktury i treści kształcenia do potrzeb rynku pracy.

Bezrobocie jest procesem społeczno-ekonomicznym i kulturowym o charakterze zewnętrznym i wewnętrznym. Oddziałuje na warunki życia, potrzeby i aspiracje bezrobotnych, ich rodzin i całych społeczności. Może powodować zmiany, zwłaszcza o charakterze negatywnym, w różnych sferach życia bezrobotnych oraz ich środowisk.

Z badań przeprowadzanych m.in. przez DARR S.A. 2006-2007 (Kwiatkowska – Ciotucha D., Załuska U., Krupowicz J., Rólczyński T., Kowal J., Marszowski R., Tausz K. „Regionalne Badanie Rynku Pracy – województwo dolnośląskie. Raport końcowy”, Tom I) wynika, że

najpoważniejsze bariery i trudności w naborze pracowników, również absolwentów, dotyczyły:

- braku zgłoszeń chętnych do pracy - 52%,
- braku doświadczenia w zawodzie – 49%,
- braku praktycznych umiejętności do pracy na konkretnym stanowisku – 38%,
- zbyt wysokich oczekiwań płacowych – 37%,
- braku wykształcenia kierunkowego – 29%,
- konieczności nadzorowania, niesamodzielności – 18%,
- braku specjalistycznych uprawnień zawodowych 17%,
- niedyspozycyjności - 14%,
- braku umiejętności pracy w zespole – 11%,
- braku umiejętności interpersonalnych – 9%,
- braku znajomości języków obcych -7%,
- brak prawa jazdy – 6%,
- braku praktycznej znajomości programów komputerowych – 2%,
- braku umiejętności obsługi komputera 2%.

Można w nich upatrywać części przyczyn bezrobocia wśród młodzieży. Przyczyny bezrobocia wśród młodych ludzi są jednak różne. Wyróżnia się przyczyny zarówno obiektywne, jak i subiektywne. Wśród przyczyn obiektywnych wymienia się:

- nienadążanie procesów dostosowawczych w szkolnictwie za zmianami w gospodarce, brak reformy programowej od wielu lat w polskim systemie edukacji,
- poziom i rodzaj wykształcenia, na które brak jest zapotrzebowania na rynku pracy;
- problemy finansowe w oświacie publicznej;
- komercjalizację oświaty przy jednoczesnym ubożeniu społeczeństwa;
- brak nowych miejsc pracy;
- sytuację demograficzną - zwiększony dopływ młodzieży na rynek pracy;
- trudną sytuację młodzieży zamieszkałej na wsi;
- brak prognoz gospodarki na zapotrzebowanie na pracowników o określonych kwalifikacjach zawodowych.
- brak jednego ośrodka koordynującego politykę edukacyjną państwa,
- brak dobrze funkcjonującej jednostki kierującej kształceniem ustawicznym,

- brak wsparcia i współpracy ze strony przedsiębiorców potrzebują instytucje systemu oświaty
- brak mechanizmów regularnej współpracy sektora pracodawców ze światem nauk¹⁶.

Przyczyny subiektywne to m.in. słaba aktywność w poszukiwaniu pracy, niska motywacja do podjęcia pracy przez młodzież oraz rozbieżność oczekiwań pracodawców i absolwentów co do charakteru pracy i wynagrodzenia. Długotrwałe bezrobocie wśród młodzieży niesie ze sobą wiele negatywnych skutków. Brak stałego zatrudnienia skłania do poszukiwania łatwych i nielegalnych źródeł dochodów. Brak środków finansowych na zaspokojenie bieżących potrzeb prowadzi do kradzieży, przestępczości. Generalnie problem bezrobocia bezpośrednio wiąże się z problemem patologii społecznych. Dlatego bardzo ważne jest doradztwo zawodowe już na etapie wczesnoszkolnym^{17,18}, jak również wiedza, jakich kompetencji mogą od absolwentów oczekiwać pracodawcy na określonych stanowiskach pracy i jaką wiedzę i umiejętności należy pozyskać, by osiągnąć sukces na rynku pracy.

Poniżej przedstawiono sytuację na dolnośląskim rynku pracy w latach 2006-2009 z uwzględnieniem sytuacji młodzieży do 25 roku życia.

3.3 Bezrobocie na dolnośląskim rynku pracy w latach 2006-2009 a sytuacja młodzieży

3.3.1 Tendencje związane z bezrobociem na dolnośląskim rynku pracy w roku 2006

W roku 2006 w województwie dolnośląskim od lutego do listopada zanotowano ogólny spadek bezrobocia w stosunku do roku 2005. W grudniu wystąpił jednak niewielki wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych. Był to wzrost wielokrotnie niższy w porównaniu do lat 1999 – 2005, co ilustruje poniższa tabela.

¹⁶ Źródło: [Archiwum - statystyki 2006-8](http://www.bip.dwup.pl/?id=310); <http://www.bip.dwup.pl/?id=310>

¹⁷ Szepelska A., Poradnictwo zawodowe dla młodzieży a bezrobocie, (w:) Doradca zawodowy, nr 3/2007, s. 25-26.

¹⁸ Protokół ze wspólnego posiedzenia Zespołów ds. dialogu, kultury i edukacji ds. rynku pracy i gospodarki ds. MSP, innowacji, polityki regionalnej z uwzględnieniem absorpcji środków unijnych

Tabela 3.1. Wzrost bezrobocia w grudniu w latach 1999-2006

Lata	Wzrost bezrobocia w grudniu	
	w osobach	w %
1999	7 982	4,1
2000	7 482	3,3
2001	8 696	3,4
2002	6 261	2,3
2003	6 315	2,3
2004	4 578	1,8
2005	4 694	2,1
2006	353	0,2

Źródło: [Archiwum - statystyki 2006](http://www.bip.dwup.pl/?id=310); <http://www.bip.dwup.pl/?id=310>

Przyczyną wzrostu bezrobocia w grudniu był głównie sezonowy charakter rynku pracy. Z końcem roku wygaszały umowy o pracę zawarte na czas określony, kończył się front prac sezonowych, powracały do ewidencji bezrobotnych osoby po zakończeniu subsydiowanych programów rynku pracy, zmniejszały się liczby ofert pracy zgłaszanych przez pracodawców do powiatowych urzędów pracy, co powodowało również zmniejszenie liczby bezrobotnych podejmujących pracę. Zanotowano również spadek liczby pracujących. Według danych GUS liczba pracujących w województwie dolnośląskim zmniejszyła się w grudniu 2006 roku o 1,8 tys. osób.

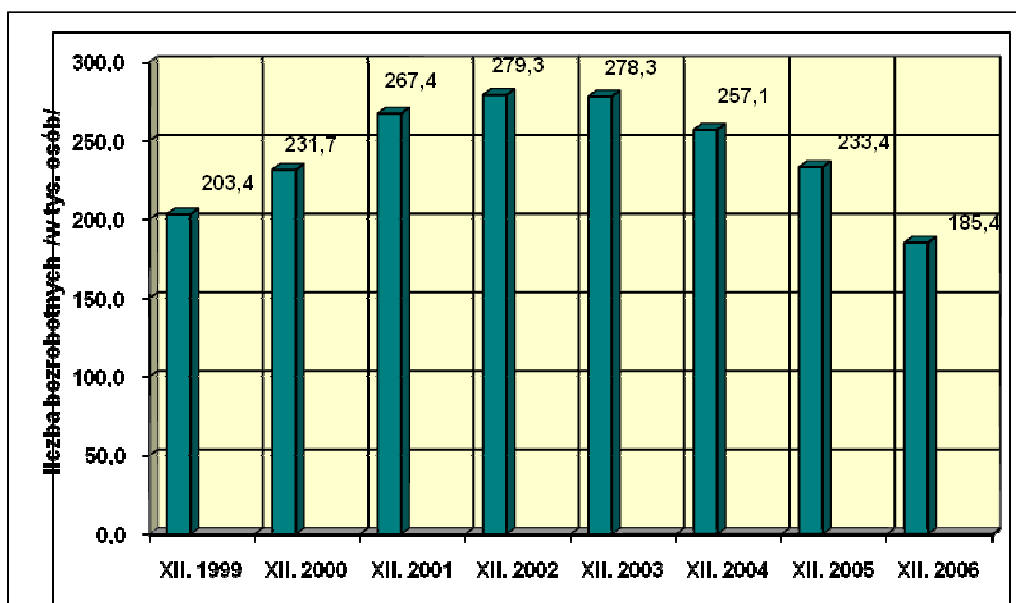
W grudniu 2006 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych zwiększyła się w porównaniu do listopada o 353 osoby, tj. o 0,2% /w analogicznym okresie 2005 roku zanotowano wzrost liczby bezrobotnych o 4694 osoby, tj. o 2,1%/. W kraju zanotowano w grudniu 2006 roku wzrost bezrobocia o 22,1 tys. osób, tj. o 1,0%. Spadek zanotowano jedynie w województwie śląskim /o 2,5 tys. osób/. Województwo dolnośląskie znalazło się na pierwszym miejscu na liście rankingowej województw z najmniejszym wzrostem bezrobocia.

W osiągnięciu poprawy sytuacji na rynku pracy Dolnego Śląska w grudniu 2006 roku w odniesieniu do grudnia 2005 sprzyjały korzystne warunki atmosferyczne, które umożliwiały kontynuowanie szeregu prac w budownictwie.

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na koniec grudnia 2006 roku wynosiła w województwie dolnośląskim 185 417 osób, i była o 47 935 osób, tj. o 20,5% mniejsza niż w grudniu 2005 roku. Od momentu akcesji Polski do Unii Europejskiej liczba zarejestrowanych bezrobotnych zmalała o 90 563 osoby, tj. o 32,8%.

W porównaniu do największego poziomu bezrobocia jaki wystąpił w lutym 2003 roku zanotowano spadek o 107 598 osób, tj. o 36,7%.

Skalę porównawczą bezrobocia rejestrowanego w województwie dolnośląskim według stanu na koniec grudnia w latach 1999 – 2006 przedstawia poniższy wykres.

Rysunek 3.1. Skala porównawcza bezrobocia rejestrowanego w województwie dolnośląskim według stanu na koniec grudnia w latach 1999 – 2006

Źródło: [Archiwum - statystyki 2006](http://www.bip.dwup.pl/?id=310); <http://www.bip.dwup.pl/?id=310>

W grudniu 2006 roku powiatowe urzędy pracy zarejestrowały 18746 bezrobotnych, tj. o 2282 osoby mniej niż w listopadzie. W analogicznym okresie w roku ubiegłym napływ bezrobotnych był większy o 4322 osoby.

Po zakończeniu subsydiowanych programów rynku pracy w grudniu do ewidencji bezrobotnych powróciły 5293 osoby, tj. o 638 więcej niż w listopadzie, zarazem o 789 mniej niż w grudniu 2005 roku. Duży spadek bezrobocia zanotowano wśród osób w wieku mobilnym. W 2006 roku populacja bezrobotnych w wieku 18 – 44 lata zmalała o 38639 osób, co stanowiło 80,6% ogólnego spadku bezrobocia. Liczba bezrobotnych do 25 roku życia zmniejszyła się o 13953 osób, tj. o 30,9% (w 2005 roku zanotowano spadek o 9511 osób, tj. o 17,4%). Odsetek młodzieży w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych zmalał z 19,4%

w grudniu 2005 do 16,9% w grudniu 2006. Udział bezrobotnych do 25 roku życia w subsydiowanych programach rynku pracy kształtował się na poziomie 40,6%.¹⁹

Z badań sondażowych prowadzonych przez DARR S.A. na reprezentatywnym panelu ponad 2000 dolnośląskich firm wynika, że w roku 2006 tylko 9,8% przedsiębiorstw zatrudniło absolwentów, głównie w grupach zawodowych: technicy i innego średniego personelu, operatorów i monterów maszyn i urządzeń oraz rzadko specjalistów.

Wyniki monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych w 2006 roku w województwie dolnośląskim wykazały, że

- W roku 2006 sytuacja na rynku pracy Dolnego Śląska systematycznie poprawiała się. Spadła liczba nowo zarejestrowanych bezrobotnych przy jednoczesnym wzroście napływu ofert pracy, poprawiła się relacja podaży i popytu w skali ogólnej, jednak utrzymywało się niekorzystne zjawisko nadwyżki podaży siły roboczej nad popytem w układzie grup zawodów oraz zawodów i specjalności.
- Niedopasowanie struktury zawodowej bezrobotnych do potrzeb pracodawców powodowało, że zwiększające się tempo rozwoju gospodarki oraz rosnąca liczba ofert pracy nie były w stanie wchłonąć większej części rejestrowanego bezrobocia.
- Struktura zawodowa bezrobotnych pozostawała bez zmian w stosunku do lat poprzednich i nie zanotowano większych zmian w strukturze zawodów nadwyżkowych i deficytowych. Zauważono pewne przesunięcie w kierunku zawodów robotniczych po stronie popytowej, natomiast względna równowaga między zawodami robotniczymi i nierobotniczymi utrzymywała się po stronie podażowej. Większość ofert zatrudnienia zgłoszonych w zawodach deficytowych skierowana była do osób o wykształceniu co najwyżej średnim zawodowym, co miało znaczenie dla absolwentów szkół zawodowych ponadgimnazjalnych.
- W porównaniu do lat 2005 i 2006 stopniowo na rynku pracy województwa dolnośląskiego zwiększał się udział zawodów deficytowych i zrównoważonych, przy jednoczesnym spadku udziału zawodów nadwyżkowych.
- Najliczniejsza była grupa bezrobotnych bez zawodu. Były to w większości osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej oraz wykształceniem ogólnokształcącym. W grupie tej napływ bezrobotnych 22-krotnie przewyższał liczbę zgłoszonych ofert

¹⁹ Źródło: [Archiwum - statystyki 2006](http://www.bip.dwup.pl/?id=310); <http://www.bip.dwup.pl/?id=310>

pracy. Stąd osoby bez zawodu powinny być priorytetową grupą bezrobotnych objętych systemem kształcenia ustawicznego.

- Z przeprowadzonego monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych wynika również, że na terenie województwa dolnośląskiego nadal najliczniejszą nadwyżkową grupę zawodową stanowią sprzedawcy. Dla tej grupy zawodowej adresowana jest jednocześnie największa liczba ofert zatrudnienia. W handlu ma miejsce duża fluktuacja kadr w związku z likwidacją szeregu małych podmiotów gospodarczych, jednocześnie notuje się tu duże zapotrzebowanie na pracowników w związku z poszerzającą się siecią dużych supermarketów.
- Analiza wyników badania sondażowego szkół ponadgimnazjalnych wskazuje, że nadal kształci się w województwie dużą liczbę młodzieży w zawodach, które plasują się na wysokich miejscach list rankingowych, zarówno pod względem największej liczby zarejestrowanych bezrobotnych oraz największego napływu bezrobotnych, jak również które charakteryzuje wielokrotnie większy napływ bezrobotnych od liczby zgłoszonych ofert pracy.
- Najliczniejszą nadwyżkową grupę zawodową stanowili sprzedawcy. Do nich też adresowano największą liczbę ofert zatrudnienia. W handlu miała miejsce duża fluktuacja kadr w związku z likwidacją szeregu małych podmiotów gospodarczych, jednocześnie obserwowano duży popyt na pracowników w związku z poszerzającą się siecią dużych supermarketów.
- Najwyższe wskaźniki deficytu dotyczyły grup zawodów robotniczych w przemyśle i budownictwie, grup pracowników przy pracach prostych, agentów biur pomagających w prowadzeniu działalności gospodarczej i pośredników handlowych, grupy zawodów średniego personelu biurowego, pracowników archiwów, bibliotek i informacji naukowej, pracowników pomocy społecznej i pracy socjalnej oraz specjalistów szkolnictwa i wychowawców.
- Podaż i popyt na rynku pracy wykazywały duży stopień koncentracji, ponieważ sklasyfikowano je w około 100 – 200 zawodach, na ogólną liczbę 1707 zawodów i specjalności jakie obejmuje Klasyfikacja Zawodów i Specjalności.
- Monitoring oparty był głównie na danych zawartych w rejestrach powiatowych urzędów pracy, w związku z czym nie obejmował całego rynku pracy. W zakresie informacji o podaży, rejestry osób bezrobotnych w urzędach pracy dają pełniejszy obraz bezrobocia, ponieważ większość bezrobotnych rejestruje się ze względu na

szereg uprawnień jakie przysługują z tego tytułu, natomiast brak jest pełnej oceny po stronie popytu, z uwagi na to, że do urzędów pracy trafiają wszystkie oferty pracy /według szacunków około 50% wszystkich ofert zatrudnienia występujących na rynku pracy/. Należy w tym miejscu podkreślić, że znaczna część pracodawców poszukuje pracowników poprzez ogłoszenia w prasie i internecie oraz poprzez agencje zatrudnienia.

- Trudności z określeniem właściwych relacji między podażą a popytem według zawodów i specjalności powoduje też fakt, że w ciągu roku duże grupy bezrobotnych rejestrują się wielokrotnie w urzędach pracy. Analogiczna sytuacja ma miejsce z ofertami pracy, które są zgłaszane wielokrotnie przez pracodawców w sytuacji gdy nie są zrealizowane w stosunkowo krótkim okresie czasu.

3.3.2 Tendencje związane z bezrobociem na dolnośląskim rynku pracy w roku 2007

Po spadku bezrobocia notowanym w okresie od lutego do listopada 2007 roku, w grudniu wystąpił w województwie dolnośląskim wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych. Wzrost bezrobocia w grudniu obserwowano od wielu lat i był on wynikiem sezonowego charakteru rynku prac. Przyczyny tego zjawiska były podobne jak w roku 2006. Według danych GUS liczba pracujących w województwie dolnośląskim zmniejszyła się w grudniu 2007 roku o 1,5 tys. osób.

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych wynosiła na koniec grudnia 2007 roku 127457 osób, czyli zwiększyła się w porównaniu do listopada o 2095 osób, tj. o 1,7 %.

Zestawienie porównawcze bilansu sytuacji na rynku pracy Dolnego Śląska w grudniu w latach 1999 – 2007, ilustruje poniższa tabela:

Tabela 3.2. Zestawienie porównawcze bilansu sytuacji na rynku pracy Dolnego Śląska w grudniu w latach 1999 – 2007

Okres sprawozdawczy	Wzrost, spadek [-] bezrobocia w osobach	Wzrost, spadek [-] w %
Grudzień 1999 r.	7982	4,1
Grudzień 2000 r.	7482	3,3
Grudzień 2001 r.	8696	3,4
Grudzień 2002 r.	6261	2,3
Grudzień 2003 r.	6315	2,3
Grudzień 2004 r.	4578	1,8
Grudzień 2005 r.	4694	2,1
Grudzień 2006 r.	353	0,2
Grudzień 2007 r.	2095	1,7

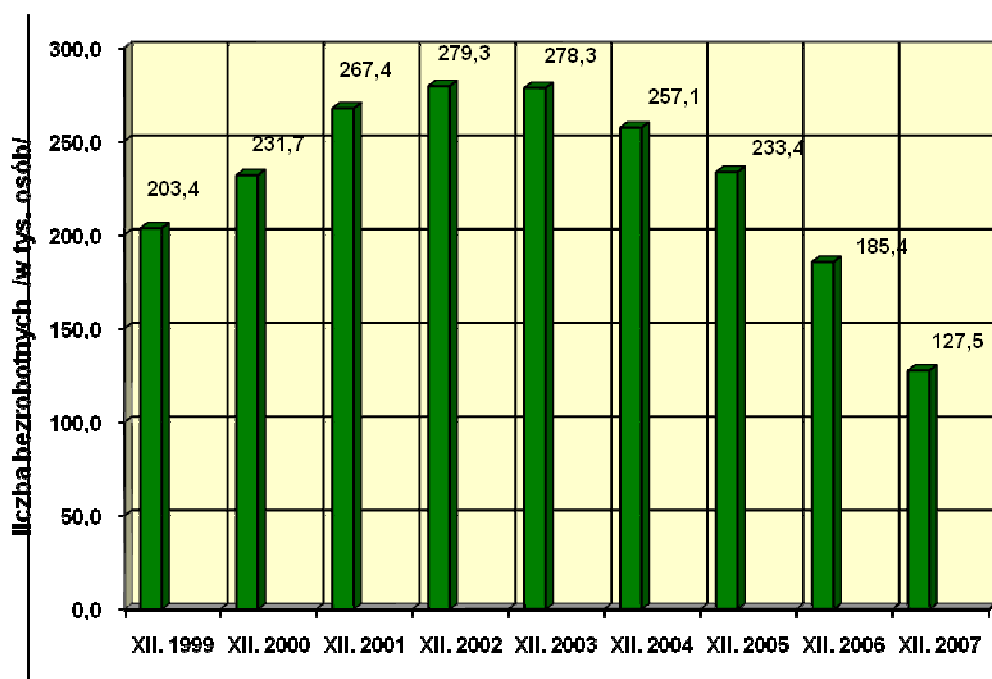
Źródło: <http://www.bip.dwup.pl/?id=310>

W porównaniu do grudnia 2006 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych w województwie dolnośląskim zmalała o 57960 osób, tj. o 31,3%.

Od momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej, liczba bezrobotnych w województwie dolnośląskim zmniejszyła się o 148523 osoby, tj. o 53,8% /o 45,0% w kraju/.

Od najwyższego poziomu jaki zanotowano w lutym 2003 roku liczba bezrobotnych zmalała na Dolnym Śląsku o 165558 osób, tj. o 56,5%.

Skalę porównawczą bezrobocia rejestrowanego w województwie dolnośląskim według stanu na koniec grudnia w latach 1999 – 2007 przedstawia poniższy wykres.

Rysunek 3.2. Skala porównawcza bezrobocia rejestrowanego w województwie dolnośląskim według stanu na koniec grudnia w latach 1999 – 2007

Źródło: <http://www.bip.dwup.pl/?id=310>

W grudniu 2007 roku powiatowe urzędy pracy zarejestrowały 16956 bezrobotnych, tj. o 2111 osób mniej niż w listopadzie, w tym o 1228 mniej osób do 25 roku życia. W analogicznym okresie w roku poprzednim napływ bezrobotnych był większy o 1790 osób.

Poprawa sytuacji na rynku pracy Dolnego Śląska w 2007 roku w odniesieniu do roku poprzedniego była między innymi wynikiem:

- większego niż w 2006 roku spadku napływu bezrobotnych, w tym zwłaszcza młodzieży,
- zwiększenia liczby bezrobotnych objętych subsydiowanymi programami rynku pracy,
- wzrostu liczby pracujących,

- wzrostu liczby ofert zatrudnienia zgłoszonych przez pracodawców do powiatowych urzędów pracy, w tym zwłaszcza wzrostu liczby ofert pracy subsydiowanej,
- wyjazdów do pracy sezonowej za granicą.

W 2007 roku zanotowano o 23673 osoby mniejszy napływ bezrobotnych niż w roku 2006. Szczególnie zwraca uwagę malejący napływ na rynek pracy młodzieży. W omawianym okresie zarejestrowało się w powiatowych urzędach pracy o 13951 osób do 25 roku życia mniej niż w roku poprzednim. Spadek napływu bezrobotnych był wynikiem spadku liczby ludności w wieku produkcyjnym-mobilnym, w tym zwłaszcza w wieku 18 –24 lat, jak i rosnącej liczby pracujących. Według prognozy demograficznej GUS dla województwa dolnośląskiego rok 2007 był okresem spadku liczby ludności w wieku 18 – 24 lat o 12,1 tys. osób.

Liczba pracujących według danych GUS wynosiła na koniec grudnia 2007 roku 954,5 tys. osób, co oznacza wzrost o 22,4 tys. osób w porównaniu do grudnia 2006 roku.

W 2007 roku zwiększyła się o 6967 osób w porównaniu do roku poprzedniego liczba bezrobotnych objętych subsydiowanymi programami rynku, dzięki czemu możliwe było osiągnięcie większego o 10025 osób spadku bezrobocia niż w 2006 roku.

W roku 2007 zanotowano wzrost liczby ofert pracy zgłoszonych przez pracodawców do powiatowych urzędów pracy. Liczba zgłoszonych ofert pracy ogółem wzrosła w porównaniu z 2006 rokiem o 6798, w tym liczba ofert pracy subsydiowanej zwiększyła się o 5429.

W roku 2007 zarejestrowało się w powiatowych urzędach pracy o 13951 osób do 25 roku życia mniej niż w roku poprzednim. Spadek napływu bezrobotnych był wynikiem spadku liczby ludności w wieku produkcyjnym-mobilnym, w tym zwłaszcza w wieku 18 –24 lat, jak i rosnącej liczby pracujących. Według prognozy demograficznej GUS dla województwa dolnośląskiego rok 2007 był okresem spadku liczby ludności w wieku 18 – 24 lat o 12,1 tys. osób.

Liczba pracujących według danych GUS wynosiła na koniec grudnia 2007 roku 954,5 tys. osób, co oznacza wzrost o 22,4 tys. osób w porównaniu do grudnia 2006 roku.

Wyniki monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych w 2007 roku w województwie dolnośląskim wykazały, że:

- Pomimo wyraźnej poprawy sytuacji na rynku pracy województwa dolnośląskiego w 2007 roku, którą charakteryzował największy spadek napływu bezrobotnych oraz liczby zarejestrowanych bezrobotnych, przy jednoczesnym wzroście liczby zgłoszonych ofert zatrudnienia utrzymała się nadal nierównowaga struktury zawodowej popytu i podaży na regionalnym rynku pracy. Większość wielkich oraz elementarnych grup zawodów kwalifikowała się jako nadwyżkowe, w których napływ bezrobotnych przewyższał napływ ofert pracy.
- Podobnie jak w latach 2005 –2006 również w 2007 roku utrzymał się największy dopływ do bezrobocia osób, które poprzednio pracowały w przetwórstwie przemysłowym oraz handlu hurtowym i detalicznym. Jednocześnie z tych samych sekcji gospodarki wpłynęło największe zapotrzebowanie na pracowników. Ukształtowana od lat struktura popytu oraz podaży według sekcji gospodarki powoduje, że czołowe miejsca na liście rankingowej pod względem największej liczby zarejestrowanych bezrobotnych zajmują zawody związane z działalnością handlową i przemysłową. W 2007 roku nadal największą grupę bezrobotnych stanowili sprzedawcy, ponadto do największych grup bezrobotnych należą ślusarze oraz robotnicy pomocniczy w przemyśle przetwórczym
- Największy napływ bezrobotnych w 2007 roku objął osoby bez zawodu, sprzedawców, techników ekonomistów, ślusarzy, murarzy, techników mechaników, kucharzy, krawców, szwaczki, mechaników samochodów osobowych oraz ekonomistów. Były to zawody, w których wielkość podaży siły roboczej znacznie przewyższała wielkość popytu w związku z czym były one sklasyfikowane zarówno w grupie zawodów o największej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych oraz w grupie zawodów nadwyżkowych.
- Większość zapotrzebowania na pracowników zgłaszali pracodawcy w zawodach takich, jak: robotnik gospodarczy, sprzedawca, pracownik biurowy, sprzątaczką, pracownik administracyjny, magazynier, robotnik budowlany, pracownik ochrony mienia i osób, szwaczki, kierowcy samochodu ciężarowego. Jest to zapotrzebowanie na kadry posiadające co najwyżej wykształcenie średnie lub zasadnicze zawodowe.
- W strukturze zgłoszonych ofert zatrudnienia do powiatowych urzędów pracy dominowały oferty nie wymagające od pracowników najwyższych kwalifikacji zawodowych potwierdzonych dyplomem ukończenia wyższych studiów. Oferty pracy adresowane do specjalistów stanowiły zaledwie 5,5% ogółu zgłoszonych przez

pracodawców w 2007 roku, co wskazywało, że większość osób o najwyższych kwalifikacjach zawodowych nie korzystała z usług pośrednictwa pracy oferowanego przez powiatowe urzędy pracy, natomiast korzystała z usług prywatnych agencji zatrudnienia bądź też podejmowała pracę z wykorzystaniem ofert zamieszczanych w mediach.

- W związku z występującymi korzystnymi tendencjami na rynku pracy, tj. malejącym napływem bezrobotnych, zwiększającą się liczbą ofert pracy oraz malejącą liczbą zarejestrowanych bezrobotnych, stopniowo rosła liczba zawodów deficytowych przy jednoczesnym zmniejszeniu liczby zawodów nadwyżkowych.
- Pomimo utrzymującej się jeszcze w województwie dolnośląskim nadwyżki podaży nad popytem siły roboczej, obserwowano obszary zawodów i specjalności, w których wskaźnik intensywności deficytu osiągnął wartości maksymalne, co oznaczało, że wraz z napływem ofert pracy nie występował napływ bezrobotnych.
- W porównaniu do 2006 roku nastąpił w wielu grupach zawodów wzrost wskaźnika deficytu. Dla przykładu, w 50 elementarnych grupach zawodów o największym wskaźniku deficytu aż w 38 wskaźnik zwiększył się, w 8 grupach uległ zmniejszeniu, a 4 grupy z nadwyżkowych przesunęły się do deficytowych. Powyższe tendencje świadczyły o dokonujących się zmianach na rynku pracy, oznaczających pojawienie się niedoboru wykwalifikowanych kadr w licznych zawodach i specjalnościach, co było szansą dla absolwentów szkół różnego poziomu.
- Zwiększył się odsetek bezrobotnych kobiet w wielu zawodach nadwyżkowych, który w licznych przypadkach przekroczył poziom udziału wynoszący 80 – 99%. Do najbardziej sfeminizowanych zawodów nadwyżkowych należały między innymi: szwaczka /99,0%/, krawiec /98,2%/, księgowy-samodzielny /98,2%/, sprzedawca /92,8%/, technik ekonomista /89,1%/. Wysoki odsetek kobiet w zawodach nadwyżkowych odzwierciedlał trudną sytuację kobiet na rynku pracy, których udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych wzrósł z 56,3% w 2006 roku do 57,1% w 2007 roku.
- Nie poprawiła się sytuacja na rynku pracy bezrobotnych bez zawodu. Ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych systematycznie rósł – z 14,2% w 2005 roku do 17,7% w 2007 roku. Zwiększył się również udział osób bez zawodu, w tym absolwentów liceów ogólnokształcących, w napływie do bezrobocia – odpowiednio z 13,6 do 20,6%.

- W dyspozycji urzędów pracy pozostało wiele ofert pracy, których nie można było zrealizować, pomimo tego, że w ewidencji bezrobotnych figurowały osoby o danym zawodzie. Powodem trudności lub niemożności w zrealizowaniu wolnych miejsc pracy były głównie: wiek bezrobotnych (pracodawcy niechętnie zatrudniali osoby powyżej 45 roku życia), długotrwałe przerwy w zatrudnieniu oraz zdezaktualizowane uprawnienia i kwalifikacje zawodowe.

3.3.3 Tendencje związane z bezrobociem na dolnośląskim rynku pracy w roku 2008

W odniesieniu do grup bezrobotnych zanotowano na koniec 2008 roku następujące zmiany:

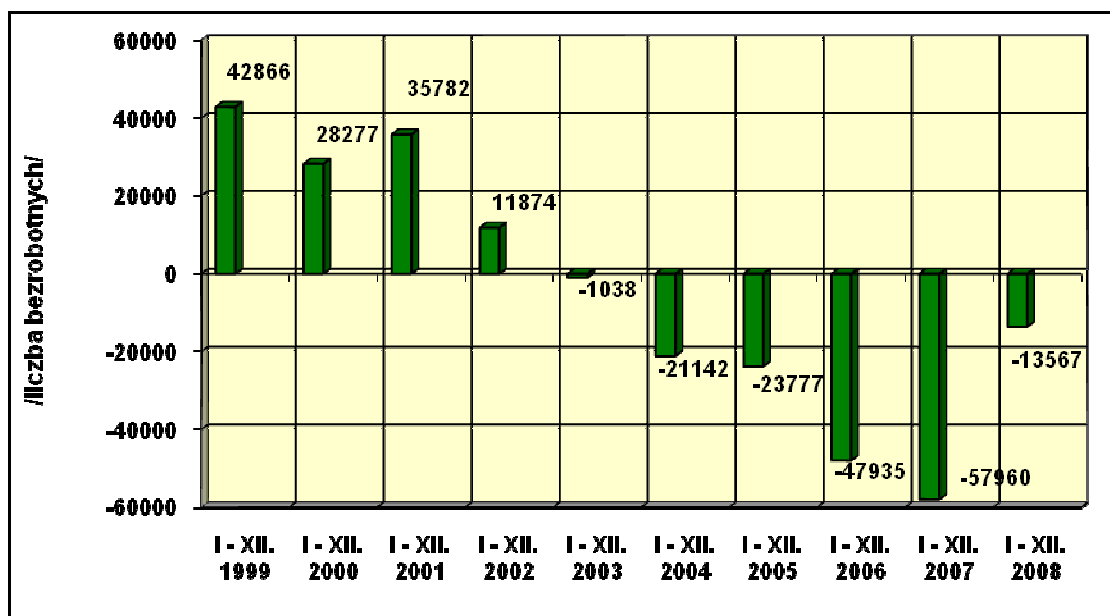
- zanotowano blisko 2-krotnie większy wzrost bezrobocia wśród mężczyzn niż wśród kobiet. W grudniu 2008 roku odsetek kobiet w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych zmniejszył się z 57,0 do 55,6%,
- zaobserwowano prawie 4-krotnie większy niż w grudniu 2007 roku wzrost bezrobocia w miastach oraz blisko 3-krotnie większy wzrost w obszarach wiejskich. Z uwagi na wyższą dynamikę wzrostu bezrobocia na wsi od dynamiki wzrostu bezrobocia ogółem, odsetek bezrobotnych zamieszkałych na wsi zwiększył się w grudniu 2008 roku z 35,3 do 35,6%,
- na tle wzrostu bezrobocia ogółem (o 6915 osób) szczególną uwagę zwraca duży wzrost populacji bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Dotyczy to głównie bezrobotnych bez wykształcenia średniego, w tym absolwentów (wzrost o 4752 osoby), bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych, również absolwentów szkół (wzrost o 2019 osób), bezrobotnych powyżej 50 roku życia (wzrost o 1858 osób), długotrwale bezrobotnych (wzrost o 1377 osób), bezrobotnych bez doświadczenia zawodowego (wzrost o 1197 osób) oraz bezrobotnej młodzieży do 25 roku życia (wzrost o 1125 osób),
- z miesiąca na miesiąc zwiększała się skala wzrostu liczby bezrobotnych niepełnosprawnych - w grudniu 2008 roku zanotowano wzrost o 477 osób, w listopadzie o 259 osób, a w październiku o 42 osoby. Dla porównania wzrost liczby bezrobotnych niepełnosprawnych w grudniu 2007 roku wynosił 256 osób, w grudniu 2006 roku 50 osób.

Kryzys finansowy i pogorszenie sytuacji gospodarczej w 2008 roku, spowodowały wyhamowanie tendencji rosnącego spadku bezrobocia na Dolnym Śląsku. Rok 2008 był okresem najmniejszego spadku bezrobocia w województwie dolnośląskim w latach 2004 - 2009. W tym czasie liczba zarejestrowanych bezrobotnych zmniejszyła się o 13567 osób, tj. o

10,6%. Był to spadek bezrobocia ponad 4-krotnie mniejszy niż w roku 2007, ponad 3-krotnie mniejszy niż w 2006 roku oraz blisko 2-krotnie mniejszy niż w latach 2004 – 2005.

W kraju liczba bezrobotnych zmalała o 272,8 tys. osób, tj. o 15,6%.

Skalę spadku /wzrostu/ bezrobocia w województwie dolnośląskim w latach 1999 – 2008 ilustruje poniższy wykres.

Rysunek 3.3. Skala spadku /wzrostu/ bezrobocia w województwie dolnośląskim w latach 1999 – 2008
Źródło: <http://www.bip.dwup.pl/?id=310>

Rok 2008 charakteryzowało duże zróżnicowanie natężenia zmian w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych. Po wzroście bezrobocia w styczniu /o 5196 osób/, tendencje związane z bezrobociem spadkowe utrzymywały się od lutego do października.

- Na tle ogólnego spadku bezrobocia w województwie dolnośląskim jaki zanotowano w 2008 roku (o 13567 osób), należy przede wszystkim zwrócić uwagę na:
 - dużą skalę zmniejszenia populacji długotrwale bezrobotnych,
 - ponad 2-krotnie większy spadek bezrobocia wśród kobiet niż wśród mężczyzn,
 - większy spadek liczby bezrobotnych w starszych grupach wiekowych (powyżej 45 lat) od wielkości spadku liczby bezrobotnych w wieku mobilnym, tj. 18 – 44 lat,
 - zarysowanie się /po kilku latach spadku/ tendencji wzrostu bezrobocia wśród młodzieży,
 - duży spadek liczby bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej oraz z wykształceniem zasadniczym zawodowym, przy jednoczesnym wzroście liczby bezrobotnych z wykształceniem wyższym,

- zmniejszenie skali spadku liczby bezrobotnych zwolnionych z przyczyn zakładów pracy, w wyniku prawie 4-krotnie większej niż w 2007 roku liczby pracowników zgłoszonych do zwolnienia grupowego.
- Liczba długotrwale bezrobotnych, którzy w okresie ostatnich dwóch lat pozostawali w ewidencji urzędów pracy ponad 12-miesięcy zmniejszyła się w 2008 roku o 23667 osób, tj. o 30,7%, natomiast populacja bezrobotnych, którzy pozostają w ewidencji dłużej niż 12-miesięcy od momentu ostatniego zarejestrowania się w powiatowym urzędzie pracy zmalała o 18289 osób, w tym o 14427 osób zmniejszyła się liczba bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż 24-miesiące.

Duży spadek bezrobocia długotrwałego był głównie wynikiem dużego udziału długotrwale bezrobotnych w subsydiowanych programach rynku pracy - 18795 osób, tj. 37,6% ogółu bezrobotnych objętych subsydiowaną aktywizacją w 2008 roku/. Odsetek długotrwale bezrobotnych pozostających od dnia ostatniej rejestracji bez pracy dłużej niż 12-miesięcy zmniejszył się w 2008 roku z 40,5 do 29,2%, w tym odsetek pozostających bez pracy ponad 24-miesiące zmalał z 27,4 do 18,0%.

- W 2008 roku zanotowano ponad 2-krotnie większy spadek bezrobocia wśród kobiet niż wśród mężczyzn. Populacja bezrobotnych kobiet zmalała o 9383 osoby, tj. o 12,9%. Odsetek bezrobotnych kobiet zmniejszył się z 57,1% na koniec grudnia 2007 roku do 55,6% w grudniu 2008 roku. W 2007 roku, pomimo ponad 3-krotnie większego spadku bezrobocia wśród kobiet, ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych wzrósł z 56,3 do 57,1%.

Bezrobocie wśród mężczyzn spadło w 2008 roku o 4184 osoby, tj. o 7,6% i był to spadek ponad 6-krotnie mniejszy niż w roku 2007.

- W 2008 roku w odróżnieniu od sytuacji w latach ubiegłych, zanotowano większy spadek liczby bezrobotnych w wieku niemobilnym (45 – 64 lat) od spadku bezrobocia wśród osób w wieku mobilnym (18 – 44 lat). W analizowanym okresie populacja bezrobotnych w wieku 45 – 64 lat zmniejszyła się o 8369 osób, co stanowiło 61,7% ogólnego spadku bezrobocia (31,4% w 2007 roku). Odsetek bezrobotnych w wieku niemobilnym zmalał z 41,2 do 38,8%. Liczba bezrobotnych w wieku mobilnym zmniejszyła się w 2008 roku o 5198 osób (38,3% ogólnego spadku bezrobocia). Udział osób w wieku mobilnym w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych wzrósł z 58,8 do 61,2%.

- Po kilku latach spadku bezrobocia wśród młodzieży, w 2008 roku zarysowały się tendencje związane z bezrobociem wzrostu liczby bezrobotnych do 25 roku życia. Populacja bezrobotnej młodzieży zwiększyła się w omawianym okresie o 123 osoby, a jej udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych wzrósł z 15,4 do 17,4%.
- Z roku na rok notuje się spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych o najniższym poziomie wykształcenia. W 2008 roku liczba bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej zmniejszyła się o 6791 osób, natomiast populacja bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym zmalała o 4328 osób. Łączny wskaźnik udziału wymienionych grup bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych spadł z 64,0 do 62,0%.
- Po okresie spadku w latach 2006 – 2007, w 2008 roku wystąpiły ponownie tendencje związane z bezrobociem wzrostu bezrobocia wśród osób z wykształceniem wyższym. Populacja bezrobotnych o najwyższych kwalifikacjach zawodowych wzrosła w omawianym okresie sprawozdawczym o 694 osoby (w 2007 roku zanotowano spadek o 2204 osoby, a w 2006 roku o 1379 osób). Odsetek tej grupy bezrobotnych systematycznie rośnie – z 4,9% w grudniu 2005 roku, do 5,4% w grudniu 2006 roku, 6,1% w grudniu 2007 roku i 7,4% w grudniu 2008 roku.
- W 2008 roku wyhamowany został spadek liczby bezrobotnych niepełnosprawnych, który odnotowano w latach 2005 – 2007 (o 82 osoby w 2005 roku, o 757 osób w 2006 roku oraz o 661 osób w 2007 roku). W 2008 roku populacja bezrobotnych niepełnosprawnych zwiększyła się o 193 osoby. Odsetek tej grupy bezrobotnych nadal zwiększa się - z 4,3% w grudniu 2006 roku do 5,8% w grudniu 2007 roku oraz 6,6% w grudniu 2008 roku.
- W ślad za prawie 4-krotnym (w porównaniu do roku 2007) wzrostem liczby pracowników zgłoszonych do zwolnienia z przyczyn dotyczących zakładów pracy, zanotowano w 2008 roku blisko 5-krotnie mniejszy spadek populacji tej grupy bezrobotnych niż w roku poprzednim. W 2008 roku liczba bezrobotnych zwolnionych z przyczyn zakładu pracy zmniejszyła się o 497 osób, podczas gdy w roku 2007 zanotowano spadek o 2447 osób. W okresie I – III kwartału 2008 roku liczba bezrobotnych zwolnionych z przyczyn zakładów pracy zmalała o 857 osób, natomiast w IV – kwartale zanotowano wzrost o 360 osób. Udział osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładów pracy w ogólnej liczbie bezrobotnych stale zmniejsza się – z 3,0% w grudniu 2006 roku, do 2,4% w grudniu 2007 roku i 2,2% w grudniu 2008 roku.

Bezrobotni według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy oraz według zawodów i specjalności.

Spośród ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych na koniec grudnia 2008 roku, najwięcej osób przed nabyciem statusu bezrobotnego zatrudnionych było:

- w przetwórstwie przemysłowym /20544 osoby, tj. 18,0% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych/,
- w handlu hurtowym i detalicznym /11360 osób, tj. 10,0% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych/,
- w działalności usługowej, komunalnej, społecznej i indywidualnej /10069 osób, tj. 8,8%/,
- w budownictwie – 5856 osób /5,1% /,
- w administracji publicznej, obronie narodowej, obowiązkowych ubezpieczeniach społecznych i powszechnych ubezpieczeniach zdrowotnych /5501 osób, tj. 4,8%/,
- w obsłudze nieruchomości i usługach związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej /5383 osoby, tj. 4,7%/.

W rankingu zawodów o największej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych czołowe miejsca zajmują zawody wymienione w tabeli 3.3.

Tabela 3.3. Ranking zawodów o największej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych

Nazwa zawodu i specjalności	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych (stan na dzień)		
	31. XII. 2008	31. XII. 2007	31. XII. 2006
1. Sprzedawca	8105	9865	15233
2. Ślusarz	2875	3118	4834
3. Technik ekonomista	2757	3201	4601
4. Murarz	2712	3404	5113
5. Krawiec	2312	2754	4090
6. Kucharz	2209	2642	3843
7. Szwaczka	1994	2351	3459
8. Robotnik gospodarczy	1748	1914	2841
9. Technik mechanik	1709	1935	2992
10. Sprzątaczk	1618	2077	3376

Źródło: <http://www.bip.dwup.pl/?id=310>

Na koniec grudnia 2008 roku w wymienionych zawodach sklasyfikowano 24,6% zarejestrowanych bezrobotnych. Zawodem deficytowym jest tylko robotnik gospodarczy, w którym liczba zgłoszonych przez pracodawców ofert pracy w II – półroczu 2008 roku 2-

krotnie przewyższała napływ bezrobotnych. Zawodem wykazującym równowagę na rynku pracy jest sprzątaczką. Pozostałe z wymienionych zawodów są nadwyżkowymi.

Dużą grupę bezrobotnych na koniec 2008 roku stanowiły osoby bez zawodu – 22111 osób, tj. 19,4% ogółu zarejestrowanych (22556 osób, tj. 17,7% ogółu zarejestrowanych na koniec grudnia 2007 roku).

- W I-półroczu 2008 roku zanotowano w województwie dolnośląskim dalszy spadek napływu bezrobotnych oraz spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych przy jednoczesnym zmniejszeniu liczby zgłoszonych ofert zatrudnienia. Na dolnośląskim rynku pracy utrzymuje się nadal nadwyżka podaży nad popytem. Niedopasowanie struktury zawodowej podaży do struktury zawodowej popytu powoduje, że zapotrzebowanie pracodawców jest w stanie wchłonąć nie więcej niż 55% rejestrowanego bezrobocia.
- Napływ bezrobotnych był w I-półroczu 2008 roku 1,8-krotnie większy od liczby zgłoszonych przez pracodawców ofert zatrudnienia. Oznacza to poprawę w odniesieniu do relacji napływu bezrobotnych do liczby ofert pracy jaką notowano w I-półroczu w latach 2005 – 2007. W I-półroczu 2005 roku napływ bezrobotnych był 3-krotnie większy od liczby zgłoszonych ofert pracy, w 2006 roku ponad 2-krotnie większy, a w 2007 roku 1,9-krotnie większy.
- Podobnie jak w I-półroczu w latach 2005 –2007, również w 2008 roku zanotowano największy napływ bezrobotnych pracujących poprzednio w przetwórstwie przemysłowym oraz handlu hurtowym i detalicznym. W układzie wielkich grup zawodów największy napływ bezrobotnych objął robotników przemysłowych i rzemieślników, techników i innego średniego personelu oraz pracowników usług osobistych i sprzedawców. Największe zapotrzebowanie na pracowników zgłosiło przetwórstwo przemysłowe, handel hurtowy i detaliczny, administracja publiczna, obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne oraz budownictwo. Najwięcej ofert pracy skierowano dla pracowników przy pracach prostych, robotników przemysłowych i rzemieślników, pracowników usług osobistych i sprzedawców, pracowników biurowych oraz operatorów i monterów maszyn i urządzeń.
- Według sekcji gospodarki największą populację zarejestrowanych bezrobotnych stanowią osoby poprzednio pracujące w przetwórstwie przemysłowym, handlu hurtowym i detalicznym, pozostałej działalności usługowej, komunalnej, społecznej i

indywidualnej. Najwięcej zarejestrowanych bezrobotnych sklasyfikowano w takich grupach zawodów, jak: robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy, technicy i inny średni personel, pracownicy usług osobistych i sprzedawcy oraz pracownicy przy pracach prostych. W rankingu 10 zawodów o największej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych z grupy robotników przemysłowych i rzemieślników sklasyfikowano takie zawody jak: murarz, ślusarz, krawiec i szwaczka. Z grupy techników i innego średniego personelu sklasyfikowano technika ekonomistę i technika mechanika, a z grupy pracowników usług osobistych i sprzedawców zawodów sprzedawcy i kucharza. Pracowników przy pracach prostych reprezentuje na tej liście robotnik gospodarczy oraz sprzątaczkę.

- Największy napływ bezrobotnych w I-półroczu 2008 roku sklasyfikowano w takich zawodach jak: sprzedawca, technik ekonomista, ślusarz, murarz, technik mechanik, krawiec, kucharz, szwaczka, ekonomista, robotnik budowlany oraz pracownik biurowy. Są to w większości zawody nadwyżkowe, o dużym udziale kobiet w napływie bezrobotnych oraz generujące długotrwałe bezrobocie.
- Większość zapotrzebowania na pracowników zgłaszali pracodawcy w zawodach takich, jak: robotnik gospodarczy, sprzedawca, pracownik biurowy, kierowca samochodu ciężarowego, sprzątaczkę, robotnik budowlany, szwaczka, pracownik administracyjny, murarz, pracownik ochrony mienia i osób, magazynier, kasjer handlowy. Jest to zatem zapotrzebowanie na kadry posiadające co najwyżej wykształcenie średnie lub zasadnicze zawodowe.
- W strukturze zgłoszonych ofert zatrudnienia do powiatowych urzędów pracy niewielki odsetek stanowiły propozycje pracy adresowane do osób posiadających wykształcenie wyższe. Oferty pracy adresowane do specjalistów stanowiły w I-półroczu 2008 roku 5,3% ogółu zgłoszonego przez pracodawców zapotrzebowania. Na liście rankingowej zawodów o największej liczbie zgłoszonych ofert pracy, najwyżej spośród osób z wykształceniem wyższym sklasyfikowano specjalistów ds. marketingu i handlu (60 miejsce na liście rankingowej). Na liście 100 zawodów o największym napływie ofert pracy uplasowało się zaledwie 8 zawodów i specjalności, do których odnosi się według Klasyfikacji Zawodów i Specjalności 4 poziom kwalifikacji zawodowych uzyskiwanych na studiach wyższych.
- W I półroczu 2008 roku utrzymały się tendencje wzrostu liczby zawodów deficytowych przy jednoczesnym zmniejszeniu liczby zawodów nadwyżkowych.

Liczba zawodów deficytowych wzrosła z 214 w I półroczu 2005 do 351 w I półroczu 2008 roku. W analizowanym okresie zwiększyła się również liczba zawodów o tzw. deficycie maksymalnym, w których napływowi ofert pracy nie towarzyszył napływ bezrobotnych. W I półroczu 2008 roku zidentyfikowano 105 takich zawodów (70 w I-półroczu 2005, 81 w I-półroczu 2006, 103 w I-półroczu 2007). Liczba zawodów nadwyżkowych zmalała z 1212 w I-półroczu 2005 do 917 w I-półroczu 2008 roku.

- Spośród 10 wielkich grup zawodów tylko 3 kwalifikują się jako deficytowe. Są to pracownicy biurowi, operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń oraz pracownicy przy pracach prostych. Grupą zawodów wykazującą równowagę między podażą siły roboczej a popytem są przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy. Wzrost wskaźnika intensywności deficytu zanotowały grupy zawodów - pracownicy biurowi oraz operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń, natomiast utrzymał się na poziomie z I półrocza 2007 wskaźnik w grupie zawodów - pracownicy przy pracach prostych.
- Sekcjami gospodarki, w których notuje się nadwyżkę popytu nad podażą siły roboczej są: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną gaz i wodę, hotele i restauracje, transport, gospodarka magazynowa i łączność, pośrednictwo finansowe, obsługa nieruchomości, firm, działalność związana z prowadzeniem interesów, administracja publiczna, obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, edukacja oraz ochrona zdrowia i opieka społeczna. Nadwyżkę podaży siły roboczej nad popytem notuje się w przetwórstwie przemysłowym, rolnictwie, łowiectwie, leśnictwie, górnictwie i kopalnictwie oraz pozostałej działalności usługowej, komunalnej, społecznej i indywidualnej. Równowaga między podażą siły roboczej a popytem wystąpiła w budownictwie oraz handlu hurtowym i detalicznym (w I-półroczu w latach 2006 – 2007 w tych sekcjach gospodarki zanotowano nadwyżkę podaży siły roboczej nad popytem).
- Zwraca uwagę duży odsetek bezrobotnych kobiet w zawodach nadwyżkowych. W większości przypadków przekracza on poziom 80 – 90%. Do najbardziej sfeminizowanych zawodów nadwyżkowych należą między innymi: salowa (99,4%), szwaczka (99,1%), technik technologii odzieży /99,0%/, pielęgniarka /99,0%/, krawiec /97,8%/, asystent rachunkowości /96,7%/, fryzjer (96,2%), dziewiarz (95,1%), zdobnik ceramiki (95,1%), przędzacz (94,4%), laborant chemiczny (94,4%), sprzedawca /92,5%/, technik ekonomista /90,2%/. Wysoki odsetek kobiet w zawodach

nadwyżkowych wskazuje na utrzymującą się trudną sytuację kobiet na rynku pracy, których udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych zwiększył się w I półroczu 2008 roku z 57,1 do 58,1%.

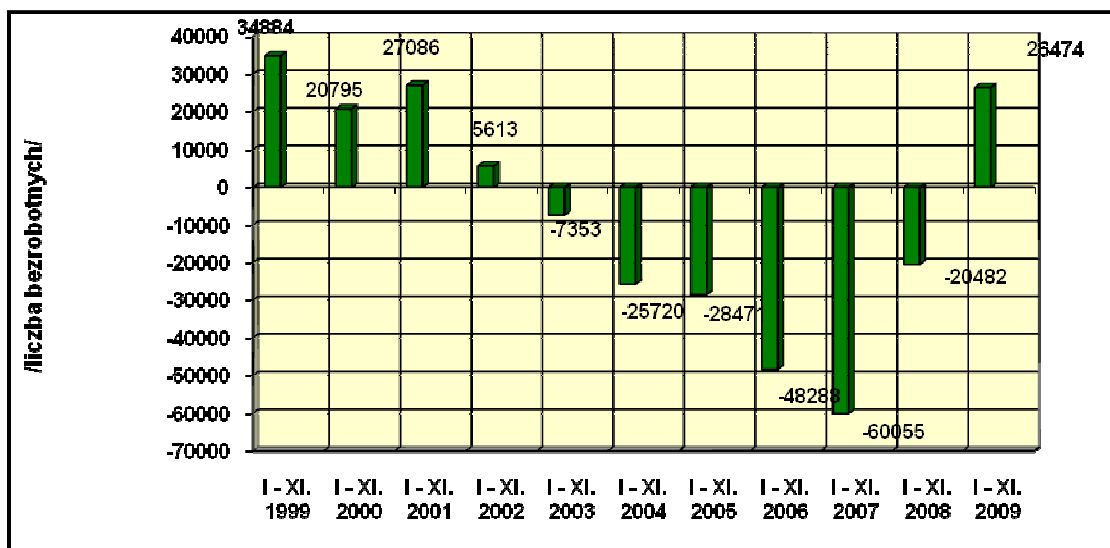
- W I-półroczu 2008 roku zanotowano szereg zmian na liście zawodów deficytowych. Na pierwszym miejscu listy rankingowej zawodów deficytowych uplasował się w omawianym okresie zawód maglarz, który w I półroczu 2006 – 2007 był zawodem nadwyżkowym. Z kolei, z pierwszego miejsca w 2007 roku na miejsce szóste pod względem wielkości wskaźnika intensywności deficytu spadł w bieżącym roku zawód telemarketer. Wskaźnik intensywności deficytu w tym zawodzie zmniejszył się blisko 5-krotnie – ze 136,6 w I półroczu 2007 do 29,5 w I półroczu 2008. Należy przypomnieć, że wskaźnik intensywności deficytu w zawodzie telemarketer kształtował się w I półroczu 2005 roku na poziomie 12,6. Liczne zawody zmieniły status z nadwyżkowych na deficytowe. Na liście rankingowej 60 najbardziej deficytowych zawodów w I półroczu 2008 uplasowało się 13 zawodów, które sklasyfikowano jako nadwyżkowe w I półroczu 2007 oraz 8 zawodów, które były nadwyżkowymi w I półroczu 2006. Wzrost wskaźnika intensywności deficytu w okresie dwóch lat w większości zawodów deficytowych oraz liczne przesunięcia zawodów nadwyżkowych do deficytowych wskazuje na pogłębiające się tendencje zmian na rynku pracy, oznaczające poszerzanie się obszaru deficytu o nowe kolejne zawody i specjalności.
- Pogłębiła się trudna sytuacja na rynku pracy bezrobotnych bez zawodu. Ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych systematycznie rósł – z 14,5% w I półroczu 2005 do 19,3% w I-półroczu 2008 roku. Zwiększył się również udział osób bez zawodu w napływie do bezrobocia – odpowiednio z 14,1 do 24,0%.

3.3.4 Tendencje związane z bezrobociem na dolnośląskim rynku pracy w roku 2009

W okresie 11 miesięcy 2009 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych w województwie dolnośląskim wzrosła o 26474 osoby, tj. o 23,2% (w analogicznym okresie w 2008 roku zanotowano spadek o 20482 osoby, tj. o 16,1%)²⁰.

Skalę wzrostu, spadku [-] bezrobocia na Dolnym Śląsku w okresie styczeń - listopad w latach 1999 – 2009 ilustruje poniższy wykres.

²⁰ [Informacja statystyczna - listopad 2009 \(244,27 kB\)](http://www.bip.dwup.pl/?id=310); <http://www.bip.dwup.pl/?id=310>

Rysunek 3.4. Skala wzrostu, spadku bezrobocia na Dolnym Śląsku w okresie styczeń - listopad w latach 1999 – 2009

Źródło: [Informacja statystyczna - listopad 2009 \(244.27 kB\)](#); <http://www.bip.dwup.pl/?id=310>; 10 marca 2010

Niekorzystna sytuacja na rynku pracy Dolnego Śląska w okresie 11 miesięcy 2009 roku, na tle sytuacji w analogicznym okresie w 2008 roku była przede wszystkim wynikiem:

- spadkowych tendencji przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw (z dostępnych danych Urzędu Statystycznego wynika, że przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw zmniejszyło się z 425,4 tys. osób w styczniu do 416,0 tys. osób we wrześniu, tj. o 9,4 tys. (w takim samym okresie w 2008 roku zanotowano wzrost o 1,6 tys. osób),
- wzrostu napływu bezrobotnych (o 45650 osób więcej w porównaniu do 11-miesiący 2008 roku, w tym o 4536 osób większy napływ absolwentów szkół ponadgimnazjalnych). W okresie styczeń - listopad 2009 roku w powiatowych urzędach pracy rejestrowało się przeciętnie w miesiącu 21487 bezrobotnych – w analogicznym okresie w 2008 roku 17337 bezrobotnych,
- spadku liczby zgłoszonych ofert pracy (o 18348 mniej w porównaniu do 11-miesiący 2008 roku). W okresie 11 - miesiący 2009 roku pracodawcy zgłaszali do powiatowych urzędów pracy przeciętnie w miesiącu 6658 ofert zatrudnienia – w analogicznym okresie w 2008 roku 8326 ofert pracy,
- spadku liczby bezrobotnych podejmujących pracę (o 2675 osób mniej w porównaniu do 11 miesiący 2008 roku). O 4805 osób zmalała w porównaniu do roku poprzedniego liczba bezrobotnych, którzy podjęli prace subsydiowane,

- wzrostu liczby osób zgłoszonych do zwolnienia z przyczyn dotyczących zakładu pracy. W okresie 11 miesięcy 2009 roku pracodawcy zgłosili do zwolnienia grupowego 4450 pracowników, a 3202 w analogicznym okresie w 2008 roku,
- spadku liczby osób wyłączonych z ewidencji bezrobotnych z powodu nie potwierdzania gotowości do podjęcia pracy (o 2662 osoby mniej w porównaniu do 11-miesiący 2008 roku).

W 2009 roku na rynku pracy Dolnego Śląska szczególną uwagę zwracają następujące tendencje związane z bezrobociem :

- utrzymujący się spadek liczby długotrwale bezrobotnych. Osoby długotrwale pozostające bez pracy są jedyną grupą bezrobotnych, której populacja zmniejszyła się w okresie 11-miesiący bieżącego roku (spadek o 503 osoby). Odsetek tej grupy bezrobotnych zmalał z 47,0% w grudniu 2008 roku do 37,8% w listopadzie 2009 roku (48,7% na koniec listopada 2008 roku),
- większa skala oraz dynamika wzrostu bezrobocia wśród młodzieży niż wśród osób powyżej 50 roku życia. W okresie 11 miesięcy 2009 roku populacja bezrobotnych do 25 roku życia zwiększyła się o 7032 osób, tj. o 35,6%, natomiast liczba bezrobotnych powyżej 50 roku życia wzrosła o 5223 osoby, tj. o 17,0%. Odsetek bezrobotnych do 25 roku życia zwiększył się w okresie 11-miesiący bieżącego roku z 17,4 do 19,1%, natomiast odsetek bezrobotnych powyżej 50 roku życia zmalał z 27,0 do 25,7% (odsetek wymienionych wyżej grup bezrobotnych wynosił na koniec listopada 2008 roku odpowiednio 17,4 oraz 27,1%),
- prawie 2-krotnie większy wzrost bezrobocia wśród mężczyzn niż wśród kobiet. Przy 48,5% udziale mężczyzn w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych, ich udział we wzroście bezrobocia w okresie 11 – miesięcy br. wynosił 66,4%. Liczba bezrobotnych mężczyzn zwiększyła się w omawianym okresie o 17586 osób, podczas gdy liczba bezrobotnych kobiet wzrosła o 8888 osób. Udział kobiet w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych zmniejszył się w omawianym okresie z 55,6 do 51,5% (57,0% na koniec listopada 2008 roku),
- ponad dwukrotnie większy niż w roku 2008 napływ bezrobotnych zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy W okresie 11 miesięcy 2009 roku zarejestrowało się w powiatowych urzędach pracy 6122 bezrobotnych zwolnionych z przyczyn zakładu pracy (2612 osób w takim samym okresie w 2008 roku). Populacja tej grupy

bezrobotnych wzrosła w omawianym okresie o 1316 osób, tj. o 52,0% (największy wzrost w ujęciu dynamicznym w porównaniu z pozostałymi grupami bezrobotnych). Odsetek bezrobotnych zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy zwiększył się w okresie 11 miesięcy bieżącego roku z 2,2 do 2,7% (2,3% na koniec listopada 2008 roku). Pracodawcy zgłosili w okresie 11 miesięcy 2009 roku do zwolnienia grupowego 4450 osób, natomiast faktycznie zwolniono 4060 pracowników (w analogicznym okresie w 2008 roku odpowiednio 3202 oraz 2069 pracowników).

- Pomimo utrzymujących się tendencji wzrostu bezrobocia, w listopadzie i grudniu 2009 roku zarysowała się poprawa sytuacji na rynku pracy województwa dolnośląskiego w odniesieniu do roku poprzedniego. Wzrost bezrobocia w listopadzie i grudniu 2009 roku był odpowiednio o 784 i 1019 osób mniejszy niż w takim samym okresie w 2008 roku.
- Na koniec grudnia 2009 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych w województwie dolnośląskim wynosiła 146260 osób i w porównaniu do listopada zwiększyła się o 5896 osób, tj. o 4,2% (w grudniu 2008 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych wzrosła o 6915 osób, tj. o 6,5%).
- W I półroczu 2009 roku, w zawodach deficytowych na 1 nowo zarejestrowanego bezrobotnego przypadały przeciętnie 2,5 oferty pracy (2,6 w I półroczu 2008 roku, 2,7 w I półroczu 2007, 2,2 w I półroczu 2006, 1,8 w I półroczu 2005 roku).
- W zawodach nadwyżkowych na 1 zgłoszoną ofertę pracy przypadało przeciętnie 5,4 nowo zarejestrowanych bezrobotnych (w I półroczu 2008 roku 3,5 nowo zarejestrowanych bezrobotnych, 3,7 w I-półroczu 2007, 3,8 w I półroczu 2006, 5,1 w I-półroczu 2005 roku).
- Najwięcej ofert pracy w zawodach deficytowych pracodawcy zgłosili dla pracowników przy pracach prostych, pracowników biurowych oraz techników i innego średniego personelu, natomiast w zawodach nadwyżkowych najwięcej ofert zatrudnienia zgłoszono dla pracowników usług osobistych i sprzedawców oraz robotników przemysłowych i rzemieślników.
- Porównanie liczby zgłoszonych ofert pracy w I półroczu 2009 roku w zawodach nadwyżkowych i deficytowych według wielkich grup zawodów ilustruje poniższa tabela 3.4.

Tabela 3.4. Porównanie liczby zgłoszonych ofert pracy w I-półroczu 2009 roku w zawodach nadwyżkowych i deficytowych według wielkich grup zawodów

Nazwa wielkiej grupy zawodów	Liczba zgłoszonych ofert pracy	
	Zawody deficytowe	Zawody nadwyżkowe
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	20	105
Specjaliści	958	1237
Technicy i inny średni personel	3462	998
Pracownicy biurowi	4567	747
Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	1277	4494
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy, i rybacy	20	454
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	1359	4076
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	1076	847
Pracownicy przy pracach prostych	7284	2611
Siły zbrojne	20	0

Źródło: <http://www.bip.dwup.pl/?id=310>

- Na ogólną liczbę 20043 ofert pracy zgłoszonych w I półroczu 2009 roku w 287 zawodach deficytowych, najwięcej ofert zatrudnienia skierowano dla bezrobotnych reprezentujących następujące zawody i specjalności (Tabela 3.5.)

Tabela 3.5. Oferty pracy w zawodach deficytowych

Lp.	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba zgłoszonych ofert pracy w zawodach deficytowych		
		I-półrocze	I-półrocze	I-półrocze
		2007 r	2008 r	2009 r
1	Robotnik gospodarczy	5016	4997	4416
2	Pracownik biurowy	3967	3713	3725
3	Sprzątaczką	1572	1573	1388
4	Pracownik administracyjny	1305	1189	1205
5	Pracownik ochrony mienia i osób	947	898	566
6	Pomoc kuchenna	519	535	488
7	Przedstawiciel handlowy	212	435	421
8	Telemarketer	683	266	299
9	Monter podzespołów i zespołów elektronicznych	323	260	266
10	Meliorant	210	118	251

Źródło: <http://www.bip.dwup.pl/?id=310>

- W wymienionych w tabeli zawodach pracodawcy zgłosili 13025 ofert zatrudnienia, tj. 65,0% ogółu zgłoszonych w zawodach deficytowych. Porównanie z I półroczem 2008 roku wskazuje, że wzrost liczby zgłoszonych ofert zatrudnienia zanotowano w 5 zawodach, również w 5 zawodach zanotowano spadek.
- Wśród zawodów deficytowych, na które wpłynęło do urzędów pracy najwięcej ofert zatrudnienia brak jest zawodów do których odnosi się najwyższy poziom wykształcenia. Nadal największe zgłaszane przez pracodawców zapotrzebowanie obejmuje zawody z grupy pracowników przy pracach prostych, pracowników biurowych oraz pracowników usług osobistych i sprzedawców.
- Największą populację zarejestrowanych bezrobotnych w końcu I półrocza 2009 roku stanowiły osoby poprzednio pracujące w przetwórstwie przemysłowym, handlu hurtowym i detalicznym, pozostałej działalności usługowej oraz budownictwie. Najwięcej zarejestrowanych bezrobotnych sklasyfikowano w takich grupach zawodów, jak: robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy, technicy i inny średni personel, pracownicy usług osobistych i sprzedawcy oraz pracownicy przy pracach prostych. Na liście rankingowej 10 zawodów o największej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych z grupy robotników przemysłowych i rzemieślników sklasyfikowano takie zawody jak: murarz, ślusarz, krawiec i szwaczka. Z grupy techników i innego średniego personelu sklasyfikowano technika ekonomistę i technika mechanika, a z grupy pracowników usług osobistych i sprzedawców zawód sprzedawcy i kucharza. Pracowników przy pracach prostych reprezentowały na tej liście robotnik gospodarczy oraz robotnik budowlany.
- W I półroczu 2009 roku zanotowano w województwie dolnośląskim wzrost napływu bezrobotnych oraz wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych przy jednoczesnym zmniejszeniu liczby zgłoszonych ofert zatrudnienia. Na dolnośląskim rynku pracy utrzymuje się nadal nadwyżka podaży nad popytem. W omawianym okresie sprawozdawczym zanotowano tendencje spadku liczby zawodów deficytowych przy jednoczesnym zwiększeniu liczby zawodów nadwyżkowych. Liczba zawodów deficytowych zmniejszyła się z 351 w I półroczu 2008 roku do 287 w I półroczu 2009 roku, natomiast liczba zawodów nadwyżkowych wzrosła w takim samym okresie z 917 do 1082.
- Napływ bezrobotnych był w I półroczu 2009 roku ponad 3-krotnie większy od liczby zgłoszonych przez pracodawców ofert zatrudnienia. Oznacza to wyraźne zwiększenie nadwyżki podaży siły roboczej nad popytem w porównaniu do sytuacji jaką notowano w I

półroczu w latach 2006 – 2008. W I półroczu 2006 roku napływ bezrobotnych był ponad dwukrotnie większy od liczby zgłoszonych ofert pracy, a w I półroczu 2007 oraz 2008 roku blisko dwukrotnie większy.

- Skalę wzrostu liczby zarejestrowanych bezrobotnych w okresie 30. VI. 2008 – 30. VI. 2009 oraz skalę zmian struktury zawodowej bezrobotnych na koniec czerwca 2008 i 2009 roku według wielkich grup zawodów ilustruje poniższe zestawienie (Tabela 3.6.)

Tabela 3.6. Skala wzrostu liczby zarejestrowanych bezrobotnych w okresie 30. VI. 2008 – 30. VI. 2009 oraz skala zmian struktury zawodowej bezrobotnych na koniec czerwca 2008 i 2009 roku według wielkich grup zawodów

GRUPA ZAWODÓW		Bezrobotni zarejestrowani wg stanu na dzień				Struktura	
		30. VI 2007 r	30.VI 2008 r	30.VI 2009 r	Wzrost, spadek [-] do czerwca 2008 roku	30. VI 2008 r	30. VI 2009 r
		w liczbach bezwzględnych				w %	
OGÓŁEM		14493 3	10841 7	13064 4	22227	100,0	100,0
Bez zawodu		25021	20873	25682	4809	19,3	19,7
Posiadający zawód		11991 2	87544	10496 2	17418	80,7	80,3
1	Parlamentarzyści, wyżsi urzędnicy i kierownicy	662	487	551	64	0,4	0,4
2	Specjaliści	9151	7336	9125	1789	6,8	7,0
3	Technicy i inny średni personel	20470	15502	18280	2778	14,3	14,0
4	Pracownicy biurowi	5732	4145	4540	395	3,8	3,5
5	Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	19424	14034	15161	1127	12,9	11,6
6	Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	3760	2634	2711	77	2,4	2,1
7	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	39105	28015	36460	8445	25,8	27,9

8	Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	6695	4943	6620	1677	4,6	5,1
9	Pracownicy przy pracach prostych	14844	10410	11455	1045	9,6	8,8
10	Siły zbrojne	69	38	59	21	0,03	0,04

Źródło: <http://www.bip.dwup.pl/?id=310>

- Podobnie jak w latach 2006 –2008, również w 2009 roku zanotowano największy napływ bezrobotnych pracujących poprzednio w przetwórstwie przemysłowym, handlu hurtowym i detalicznym, pozostałej działalności usługowej oraz budownictwie. W układzie wielkich grup zawodów największy napływ bezrobotnych objął robotników przemysłowych i rzemieślników, techników i innego średniego personelu oraz pracowników usług osobistych i sprzedawców. Największe zapotrzebowanie na pracowników zgłosili pracodawcy reprezentujący sekcje: administracji publicznej, obrony narodowej; obowiązkowych zabezpieczeń społecznych, przetwórstwa przemysłowego, handlu hurtowego i detalicznego oraz budownictwa. Najwięcej ofert pracy skierowano dla pracowników przy pracach prostych, pracowników usług osobistych i sprzedawców, robotników przemysłowych i rzemieślników, pracowników biurowych oraz techników i innego średniego personelu.

Oferty pracy w grupie zawodów deficytowych.

Na ogólną liczbę 20043 ofert pracy zgłoszonych w I-półroczu 2009 roku w 287 zawodach deficytowych, najwięcej ofert zatrudnienia skierowano dla bezrobotnych reprezentujących następujące zawody i specjalności.

Tabela 3.7. Zgłoszone oferty pracy w zawodach deficytowych 2007-2009

Lp.	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba zgłoszonych ofert pracy w zawodach deficytowych		
		I-półrocze 2007 r	I-półrocze 2008 r	I-półrocze 2009 r
1	Robotnik gospodarczy	5016	4997	4416
2	Pracownik biurowy	3967	3713	3725
3	Sprzątaczką	1572	1573	1388

4	Pracownik administracyjny	1305	1189	1205
5	Pracownik ochrony mienia i osób	947	898	566
6	Pomoc kuchenna	519	535	488
7	Przedstawiciel handlowy	212	435	421
8	Telemarketer	683	266	299
9	Monter podzespołów i zespołów elektronicznych	323	260	266
10	Meliorant	210	118	251

Źródło: <http://www.bip.dwup.pl/?id=310>

Oferty pracy w grupie zawodów nadwyżkowych.

Na ogólną liczbę 15569 ofert pracy zgłoszonych w I półroczu 2009 roku w 520 zawodach nadwyżkowych, najwięcej ofert zatrudnienia skierowano dla bezrobotnych reprezentujących następujące zawody i specjalności.

Tabela 3.8. Zgłoszone oferty pracy w zawodach nadwyżkowych 2007-2009

Lp.	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba zgłoszonych ofert pracy w zawodach nadwyżkowych		
		I-półrocze 2007 r	I-półrocze 2008 r	I-półrocze 2009 r
1	Sprzedawca	4547	4332	3088
2	Robotnik budowlany	1145	1563	915
3	Murarz	764	1012	600
4	Magazynier	1156	876	575
5	Szwaczka	900	1255	497
6	Kucharz	503	554	451
7	Kelner	359	445	363
8	Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym	777	633	279
9	Fryzjer	280	232	267
10	Pakowacz	735	260	247

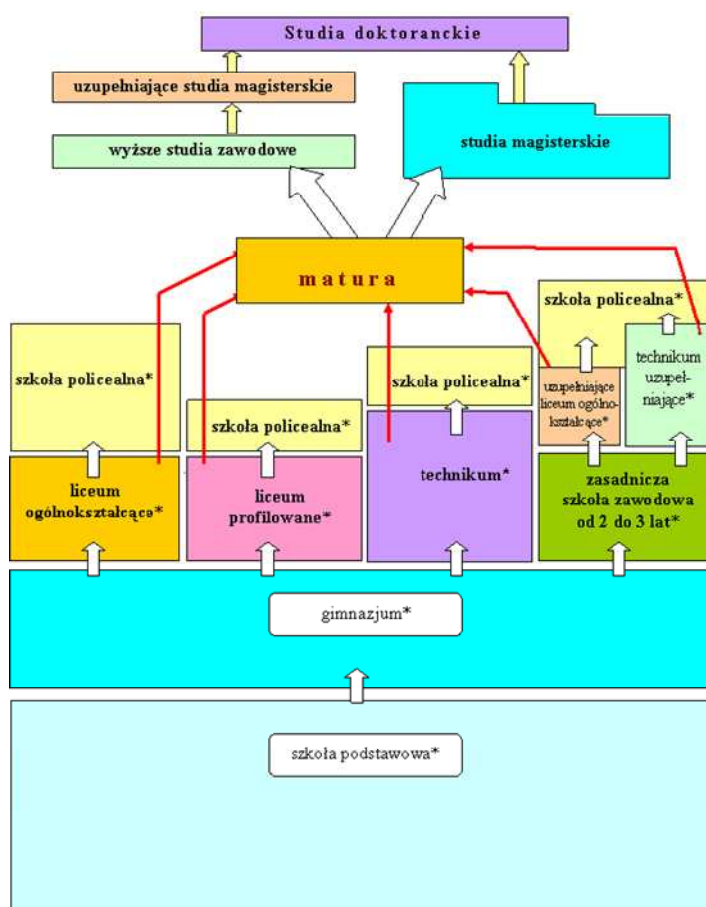
Źródło: <http://www.bip.dwup.pl/?id=310>

W wymienionych w tabeli 10 zawodach pracodawcy zgłosili 7282 oferty zatrudnienia, tj. 46,8% ogółu zgłoszonych w zawodach nadwyżkowych.

Największe zgłoszone przez pracodawców zapotrzebowanie objęło zawody z grupy pracowników usług osobistych i sprzedawców oraz pracowników przy pracach prostych. Zwraca jednocześnie uwagę znaczący spadek liczby zgłoszonych ofert pracy w wymienionych zawodach w porównaniu z I półroczem 2008 roku.

3.4 System edukacji i oświaty a kwalifikacje absolwentów

System oświaty w Polsce obejmuje przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne, policealne, artystyczne i inne. Natomiast na system edukacji składa się system oświaty oraz szkoły wyższe, prowadzące studia zawodowe I i II stopnia, jednolite studia magisterskie, studia podyplomowe i studia doktoranckie (patrz poniższy wykres). Zgodnie z Konstytucją RP każdy obywatel ma prawo do nauki. Nauka jest obowiązkowa od 7 do 18 roku życia, ale status instytucji obowiązkowych mają jedynie szkoła podstawowa i gimnazjum. Nauka w szkołach publicznych jest bezpłatna.

Rysunek 3.5. System oświaty i edukacji w Polsce

Do września 1999 roku pierwszym etapem kształcenia w Polsce była ośmioletnia szkoła podstawowa, po której można było ubiegać się o przyjęcie do szkół ponadpodstawowych: średnich ogólnokształcących lub średnich zawodowych.

Reforma oświaty, oprócz zmian programowych, wprowadziła również nowe typy szkół: sześcioletnią szkołę podstawową, trzyletnie gimnazjum, szkoły ponadgimnazjalne: trzyletnie liceum profilowane, czteroletnie technikum, szkołę zawodową o okresie nauczania 2-3 lata oraz dwuletnie liceum uzupełniające i trzyletnie technikum uzupełniające (dwa ostatnie typy szkół przeznaczone są dla absolwentów zasadniczej szkoły zawodowej). W okresie przejściowym równolegle działają szkoły ponadpodstawowe i ponadgimnazjalne.

Łączny czas nauki do momentu ukończenia szkoły dającej możliwość przystąpienia do egzaminu dojrzałości (egzaminu maturalnego) wynosi 12 - 15 lat. Po zdaniu egzaminu dojrzałości (egzaminu maturalnego) absolwenci otrzymują świadectwo dojrzałości upoważniające do ubiegania się o przyjęcie do szkoły wyższej.

Poniżej pokrótce wymieniono typy szkół policealnych i określono kwalifikacje, które absolwenci uzyskują po ich ukończeniu.

3.4.1 Szkoły ponadgimnazjalne

a) **zasadnicze szkoły zawodowe** o okresie nauczania nie krótszym niż 2 lata i nie dłuższym niż 3 lata, których ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu, a także dalsze kształcenie w szkołach wymienionych w punktach. e) i f),

b) **trzyletnie licea ogólnokształcące**, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego,

c) **trzyletnie licea profilowane** kształcące w profilach kształcenia ogólnozawodowego, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego,

d) **czteroletnie technika**, których ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu, a także umożliwiające uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego,

e) **dwuletnie uzupełniające licea ogólnokształcące** dla absolwentów szkół wymienionych w punkcie a), których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego,

f) **trzyletnie technika uzupełniające** dla absolwentów szkół wymienionych w punkcie. a), których ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu, a także umożliwiające uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego,

g) **szkoły policealne** o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku, których ukończenie umożliwia osobom posiadającym wykształcenie średnie uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu,

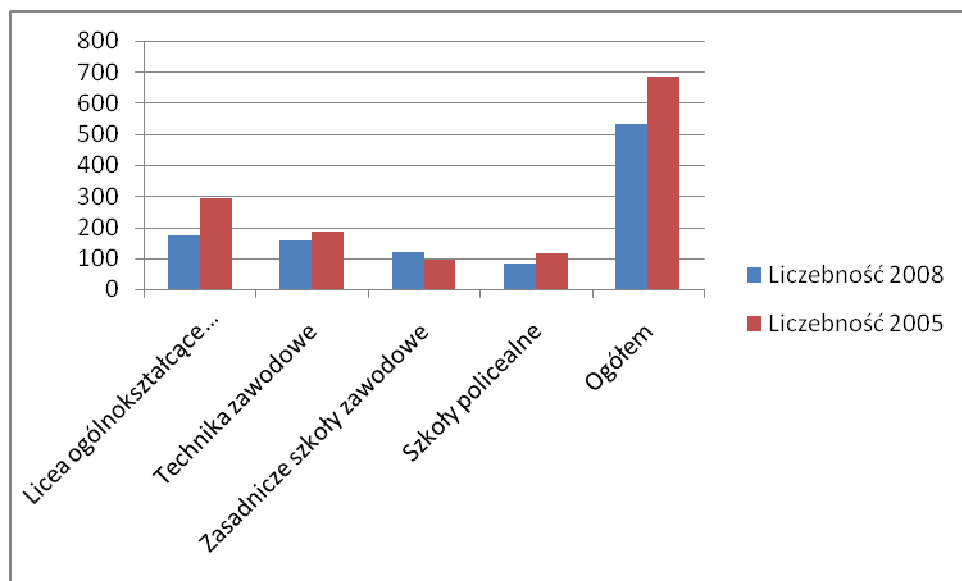
h) **trzyletnie szkoły specjalne** przysposabiające do pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa potwierdzającego przysposobienie do pracy.

Tabela 3.9. Liczba szkół poszczególnych typów szczebla ponadgimnazjalnego i wyższego na Dolnym Śląsku w latach 2005 i 2008

Typy szkół	Rok 2008			Rok 2005		
	Liczebność	Odsetek	Procent	Liczebność	Odsetek	Procent
Licea ogólnokształcące wszystkich typów	174	0,33	32,65	291	0,42	42,42
Technika zawodowe	157	0,29	29,46	186	0,27	27,11
Zasadnicze szkoły zawodowe	119	0,22	22,33	93	0,14	13,56
Szkoły policealne	83	0,16	15,57	116	0,17	16,91
Ogółem	533	1,00	100,00	686	1	100

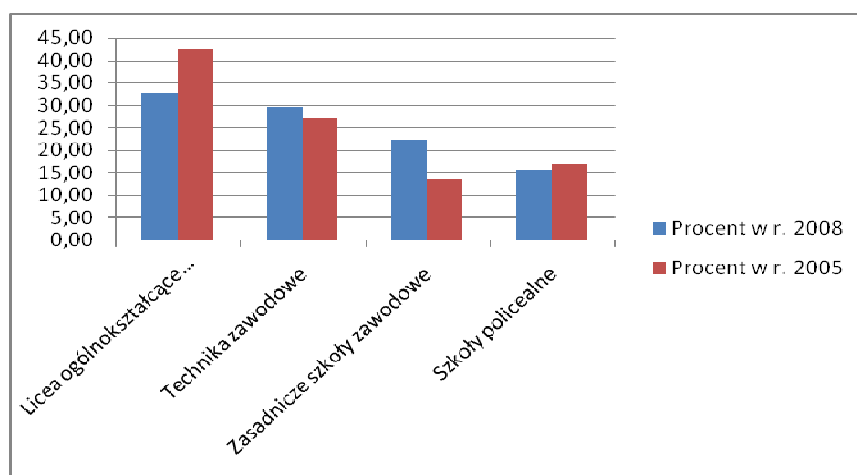
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych <http://wup.walbrzych.sisco.info/?id=310&zwin=1>

W województwie dolnośląskim dominują licea ogólnokształcące (w r. 2008, ok. 33% w ogólnej liczbie 533 jednostek), w nieco mniejszym procencie występują technika zawodowe (29%), zasadnicze szkoły zawodowe (22%) i szkoły policealne (16%). W stosunku do roku 2005 w strukturze systemu oświaty zwiększył się udział zasadniczych szkół zawodowych o ponad 8%, techników zawodowych o ok. 2%, a zmniejszył się liceów o ok. 9%. Liczba szkół wszystkich typów zmniejszyła się poza zasadniczymi szkołami zawodowymi, których liczba wyraźnie wzrosła. Proces ten był również wynikiem większego zapotrzebowania na dolnośląskim rynku pracy na osoby z wykształceniem zawodowym.

Rysunek 3.6. Liczebności typów szkół w województwie dolnośląskim w latach 2008 i 2005

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Dolnośląskiego Kuratorium Oświaty i Wychowania 2005-2008

Rysunek 3.7. Struktura typów szkół w województwie dolnośląskim w latach 2008 i 2005

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Dolnośląskiego Kuratorium Oświaty i Wychowania 2005-2008, <http://wup.walbrzych.sisco.info/?id=310&zwin=1>

Oferowane specjalności w szkołach zawodowych w roku 2009 przedstawiono w tabeli nr 3.10

Najwięcej szkół zawodowych na terenie Dolnego Śląska oferowało zawód kucharz małej gastronomii (38 szkół, 6,9%), inne dość często proponowane zawody to sprzedawca, murarz, fryzjer (28 szkół, 5,1%), piekarz, mechanik pojazdów samochodowych, cukiernik (27 szkół, 4,9%), stolarz (25 szkół, 4,5%). Pozostałe oferowane specjalności zawodowe były dość mocno zdywersyfikowane, jak widać w tabeli.

Tabela 3.10. Oferowane specjalności w szkołach zawodowych w roku 2009

Zawód	Liczebność	Procent
Kucharz małej gastronomii	38	6,9
Sprzedawca	28	5,1
Murarz	28	5,1
Fryzjer	28	5,1
Piekarz	27	4,9
Mechanik pojazdów samochodowych	27	4,9
Cukiernik	27	4,9
Stolarz	25	4,5
Elektryk	24	4,3
Ślusarz	23	4,2
Blacharz samochodowy	23	4,2
Monter instalacji i urządzeń sanitarnych	21	3,8
Lakiernik	21	3,8
Elektromechanik pojazdów samochodowych	20	3,6
Operator obrabiarek skrawających	16	2,9
Elektromechanik	16	2,9
Krawiec	13	2,4
Dekarz	12	2,2
Monter-elektronik	11	2,0
Technolog robót wykończeniowych w budownictwie	10	1,8
Rzeźnik-wędliniarz	9	1,6
Malarz-tapeciarz	9	1,6
Tapicer	8	1,4
Ogrodnik	7	1,3
Mechanik-monter maszyn i urządzeń	7	1,3
Betoniarz-zbrojarz	7	1,3
Monter mechatronik	6	1,1
Mechanik-operator pojazdów i maszyn rolniczych	6	1,1
Fotograf	6	1,1
Rolnik	5	,9
Kamieniarz	5	,9
Posadzkarz	4	,7
Blacharz	4	,7
Operator urządzeń przemysłu chemicznego	3	,5
Kucharz	3	,5
Złotnik-jubiler	2	,4
Wielozawodowość	2	,4
Pracownik pomocniczy obsługi hotelowej	2	,4
Monter konstrukcji budowlanych	2	,4
Monter izolacji budowlanych	2	,4
Mechanik precyzyjny	2	,4
Introligator	2	,4
Drukarz	2	,4
Rękodzielnik wyrobów włókienniczych	1	,2

Obuwnik	1	,2
Monter sieci komunalnych	1	,2
Monter sieci i urządzeń telekomunikacyjnych	1	,2
Monter instalacji gazowych	1	,2
Mechanik maszyn i urządzeń drogowych	1	,2
Mechanik automatyki przemysłowej i urządzeń precyzyjnych	1	,2
Kaletnik	1	,2
Elektromechanik	1	,2
Cieśla	1	,2
Ogółem	553	100,0

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Dolnośląskiego Kuratorium Oświaty 2009

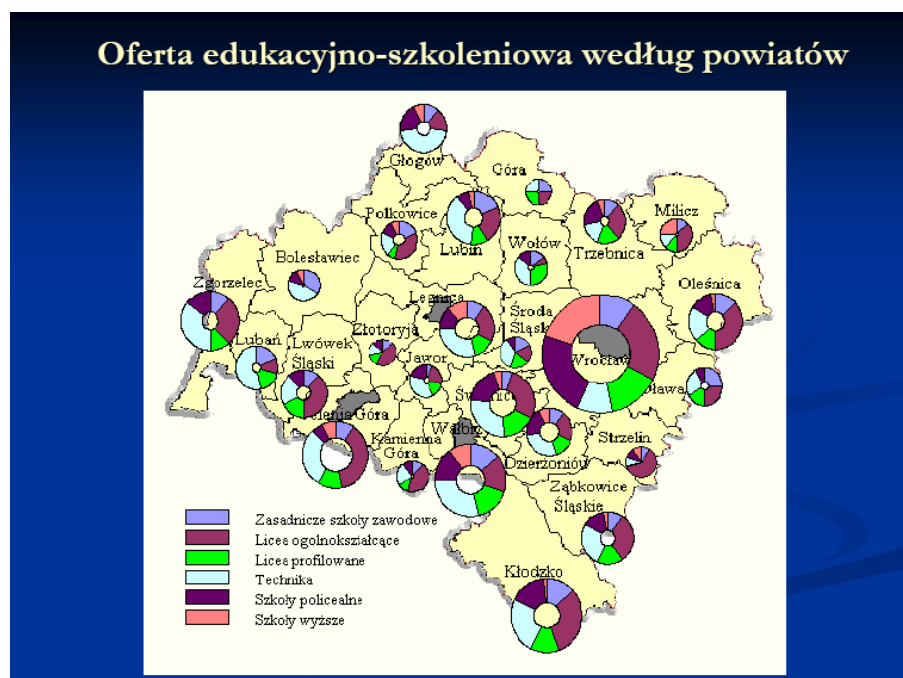
Dolnośląskie technika i szkoły policealne oferowały najczęściej zawody technika informatyka (28 szkół, 7,3%), technika ekonomisty (28 szkół, 7,3%), technika hotelarstwa (23 szkoły, 6%), technika mechanika (22 szkoły, 5,8%), technika handlowca (22 szkoły, 5,8%), technika pojazdów samochodowych (15 szkół, 3,9%), technika budownictwa (15 szkół, 3,9%). 15 szkół artystycznych muzycznych na Dolnym Śląsku oferuje zawód muzyka, a 2 zawód plastyka.

Tabela 3.11. Oferowane specjalności w technikach i szkołach policealnych w roku 2009

Zawody	Częstość	Procent
Technik informatyk	28	7,3
Technik ekonomista	28	7,3
Technik hotelarstwa	23	6,0
Technik mechanik	22	5,8
Technik handlowiec	22	5,8
Technik pojazdów samochodowych	15	3,9
Technik budownictwa	15	3,9
Technik architektury krajobrazu	14	3,7
Technik organizacji usług gastronomicznych	13	3,4
Technik żywienia i gospodarstwa domowego	12	3,1
Technik obsługi turystycznej	12	3,1
Technik logistik	12	3,1
Technik elektronik	12	3,1
Technik ochrony środowiska	11	2,9
Technik agrobiznesu	11	2,9
Kucharz	11	2,9
Technik mechatronik	10	2,6
Technik elektryk	9	2,4
Technik farmaceutyczny	8	2,1
Technik telekomunikacji	6	1,6
Technik teleinformatyk	6	1,6

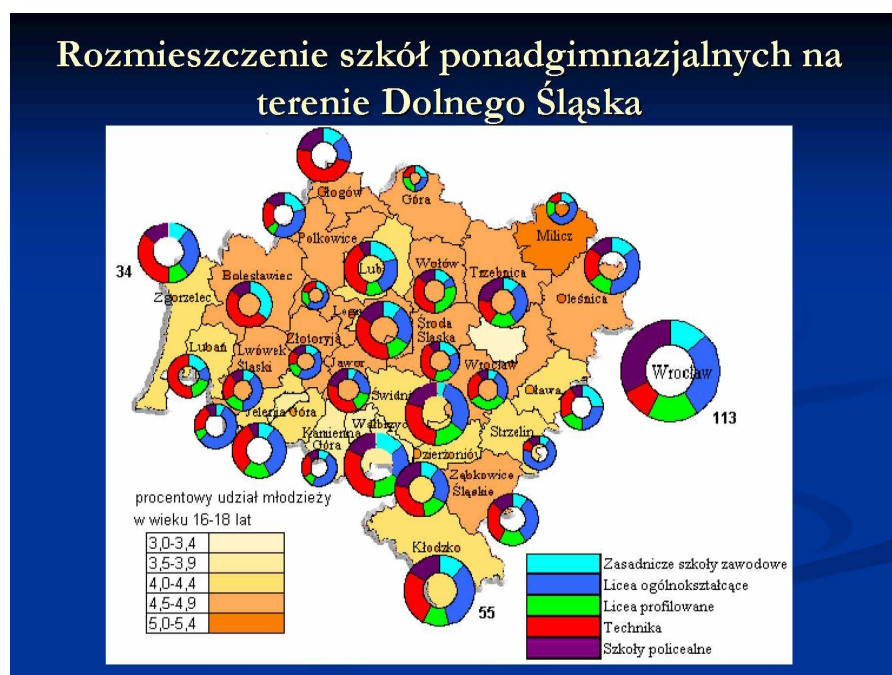
Kelner	6	1,6
Technik spedytor	5	1,3
Technik organizacji reklamy	5	1,3
Technik usług fryzjerskich	4	1,0
Technik geodeta	4	1,0
Ratownik medyczny	4	1,0
Technik usług kosmetycznych	3	,8
Technik technologii żywności	3	,8
Technik technologii odzieży	3	,8
Technik technologii drewna	3	,8
Technik rolnik	3	,8
Technik masażysta	3	,8
Technik cyfrowych procesów graficznych	3	,8
Fototechnik	3	,8
Technik weterynarii	2	,5
Technik poligraf	2	,5
Technik leśnik	2	,5
Technik hodowca koni	2	,5
Technik górnictwa podziemnego	2	,5
Technik drogownictwa	2	,5
Technik analityk	2	,5
Rolnik	2	,5
Technik usług pocztowych i telekomunikacyjnych	1	,3
Technik ogrodnik	1	,3
Technik mechanizacji rolnictwa	1	,3
Technik księgarstwa	1	,3
Technik hutnik	1	,3
Technik elektroradiolog	1	,3
Technik dróg i mostów kolejowych	1	,3
Technik dentystyczny	1	,3
Technik bezpieczeństwa i higieny pracy	1	,3
Technik administracji	1	,3
Ogrodnik	1	,3
Higienistka stomatologiczna	1	,3
Asystentka stomatologiczna	1	,3
Ogółem	381	100,0

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Dolnośląskiego Kuratorium Oświaty 2009

Rysunek 3.8. Oferta edukacyjno-szkoleniowa według powiatów 2008 na Dolnym Śląsku

Źródło: http://www.wiedzaplus2.ae.wroc.pl/pliki/seminaria/s3_oferty_educacyjne_i_szkoleniowe_na_dolnym_slasku.pdf; 10 marca 2010.

Rysunek 3.9. Rozmieszczenie szkół ponadgimnazjalnych na terenie Dolnego Śląska 2008

Źródło: http://www.wiedzaplus2.ae.wroc.pl/pliki/seminaria/s3_oferty_educacyjne_i_szkoleniowe_na_dolnym_slasku.pdf; 10 marca 2010.

Z danych Dolnośląskiego Kuratorium Oświaty wynika, że w roku 2009 liczba absolwentów szkół w powiatach od gimnazjum po szkoły licealne wyniosła 93609, nie licząc szkół policealnych.

Tabela 3.12. Liczba absolwentów szkół w powiatach od gimnazjum po szkoły licealne w roku 2009

Typ szkoły	Ilość absolwentów
Gimnazjum	31643,00
Liceum ogólnokształcące	17315,00
Liceum ogólnokształcące uzupełniające dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych	1614,00
Liceum profilowane	3831,00
Technikum	6050,00
Zasadnicza szkoła zawodowa	4785,00
Ogółem	93609,00

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Dolnośląskiego Kuratorium Oświaty 2009

Absolwenci szkół średnich i policealnych, ze świadectwem maturalnym mogą starać się o wstęp na studia wyższe.

3.4.2 Szkoły wyższe

Ustawa o systemie oświaty nie zalicza szkół wyższych do systemu oświaty, mimo że w art. 4 ust. 3 Prawa o szkolnictwie wyższym z dnia 30 sierpnia 2005 r. czytamy, iż uczelnie „stanowią integralną część systemu edukacji i nauki”. (por. Bała, 2009)²¹. Zgodnie z ustawą w szkolnictwie wyższym obowiązuje struktura trzystopniowa, ale występują również jednolite studia magisterskie. W systemie trzystopniowym pierwszy etap kształcenia obejmuje studia licencjackie i inżynierskie, drugi magisterskie, trzeci doktoranckie. Podczas studiów pierwszego stopnia student ma zostać przygotowany do podjęcia pracy zawodowej. Uzupełniające studia magisterskie, jak już sama nazwa wskazuje, pogłębiają wiedzę z danego zakresu i przygotowują do pracy naukowej i trzeciego stopnia - kształcenia doktoranckiego.

W Polsce istnieją państwowe (publiczne) szkoły wyższe oraz, tworzone po 1990 r., niepaństwowe szkoły wyższe. Niepaństwowe szkoły wyższe są tworzone na podstawie zezwolenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu i uzyskują osobowość prawną po wpisaniu do rejestru szkół niepaństwowych, prowadzonego przez Ministra Edukacji Narodowej i Sportu.

Od 1998 r. powstają państwowe i niepaństwowe wyższe szkoły zawodowe. Istotnym elementem przygotowania absolwentów do wykonywania zawodu jest realizacja obowiązkowych praktyk zawodowych w wymiarze 15 tygodni.

²¹ Bała, A., (2009)²¹ *Konstytucyjne prawo do nauki a polski system oświaty*, Warszawa 2009, s. 244]

Studia mogą być prowadzone jako dzienne, wieczorowe, zaoczne i eksternistyczne. Podstawowym systemem studiów są studia dzienne, chyba że statut uczelni stanowi inaczej. .

O przyjęcie do szkoły wyższej mogą ubiegać się osoby, które uzyskały świadectwo dojrzałości. Zasady przyjęć na I rok studiów są określane autonomicznie przez szkoły wyższe. Niektóre uczelnie organizują egzaminy wstępne, inne przyjmują na studia na podstawie konkursu ocen na świadectwie dojrzałości, jeszcze inne - tylko na podstawie zapisu.

TYTUŁY ZAWODOWE NADAWANE ABSOLWENTOM SZKÓŁ WYŻSZYCH

- **licencjat** - tytuł uzyskiwany po ukończeniu wyższych studiów zawodowych, które trwają 3 lata lub 3,5 roku,

- **licencjat pielęgniarstwa** lub **licencjat położnictwa** - tytuły uzyskiwane po ukończeniu wyższych studiów zawodowych na kierunkach odpowiednio: pielęgniarstwo lub położnictwo,

- **inżynier** - nadawany absolwentom wyższych studiów zawodowych na kierunkach technicznych, z wyjątkiem kierunku architektura i urbanistyka, na kierunkach rolniczych, leśnych, a także na innych kierunkach studiów, jeśli przedmioty techniczne, rolnicze lub leśne stanowią nie mniej niż 50% ogółu zajęć dydaktycznych przewidzianych w planach studiów i programach nauczania na tych kierunkach,

- **inżynier architekt** - nadawany absolwentom wyższych studiów zawodowych na kierunku architektura i urbanistyka,

- **magister** oraz tytuły: **magister sztuki, magister inżynier, magister inżynier architekt, lekarz, lekarz dentysta** (do 30 IV 2004 r. - **lekarz stomatolog**), **lekarz weterynarii, magister pielęgniarstwa, magister położnictwa** - nadawane po ukończeniu 4-6-letnich jednolitych studiów magisterskich.

Tytuł zawodowy magister można uzyskać także po ukończeniu 2 - 2,5-letnich uzupełniających studiów magisterskich, które mogą podjąć osoby, które ukończyły wyższe studia zawodowe z tytułem zawodowym licencjata lub inżyniera.

Aby uzyskać wymienione powyżej tytuły zawodowe student musi zaliczyć wszystkie przedmioty i praktyki objęte planem studiów, złożyć i obronić pracę dyplomową oraz zdać

pomyślnie egzamin dyplomowy. W przypadku studiów na kierunku lekarskim, lekarsko-dentystycznym oraz na kierunku weterynaria podstawą do uzyskania tytułu zawodowego jest złożenie ostatniego wymaganego egzaminu.

Absolwent szkoły wyższej otrzymuje dyplom ukończenia studiów na określonym kierunku studiów, a także - na swój wniosek również - odpis dyplomu w języku obcym.

Uzyskane dokumenty ukończenia określonej formy kształcenia świadczą o formalnych kwalifikacjach, ale by zdobyć atrakcyjne zatrudnienie i utrzymać się na rynku pracy pożądane są kompetencje.

3.5 Kompetencje społeczne i zawodowe

Absolwenci powinni wiedzieć, jakich kompetencji mogą od nich oczekiwać pracodawcy na określonych stanowiskach pracy i jaką wiedzę i umiejętności należy pozyskać, by osiągnąć sukces na rynku pracy.

Kompetencje stanowią dyspozycje w zakresie wiedzy, umiejętności i postaw, które umożliwiają realizowanie zadań zawodowych na odpowiednim poziomie. Kompetencje i kwalifikacje zawodowe bywają rozumiane jako intrapersonalne właściwości pracownika, jego dyspozycje (cechy psychologiczne i wiedza) oraz ujawnione w zachowaniu umiejętności (sprawności) zawodowe. Kompetencje są szerszym pojęciem niż kwalifikacje.

Kwalifikacje zawodowe obejmują wiedzę i [umiejętności](#) wymagane do realizacji składowych zadań [zawodowych](#) (w wybranej [specjalności](#), Tab. 3.13).

Kwalifikacje zależą od wiedzy zawodowej (zdobytej w szkole), wiedzy ogólnej zainteresowań i motywacji, dotyczą stanowiska lub grupy stanowisk.

Tabela 3.13. Struktura grup wielkich klasyfikacji i poziomy kwalifikacji

Lp.	Nazwa grupy wielkiej	Liczba grup w ramach grupy wielkiej			Liczba zawodów i specjalności	Poziom kwalifikacji
		dużych	średnich	elementarnych		
1	Parlamentarzyści, wyżsi urzędnicy i kierownicy	3	6	33	42	–
2	Specjaliści	4	20	63	394	4
3	Technicy i inny średni personel	4	18	69	308	3
4	Pracownicy biurowi	2	7	20	50	2 lub 3
5	Pracownicy usług osobistych i	2	7	20	76	2 lub 3

	sprzedawcy					
6	Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	4	8	13	39	2
7	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	4	17	73	311	2
8	Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	3	20	72	311	2
9	Pracownicy przy pracach prostych	3	10	21	81	1
10	Siły zbrojne	1	3	3	4	–
	RAZEM	30	116	387	1636	

Zródło: Załącznik do [rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 10 grudnia 2002r.](#) (Dz. U. Nr 222 z 20 grudnia 2002 r., poz. 1868)

Pracownicy funkcjonują w trzech podstawowych obszarach organizacji. Może je odzwierciedlać podział kompetencji na trzy kategorie: kompetencje społeczne, kompetencje osobiste oraz kompetencje menedżerskie.

W literaturze można również spotkać się z pojęciem **miękkich kompetencji**, czyli inaczej **umiejętności psychospołecznych**, (Smółka 2006, Aryle 2002, Filipowicz 2004, Hartley 2006, Konarski 2006) obejmujących kompetencje osobiste oraz społeczne.

Wymieniona grupa umiejętności umożliwia skuteczne wywiązywanie się z obowiązków zawodowych oraz realizowanie własnych zamierzeń (Smółka 2006, Aryle 2002, Filipowicz 2004, Hartley 2006, Konarski 2006).

Kompetencje tzw. „twarde” utożsamiane są ze specjalistyczną wiedzą, umiejętnościami zawodowymi (

Grupy kompetencji

- **miękkie kompetencje**, umiejętności psychospołeczne, obejmujące kompetencje osobiste oraz społeczne
- **kompetencje poznawcze**, dotyczące sprawności przetwarzania informacji – wyszukiwania, analizowania, dokonywania ich syntezy, raportowania, planowania wykorzystania wiedzy i projektowaniem rozwiązań określonych problemów natury technicznej,
- **kompetencje językowe**, w szczególność znajomość języków obcych,
- **kompetencje fizyczne** (związane ze sprawnością fizyczną – koordynacją, siłą, wytrzymałością, a także zdrowiem i prawidłowym funkcjonowaniem narządów zmysłów, np. dobrym wzrokiem itp.) oraz

- **kompetencje twarde** - utożsamiane ze specjalistyczną wiedzą i umiejętnościami zawodowymi (Smółka 2006).

Kompetencje osobiste dotyczą indywidualnej realizacji zadań przez pracownika.

Ten rodzaj i poziom kompetencji: wpływa na ogólną jakość wykonywanych zadań, związany jest szybkością, adekwatnością i rzetelnością podejmowanych działań.

W literaturze przedmiotu można często spotkać się z takimi kompetencjami osobistymi, jak: dążenie do rezultatów, elastyczność myślenia, gotowość do uczenia się, kreatywność, myślenie analityczne, organizacja pracy własnej, otwartość na zmiany, podejmowanie decyzji, radzenie sobie z niejednoznacznością, radzenie sobie ze stresem, rozwiązywanie problemów, rozwój zawodowy, samodzielność, sumienność, zarządzanie czasem

Kompetencje społeczne wpływają na jakość wykonywanych zadań związanych z kontaktem z innymi ludźmi.

Poziom tych kompetencji decyduje o skuteczności współpracy, porozumiewania się, czy też wywierania wpływu na innych.

Do najczęściej wymienianych kompetencji społecznych w zarządzaniu należą m.in. autoprezentacja, budowanie relacji z innymi, dzielenie się wiedzą i doświadczeniem, identyfikacja z organizacją, komunikatywność, kultura osobista, umiejętność negocjowania, relacje z klientami, obycie międzykulturowe i międzysrodowiskowe, orientacja na klienta, otwartość na innych, prowadzenie prezentacji, relacje z przełożonymi i podwładnymi, współpraca w zespole, współpraca wewnątrz organizacji, wywieranie wpływu.

Jako szczególną grupę kompetencji, wymienia się te, które są związane z zarządzaniem pracownikami. Do kompetencji menedżerskich należą umiejętności związane z budowaniem sprawnej organizacji, budowaniem zespołów, coachingiem, delegowaniem uprawnień, kierowaniem, kontrolą menedżerską, motywowaniem, myśleniem strategicznym, oceną i rozwojem podwładnych, odwagą kierowniczą, organizowaniem, planowaniem, przywództwem, rozwiązywaniem konfliktów, zarządzaniem: informacjami, innowacjami, procesami, projektami, zarządzaniem przez cele, czy zarządzaniem zmianą (por. Smółka 2006, Argyle 2002, Filipowicz 2004, Konarski 2006, Morreale i in. 2007, Listwan 2001, Witkowski 2003; Stogdill, 1948; 1974; Witkowski, 1995, Penc, 1996; Borkowska, 1975, 2000; Gick i Tarczyńska, 1999, Juchnowicz, 2000, Kowal, Kwiatkowska-Ciotucha, Krupowicz, Stanisławczyk, Załuska 2007; 2008; Kowal, Pańka, 2008; Kowal, Pańka, Kwiatkowska, Węglowska-Rzepa, 2009).

Kompetencje oczekiwane przez pracodawców 2006-2007 na podstawie badań na dolnośląskim rynku pracy

Badania kompetencji przeprowadzano m.in. w latach 2005-2007 (Kwiatkowska – Ciotucha D., Załuska U., Krupowicz J., Rólczyński T., Kowal J., Marszowski R., Tausz K. „Regionalne Badanie Rynku Pracy – województwo dolnośląskie. Raport końcowy”, Tom I, 2007) Podczas badań menedżerowie w ponad 2000 firmach udzielali odpowiedzi na pytania, dotyczące wagi i istotności poszczególnych umiejętności, wskazywali najważniejsze w ich opinii **kompetencje**, których będą oczekiwać od kandydatów do pracy oraz określali ich **poziom niezbędnosci** w odniesieniu do ośmiu wielkich grup zawodowych. Odpowiedzi udzielano na czterostopniowej skali interwałowej, gdzie wartość 1 oznaczała czynnik nieistotny, 2 – istotny, 3 – pożądany, a 4 – niezbędny. Za najważniejsze uznawano te kompetencje, dla których średnia wynosiła co najmniej 3.

Badanie kompetencji dotyczyło różnych grup zawodowych. W tabelach prezentowano najważniejsze kompetencje w podziale na „twarde” i „miękkie” oraz kompetencje zawodowe ogółem – w kolejności, wynikającej z uzyskanej średniej oceny (wagi)²².

Tabela 3.14. Statystyki opisowe dla najważniejszych kompetencji w grupach zawodowych w opiniach pracodawców.

<i>rodzaj kompetencji</i>	<i>przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy (n=16)</i>	<i>M</i>	<i>S</i>	<i>Vm</i>	<i>rodzaj kompetencji</i>	<i>specjaliści (n=96)</i>	<i>m</i>	<i>s</i>	<i>Vm</i>
Miękkie	zaangażowanie w pracę	3,88	0,34	0,09	miękkie	odpowiedzialność	3,65	0,63	0,17
	umiejętność pracy w zespole	3,81	0,40	0,11		zaangażowanie w pracę	3,65	0,65	0,18
	odporność	3,75	0,45	0,12		komunikatywność	3,57	0,66	0,18

- ²² Kowal J., Motywacja pracy i czynniki sukcesu zawodowego a poczucie jakości życia pracowników [w:] Klebaniuk J., (red.), "Oblicza nierówności społecznych", Wyd. ENETEIA, Warszawa 2007, s.459-481, R
- Kowal J., Kwiatkowska-Ciotucha D., Załuska U., Wybrane aspekty regionalnego rynku pracy. Wyniki analiz prowadzonych na podstawie badania panelowego przedsiębiorstw, [w:] Regionalne badanie rynku pracy – województwo dolnośląskie, Stanisławczyk M., Tausz K., Jeżewicz M., Kwiatkowska-Ciotucha D., (red.), Dolnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego S. A., Wałbrzych 2007, s. 124-171
- Kowal J., Kwiatkowska-Ciotucha D., Krupowicz J., Załuska U., Stanisławczyk M., Sytuacja i perspektywy zawodowe kobiet na rynku pracy województwa dolnośląskiego w świetle badań 2006-2007, w Knecht Z., (red.), Periodyk Gospodarka-Rynek-Edukacja, nr 13, Wyższa Szkoła Zarządzania „Edukacja”, Wrocław 2007, R
- Kowal J., Krupowicz J., Kwiatkowska-Ciotucha D., Załuska U., Analiza regionalnego rynku pracy województwa dolnośląskiego. Raport drugi, http://www.rynek-pracy.darr.pl/UserFiles/File/Analiza%20rynku_Raport%20II.pdf; DARR S. A. , ZPORR, EFS, Wałbrzych; luty 2008-02-13, R

Twarde	na stres			
	komunikatywność	3,75	0,58	0,15
	doświadczenie w zawodzie	3,31	0,87	0,26
	wykształcenie kierunkowe dla zawodu	3,00	0,73	0,24
	umiejętności praktyczne	3,00	0,97	0,32

twarde				
	samodzielność	3,48	0,74	0,21
	obsługa komputera	2,96	1,22	0,41
	umiejętności praktyczne	2,86	0,91	0,32
	wykształcenie kierunkowe dla zawodu	2,84	1,15	0,40

rodzaj kompetencji	technicy i inny średni personel n=153	M	S	Vm
Miękkie	odpowiedzialność	3,60	0,66	0,18
	zaangażowanie w pracę	3,59	0,64	0,18
	samodzielność	3,42	0,78	0,23
	komunikatywność	3,39	0,84	0,25
	umiejętność pracy w zespole	3,36	0,79	0,24
	umiejętności praktyczne	3,01	0,92	0,31
	doświadczenie w zawodzie	3,00	0,92	0,31
	obsługa komputera	2,74	1,16	0,43
	wykształcenie kierunkowe dla zawodu	2,61	1,11	0,42
Twarde				

rodzaj kompetencji	pracownicy biurowi n=77	m	s	Vm
miękkie	zaangażowanie w pracę	3,29	0,87	0,26
	odpowiedzialność	3,26	0,92	0,28
	umiejętność pracy w zespole	3,14	0,88	0,28
	samodzielność	3,12	0,89	0,28
	komunikatywność	3,09	0,91	0,29
	doświadczenie w zawodzie	2,38	0,93	0,39
	umiejętności praktyczne	2,36	0,99	0,42
	obsługa komputera	2,32	1,19	0,51
	praktyczna znajomość programów komputerowych	1,99	1,06	0,53
twarde				

rodzaj kompetencji	pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	średnia m	odch. std. s	wsp. zm. vm
Miękkie	odpowiedzialność	3,40	0,78	0,23
	zaangażowanie w pracę	3,38	0,76	0,22
	komunikatywność	3,33	0,77	0,23
	umiejętność pracy w zespole	3,23	0,78	0,24
	doświadczenie w zawodzie	2,64	0,86	0,33
	umiejętności	2,35	0,94	0,40
Twarde				

rodzaj kompetencji	robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy n=202	średnia m	odch. std. s	wsp. zm. vm
Miękkie	odpowiedzialność	3,29	0,81	0,25
	zaangażowanie w pracę	3,28	0,82	0,25
	umiejętność pracy w zespole	3,09	0,89	0,29
	samodzielność	3,03	0,92	0,30
	doświadczenie w zawodzie	3,01	0,93	0,31
	umiejętności	2,81	1,04	0,37
Twarde				

praktyczne					praktyczne			
wykształcenie					wykształcenie			
kierunkowe	2,19	0,98	0,45		kierunkowe	2,65	1,07	0,41
dla zawodu					dla zawodu			

Źródło: por. Kwiatkowska – Ciotucha. D i inni, 2005–2007

Na podstawie wspomnianych można określić pewne stereotypy idealnych pod względem kompetencji przedstawicieli grup zawodowych. Kompetentni przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy powinni być przede wszystkim zaangażowani, charakteryzować się umiejętnością pracy w zespole, odpornością na stres, komunikatywnością, odpowiedzialnością, samodzielnością i kreatywnością, umiejętnościami interpersonalnymi, dyspozycyjnością, mobilnością, doświadczeniem w zawodzie, wykształceniem kierunkowym dla zawodu, umiejętnościami praktycznymi, w szczególności obsługi komputera. W tej grupie zawodowej w opinii kierowników wszystkie wymienione kompetencje były bardzo ważne, pożądane i niezbędne – wszystkie średnie oceny były co najmniej równe 3.

Idealny specjalista powinien przede wszystkim prezentować takie umiejętności psychospołeczne jak odpowiedzialność, zaangażowanie w pracę, komunikatywność, samodzielność, umiejętność pracy w zespole, odporność na stres, dyspozycyjność, kreatywność, mobilność. Nieco mniejszą wagę przypisywano takim umiejętnościom zawodowym (średnie z przedziału od 2 do 3, a więc są to cechy więcej niż istotne, ale mniej niż pożądane), jak obsługa komputera, umiejętności praktyczne, wykształcenie kierunkowe dla zawodu, doświadczenie w zawodzie, praktyczna znajomość programów komputerowych, specjalistyczne uprawnienia zawodowe.

Od techników i innego średniego personelu kierownicy oczekują w zakresie cech psychospołecznych: odpowiedzialności, zaangażowania w pracę, samodzielności, komunikatywności, umiejętności pracy w zespole, odporności na stres, dyspozycyjności, kreatywności i mobilności. Spośród kompetencji twardych wymieniano przede wszystkim: umiejętności praktyczne, doświadczenie w zawodzie, obsługę komputera, wykształcenie kierunkowe dla zawodu, prawo jazdy, praktyczną znajomość programów komputerowych.

Pracownicy biurowi powinni być przede wszystkim zaangażowani w pracę, odpowiedzialni, umieć pracować w zespole, charakteryzować się samodzielnością, komunikatywnością, dyspozycyjnością, umiejętnościami interpersonalnymi. Z kompetencji

twardych za najważniejsze uważano doświadczenie w zawodzie, umiejętności praktyczne i umiejętność obsługi komputera.

Pracowników usług osobistych i sprzedawców powinna charakteryzować przede wszystkim odpowiedzialność, zaangażowanie w pracę, komunikatywność, umiejętność pracy w zespole, samodzielność, dyspozycyjność, odporność na stres (kompetencje miękkie) oraz doświadczenie w zawodzie i umiejętności praktyczne (kompetencje twarde). Jednak w tej grupie jest charakterystyczne, że pracodawcy w mniejszym stopniu oczekują wysokich kompetencji twardych – ważniejsze są umiejętności psychospołeczne

Na podstawie wyników analiz można zaobserwować, że pracodawcy oczekują w pierwszej kolejności wyższego poziomu umiejętności psychospołecznych, a potem formalnych zawodowych i praktycznych. Od przedstawicieli wszystkich grup zawodowych oczekuje się odpowiedzialności, zaangażowania i dyspozycyjności. Najwyższe wymagania stawiane są przedstawicielom władz publicznych, wyższym urzędnikom i kierownikom, nieco niższe specjalistom (ale różnice nie są istotne poza znajomością języków obcych, która jest bardziej preferowana wśród kadr kierowniczych) oraz technikom i innemu średniemu personelowi. Poziom oczekiwań w stosunku do wymienionych grup zawodowych w zakresie kompetencji miękkich oraz znajomości języków obcych jest statystycznie wyższy niż w stosunku do pozostałych środowisk zawodowych.

Od osób, które są zatrudniane na stanowiskach wymagających niższych kwalifikacji formalnych, oczekuje się niższych kompetencji psychospołecznych, przede wszystkim zaś odpowiedzialności, zaangażowania w pracę, umiejętność pracy w zespole, samodzielność, dyspozycyjność oraz doświadczenie w zawodzie i umiejętności praktycznych.

Rezultaty sondażu pracodawców warto skonfrontować z opiniami z badań wśród absolwentów (WUP, 2008)

Oczekiwane kompetencje przez pracodawców w opiniach absolwentów 2008.

Z badań fokusowych przeprowadzonych wśród absolwentów szkół wyższych w roku 2008 przez WUP w Poznaniu wynikało, że **w opinii absolwentów** pracodawcy poszukują głównie pracowników z doświadczeniem zawodowym, ale zaczynają doceniać wykształcenie oraz dodatkowe kwalifikacje i umiejętności, których nie posiadają starsi pracownicy. Czasami pracodawcy (głównie firmy z udziałem kapitału zagranicznego) woleli zatrudniać ludzi młodych, bez doświadczenia zawodowego, co uzasadniali nie wyrobieniem jeszcze u młodych ludzi złych nawyków i przyzwyczajzeń oraz możliwością lepszego dostosowania ich wiedzy teoretycznej i umiejętności do potrzeb firmy. W opublikowanych

wynikach badań zwracały uwagę opinie, że młodzi są bardziej otwarci na różnego rodzaju formy uzupełniania swoich kompetencji zawodowych, w przeciwieństwie do pracowników z wieloletnim stażem. Ci ostatni, w opiniach pracodawców, są przekonani, że ich doświadczenie zawodowe jest odpowiednie do zajmowanego stanowiska, mimo że w praktyce borykają się z trudnościami w obsłudze nowoczesnych maszyn i urządzeń oraz trudniej znoszą wszelkie zmiany organizacyjne²³.

Mimo przeświadczenia absolwentów, że szansą na zdobycie pierwszego doświadczenia zawodowego dla absolwentów są staże, opinie i spostrzeżenia na temat tej formy pomocy były zróżnicowane. Część pozytywnie oceniła tę formę pomocy, która pozwoliła im na uzyskanie nowych, przydatnych umiejętności oraz zdobycia doświadczenia zawodowego, jednak niektórzy sądzili, iż doświadczenie zawodowe, jakie nabyli podczas stażu, jest niewielkie, z powodu zbyt krótkiego czasu trwania (najczęściej 36 miesięcy), ponadto stażystów często wykorzystywano do wykonywania prac porządkowych, „parzenia kawy i herbaty dla starszych kolegów”, wykonywania prostych prac pomocniczych, nie wymagających kwalifikacji i umiejętności.

Jako niezbędne kompetencje do zdobycia pracy i utrzymania się na rynku pracy absolwenci podawali rzetelną umiejętność dostosowywania się do zmian zapotrzebowania na rynku pracy, umiejętność adaptacji do nowych warunków i form pracy, chęć ciągłej edukacji, stałe zainteresowanie korzystaniem z subsydiowanych programów rynku pracy, kreatywność i empatię. Podkreślali jednak wagę formalnych kwalifikacji, w tym renomę ukończonej uczelni i lepsze perspektywy po ukończeniu studiów stacjonarnych. Z badań wynika, że ważną kompetencją stanie się w przyszłości gotowość do założenia własnej firmy, samo zatrudnienia i wykonywania zleceń zewnętrznych dla różnych firm. Z prognoz ekonomistów i futurologów wynika, że obecną gospodarkę rynkową zastępować będzie gospodarka oparta na wiedzy, w której najważniejszą wartością będzie kapitał intelektualny, co da szansę ludziom z wyższym wykształceniem, ale tylko dla absolwentów wybranych kierunków. Nowe technologie będą zmieniać formy pracy, rodzaje zadań i oczekiwań wobec pracowników, natomiast praca będzie coraz bardziej zróżnicowana i tylko niewielka, nisko wykształcona część społeczeństwa wykonywać będzie prace proste, natomiast od pozostałych wymagać się będzie nowoczesnej edukacji i ciągłego dostosowywania kwalifikacji do zmieniających się potrzeb²⁴.

²³ http://www.wup.poznan.pl/att/polityka/opracowania/Trudnosci_absolwenci.pdf; 10 marca 2010

²⁴ <http://www.kariery.pk.edu.pl/1kroki/index.html>

Kompetencje wirtualne w badaniach w latach 2008 - 2009.

W wielu analizach zwraca się uwagę na konieczność kształtowania kompetencji wirtualnych, tak wśród menedżerów, jak i pracowników, by zespoły sprawnie porozumiewały się za pomocą Internetu (Nicole Haggerty, Yinglei Wang, Richard Ivey School of Business at the University of Western Ontario, 2009)²⁵. Powstaje coraz więcej firm zajmujących realizacją różnych projektów, w których pracownicy zatrudniani są i na umowę o pracę i zlecenie, często dzieli ich od pracodawców i reszty zespołu odległość fizyczna i czasowa, rezultaty pracy przesyłane są w formie plików przez Internet, a narady i konsultacje odbywają się za pośrednictwem telekonferencji. Wirtualne zespoły miewają problemy z efektywną współpracą. Największe trudności sprawia komunikacja, zaufanie i brak umiejętności i wiedzy w zakresie wykorzystania narzędzi wirtualnych, w realizacji zadań. Haggerty and Wang wyróżnili trzy podstawowe umiejętności wirtualnej kompetencji:

- **wirtualne kompetencje społeczne** – umiejętności związane z budowaniem relacji online
- **umiejętności korzystania z narzędzi mediów społecznych**
- **wirtualna skuteczność**, która w większości jest wypadkową pewności siebie

Konieczność kształcenia wirtualnych kompetencji u pracowników oraz ich rozwój w tym zakresie jest niezbędny we współpracy online, gdy firma prowadzi politykę elastycznych miejsc pracy i używanie urządzeń przenośnych,.

Efektywny trening w zakresie wirtualnych kompetencji zakłada używanie ich na potrzeby osobiste. Najbardziej pożądane kompetencje to głównie umiejętność komunikacji z użyciem tekstu jako głównego nośnika informacji, poszukiwanie informacji poprzez różne media, przywykanie do faktu ciągłej dostępności online oraz samodzielne odkrywanie nowych funkcjonalności narzędzi internetowych.²⁶. Może wynikać z tego pytanie, czy pracodawcy,

²⁵ Wan, Z., Wang, Y., Haggerty, N., Why people benefit from e-learning differently: The effects of psychological processes on e-learning outcomes Source Information and Management, Volume 45 , Issue 8 (December 2008) , Pages: 513-521, Year of Publication: 2008 **Publisher** Elsevier Science Publishers B. V. Amsterdam, The Netherlands, The Netherlands; <http://portal.acm.org/citation.cfm?id=1464677>; 15 marca 2010

²⁶ <http://hrstandard.pl/2009/07/27/nowe-umiejtnosci-miekkie-kompetencje-wirtualne/>; 15 marca 2010

powinni pozwolić, by pracownicy korzystali z mediów społecznych w trakcie pracy, czy tylko zachęcać ich do korzystania z tych narzędzi w domu..²⁷

Badania kompetencji w informatycznych zespołach projektowych 2008 - 2009

Interesujące były wyniki badań na terenie Polski, dotyczących pożądaných kompetencji pracowników w firmach zajmujących realizacją projektów informatycznych, gdzie pracownicy zatrudniani byli głównie i na umowę zlecenie, a kontakt między zespołami i pracodawcami odbywał się głównie w sposób wirtualny (Kowal, Bohdanowicz i in., 2009)²⁸ Zarządzanie projektem stanowi planowanie i zarządzanie działaniami, zmierzającymi do osiągnięcia określonych celów, poprzez realizację w określonych: czasie i budżecie. Projekty informatyczne bywają bardzo złożone. W przeciwieństwie do procesu, projekt wykonuje się raz, wyznacza się określoną datę rozpoczęcia i zakończenia, określa się poszczególne etapy. Realizacja celu projektu wymaga od kierownika projektu oraz zaangażowanych specjalistów - wiedzy praktycznej, rozwoju umiejętności interpersonalnych, elastyczności w działaniu, jak również umiejętności.

Podczas badań pracownicy zatrudniani przy projektach (wylosowano 100 osób) udzielali odpowiedzi na pytania, dotyczące wagi i istotności poszczególnych pewnych czynników ogólnych, cech psychologicznych, wiedzy i umiejętności, które stanowią według ich opinii **najważniejsze kompetencje, gwarantujące sukces w projektowych zespołach informatycznych**. W firmach tych badania przeprowadzano wśród menedżerów i specjalistów o różnym poziomie formalnego wykształcenia. Odpowiedzi udzielano na pięciostopniowej skali interwałowej, gdzie wartość 1 oznaczała czynnik nieistotny, 2 – raczej nieistotny, 3 –przeciętnie istotny, 4 – raczej istotny, 5 – zdecydowanie istotny. Za najważniejsze uznawano te kompetencje, dla których średnia wynosiła co najmniej 4.

Tabela nr 3.15. Statystyki opisowe dla najważniejszych kompetencji w opiniach osób zatrudnionych przy projektach

<i>Kierownicy N=12</i>	<i>m</i>	<i>std</i>	<i>Vm</i>	<i>Specjaliści N=87</i>	<i>m</i>	<i>std</i>	<i>Vm</i>
umiejętność	4.92	0.29	0.06	umiejętność	4.48	0.70	0.16

²⁷ Nowe umiejętności miękkie: kompetencje wirtualne, <http://hrstandard.pl/2009/07/27/nowe-umiejtnosci-miekkie-kompetencje-wirtualne/>; 15 marca 2010

²⁸ Kowal, J., Bohdanowicz, J., Kwiatkowska, A., Nowak, M. (2009), Professional competences in project management, referat wygłoszony podczas konferencji: IGC 09 - International Gaia Congress, <http://www.gaiacongress.com/Programa.aspx>; 10 marca 2010

współpracy				współpracy			
skuteczność	4.83	0.39	0.08	umiejętność radzenia sobie w nowych sytuacjach trudnych	4.47	0.59	0.13
umiejętność doprowadzania spraw do końca	4.83	0.39	0.08	odpowiedzialność	4.46	0.55	0.12
umiejętność odróżniania rzeczy ważnych	4.75	0.45	0.10	inteligencja ogólna	4.40	0.54	0.12
jasne uświadomienie celów z konkretnym terminem realizacji	4.67	0.49	0.11	komunikatywność	4.40	0.75	0.17
komunikatywność	4.67	0.49	0.11	umiejętność odróżniania rzeczy ważnych	4.39	0.69	0.16
wiarygodność	4.67	0.49	0.11	umiejętności	4.38	0.61	0.14
inteligencja ogólna	4.67	0.49	0.11	zaangażowanie	4.33	0.71	0.16
umiejętność radzenia sobie w nowych sytuacjach	4.58	0.67	0.15	wiarygodność	4.32	0.66	0.15
zaangażowanie	4.58	0.51	0.11	umiejętność doprowadzania spraw do końca	4.29	0.78	0.18
zdolności	4.50	0.52	0.12	skuteczność	4.28	0.60	0.14
umiejętność podejmowania decyzji	4.50	0.67	0.15	wytrwałość	4.28	0.69	0.16
umiejętność zarządzania czasem	4.50	0.67	0.15	wiedza	4.26	0.69	0.16
motywacje	4.42	0.51	0.12	zdolności	4.26	0.60	0.14
wytrwałość	4.42	0.90	0.20	umiejętność zarządzania czasem	4.14	0.81	0.20
energia życiowa	4.42	0.67	0.15	świadomość własnych oczekiwań zawodowych	4.13	0.97	0.24
umiejętności	4.33	0.89	0.20	umiejętność słuchania innych	4.10	0.92	0.22
cechy psychologiczne	4.33	0.89	0.20	umiejętność dostosowywania się do zmieniającej się sytuacji	4.10	0.70	0.17
motywacja osiągnięć	4.33	0.49	0.11	umiejętność zarządzania	4.09	0.98	0.24

świadomość własnych oczekiwań zawodowych	4.33	0.78	0.18	prawdomówność	4.06	0.78	0.19
prawdomówność	4.33	0.78	0.18	umiejętność podejmowania decyzji	4.05	0.81	0.20
umiejętność zarządzania	4.33	1.15	0.27	wiedza ogólna (interdyscyplinarna)	4.03	0.71	0.18
umiejętność słuchania innych	4.33	0.65	0.15	motywacja osiągnięć	3.99	0.77	0.19
wiedza ogólna (interdyscyplinarna)	4.33	0.78	0.18	realista	3.98	0.95	0.24
umiejętność dostosowywania się do zmieniającej się sytuacji	4.33	1.23	0.28	motywacje	3.98	0.82	0.21

Oznaczenia: m- średnia, std – odchylenie standardowe, Vm – współczynnik zmienności względem średniej

Źródło: Badania własne, Kowal J., Bohdanowicz J., 2009

Na podstawie powyższych wyników można wnioskować, że od kierowników projektów powinno się oczekiwać przede wszystkim takich kompetencji jak: umiejętność współpracy (m= 4.92), skuteczność (m= 4.83), umiejętność doprowadzania spraw do końca (m= 4.83), umiejętność odróżniania rzeczy ważnych i (m= 4.75), jasne uświadomienie celów z konkretnym terminem realizacji (m= 4.67), komunikatywność (m= 4.67), wiarygodność (m= 4.67), inteligencja ogólna (m= 4.67), umiejętność radzenia sobie w nowych sytuacjach (m= 4.58), zaangażowanie (m= 4.58), zdolności (m= 4.50), umiejętność podejmowania decyzji (m= 4.50), umiejętność zarządzania czasem (m= 4.50).

Z kolei specjaliści zatrudnieni przy realizacji projektów powinni charakteryzować się takimi cechami jak: umiejętność współpracy (m= 4.48), umiejętność radzenia sobie w nowych sytuacjach trudnych (m= 4.47), odpowiedzialność (m= 4.46), inteligencja ogólna (m= 4.40), komunikatywność (m= 4.40), umiejętność odróżniania rzeczy ważnych (m= 4.39), umiejętności (m= 4.38), zaangażowanie (m= 4.33), wiarygodność (m= 4.32), umiejętność doprowadzania spraw do końca (m= 4.29), skuteczność (m= 4.28), wytrwałość (m= 4.28), wiedza (m= 4.26), zdolności (m= 4.26), umiejętność zarządzania czasem (m= 4.14), świadomość własnych oczekiwań zawodowych (m= 4.13), umiejętność słuchania innych (m= 4.10), umiejętność dostosowywania się do zmieniającej się sytuacji (m= 4.10), umiejętność zarządzania (m= 4.09).

Ogólnie można zaobserwować, że wszyscy badani jako bardzo ważne uznali następujące kompetencje: umiejętność współpracy, umiejętność radzenia sobie w nowych sytuacjach, odpowiedzialność, komunikatywność, inteligencja ogólna, umiejętność odróżniania rzeczy ważnych, umiejętności, wiarygodność, zaangażowanie, umiejętność doprowadzania spraw do końca, skuteczność, wytrwałość, zdolności, wiedza, umiejętność zarządzania czasem, świadomość własnych oczekiwań zawodowych, umiejętność dostosowywania się do zmieniającej się sytuacji, umiejętność słuchania innych

Kompetencje w odniesieniu do płci.

Hierarchia kompetencji oczekiwanych od nowo przyjmowanych pracowników – tak ogólnie, jak i w poszczególnych grupach zawodowych, nie zależy od tego, czy w firmach dominuje zatrudnienie kobiet czy mężczyzn. Jest tylko charakterystyczne, że w firmach, gdzie głównie pracują i będą przyjmowane kobiety, poziom oczekiwanych kompetencji jest statystycznie niższy w stosunku do mężczyzn. I tak pracodawcy oczekują od kobiet przede wszystkim: zaangażowania w pracę, odpowiedzialności, samodzielności, umiejętności pracy w zespole, komunikatywności, dyspozycyjności, a od mężczyzn tychże samych cech, ale w nieco innej kolejności i z większym nasileniem: odpowiedzialności, zaangażowania w pracę, samodzielności, komunikatywności, umiejętności pracy w zespole, dyspozycyjności i odporności na stres (por. ²⁹.)

Tabela 3.16. Porównanie oczekiwanych kompetencji ze względu na płeć – wyniki testu istotności różnic t Studenta

Zmienne	m_m	m_k	t	df	p
zaangażowanie w pracę	3,38	3,28	1,18	1008,00	0,24
Odpowiedzialność	3,40	3,26	1,55	1009,00	0,12
Samodzielność	3,28	3,13	1,51	1008,00	0,13
umiejętność pracy w zespole	3,19	3,06	1,31	1008,00	0,19
komunikatywność	3,25	3,04	2,04	1007,00	0,04
dyspozycyjność	3,16	3,00	1,56	1008,00	0,12
Odporność na stres	2,97	2,71	2,33	1007,00	0,02
Mobilność	2,75	2,68	0,55	1008,00	0,58

Oznaczenia: m_m - średnia oczekiwanych kompetencji w firmach z przewagą zatrudnionych mężczyzn; m_k - średnia oczekiwanych kompetencji w firmach z przewagą zatrudnionych kobiet; t – statystyka empiryczna w teście t Studenta; df – liczba stopni swobody; p – obserwowany poziom istotności

Źródło: por. Kwiatkowska – Ciotucha. D i inni 2007, Pańska E. 2006

²⁹ Kowal J., Kwiatkowska-Ciotucha D., Krupowicz J., Załuska U., Stanisławczyk dolnośląskiego., Monitorowanie dolnośląskiego rynku pracy, kompetencje pracowników określonych grup zawodowych a przeciwdziałanie bierności (raport z badań), „OBLICZA BIERNOŚCI”III Interdyscyplinarna Konferencja: „Człowiek wobec masowych zjawisk społecznych”Wrocław 11 – 12. 06.2007, referat po recenzji, w druku Pańska E., Czynniki determinujące wybór kariery mędzerskiej wśród kobiet, materiały źródłowe WSZ Edukacja Wrocław 2003

Tabela 3.17. Hierarchia oczekiwanych kompetencji w zależności od płci (na podstawie średnich)

Hierarchia oczekiwanych kompetencji w firmach z przewagą zatrudnionych mężczyzn		Hierarchia oczekiwanych kompetencji w firmach z przewagą zatrudnionych kobiet	
Kompetencje	m_m	Kompetencje	m_k
Odpowiedzialność	3,4	Zaangażowanie w pracę	3,3
Zaangażowanie w pracę	3,4	Odpowiedzialność	3,3
Samodzielność	3,3	Samodzielność	3,1
Komunikatywność	3,2	Umiejętność pracy w zespole	3,1
Umiejętność pracy w zespole	3,2	Komunikatywność	3,0
Dyspozycyjność	3,2	Dyspozycyjność	3,0
Odporność na stres	3,0	Odporność na stres	2,7
Umiejętności praktyczne	2,8	Mobilność	2,7

Źródło: por. Kwiatkowska – Ciotucha. D i inni, 2007

Porównując wyniki powyższych badań z rezultatami opublikowanymi w latach 2008 i 2009 można zaobserwować, że np. w roku 2008 ogólne wskaźniki bezrobocia były dość niskie w porównaniu z poprzednimi latami, bezrobocie nie było „dwucyfrowe” i w opinii publicznej pojawiało się nawet stwierdzenie, że „każdy – jeśli tylko chce – może znaleźć pracę”, a w szczególności osoby zdolne i zmotywowane do pracy w znakomitej większości mogą ją zdobyć. Jednak wśród bezrobotnych pozostawali ci, których dystans od rynku pracy był obiektywnie większy. W roku 2008 w Polsce ponad pół miliona osób bezrobotnych nie miało pracy od ponad 2 lat, wiele osób nie rejestrowało się i rezygnowało z poszukiwań, co wynikało z własnego zaniechania bądź wyboru oraz obiektywnie niższych szans na rynku pracy (np. z powodu wieku, niepełnosprawności, środowiska społecznego czy braku dostępu do dóbr, rynków i usług).³⁰

Problemy zatrudnienia niepełnosprawnych absolwentów.

Problem bezrobocia w Polsce z ilościowego zmienił charakter na jakościowy. Polska ma obecnie najniższy w UE wskaźnik zatrudnienia niepełnosprawnych, co spowodowały m.in. dotychczasowe pasywne formy pomocy na rynku pracy. By osoby niepełnosprawne znalazły się na rynku pracy, niezbędne są bardziej intensywne, wszechstronne i zindywidualizowane działania, tym bardziej że w stosunku do tych osób nie bardzo działają tradycyjne mechanizmy „kar i nagród”. Przekonanie niepełnosprawnych do podjęcia pracy wymaga specyficznych warunków instytucjonalnych i motywacyjno-emocjonalnych.

³⁰ Wygnański K., Kompetencje przedsiębiorstw społecznych jako aktorów na rynku pracy, Biuletyn FISE. Grudzień 2008, 04 12 2008

Konieczne jest przekonanie tych osób, że warto starać się o uzyskanie pracy i godziwe wynagrodzenie, mieć większą kontrolę nad własnym życiem i niezależność.³¹

Kompetencje a poczucie sukcesu zawodowego, motywacja i satysfakcja z pracy

Z kompetencjami często wiąże się poczucie sukcesu zawodowego, motywacji i satysfakcji z pracy. Absolwenci powinni orientować się, jakie kompetencje sprzyjają rozwojowi kariery i mogą stanowić czynniki sukcesu zawodowego, co motywuje do pracy i daje z niej satysfakcję.

W latach 2005 -2009 przeprowadzono badania na grupie 500 osób zatrudnionych na stanowiskach kierowniczych w sferze budżetowo – finansowej. Celem badania było określenie zmiennych, które w subiektywnej ocenie badanych mogły być uznane za czynniki ich sukcesu zawodowego. Po analizie jakościowej i statystycznej danych, uzyskanych metodą wywiadu pogłębionego oraz metodą ankietową³², u przedstawicieli kierownictwa wyłoniono czynniki, które w ich opinii najbardziej wpłynęły na poczucie sukcesu zawodowego:

Tabela 3.18. Czynniki sukcesu w opiniach specjalistów i menedżerów sfery budżetowo – finansowej, istotność różnic między kobietami i mężczyznami, wyniki testu istotności różnic-

<i>Zmienne – najważniejsze czynniki</i>	<i>M</i>	<i>K</i>	<i>T</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
kondycja fizyczna i psychiczna	4,24	5,40	0,69	48,00	0,49
wiarygodność	4,56	4,48	0,43	48,00	0,67
odpowiedzialność	4,44	4,44	0,00	48,00	1,00
komunikatywność	4,48	4,44	0,23	48,00	0,82
umiejętność radzenia sobie w nowych sytuacjach	4,40	4,36	0,25	48,00	0,81
inteligencja ogólna	4,32	4,32	0,00	48,00	1,00
umiejętność dostosowywania się do zmieniających się warunków	4,00	4,32	1,50	48,00	0,14
Zdolności	4,40	4,28	0,53	48,00	0,60
umiejętność odróżniania rzeczy ważnych i mniej ważnych	4,60	4,16	2,75	48,00	0,01
energia życiowa	4,12	4,16	0,13	48,00	0,90
jasne uświadomienie celów z konkretnym	4,60	4,08	3,02	48,00	0,00

³¹ <http://www.goldenline.pl/grupa/miekkie-kompetencje-pomiar-i-szkolenie>; 12 marca 2010

³² W kwestionariuszu opracowanym na podstawie i wywiadów i podanej wcześniej literatury respondenci udzielali odpowiedzi na pytania, zaznaczając punkt na skali Likerta (1-5), por. Kowal 2005
Kowal J., Czynniki sukcesu zawodowego, motywacja pracy a poziom jakości życia pracowników (wstępny raport z badań), [w:] Jakubów L. (red.), Strategie rozwoju lokalnego, WSZ „EDUKACJA”, Wrocław 2006, s. 217-233

Kowal J., Czynniki sprzyjające sukcesowi zawodowemu w opiniach różnych grup pracowników, [w:] Knecht Z., Gospodarka, Rynek, Edukacja. Periodyk nr 9, 2004, s. 31-34

terminem realizacji					
skuteczność w rozwiązywaniu sytuacji konfliktowych	3,92	4,04	-	48,00	0,65
Niezależność	4,08	4,04	0,18	48,00	0,86
umiejętność doprowadzania spraw do końca	4,40	4,04	2,03	48,00	0,05
umiejętność zarządzania	4,20	4,00	0,96	48,00	0,34

Zródło: badania i opracowanie własne, Kowal. J, 2008

Dziewięć najbardziej przydatnych ogólnie wymienianych czynników przez ogół kondycja pracowników to komunikatywność ($m=4,52$), odpowiedzialność ($m=4,46$), zaangażowanie ($m=4,44$), dążenie do sukcesu ($m=4,42$), umiejętność doprowadzania spraw do końca ($m=4,38$), umiejętność współpracy ($m=4,38$), umiejętności ($m=4,34$), otwarcie na klienta ($m=4,34$), wiarygodność ($m=4,32$). Zmienne te znalazły się w jednym skupieniu taksonomicznym³³, były dość homogeniczne ponieważ zmienność nie przekraczała 20%, poza dążeniem do sukcesu – która to cecha miała wysoką średnią ($m=4,42$), ale była bardziej zróżnicowana ($Vm=0,96$). Natomiast badania wśród top menedżerów i grupy najwybitniejszych specjalistów, z najwyższym poczuciem sukcesu zawodowego, wskazały cechy wymienione w tabeli 3 i 4. :Kobiety i mężczyźni wskazywali podobne czynniki, jednak nieco inna była ich hierarchia. Mężczyźni bardziej cenią umiejętność odróżniania rzeczy ważnych i mniej ważnych , jasne uświadomienie celów z konkretnym terminem realizacji oraz jasne uświadomienie celów z konkretnym terminem realizacji. Dla kobiet sukcesu najważniejsze czynniki to kondycja fizyczna i psychiczna, wiarygodność, odpowiedzialność, komunikatywność , umiejętność radzenia sobie w nowych sytuacjach, inteligencja ogólna, umiejętność dostosowywania się do zmieniających się warunków. Mężczyźni podkreślali wagę umiejętność odróżniania rzeczy ważnych i mniej ważnych, jasne uświadomienie celów z konkretnym terminem realizacji, wiarygodność, komunikatywność, odpowiedzialność, zdolności, umiejętność radzenia sobie w nowych sytuacjach, umiejętność doprowadzania spraw do końca.

Tab. 3.19. Hierarchia czynników sukcesu zawodowego u kobiet i mężczyzn

Czynnik sukcesu	Kobiety	Czynnik sukcesu	Mężczyźni
kondycja fizyczna i psychiczna	5,40	umiejętność odróżniania rzeczy ważnych i mniej ważnych	4,60
Wiarygodność	4,48	jasne uświadomienie celów z konkretnym terminem realizacji	4,60
Odpowiedzialność	4,44	wiarygodność	4,56
Komunikatywność	4,44	komunikatywność	4,48

³³ Do wyodrębniania skupień zastosowano metodę k-średnich (por. Kowal, 2005)

umiejętność radzenia sobie w nowych sytuacjach	4,36	odpowiedzialność	4,44
inteligencja ogólna	4,32	zdolności	4,40
umiejętność dostosowywania się do zmieniających się warunków	4,32	umiejętność radzenia sobie w nowych sytuacjach	4,40
Zdolności	4,28	umiejętność doprowadzania spraw do końca	4,40
umiejętność odróżniania rzeczy ważnych i mniej ważnych	4,16	inteligencja ogólna	4,32
energia życiowa	4,16	kondycja fizyczna i psychiczna	4,24
jasne uświadomienie celów z konkretnym terminem realizacji	4,08	umiejętność zarządzania	4,20
skuteczność w rozwiązywaniu sytuacji konfliktowych	4,04	energia życiowa	4,12
Niezależność	4,04	niezależność	4,08
umiejętność doprowadzania spraw do końca	4,04	umiejętność dostosowywania się do zmieniających się warunków	4,00
umiejętność zarządzania	4,00	skuteczność w rozwiązywaniu sytuacji konfliktowych	3,92

Źródło: badania i opracowanie własne, Kowal. J, 2008

Czynniki motywacji pracy w opiniach pracowników

Motywacja najczęściej rozważa się jako stan gotowości człowieka do podjęcia określonego działania. Stanowi też gotowość psychiczną zatrudnionego do wykonywania zadań organizacyjnych. Motywacja jest wolą działania, polega na odpowiednim stosowaniu bodźców pozytywnych (nagród) i negatywnych (kar, Penc, 2000).³⁴

Na podstawie analizy swobodnych wypowiedzi respondentów oraz badania kwestionariuszowego, udało się wyłonić następujące czynniki motywacji pracy ważne dla pracowników, przy czym podobnego zdania byli kobiety i mężczyźni, a opinie top menedżerów nie różniły się od innych pracowników. (Tabela nr 3.20 i 3.21):

Tabela nr 3.20. Czynniki motywujące do pracy w opinii pracowników

Czynniki motywujące do pracy	Średnia <i>m</i>	Współczynnik zmienności <i>V_m</i>
godne traktowanie, lojalność, wsparcie i zrozumienie ze strony szefa	4,80	0,08
kreowanie wyższych zarobków zależnie od wyników pracy	4,62	0,13
perspektywa awansu	4,56	0,11
wysokość zarobków	4,50	0,14
chęć zarabiania pieniędzy	4,28	0,17
lepsze warunki socjalne pracy	4,06	0,22
większa możliwość uczestnictwa w zarządzaniu	3,66	0,23

Źródło: badania i opracowanie własne, Kowal. J 2005/2008

³⁴ J. Penc, Motywowanie w zarządzaniu, wyd. Profesjonalnej Szkoły Biznesu Kraków 2000, s. 140-144

Tabela nr 3.21. Czynniki demotywuujące w opinii pracowników

Czynniki demotywuujące w opinii pracowników bankowych	Średnia m	V_m
niskie zarobki	4,50	0,14
nieatrakcyjny, niejasny system wynagrodzeń, brak kreowania wyższych zarobków zależnie od wyników pracy,	4,30	0,18
brak motywacji ze strony przełożonych	4,26	0,18
nieatrakcyjne warunki socjalne	4,06	0,22
brak możliwości uczestnictwa w zarządzaniu, niemożność podejmowania samodzielnych decyzji	3,66	0,23

Zródło: badania i opracowanie własne, Kowal. J., 2005/2008

Jak widać z tabeli nr 5 i 6 najbardziej motywujące czynniki do pracy obejmują: godne traktowanie, lojalność, wsparcie i zrozumienie ze strony szefa ($m=4,80$), kreowanie wyższych zarobków zależnie od wyników pracy ($m=4,62$), perspektywę awansu ($m=4,56$).

Zatrudnieni wskazywali również wyraźne czynniki demotywuujące, do których należały: niskie zarobki ($m=4,50$), nieatrakcyjny, niejasny system wynagrodzeń, brak kreowania wyższych zarobków zależnie od wyników pracy, ($m=4,30$), brak motywacji ze strony przełożonych ($m=4,26$), nieatrakcyjne warunki socjalne ($m=4,06$).

Opinie przedstawicieli firm świadczą o tym, że w środowisku menedżerskim istnieje przekonanie, że obiektywnie wysokie kwalifikacje formalne, nie wsparte równie wysokimi kompetencjami osobistymi, nie gwarantują sukcesu zawodowego.

Rozwijanie kluczowych miękkich kompetencji również w ramach tzw. kształcenia ustawicznego może kompensować pewne deficyty w zakresie specjalistycznej wiedzy i zawodowych umiejętności.

Twarde kompetencje są niezbędne do wykonywania pracy na określonym stanowisku i pełnienia roli zawodowej, powinny być jednak uzupełniane przez miękkie kompetencje, jak elastyczność działania czy zdolności przystosowawcze.

Kompetencje interpersonalne mogą determinować wysoką skuteczność realizowania własnych zamierzeń i zleconych zadań w kontaktach z innymi ludźmi, ułatwiają budowanie i efektywne korzystanie z sieci kontaktów (tzw. networking), umożliwiają rozwój własnej kariery (por. Smółka 2006).

3.6 Podsumowanie i rekomendacje

Trudna sytuacja młodzieży na rynku pracy od wielu lat pozostaje w sferze zainteresowania publicznych służb zatrudnienia. Proponowane młodzieży formy wsparcia powinny być odzwierciedleniem faktycznych potrzeb podstawowych podmiotów rynku pracy, tj. poszukujących pracy i pracodawców:

- Konieczny jest stały monitoring rynku, dostarczający wiedzy na temat; jakie są to potrzeby dostarcza nam monitoring zjawisk zachodzących na rynku.
- Ważnym narzędziem aktywizacji są praktyki i staże zawodowe. Są one dobrą alternatywą dla młodych bezrobotnych, którzy w ich trakcie mogą zdobyć niezbędne doświadczenie. Pracodawcy mają natomiast możliwość sprawdzenia przydatności zawodowej stażystów pod kątem ich ewentualnego zatrudnienia po zakończeniu stażu. Instrument ten ze względu na obopólne korzyści powinien być w dalszym ciągu w pełni wykorzystywany w aktywizowaniu młodzieży.
- Ważne w rozwoju własnej ścieżki zawodowej są szkolenia, które młodzieży bez przygotowania zawodowego nadają kwalifikacje i pozwalają zaistnieć na rynku pracy.
- Koniecznym warunkiem ograniczenia bezrobocia wśród młodzieży jest dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy.
- Budowa systemu kształcenia ukierunkowanego na potrzeby rynku pracy wymaga ścisłej współpracy pomiędzy różnymi instytucjami, m.in. szkołą a przedsiębiorstwem i władzami lokalnymi.
- Decyzja młodzieży o wyborze kierunku kształcenia powinna wynikać z analizy rynku pracy i zapotrzebowania pracodawców, a nie z istniejącej mody czy tradycji rodzinnych.
- Młodzi ludzie przy podejmowaniu tej decyzji powinni mieć także możliwość współpracy z psychologami i doradcami zawodowymi, którzy mają pomóc w zaplanowaniu przyszłości.
- Aby odnieść sukces zawodowy, absolwenci powinni jak najwięcej się uczyć, zdobywać nowe kwalifikacje, korzystając np. z różnych form kształcenia ustawicznego lub z pomocy fundacji, często działających w ramach programów Unii Europejskiej, wspierających rozwój zawodowy
- Podczas szkoleń i kursów absolwenci powinni zdobywać wiedzę na temat rynku pracy i panujących na nim zasad.

- Niezbędna jest wiedza i treningi rozwijające tzw. „kompetencje miękkie”, przede wszystkim aktywność i przezwyciężenie bierności. Treningi i szkolenia interpersonalne i psycho-edukacyjne dają wiedzę na temat komunikacji, asertywności, autoprezentacji jako niezbędnych metod w aktywnym i samodzielnym poszukiwaniu pracy, skutecznym zachowywaniu się na rozmowie kwalifikacyjnej.
- Bardzo wiele daje znajomość prawidłowego napisania dokumentów aplikacyjnych, posługiwania się nowoczesnymi multimediami: komputerem, telefonem komórkowym, faksem.
- Nieoceniona jest wiedza z zakresu prawa pracy (umowy o pracę, rozwiązywanie umów, prawa pracownicze, urlopy itp.), z zakresu przedsiębiorczości, czy praw antydyskryminacyjnych.
- Samozatrudnialność absolwentów umożliwia dążenie do samodzielności, godziwych zarobków i rozwija przedsiębiorczość. W warunkach polskich przemian, gdzie absolwentom jest trudno dostać się na wyższe, lepiej płatne stanowiska, założenie własnej firmy oznacza nie tylko możliwość samodzielnego podejmowania decyzji, ale także przezwycięża „glass ceiling”, utrudniający lub uniemożliwiający awans.
- Po założeniu własnej firmy absolwent może być postrzegany i traktowany na rynku jako partner w interesach i konkurent, z którym należy się liczyć, prowadzi negocjacje i decyduje o rozwoju firmy, własnym w niej miejscu i wysokości uzyskiwanych dochodów.
- Praca na własny rachunek jest dobrym sposobem na wyjście z sytuacji braku szans i perspektyw na awans, na przezwyciężenie nierównego traktowania na rynku pracy, w tym przede wszystkim w zakresie dostępu do kierowniczych stanowisk i wysokości uzyskiwanych zarobków³⁵.
- Satysfakcja, zaangażowanie i znaczenie pracy, w większym stopniu charakteryzuje osoby, które uważają, że osiągnęły sukces zawodowy i ma większy wpływ na ich zadowolenie z życia. Takie osoby charakteryzują się również mniejszą obawą przed porażką, a przyczyny dokonanych osiągnięć częściej widzą w swoich zdolnościach i wysiłku, cieszą się także lepszym samopoczuciem. Ma to szczególne znaczenie dla kobiet.

³⁵ Marciniak A.: Niewidzialne bariery awansu kobiet; www.kobieta.pl; 27.01.2007

- Zwiększenie szans absolwentów szkół wyższych na uzyskanie atrakcyjnej pracy powinno być oparte na trzech elementach³⁶:
 - **doskonaleniu procesu kształcenia w szkołach wyższych** (następuje to m.in. poprzez integrację kształcenia akademickiego z badaniami naukowymi prowadzonymi przez kadre dydaktyczną – podnoszenie poziomu nauczania, wykorzystywanie w procesie kształcenia różnego rodzaju nowych mediów i technik informacyjno-komunikacyjnych, otwieranie nowych wydziałów i kierunków kształcenia, tworzenie studiów interdyscyplinarnych, kształcenie na tradycyjnych kierunkach w językach obcych, podnoszenie efektywności kształcenia w zakresie przedmiotów podstawowych). Działania uczelni wyższych w tym względzie są więc ukierunkowane na to, żeby młody człowiek został wyposażony w jak najszerszy zasób wiedzy merytorycznej i w przedmiotach kierunkowych.
 - **przygotowaniu kończących naukę studentów i absolwentów do wejścia na rynek pracy**, polegającym na wyposażeniu tych młodych ludzi w różne narzędzia i metody (rola doradztwa zawodowego na poziomie gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym, na poziomie szkół wyższych odbywa się to za pośrednictwem akademickich biur karier). Tradycyjne metody działania w tym obszarze współcześnie okazują się już niewystarczające, coraz większego znaczenia nabywają umiejętności interpersonalne (współpraca w zespole, komunikatywność, umiejętność radzenia sobie w warunkach stresu).
 - **zdobywaniu doświadczenia zawodowego przez udział w różnego rodzaju praktykach studenckich** (pożądanym kandydatem dla pracodawcy jest osoba posiadająca doświadczenie zawodowe). Niektóre wydziały i kierunki na uczelniach wyższych, podobnie jak szkoły zawodowe, mają podpisane stałe umowy o współpracy z dużymi koncernami (przyjmują one wtedy kandydatów na praktyki studenckie, które pomagają w zdobyciu umiejętności praktycznych).

Po przeanalizowaniu licznych raportów urzędów pracy, wypowiedzi na łamach prasy oraz wyników badań sondażowych, dotyczących monitoringu rynku pracy, można zaryzykować

³⁶ **Kwil-Skrzypińska, M.** Protokół ze wspólnego posiedzenia Zespołów d.s. dialogu, kultury i edukacji, ds. rynku pracy i gospodarki, ds. MSP, innowacji, polityki regionalnej z uwzględnieniem absorpcji środków unijnych Wojewódzkiej Komisji Dialogu Społecznego we Wrocławiu z dnia 6 marca 2008 roku

twierdzenie, że konieczne są zmiany w systemie oświaty i w całym systemie edukacji oraz w gospodarce:

- szkolnictwo powinno nadążać za zmianami w gospodarce, konieczna jest reforma programowa w polskim systemie edukacji, skorelowanie programów dla szkół gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych i wyższych
- należy zdiagnozować problemy finansowe w oświacie publicznej i zastanowić się nad ich rozwiązaniem;
- w związku z komercjalizacją oświaty przy jednoczesnym ubożeniu społeczeństwa należałoby opracować skuteczny system stypendialny, umożliwiający osobom mniej zamożnym ukończenie dowolnej formy kształcenia;
- należałoby się zastanowić nad sposobami efektywnej preferencji poziomu i rodzaju wykształcenia, na które występuje popyt na rynku pracy;
- w związku z powyższym wydaje się, że dobrze byłoby utworzyć jeden ośrodek koordynujący politykę edukacyjną państwa,
- konieczne jest tworzenie nowych miejsc pracy;
- jednostki samorządowe i centralne powinny opracowywać prognozy gospodarki dotyczące popytu na pracowników o określonych kwalifikacjach zawodowych.
- powinien funkcjonować system kształcenia ustawicznego, koordynowany przez wyodrębnione jednostki organizacyjne,
- instytucje systemu oświaty powinny być wspierane przez przedsiębiorców i inne podmioty zainteresowane „zagospodarowaniem” absolwentów różnej specjalności i profilów kształcenia.

4. Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w regionie jeleniogórsko - legnickim na tle województwa dolnośląskiego w latach 2006 - 2009 wybrane aspekty

4.1 Uwagi wprowadzające

Próba wskazania na poziom dopasowania popytu na pracę do podaży pracy w przekroju zawodowo-kwalifikacyjnym na rynku pracy regionu jeleniogórsko - legnickiego, ze uwzględnieniem analizy porównawczej w relacji do województwa dolnośląskiego, jest zasadniczym tematem poniższego raportu. Podjęta ona zostanie w drodze analizy strumieniowo - porównawczej bezrobocia i ofert pracy rejestrowanych w urzędach pracy w latach 2006 – 2009. W związku z wprowadzeniem do prac terminu „rynek pracy regionu jeleniogórsko - legnickiego” i „rynek pracy województwa dolnośląskiego”, zgodnie z podziałem terytorialnym zostaną pobrane i wprowadzone do analizy dane źródłowe za lata 2006 – 2009 dotyczące następujących powiatów:

1. *Powiat zgorzelecki*
2. *Powiat legnicki*
3. *Powiat jeleniogórski*
4. *Powiat wołowski*
5. *Powiat górowski*
6. *Powiat wrocławski*
7. *Powiat średzki*
8. *Powiat wałbrzyski*
9. *Powiat milicki*
10. *Powiat złotoryjski*
11. *Powiat lubański*
12. *Powiat kamiennogórski*
13. *Powiat dzierzoniowski*
14. *Powiat bolesławiecki*
15. *Powiat polkowicki*
16. *Powiat strzeliński*
17. *Powiat oleśnicki*
18. *Powiat lubiński*
19. *Powiat głogowski*

20. Powiat oławski
21. Powiat świdnicki
22. *Powiat lwówecki*
23. *Powiat m. Legnica*
24. Powiat trzebnicki
25. Powiat ząbkowicki
26. *Powiat jaworski*
27. Powiat m. Wrocław
28. Powiat kłodzki
29. *Powiat m. Jelenia Góra*³⁷.

Wyniki zsumowane z powiatów będą stanowić zmienne opisujące analizowane zjawiska na poziomie rynku pracy regionu i województwa.

Prace analityczne ukierunkowane zostaną przede wszystkim na:

- ocenę i analizę poziomu i struktury bezrobocia w przekroju zawodów i specjalności na powiatowych rynkach pracy regionu i województwa,
- ocenę i analizę poziomu i struktury ofert pracy zgłaszanych do urzędów pracy w przekroju zawodów i specjalności na powiatowych rynkach pracy regionu i województwa,
- ocenę i analizę głównych generatorów³⁸ bezrobocia w przekroju zawodów i specjalności na powiatowych rynkach pracy regionu i województwa,
- ocenę i analizę głównych skupisk³⁹ ofert pracy rejestrowanych w urzędach pracy w przekroju zawodów i specjalności na powiatowych rynkach pracy regionu i województwa,
- wyznaczeniu zawodów deficytowych, równoważnych i nadwyżkowych⁴⁰ na rynku pracy regionu jeleniogórsko – legnickiego,
- analizę porównawczą zawodów deficytowych, równoważnych i nadwyżkowych na rynku pracy regionu jeleniogórsko – legnickiego i województwa dolnośląskiego.

³⁷ Kursywą zaznaczone zostały powiaty wchodzące w obszar regionu jeleniogórsko - legnickiego

³⁸ Generatory to główne, z uwagi na liczebność, zarejestrowane w powiatowych urzędach pracy zawody i specjalności, w których wystąpili bezrobotni.

³⁹ Skupiska to główne, z uwagi na liczebność zawody i specjalności w których wystąpił oferty pracy.

⁴⁰ Patrz: pozycja „Podstawy konstrukcji metodologicznej Monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych (MZDiN)

Dodatkowo w niniejszej ekspertyzie przywołane powyżej przekroje są analizowane w układzie bezrobotni ogółem, bezrobotni absolwenci ogółem w końcu okresu sprawozdawczego i ofert pracy w okresie sprawozdawczym. Dane analizowane są w układzie dynamicznym, za lata 2006-2009. Należy również podkreślić, że analizy są prowadzone w przekroju zawodów i specjalności odpowiadających Klasyfikacji Zawodów i Specjalności Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej⁴¹ oraz zawodów kształconych odpowiadających Klasyfikacji Zawodów Kształconych Ministerstwa Edukacji Narodowej⁴².

Taki układ prac analitycznych przyjęty został z uwagi na zakres ilościowy i jakościowy wyznaczony przez realizującego projekt „Obserwator rynku pracy regionu jeleniogórsko – legnickiego” Dolnośląską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A.

4.2 Podstawy konstrukcji metodologicznej monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych (MZDIN)

Monitoring jest to proces systematycznego śledzenia (obserwowania) zjawisk zachodzących na rynku pracy, formułowania ocen, wniosków i ostrzeżeń dla systemu kształcenia zawodowego i szkolenia bezrobotnych. Monitoring nie odnosi się do oceny ogólnej sytuacji na rynku (por. GUS – Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności BAEL), ale do popytu i podaży na poszczególnych rynkach zawodowo-terytorialnych. Dla potrzeb określenia poziomu i struktury kształcenia zawodowego i szkolenia bezrobotnych niezbędne jest określenie, jakie zawody na lokalnym rynku prac są aktualnie deficytowe, jakie nadwyżkowe, a jakie wykazują równowagę.

Do zawodów deficytowych zaliczyć należy wszystkie zawody, na które występuje wyższe zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy. Zawody nadwyżkowe są to zawody, na które występuje mniejsze zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy.

⁴¹ Klasyfikacja Zawodów i Specjalności, Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej, Główny Urząd Statystyczny. Warszawa 1996. Urzędowy dokument wprowadzony na podstawie Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 20 kwietnia 1995 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz.U. Nr 48, poz. 253).

⁴² Klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego, zwana dalej „klasyfikacją”, obejmuje zawody, typy szkół ponadgimnazjalnych, w których może odbywać się kształcenie, oraz wskazuje ministrów, na których wniosek zawody zostały wprowadzone do klasyfikacji. Klasyfikacja wskazuje także okres kształcenia w zasadniczej szkole zawodowej i szkole policealnej, w tym skrócony okres kształcenia w szkole policealnej na podbudowie określonego profilu kształcenia ogólnozawodowego w liceum profilowanym. Zawody objęte klasyfikacją zostały ujęte w grupy wielkie, duże i średnie, zgodnie z podziałem zawodów ustalonym w Klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy, określonej w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 10 grudnia 2002 r. w sprawie Klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz. U. Nr 222, poz. 1868). W klasyfikacji ujęto zawody w obszarach grup wielkich od 3 do 8. Klasyfikacja Zawodów i Specjalności, załącznik do rozporządzenia, Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 8 grudnia 2004 r. (Dz. U. Nr 265, poz. 2644).

Niezbędne jest także ustalenie intensywności występowania deficytu i niedoboru. Dane te należy analizować ciągle i systematycznie, obserwując trendy i kierunki w okresie kilku lat.

W metodyce dla celów ustalenia powyższych zmiennych, stosuje się następujące trzy kluczowe źródła informacji:

1. Informacje zgromadzone w urzędach pracy, obejmujące osoby poszukujące pracę i zgłaszane wolne miejsca pracy według zawodów.
2. Informacje oparte o sondażowe badania przewidywanych przyjęć i zwolnień według zawodów w zakładach pracy.
3. Informacje pochodzące z ogłoszeń prasowych o wolnych miejscach pracy.

Dwa pierwsze źródła informacji odgrywają podstawową rolę. Trzecie źródło ma charakter pomocniczy.

Dane te powinny być skonfrontowane z przewidywaną liczbą absolwentów szkół zawodowych w danym roku szkolnym. Pozwala to oszacować realną nadwyżkę lub niedobór w poszczególnych zawodach (specjalnościach) w danym roku.

Dane o zawodach deficytowych i nadwyżkowych przekazane przez zakłady pracy oraz oparte o statystykę pośrednictwa pracy należy uszeregować w trzech grupach:

1. Zawody deficytowe (według stopnia deficytowości od najwyższego do najniższego) posługując się relacją między liczbą przewidywanych przyjęć a liczbą przewidywalnych zwolnień, która jest znacznie wyższa od jedności (oraz liczbą wolnych miejsc pracy i poszukujących pracy).
2. Zawody, które wykazują równowagę, czyli nie będzie na nie wzrostu zapotrzebowania netto, a relacja powyższa zbliża się do jedności lub nieco przekracza jedność.

Jak zaznaczyliśmy w tytule raportu niniejsze podejście dotyczy wybranych aspektów monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych. Analizy prowadzone są w oparciu o dwie zmienne, tj. strukturę bezrobocia i ofert pracy rejestrowanych w urzędach pracy. W tym miejscu należy zaznaczyć, że niniejsza analiza ma wymiar cząstkowy, a jej wynik jest jednym z etapów dochodzenia do pełnego monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych⁴³.

⁴³ Szerzej: Regionalne badanie rynku pracy - województwo dolnośląskie. Tom 1, w tym: część druga, Marszowski R., Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych na rynku pracy woj. dolnośląskiego – str. 171-219, część trzecia, Marszowski R., Tausz K., Komputerowy System Zarządzania Danymi – narzędzie informatyczne wspierające analizy rynku pracy województwa dolnośląskiego w przekroju zawodowo – kwalifikacyjnym, str. 265-359. Wydawnictwo Dolnośląskiej Agencji Rozwoju Regionalnego w Wałbrzychu. Wałbrzych listopad 2007

4.3 Obszar badań i wybrane aspekty metodologiczne

Obszar badań, w którym zrealizowane zostały prace analityczne składa się z dwóch podobszarów. Pierwszym jest region jeleniogórsko – legnicki. Jest to kluczowy z uwagi na cel badania obszar, który zostanie poddany analizie. Do analizy wprowadzone zostały zmienne opisujące rynek pracy w następujących przekrojach: bezrobotni ogółem i bezrobotni absolwenci rejestrowani w końcu okresu sprawozdawczego i oferty pracy rejestrowane w urzędach pracy w okresie sprawozdawczym, w przekroju zawodowo-kwalifikacyjnym. W tym obszarze zawodowo – terytorialnym do analizy wprowadzonych zostało 16 powiatów. W celu poszerzenia uzyskiwanych wyników monitoring został przeprowadzony w dwóch wariantach. W pierwszym do monitoringu wprowadzone zostały zawody usystematyzowane zgodnie z nomenklaturą Klasyfikacji Zawodów i Specjalności Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. W drugim zgodnie z Klasyfikacją Zawodów Kształconych Ministerstwa Edukacji Narodowej. To podejście pozwoliło opisać uzyskiwane wyniki zarówno z pozycji popytu jak i podaży rynku pracy na ogółem występujące na nim kwalifikacje, a zarazem występujące na nim - i będące jego komplementarną częścią - zawody kształcone. Należy uznać, że tego typu podejście istotnie wzmacnia proces wnioskowania z uwagi na profilowanie kierunków kształcenia na poziome szkolnictwa zawodowego. Końcowym wynikiem przeprowadzonych analiz jest uzyskanie wiedzy o zawodach, które w okresie lata 2006 – 2009 były zawodami o najwyższym deficycie i najwyższej nadwyżce oraz generujące najwyższe bezrobocie i będące skupiskami największej liczby ofert pracy rejestrowanych w urzędach pracy. Uwzględniając okres obserwacji wyniki dla potrzeb analizy porównawczej generowane są w okresach rocznych. Tak więc, każdy z powiatów regionu jeleniogórsko – legnickiego opisany został wynikami z czterech obserwacji, według cyklu w końcu okresu sprawozdawczego i w okresie sprawozdawczym, w zadanym końcu pierwszego półrocza roku kalendarzowym.

W celu uzyskania wyników na poziomie analizy porównawczej z obszaru regionu jeleniogórsko-legnickiego i województwa dolnośląskiego zastosowane zostały zmienne opisujące województwo dolnośląskie według: bezrobotni ogółem i bezrobotni absolwenci w końcu okresu sprawozdawczego i oferty pracy w okresie sprawozdawczym rejestrowane w urzędach pracy. Wynikiem końcowym analizy porównawczej jest odniesienie wyników w układzie region do województwa w przekroju: a) zawody o najwyższym deficycie, b) zawody o najwyższej nadwyżce, c) zawody i specjalności generujące najwyższą liczbę bezrobotnych w odniesieniu do liczby bezrobotnych absolwentów i d) zawody o specjalności o najwyższej liczbie skupisk ofert pracy rejestrowanych w urzędach pracy.

Dane źródłowe, które zastosowano w analizach gromadzone były w przedziałach półrocznych i zostały pobrane z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Wałbrzychu.

4.4 Analiza danych źródłowych – ogólna charakterystyka

Analiza poziomu dopasowania popytu i podaży na pracę w przekroju zawodowo-kwalifikacyjnym jest węzłowym zagadnieniem podjętym w niniejszym raporcie. Analiza przeprowadzona została na podstawie założeń metodologicznych i procedur organizacyjnych przedstawionych w pozycji „Obszar badań i wybrane aspekty metodologiczne” w oparciu o dane źródłowe opisujące struktury bezrobocia i oferty pracy rejestrowanych w urzędach pracy w latach 2006 - 2009 na rynku pracy podregionu jeleniogórsko - legnickiego i województwa dolnośląskiego.

Ogółem analizie poddaliśmy w obszarze rynku pracy podregionu jeleniogórsko - legnickiego w latach 2006-2009 zmienne według zestawienia:

1. Zarejestrowani bezrobotni w końcu okresu sprawozdawczego,
2. Zarejestrowani bezrobotni absolwenci w końcu okresu sprawozdawczego,
3. Zarejestrowane oferty pracy w okresie sprawozdawczym.

Zmienne, w celu uchwycenia zmian wynikających z dynamiki zjawiska mierzone są w okresach rocznych, według stanu na koniec I półrocza danego roku. To podejście umożliwia nie tylko wskazanie skali zjawiska lecz również okresy, w których występowało najwyższe jego oddziaływanie na rynek pracy. Przyjęcie okresu końca I półrocza danego roku jest determinowane zmienną zarejestrowani bezrobotni absolwenci w końcu okresu sprawozdawczego. Koniec miesiąca czerwca jest okresem końca danego roku szkolnego i właściwym okresem pomiaru bezrobocia w tej populacji.

Obliczenia wykonane dla lat 2006-2009 zarówno dla regionu jeleniogórsko-legnickiego i woj. dolnośląskiego prezentujemy w poniższych tablicach.

Tab.4.1. Bezrobocie w podregionie jeleniogórsko – legnickim według zadanych cech, w latach 2006-2009. Stan na koniec I półrocza.

Lata	2006	2007	2008	2009
Zarejestrowani bezrobotni w końcu okresu sprawozdawczego	42459	37717	32524	38977
Zarejestrowani bezrobotni absolwenci w końcu okresu sprawozdawczego	4895	3404	2575	2841
Liczba ofert pracy w okresie sprawozdawczym	18448	16280	22320	14815

Źródło: obliczenia własne w Komputerowym Systemie Zarządzania Danymi

Tab.4.2. Bezrobocie w województwie dolnośląskim według zadanych cech, w latach 2006-2009. Stan na koniec I półrocza.

Lata	2006	2007	2008	2009
Zarejestrowani bezrobotni w końcu okresu sprawozdawczego	96138	81847	72115	93630
Zarejestrowani bezrobotni absolwenci w końcu okresu sprawozdawczego	9862	6923	5223	6123
Liczba ofert pracy w okresie sprawozdawczym	48307	53912	51371	37700

Źródło: jak w tabeli 1

Tab. 4.3. Dynamika bezrobocia w podregionie jeleniogórsko – legnickim według zadanych cech, w latach 2006-2009. Stan na koniec I półrocza.

Lata	2006	2007	2008	2009
Zarejestrowani bezrobotni w końcu okresu sprawozdawczego	100%	89%	77,%	97%
Zarejestrowani bezrobotni absolwenci w końcu okresu sprawozdawczego	100%	70%	53%	62%
Liczba ofert pracy w okresie sprawozdawczym	100%	88%	121%	78%

Źródło: jak w tabeli 1

Tab. 4.4. Dynamika bezrobocia w województwie dolnośląskim według zadanych cech, w latach 2006-2009. Stan na koniec I półrocza.

Lata	2006	2007	2008	2009
Zarejestrowani bezrobotni w końcu okresu sprawozdawczego	100%	85%	75%	97%
Zarejestrowani bezrobotni absolwenci w końcu okresu sprawozdawczego	100%	70%	53%	62%
Liczba ofert pracy w końcu okresu sprawozdawczego	100%	90%	106%	78%

Źródło: jak w tabeli 1

W ujęciu ogólnym bezrobocie w obszarze regionalnego i wojewódzkiego rynku pracy można scharakteryzować następująco. W latach 2006-2009 na poziomie rynku pracy regionu jeleniogórsko – legnickiego istotnie zaznaczył się spadek bezrobocia. Szczególnie wyraźny spadek bezrobocia zauważalny był w 2008 roku, w którym w relacji do 2006 roku bezrobocie spadło blisko o 23% (patrz tab. 3). Niestety ten spadek nie utrwalił się. W 2009 roku dynamika spadku w relacji do 2006 roku wyniosła już tylko 3%. Analogicznie, sytuacja kształtowała się w przypadku bezrobotnych absolwentów, przy zaznaczeniu że dynamika spadku bezrobocia w tej populacji bezrobotnych była znacząco wyższa. Najkorzystniejszym okres spadku dynamiki bezrobocia był 2008 rok, w którym w relacji do 2006 roku bezrobocie wśród absolwentów spadło o blisko ½. Rok 2009, przy nie wielkim przyroście bezrobocia wśród absolwentów, to okres utrwalania się korzystnego spadku bezrobocia, który ukształtował się na poziomie 62% wartości bezrobocia z 2006 roku. ***Na tej podstawie można założyć, że bezrobotni absolwenci nie byli grupą, która istotnie kształtowała poziom***

bezrobocia w regionie. Jego przyrosty raczej były wypadkową kolejnych zwolnień i powrotów do bezrobocia.

Analogiczna sytuacja miała miejsce w przypadku dynamiki napływu ofert pracy do urzędów pracy. Najwyższa dynamika przyrostu ofert pracy miała miejsce w 2008 roku wyniosła 121% wartości z 2006 roku. Niestety tak korzystny przyrost nie utrwalił się. W 2009 roku nie osiągnął on wartości z 2006 roku i był niższy o 22 procent oraz był niższym o 10% w relacji do wartości z 2007 roku.

Analogicznie kształtowała się sytuacja na poziomie rynku pracy woj. dolnośląskiego (patrz tab. 4)

4.5 Generatory bezrobocia a bezrobotni absolwenci

Powiaty regionu jeleniogórsko - legnickiego w latach 2006-2009 z uwagi na skalę zjawiska bezrobocia charakteryzował się wąską grupą zawodów i specjalności, które w analizowanym okresie najistotniej z uwagi na wielkości rejestrowanego bezrobocia oddziaływały na podaż pracy. Pierwszą ważną prawidłowością jest zaobserwowanie występowania w prawie każdym powiatowym rynku pracy regionu dominującego bezrobocia w zawodzie sprzedawca. Należy podkreślić, że wskazana dominacja jest wyraźnie istotna. Potwierdzeniem tego stanu jest przykład powiatu bolesławieckiego. Na lokalnym rynku pracy tego powiatu zawód sprzedawca charakteryzował się najwyższą liczbą rejestrowanego bezrobocia, które w relacji do kolejnych istotnie generujących bezrobocie zawodów było w latach 2006-2009 średni wyższe o 50%. Tak wysoka przewaga rejestrowanego bezrobocia w tym zawodzie nad pozostałymi zaznaczyła się, przy nie wielkich różnicach, na wszystkich analizowanych powiatowych rynkach pracy regionu jeleniogórsko-legnickiego. Z uwagi na ten fakt uznaliśmy tą zmienną za jednoelementowy zbiór, który w procesie opisywania zjawiska został wyodrębniony i nie podlegał dalszym opisom. Należy również podkreślić, że jest to zawód charakteryzujący się najwyższą w strukturze bezrobocia fluktuacją i sezonowością. Można w tym miejscu uznać, że zjawisko wysokiego bezrobocia w tym zawodzie jest powszechne i dotyczy obszaru wszystkich powiatów woj. dolnośląskiego⁴⁴.

Bardzo ważnym wynikiem przeprowadzonych analiz jest stwierdzenie, że we wszystkich analizowanych powiatach w przypadku kluczowych generatorów bezrobocia nie

⁴⁴ Patrz: Marszowski R: Popyt i podaż pracy w analizie regionalnego rynku pracy ujęcie w przekroju zawodowo-kwalifikacyjnym. Katowice maj 2006. Ekspertyza wykonana w ramach projektu: Regionalne badanie rynku pracy woj. dolnośląskiego na zlecenie Lidera projektu Dolnośląskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Wałbrzychu.

zaobserwowano występowania bezrobotnych absolwentów, których udział liczbowy należy uznać za śladowy (patrz tablice 5-21).

Skupiając się na zasadniczym pytaniu w tej części raportu tj. jakie zawody i specjalności w powiatowych rynkach pracy regionu jeleniogórsko-legnickiego były kluczowymi generatorami bezrobocia, na podstawie przeprowadzonych obliczeń, można wskazać na następujące prawidłowości. W powiecie bolesławieckim zawodami najistotniej oddziałującymi na poziom bezrobocia były: **ślusarz***, **szwaczka i technik mechanik***⁴⁵. W przypadku zawodów ślusarza i technika mechanika należy podkreślić, że zalicza się je do zawodów kształconych. W latach 2006-2009 wielkość rejestrowanego w tych zawodach bezrobocia była stabilna i zawierała się w przedziale od 247 do 130 bezrobotnych. Bardzo ważnym jest podkreślenie, że w tych zawodach w analizowanym okresie nie występowali bezrobotni absolwenci. Analogiczna sytuacja miała miejsce w powiecie głogowski, w którym również **ślusarz***, **szwaczka i technik mechanik*** to były kluczowe generatory bezrobocia. Istotnym czynnikiem różnicującym opisywane powiatowe rynki pracy była wyłącznie wielkość bezrobocia. W powiecie głogowskim w latach 2006-2009 bezrobocie w wykazanych zawodach było istotnie niższe zawierając się w przedziale od 147 do 48 bezrobotnych. Z kolei na rynku pracy powiatu górowskiego przy dominującym udziale w generowaniu bezrobocia przez **ślusarza*** i **technikę mechanik*** tylko w jednej obserwacji tj. w 2007 roku wystąpił zawód szwaczki. W pozostałych obserwacjach ten zawód nie występował. Analogicznie do powiatu górowskiego kształtowała się struktura zawodów generujących najwyższe bezrobocie w powiecie jaworski. Wyraźnie odmiennie od opisanych powyżej powiatów kształtowała się struktura generatorów bezrobocia na rynku pracy powiatu miasta Jelenia Góra. Kluczowy wpływ na ten stan miała obserwacja z 2009 roku, w którym ujawniły się obok **ślusarza*** i **technikę mechanik*** dalsze zawody. Były nimi: **technik budownictwa*** i **technik żywienia i gospodarstwa domowego***. W pozostałych powiatach sytuacja przekroju zawodowo – kwalifikacyjnego z uwagi na kluczowe generatory bezrobocia kształtowała się analogicznie. Oznacza to, że głównymi generatorami bezrobocia w podregionie jeleniogórsko – legnickim były trzy zawody **ślusarz***, **szwaczka i technik mechanik***. Należy w tym miejscu podkreślić, że przy niewielkim udziale liczbowym rejestrowanych bezrobotnych w strukturze kluczowych generatorów bezrobocia w regionie wystąpili również: **technik elektryk***, **technik budownictwa*** i **tokarz***.

⁴⁵ Znak „*” oznacza, że zawód i specjalność występuje w klasyfikacji Zawodów Kształconych MEN

Porównując strukturę zawodowo-kwalifikacyjną głównych generatorów bezrobocia w regionie jeleniogórsko-legnickim do wojewódzkiego rynku pracy należy stwierdzić, że są one dalece zbliżone. Analogicznie jak w regionie jeleniogórsko – legnickim, na poziomie wojewódzkiego rynku pracy, kluczowymi generatorami bezrobocia byli: **ślusarz*, szwaczka i technik mechanik***. Tak więc, oddziaływanie rynku pracy regionu jeleniogórsko – legnickiego na wojewódzki rynek pracy w określonym obszarze było wyraźnie i istotne. **Natomiast bardzo ważnym jest fakt braku oddziaływania rynku pracy regionu jeleniogórsko – legnickiego na skalę zjawiska bezrobocia wśród absolwentów na poziomie wojewódzkiego rynku pracy.** Jak zostało dowiedzione w rynku pracy regionu w zawodach i specjalnościach generujących najwyższe bezrobocie nie zaobserwowaliśmy bezrobotnych absolwentów. Z kolei na wojewódzkim rynku pracy bezrobotni absolwenci w tych zawodach i specjalnościach występują. Potwierdzeniem tego stanu może być przykład technika mechanika* w przypadku którego w I-szym półroczu 2009 roku odnotowana została liczba 398 bezrobotnych absolwentów.

4.6 Skupiska ofert pracy

Kolejnym ważnym pytaniem, które postawiliśmy w raporcie, to jakie zawody i specjalności na regionalnym i wojewódzkim rynku pracy w latach 2006-2009 najistotniej skupiały oferty pracy rejestrowane w urzędach pracy?

Analogicznie jak w przypadku generatorów bezrobocia kluczowym skupiskiem ofert pracy był sprzedawca. Ten zawód również w tym miejscu traktujemy jako zbiór jednoelementowy i nie będzie on podlegał w dalszej części opisom.

Analizując na poziomie zadanych w raporcie powiatowych rynków pracy główne skupiska ofert pracy należało stwierdzić, że struktury skupisk były wyraźnie podobne (patrz tab. 22 do 38). **Dominowały w tej strukturze następujące zawody i specjalności: ślusarz*, technik mechanik*, szwaczka, technik budownictwa*, tokarz i robotnik gospodarczy.**

Ważną prawidłowością, która wystąpiła w kilku przypadkach, jest zaobserwowanie zawodów i specjalności o liczbowo istotnym skupisku ofert pracy które wystąpiły tylko w jednej obserwacji. Dowodzi ten fakt występowania chwilowego (koniunkturalnego), wynikającego z zadanej w danym okresie inwestycji, zapotrzebowania. Tym samym szybkiego przeprowadzenia procedury naboru w odpowiedzi na zgłoszone oferty pracy. Przykładem na ten stan mogą być zawody i specjalności robotnik gospodarczy i telemarketer.

Odnosząc zawody i specjalności charakteryzujące się największymi liczbowo skupiskami ofert pracy z regionu jeleniogórsko – legnickiego do wojewódzkiego rynku pracy możemy postawić następujące wnioski. ***Zarówno struktura regionalna jak i wojewódzka są wręcz tożsame. Oznacza to, że w odróżnieniu od generatorów bezrobocia, rynek pracy regionu jeleniogórsko-legnickiego istotnie w przekroju zawodowo-kwalifikacyjnym poprzez skupisk ofert pracy oddziaływał na popyt na pracę w województwie dolnośląskim.***

4.7 Zawody i specjalności o najwyższym deficycie i nadwyżce

Kontynuując, w tej części ekspertyzy przechodzimy do opisanie wyników obliczeń dla zawodów i specjalności i najwyższym deficycie i nadwyżce w rynku pracy regionu jeleniogórsko – legnickiego i woj. dolnośląskiego. Dla wzmocnienia procesu wnioskowania obliczenia dla zawodów deficytowych i nadwyżkowych zostały przeprowadzone w dwóch wariantach. W pierwszym deficyty i nadwyżki zostały obliczone według Klasyfikacji Zawodów i Specjalności MPiPS. W drugim z kolei według Klasyfikacji Zawodów Kształconych MEN. To podejście przede wszystkim pozwoliło na pełniejszą i dogłębniejszą analizę pod kątem kluczowego dla monitoringu celu, tj. zdiagnozowania sytuacji absolwentów z uwagi na dopasowanie kierunków kształcenia zawodowego ponadgimnazjalnego do potrzeb w zatrudnieniu.

Uzyskane wyniki z obliczeń dla zawodów deficytowych i nadwyżkowych w przekroju Klasyfikacji Zawodów i Specjalności MPiPS uprawniają do sformułowania następujących wniosków.

Struktura deficytów w przekroju powiatowych rynków pracy regionu jeleniogórsko – legnickiego nie jest jednorodna. Wyraźnie zauważalne są różnice wynikające zarówno z przekroju terytorialnego, zawodowo-kwalifikacyjnego jak i funkcji czasu.

Z uwagi na przekrój terytorialny wyraźnie zaznaczyły się powiatowe rynki pracy na których dominowały trzy grupy zawodów i specjalności. Były to zawody i specjalności wpisujące się w proste kwalifikacje, zawody i specjalności wymagające średniego lub wyższego wykształcenia o charakterze usługowo-doradczym i zawody i specjalności wywodzące się z sektora usług publicznych. Przykładowym reprezentantem pierwszego typu powiatowych rynków pracy był powiat jaworowski, na którym najwyższe deficyty dotyczyły w zasadzie jednego zawodu, tj. robotnika gospodarczego. Odmiennym typem rynku pracy był powiat lubański, na którym najwyższe deficyty dotyczyły zawodów: monter podzespołów i zespołów elektronicznych, formierz odlewnik czy księgowy (księgowy samodzielny).

Z kolei trzecim typem rynku pracy był powiat lwówecki na którym najwyższe deficyty występowały w zawodach: opiekuna w domu pomocy społecznej i opiekunki dziecięcej (patrz tab. 39).

Również z funkcji wielkości deficytu rynki pracy regionu jeleniogórsko – legnickiego wyraźnie były zróżnicowane. Na przykład w roku 2006 przedział deficytu zawarł się w wielkości od 61 dla pozostałych robotników przy pracach prostych w przemyśle w powiecie górowskim do 7 dla bibliotekarza w powiecie wołowski. W roku 2007 od 35 dla praczki w powiecie legnickim do 7,53 dla robotnika gospodarczego w powiecie głogowskim. Czy też od 160 dla pozostałych robotników przy pracach prostych w przemyśle w powiecie m. Legnica do 7 dla konserwatorów budynku w powiecie m. Jelenia Góra.

Natomiast z uwagi na strukturę zawodowo – kwalifikacyjną należy zauważyć, że najwyższe deficyty dotyczyły zawodów prostych o niskich kwalifikacjach. Najpełniejszymi reprezentantami tej grupy zawodów byli: robotnicy przy pracach prostych – powiat m. Legnica, deficyt 160, powiat bolesławiecki – deficyt 44, robotnicy pomocniczy w rolnictwie i pokrewni – powiat górowski, deficyt 61, robotnik gospodarczy – powiat jaworski, deficyt 31,67. Z kolei najniższe deficyty charakteryzują zawody wyspecjalizowane o wysokich kompetencjach. Przykładami dla tych zawodów mogą być: doradca inwestycyjny – powiat kamiennogórski, deficyt 11, bibliotekarz – powiat lubiński, deficyt 13, księgowy (księgowy samodzielny) – powiat lubański, deficyt 10.

Uwzględniając funkcję czasu należy zauważyć, że struktura zawodowa deficytów w poszczególnych powiatowych rynkach pracy ulegała w latach 2006-2009 istotnym zmianom. Z pewną ostrożnością możemy przyjąć, że na przestrzeni lat 2006-2009 w deficytach zanikały zawody proste o niskich kwalifikacjach na rzecz zawodów wyspecjalizowanych o wysokich kompetencjach. Na przykład w powiecie bolesławieckim najwyższe deficyty w analizowanym okresie charakteryzowały następujące zawody: pracownicy przy pracach prostych w przemyśle, robotnik gospodarczy, pracownicy przy pracach prostych w przemyśle i przedstawiciel handlowy (przedstawiciel regionalny), W powiecie górowski rozkład zawodów o najwyższym deficycie w latach 2006-2009 był następujący: robotnicy pomocniczy w rolnictwie i pokrewni, robotnik gospodarczy, robotnik gospodarczy i pracownik biurowy* (Technik prac biurowych).

W odniesieniu do wojewódzkiego rynku pracy wystąpiła analogiczna sytuacja. W 2006 roku najwyższym deficytem charakteryzowali się operatorzy maszyn tapicerskich, gdy w 2009 roku byli to urzędnicy podatkowi.

Analogicznie analizujemy zawody i specjalności, które w latach 2006_2009 charakteryzowały się największymi nadwyżkami.

Z uwagi na przekrój terytorialny wyraźnie zaznaczyły się powiatowe rynki pracy na których dominowały, nie jak w przypadku deficytów trzy grupy zawodów i specjalności, lecz dwie. Były to zawody i specjalności wpisujące się w zawody o kwalifikacjach wymagających doświadczenia i odpowiedniego wykształcenia zawodowego oraz zawody i specjalności wymagające średniego lub wyższego wykształcenia o charakterze usługowo - doradczym. Przykładowym reprezentantem pierwszego typu powiatowych rynków pracy był powiat legnicki, na którym największe nadwyżki dotyczyły zawodów: technik budownictwa*, technik mechanik*, mechanik samochodów osobowych, murarz*. Odminnym typem rynku pracy był powiat bolesławiecki, na którym największe nadwyżki dotyczyły zawodów: technik żywienia i gospodarstwa domowego*, krawiec, asystent ekonomiczny* (Technik ekonomista) (patrz tab. 40).

Natomiast z funkcji wielkości nadwyżki rynki pracy regionu jeleniogórsko – legnickiego w przeciwieństwie do deficytów wyraźnie były zbliżone. Prawie w wszystkich przypadkach zarówno z funkcji czasu jak i terytorium przedział nadwyżki zawarł się w wielkości od 0,01 do 0,02. ***Z uwagi na strukturę zawodowo – kwalifikacyjną należy zauważyć, że największe nadwyżki dotyczyły zawodów w których po pierwsze występowały zawody kształcone i po drugie zawody odpowiadające wyspecjalizowanym usługom i wytwórczości.*** Najpełniejszymi reprezentantami tej grupy zawodów byli: technik żywienia i gospodarstwa domowego, ekonomista, asystent ekonomiczny*(technik ekonomista), handlowiec* (technik handlowiec), technik mechanik, technik elektronik.

Uwzględniając funkcję czasu należy zauważyć, że struktura zawodowa deficytów w poszczególnych powiatowych rynkach pracy nie ulegała w latach 2006-2009 istotnym zmianom. Należy jednak zauważyć dominację w analizowanej strukturze zawodów usługowych, w szczególności z zakresu ekonomii i zawodów precyzyjnych (ekonomista, technik ekonomista, mechanik samochodów osobowych, technik budownictwa*, technik mechanik*, technik elektronik).

W odniesieniu do wojewódzkiego rynku pracy wystąpiła analogiczna sytuacja. W latach 2006-2009 kluczowymi zawodami nadwyżkowymi byli pozostali technicy technologii żywności, górnicy eksploatacji podziemnej i technicy mechanicy.

Jak można zauważyć w strukturze nadwyżek wyraźnie zaznaczyły się zawody i specjalności kształcone. W celu weryfikacji uzyskanego wyniku wykonaliśmy w drugim

podejściu obliczenie zarówno deficytów i nadwyżek jednakże w przekroju Klasyfikacji Zawodów Kształconych MEN. Uzyskane w ten sposób wyniki uprawniają do dwóch ogólnych wniosków. Po pierwsze, w strukturze deficytów zaznaczyły się zawody kształcone ukierunkowane w dominującej części na wyspecjalizowany sektor usług publicznych. Z kolei, w strukturze nadwyżek zawody usługowe z obszaru małej i średniej przedsiębiorczości oraz usług precyzyjnych.

I tak, w strukturze deficytów istotnie dominowały następujące zawody: opiekunka dziecięca, opiekun w domu pomocy społecznej, bibliotekarz, terapeuta zajęciowy. Natomiast w strukturze nadwyżek były to następujące zawody: technik mechanik, technik ekonomista, technik handlowiec, technik budownictwa, technik informatyk, ślusarz, murarz.

Podsumowując, należy wyraźnie stwierdzić że struktura deficytów oraz nadwyżek w przekroju Klasyfikacji Zawodów Kształconych MEN nie jest zbliżona do tożsamyh struktur wyznaczonych w przekroju Klasyfikacji Zawodów i Specjalności MPiPS. Źródeł tego stanu należy poszukiwać w rozróżnieniu populacji bezrobotnych ogółem od populacji bezrobotnych absolwentów. Pierwsze są wypadkową posiadanych i nabytych zawodów i kwalifikacji oraz koniunktury gospodarczej. Natomiast absolwenci wchodzi na rynek pracy z zawodami i kwalifikacjami jakie mogą uzyskać w wyniku oferty programowej szkół w zadanym obszarze.

Z punktu widzenia orientowania systemu edukacji zawodowej na potrzeby rynku pracy wydają się zasadne korzystanie z wyników uzyskanych w przekroju obu klasyfikacji, lecz z nachyleniem na wyniki uzyskane w przekroju Klasyfikacji Zawodów Kształconych MEN. Właśnie te wynik w większym stopniu odzwierciedla strukturę kształcenia zawodowego w zadanym obszarze i poziom dopasowania kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy.

Równie ważnym wydaje się spojrzenie na deficyty i nadwyżki w ujęciu ilościowym. Sam współczynnik, który jest kluczowy w monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych wydaje się, że nie oddaje w procesie wnioskowania skali zjawiska. Można to zezemplifikować w następujący sposób. Porównajmy dwa hipotetycznie wybrane współczynniki deficytu, których wartość wyniosła 13. Po analizie ilościowej uzyskujemy wynik dla pierwszego przypadku 13 ofert pracy i 1 osoba bezrobotna. Drugi przypadek to 130 ofert pracy i 10 osób bezrobotnych. Wyraźnie więc zauważyć można, że z funkcji oddziaływania na rynek pracy skala drugiego przypadku ma zupełnie inne znaczenie. Po drugie ujęcie ilościowe umożliwia również porządkowanie terytorialne analizowanego obszaru właśnie z uwagi na skalę zjawiska.

Tak więc, w tym miejscu raportu podjęliśmy próbę udzielania odpowiedzi na dwa pytania. Pierwszym jest pytanie, które zawody i specjalności z uwagi na deficyty i nadwyżki charakteryzowały się liczbowo najwyższym rejestrowanym bezrobociem oraz bezrobociem wśród absolwentów i najwyższą liczbą rejestrowanych ofert pracy w przekroju Klasyfikacji Zawodów i Specjalności MPiPS oraz Klasyfikacji Zawodów Kształconych MEN . Drugie, które powiatowe rynki pracy charakteryzowały się z uwagi na deficyty i nadwyżki największymi liczbowo rejestracjami bezrobotnych i ofert pracy.

W przypadku oceny wpływu kwalifikacji zawodowych na popyt na pracę w regionie jeleniogórsko – legnickim w latach 2006 -2009 zaobserwowaliśmy następujące prawidłowości. W poszczególnych latach liczba rejestrowanych w urzędach pracy ofert pracy odpowiadających zawodom i specjalności o najwyższym deficycie zawierała się w przedziałach: w 2006 roku od 7 do 402, w 2007 roku od 9 do 207, w 2008 roku od 10 do 542, w 2009 roku od 10 do 160 (patrz tab. 41). Wyraźnie jest zauważalne w tym układzie oceny deficytów, że najkorzystniejszymi latami dla przyrostu ofert pracy były lata 2006 i 2008. Z uwagi na przekrój zawodowo-kwalifikacyjny w analizowanym okresie najistotniej na popyt na pracę oddziaływały następujące zawody i specjalności, w 2006 roku byli to: robotnik gospodarczy – 684 oferty pracy, monter podzespołów i zespołów elektronicznych – 300, pozostali pracownicy przy pracach prostych w przemyśle – 264 i konfektioner wyrobów gumowych – 107. W 2007 roku był to robotnik gospodarczy – 630 ofert pracy. W 2008 roku byli to: kierowca samochodu ciężarowego – 783 oferty pracy i robotnik gospodarczy – 737. I w 2009 roku byli to: pracownicy biurowi* (technicy prac biurowych) – 268, robotnik gospodarczy – 190 ofert pracy i pozostali robotnicy przy pracach prostych w przemyśle – 160.

W tym miejscu wyraźnie zarysowała się prawidłowość dominacji w latach 2006-2008 na rynku pracy regionu jeleniogórsko – legnickiego zawodów robotniczych i wywodzących się z przemysłu. Kluczowo były to dwa zawody i specjalności: robotnik gospodarczy i kierowca samochodu ciężarowego. W 2009 roku struktura z poprzednich obserwacji została uzupełniona przez zawód usługowo – administracyjny i kształcony, którym był pracownik biurowy* (technik prac biurowych).

Analizując zawody i specjalności o największej nadwyżce w 2006 roku liczba rejestrowanych bezrobotnych zawierała się w przedziale od 42 do 231. W 2007 roku od 13 do 101. W 2008 roku od 10 do 190. I w 2009 roku od 23 do 212 (patrz tab. 42).

Z uwagi na przekrój zawodowo-kwalifikacyjny w analizowanym okresie najistotniej podaż pracy kształtowały następujące zawody i specjalności. W 2006 roku byli to: krawcy – 462 bezrobotnych, pozostali mechanicy pojazdów samochodowych – 315, ekonomiści – 231 i technicy budownictwa – 188. W 2007 roku byli to: ekonomiści – 101 bezrobotnych, krawcy – 99, pozostali mechanicy pojazdów samochodowych – 82 i technicy mechanicy – 60. W 2008 roku byli to: asystenci ekonomiczni* (technicy ekonomiści) – 521 bezrobotnych, handlowcy*(technicy handlowcy) – 150 i murarze – 74. I w 2009 roku byli to: asystenci ekonomiczni* (technicy ekonomiści) – 532 bezrobotnych, ślusarze – 242 i krawcy – 96.

Analogicznie do analizy deficytów, w przypadku nadwyżek możemy stwierdzić, że w latach 2006-2009 na rynku pracy regionu jeleniogórsko – legnickiego najistotniej na podaż pracy oddziaływali: krawcy, pozostali mechanicy pojazdów samochodowych, ekonomiści i asystenci ekonomiczni* (technicy ekonomiści). Należy w tym miejscu podkreślić, że z uwagi na funkcję czasu najtrwalej w analizowanej strukturze zaznaczyły się dwa zawody i specjalności: asystenci ekonomiczni* (technicy ekonomiści) i krawcy. Pozostałe zawody i specjalności w 2009 roku z uwagi na wielkość deficytu nie wystąpiły.

Analizując wpływ kwalifikacji zawodowych reprezentatywnych dla Klasyfikacji Zawodów Kształconych na popyt na pracę w regionie jeleniogórsko – legnickim w latach 2006 -2009 zaobserwowaliśmy następujące prawidłowości. W poszczególnych latach liczba rejestrowanych w urzędach pracy ofert pracy odpowiadających zawodom kształconym o najwyższym deficycie zawierała się w przedziałach: w 2006 roku od 2 do 31, w 2007 roku od 2 do 17, w 2008 roku od 6 do 207, w 2009 roku od 2 do 180 (patrz tab. 43). Wyraźnie jest zauważalnym w tym układzie oceny deficytów, że po pierwsze są one istotnie niższe liczbowo o deficytów ocenianych w przekroju Klasyfikacji Zawodów i Specjalności MpiPS. I po drugie z uwagi na funkcję czasu najkorzystniejszymi latami dla przyrostu ofert pracy były lata 2008 i 2009.

Uwzględniając relacje liczbowe pomiędzy deficytami opisywanymi zawodami i specjalnościami oraz zawodami kształconymi można wyraźnie sformułować następujący wniosek. Przewaga (wielokrotność) ofert pracy w zawodach i specjalnościach dowodzi o wiele znacznie większym dopasowania do potrzeb rynku pracy zawodów i specjalności nabytych i reprezentowanych w strukturze zasobów pracy aniżeli kształconych.

Z uwagi na przekrój zawodowo-kwalifikacyjny w analizowanym okresie najistotniej na popyt na pracę oddziaływały następujące zawody kształcone. W 2006 roku byli to: opiekun w domu pomocy społecznej – 91 ofert pracy, bibliotekarz – 55, monter izolacji budowlanych

– 31 i opiekunka dziecięca - 25. W 2007 roku byli to: opiekunka dziecięca – 34 oferty pracy i opiekun w domu pomocy społecznej – 15. W 2008 roku byli to: technik prac biurowych – 710 ofert pracy i technik ochrony fizycznej osób i mienia - 56. I w 2009 roku byli to: technik prac biurowych – 647 ofert pracy i technik ochrony fizycznej osób i mienia – 41.

W tym miejscu wyraźnie zarysowała się prawidłowość dominacji, w latach 2006-2008 na rynku pracy regionu jeleniogórsko – legnickiego, zawodów kształconych wywodzących się z sektora wyspecjalizowanych usług publicznych i administracyjno - biurowych. Kluczowo były to dwa zawody i specjalności: technik prac biurowych i opiekun w domu pomocy społecznej.

Należy nadmienić, że lata 2008 – 2009 to absolutna dominacja wyłącznie jednego zawodu kształconego tj. technik prac biurowych, dla którego w latach 2008-2009 do urzędów pracy regionu jeleniogórsko – legnickiego napłynęło ogółem 1357 ofert pracy.

Analizując zawody i specjalności o największej nadwyżce w 2006 roku liczba rejestrowanych bezrobotnych absolwentów zawierała się w przedziale od 32 do 195. W 2007 roku od 7 do 99. W 2008 roku od 10 do 190 . I w 2009 roku od 29 do 212 (patrz tab. 44).

Z uwagi na przekrój zawodowo-kwalifikacyjny w analizowanym okresie najistotniej podaż pracy kształtowały następujące zawody kształcone. W 2006 roku byli to: krawcy – 539 bezrobotnych i technicy budownictwa – 98. W 2007 roku byli to: krawcy – 250 bezrobotnych i murarz – 155. W 2008 roku byli to: technicy ekonomiści – 492 bezrobotnych, technicy mechanicy – 105 i technicy handlowcy – 68. I w 2009 roku byli to: technicy ekonomiści – 532 , ślusarze – 370 i technicy mechanicy – 117.

Analogicznie do analizy deficytów, w przypadku nadwyżek możemy stwierdzić, że w latach 2006-2009 na rynku pracy regionu jeleniogórsko – legnickiego najistotniej na podaż pracy oddziaływali bezrobotni absolwenci w następujących zawodach kształconych: krawcy i technicy ekonomiści. Należy w tym miejscu podkreślić, że z uwagi na funkcję czasu najtrwalej w analizowanej strukturze zaznaczyły się właśnie wskazane dwa zawody i specjalności: krawcy i technicy ekonomiści.

Chyba najważniejszą prawidłowością, która w tej części analiz się ujawniła jest bardzo zbliżone z uwagi na strukturę zawodowo – kwalifikacyjną bezrobocie ogółem i bezrobocie wśród absolwentów. Może to dowodzić, że kluczowe generatory bezrobocia ogółem są istotnie uzupełniane przez bezrobotnych absolwentów w wskazanych dwóch zawodach krawca i technika ekonomistę. Jest to przeciwieństwo deficytów, które tej zależności nie wykazały.

I końcowym elementem niniejszej ekspertyzy jest ocena deficytów i nadwyżek w przekroju terytorialnym. Tym samym wyodrębnione zostaną z ogółem 16 powiatów tworzących region jeleniogórsko – wałbrzyski powiatowe rynki pracy o najwyższym oddziaływaniu na podaż i popyt na pracę.

Porządkując powiatowe rynki pracy z uwagi na zadaną w analizie cechę możemy wyodrębnić rynki o najwyższym oddziaływaniu na popyt na pracę. W 2006 roku były to rynki pracy powiatów (malejąco – patrz tab. 41): jaworski, lubański, legnicki i bolesławiecki. W 2007 roku były to rynki pracy powiatów: jeleniogórski, górowski, polkowicki, bolesławiecki i głogowski. Rok 2008 to zdecydowanie rynki pracy powiatów: lubiński, legnicki, polkowicki, jaworowski, kamiennogórski i jeleniogórski. W 2009 roku były to rynki pracy powiatów: jaworowski, m. Legnica, zgorzelecki i górowski.

Na podstawie tych obliczeń w sposób uzasadniony może wnioskować, że powiatem, który w latach 2006-2009 najistotniej oddziaływały na popyt na pracę w regionie jeleniogórsko – legnickim był powiat jaworski.

Analogiczną ocenę opracowaliśmy w przypadku nadwyżek. I tak w 2006 roku powiatowymi rynkami pracy o najwyższym oddziaływaniu na podaż pracy były (patrz tab. 42): lubiński, wołowski, złotoryjski, jeleniogórski i kamiennogórski, lwówecki i miasto Jelenia Góra. W 2007 roku wołowski, miasto Legnica, lubiński, kamiennogórski i górowski. W 2008 roku bolesławiecki, zgorzelecki i miasto Legnica. I w 2009 roku bolesławiecki, zgorzelecki, kamiennogórski, górowski i złotoryjski.

Na podstawie tych obliczeń w sposób uzasadniony może wnioskować, że powiatem, który w latach 2006-2009 najistotniej oddziaływały na podaż pracy w regionie jeleniogórsko – legnickim był powiat kamiennogórski.

Z kolei uwzględniając zawody kształcone powiatowymi rynkami pracy o najwyższym oddziaływaniu na podaż pracy i popyt na pracę w latach 2006-2009 w regionie jeleniogórsko – legnickim były. Z uwagi na popyt na pracę w 2006 roku były to powiatowe rynki pracy: bolesławiecki, zgorzelecki, jaworski, miasto Legnica i kamiennogórski (patrz tab. 43). W 2007 roku lubiński. Z kolei w 2008 roku złotoryjski, zgorzelecki, wołowski, lubiński i kamiennogórski. W roku 2009 bolesławiecki, zgorzelecki, i górowski.

Na podstawie tych obliczeń w sposób uzasadniony może wnioskować, że powiatem, który w latach 2006-2009 najistotniej oddziaływały na podaż pracy w regionie jeleniogórsko – legnickim był powiat zgorzelecki.

Analogiczną ocenę opracowaliśmy w przypadku nadwyżek. I tak w 2006 roku powiatowymi rynkami pracy o najwyższym oddziaływaniu na podaż pracy były (patrz tab. 44): miasto Legnica, i złotoryjski. W 2007 roku miasto Legnica, bolesławiecki, złotoryjski i polkowicki. W 2008 roku bolesławiecki, zgorzelecki i miasto Legnica. I w 2009 roku bolesławiecki, zgorzelecki, kamiennogórski, górowski i złotoryjski.

Na podstawie tych obliczeń w sposób uzasadniony może wnioskować, że powiatami które w latach 2006-2009 najistotniej oddziaływały na podaż pracy w regionie jeleniogórsko – legnickim był powiaty miasto Legnica, złotoryjski i bolesławiecki.

4.8 Podsumowanie

Kontynuując opis wyników ekspertyzy w części podsumowującej prezentujemy zbiór wniosków, które wynikają z przeprowadzonych obliczeń i analiz.

Pierwszym ważnym ogólnym wnioskiem, jest stwierdzenie, że bezrobotni absolwenci w latach 2006 – 2009 nie byli grupą, która istotnie kształtowała poziom bezrobocia w regionie. Jego przyrosty raczej były wypadkową trzech czynników:

1. Zwolnień,
2. Powrotów do bezrobocia,
3. Spadku ofert pracy w 2009 roku.

Jest to ważny wniosek z uwagi na główny cel monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych, którym jest odpowiednie do potrzeb w zatrudnieniu profilowanie (dostosowywanie) kierunków kształcenia zawodowego.

Dodatkowo powyższy wniosek wzmacnia następująco prawidłowość. We wszystkich analizowanych powiatach regionu jeleniogórsko – legnickiego, w przypadku kluczowych generatorów bezrobocia, w latach 2006-2009 nie zaobserwowano występowania bezrobotnych absolwentów, których udział liczbowy należy uznać za śladowy.

Przechodząc do wniosków szczegółowych w wyniku przeprowadzonych analiz stwierdzamy, że w latach 2006-2009 na rynku pracy regionu jeleniogórsko – legnickim głównymi generatorami bezrobocia były trzy zawody ślusarz, szwaczka i technik mechanik. Należy w tym miejscu podkreślić, że przy niewielkim udziale liczbowym rejestrowanych bezrobotnych w strukturze kluczowych generatorów bezrobocia w regionie wystąpili również: technik elektryk, technik budownictwa i tokarz.

Porównując strukturę zawodowo-kwalifikacyjną głównych generatorów bezrobocia w regionie jeleniogórsko-legnickim do wojewódzkiego rynku pracy należy stwierdzić, że są one

dalece zbliżone. Analogicznie jak w regionie jeleniogórsko – legnickim, na poziomie wojewódzkiego rynku pracy, kluczowymi generatorami bezrobocia byli: ślusarz, szwaczka i technik mechanik. Tak więc, oddziaływanie rynku pracy regionu jeleniogórsko – legnickiego na wojewódzki rynek pracy w zakreślonym obszarze było wyraźnie i istotne. Natomiast bardzo ważnym jest fakt braku oddziaływania rynku pracy regionu jeleniogórsko – legnickiego na skalę zjawiska bezrobocia wśród absolwentów w wymiarze wojewódzkiego rynku pracy. Jak zostało dowiedzione w rynku pracy regionu w zawodach i specjalnościach generujących najwyższe bezrobocie nie zaobserwowaliśmy bezrobotnych absolwentów. Z kolei na wojewódzkim rynku pracy bezrobotni absolwenci kluczowym generatorom bezrobocia wyraźnie występują. Potwierdzeniem tego stanu może być przykład technika mechanika*, w przypadku którego w I-szym półroczu 2009 roku odnotowana została liczba 398 bezrobotnych absolwentów.

Analizując na poziomie zadanych w ekspertyzie powiatowych rynków pracy główne skupiska ofert pracy należ stwierdzić, że struktury skupisk były wyraźnie podobne. Dominowały w tej strukturze następujące zawody i specjalności: ślusarz*, technik mechanik*, szwaczka, technik budownictwa*, tokarz i robotnik gospodarczy.

Ważną prawidłowością, która wystąpiła w kilku przypadkach, jest zaobserwowanie zawodów i specjalności o liczbowo istotnym skupisku ofert pracy które wystąpiły tylko w jednej obserwacji. Dowodzi ten fakt występowania chwilowego (koniunkturalnego), wynikającego z zadanej w danym okresie inwestycji, zapotrzebowania. Tym samym szybkiego przeprowadzenia procedury naboru w odpowiedzi na zgłoszone oferty pracy. Przykładem na ten stan mogą być zawody i specjalności robotnik gospodarczy i telemarketer.

Odnosząc zawody i specjalności charakteryzujące się największymi liczbowo skupiskami ofert pracy z regionu jeleniogórsko – legnickiego do wojewódzkiego rynku pracy możemy postawić następujące wnioski. Zarówno struktura regionalna jak i wojewódzka są wręcz tożsame. Oznacza to, że w odróżnieniu od generatorów bezrobocia, rynek pracy regionu jeleniogórsko-legnickiego istotnie w przekroju zawodowo-kwalifikacyjnym poprzez skupiska ofert pracy oddziaływał na popyt na pracę w województwie dolnośląskim.

Przechodząc do wniosków wynikających z wyznaczenia zawodów deficytowych i nadwyżkowych wskazujemy na następujące prawidłowości. Z uwagi na strukturę zawodowo – kwalifikacyjną należy zauważyć, że największe nadwyżki dotyczyły zawodów w których po pierwsze występowały zawody kształcone i po drugie zawody odpowiadające wyspecjalizowanym usługom i wytwórczości. W tym miejscu wyraźnie zarysowała się

prawidłowość dominacji w latach 2006-2008 na rynku pracy regionu jeleniogórsko – legnickiego zawodów robotniczych i wywodzących się z przemysłu. Kluczowo były to dwa zawody i specjalności: robotnik gospodarczy i kierowca samochodu ciężarowego. W 2009 roku struktura z poprzednich obserwacji została uzupełniona przez zawód usługowo – administracyjny i kształcony, którym był pracownik biurowy* (Technik prac biurowych).

Analogicznie do analizy deficytów, w przypadku nadwyżek możemy stwierdzić, że w latach 2006-2009 na rynku pracy regionu jeleniogórsko – legnickiego najistotniej na podaż pracy oddziaływali: krawcy, pozostali mechanicy pojazdów samochodowych, ekonomiści i asystenci ekonomiczni* (technicy ekonomiści). Należy w tym miejscu podkreślić, że z uwagi na funkcję czasu najtrwalej w analizowanej strukturze zaznaczyły się dwa zawody i specjalności: asystenci ekonomiczni* (technicy ekonomiści) i krawcy. Pozostałe zawody i specjalności w 2009 roku z uwagi na wielkość deficytu nie wystąpiły.

Uwzględniając relacje liczbowe pomiędzy deficytami opisywanymi zawodami i specjalnościami oraz zawodami kształconymi można wyraźnie sformułować wniosek, że przewaga (wielokrotność) ofert pracy w zawodach i specjalnościach dowodzi o wiele znacznie większego dopasowania do potrzeb rynku pracy zawodów i specjalności nabytych i reprezentowanych w strukturze zasobów pracy aniżeli kształconych.

W latach 2006-2008 wyraźnie zarysowała się prawidłowość dominacji na rynku pracy regionu jeleniogórsko – legnickiego zawodów kształconych wywodzących się z sektora wyspecjalizowanych usług publicznych i administracyjno - biurowych. Kluczowo były to dwa zawody i specjalności: technik prac biurowych i opiekun w domu pomocy społecznej.

Należy nadmienić, że lata 2008 – 2009 to absolutna dominacja wyłącznie jednego zawodu kształconego tj. technika prac biurowych, dla którego w latach 2008-2009 do urzędów pracy regionu jeleniogórsko – legnickiego napłynęło ogółem 1357 ofert pracy.

Analogicznie do analizy deficytów, w przypadku nadwyżek możemy stwierdzić, że w latach 2006-2009 na rynku pracy regionu jeleniogórsko – legnickiego najistotniej na podaż pracy oddziaływali bezrobotni absolwenci w następujących zawodach kształconych: krawcy i technicy ekonomiści. Należy w tym miejscu podkreślić, że z uwagi na funkcję czasu najtrwalej w analizowanej strukturze zaznaczyły się dwa zawody i specjalności: krawcy i technicy ekonomiści.

Chyba najważniejszą prawidłowością, która w drodze analiz się ujawniła jest bardzo zbliżone z uwagi na strukturę zawodowo – kwalifikacyjną bezrobocie ogółem i bezrobocie wśród absolwentów. Może to dowodzić, że kluczowe generatory bezrobocia ogółem są

istotnie uzupełniane przez bezrobotnych absolwentów w wskazanych dwóch zawodach krawca i technika ekonomistę. Jest to przeciwieństwo deficytów, które tej zależności nie wykazały.

Na podstawie przeprowadzonych obliczeń i analiz w sposób uzasadniony może wnioskować, że powiatem który w latach 2006-2009 najistotniej oddziaływały na popyt na pracę w regionie jeleniogórsko – legnickim był powiat jaworski. Z kolei powiatem który w latach 2006-2009 najistotniej oddziaływały na podaż pracy w regionie jeleniogórsko – legnickim był powiat kamiennogórski. Uwzględniając zjawisko bezrobocia wśród absolwentów, na podstawie przeprowadzonych, obliczeń i analiz w sposób uzasadniony może wnioskować, że powiatem który w latach 2006-2009 najistotniej oddziaływały na podaż pracy w regionie jeleniogórsko – legnickim był powiat zgorzelecki. Z kolei powiatami, które w latach 2006-2009 najistotniej oddziaływały na podaż pracy z uwagi na bezrobotnych absolwentów w regionie jeleniogórsko – legnickim był miasto Legnica, złotoryjski i bolesławiecki.

Konkludując, z obowiązku badaczy pragniemy podkreślić że całość obliczeń, ocen i analiz w niniejszej ekspertyzie opisujących rynek pracy regionu jeleniogórsko – legnickiego zostały przeprowadzone na zmiennych uzyskanych z baz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Wałbrzychu. Tym samym nie posiadając danych opisujących planowane przez przedsiębiorców przyjęcia do pracy i zwolnienia z pracy, kierunki kształcenia zawodowego ponadgimnazjalnego i prasowe oferty pracy nie wpisaliśmy się w pełny merytoryczny zakres monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych. Pomimo tego stanu, wyrażamy nadzieję, że przedstawione w niniejszej ekspertyzie wnioski okażą się ważnym przyczynkiem do dalszych analiz i istotnym źródłem poznawczym w dalszych pracach analitycznych a w szczególności w pracach nad monitoringiem zawodów deficytowych i nadwyżkowych. Na zakończenie pragniemy podziękować Dyrekcji Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Wałbrzychu za udostępnienie danych źródłowych o bezrobociu w woj. dolnośląskim za lata 2008 – 2009. Bez tych danych niniejsza ekspertyza nie mogłaby powstać. Ważnym jest również, podkreślenie pełnej funkcjonalności Komputerowego Systemu Zarządzania Danymi⁴⁶ dzięki któremu wszystkie obliczenia na wielkich zbiorach danych przebiegły nie zwykle szybko i sprawnie.

⁴⁶ Komputerowy System Zarządzania Danymi (KSZD) powstał w ramach realizacji projektu Regionalne Badanie Rynku Pracy. Projekt współfinansowany ze środków UE i budżetu państwa.

Tab.4.5 Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu bolesławieckiego, w latach 2006-2009.
Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Lata											
2006			2007			2008			2009		
Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów
Sprzedawca*	476	4	Sprzedawca*	348	4	Sprzedawca*	263	3	Sprzedawca*	366	35
Ślusarz*	247	0	Ślusarz*	147	1	Ślusarz*	104	0	Ślusarz*	184	3
Szwaczka	174	0	Szwaczka	121	0	Technik mechanik*	93	1	Technik mechanik*	130	8
Technik mechanik*	153	6	Technik mechanik*	114	3	-	-	-	-	-	-

Źródło: obliczenia własne w Komputerowym Systemie Zarządzania Danymi. Znak „-”, oznacza nie występowanie zmiennej

Tab.4.6 Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu glogowskiego, w latach 2006-2009.
Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Lata											
2006			2007			2008			2009		
Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów
Sprzedawca*	931	12	Sprzedawca*	662	5	Sprzedawca*	312	5	Sprzedawca*	311	13
Technik mechanik*	147	14	Szwaczka	96	0	Szwaczka	56	1	Technik mechanik*	71	12
Szwaczka	140	1	Ślusarz*	72	1	Ślusarz*	47	0	Szwaczka	64	0
Ślusarz*	103	0		-	-	Technik mechanik*	45	0	Ślusarz*	59	0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Technik budownictwa*	48	7

Źródło: jak w tabeli 4.5

Tab.4.7 Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu górowskiego, w latach 2006-2009. Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Lata											
2006			2007			2008			2009		
Nazwa zawodu i specjalności według	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów
Sprzedawca*	350	2	Sprzedawca*	662	5	Ślusarz*	83	0	Sprzedawca*	122	4
Szwaczka	-	-	Szwaczka	96	0	Technik mechanik*	47	1	Ślusarz*	111	1
Ślusarz*	200	0	Ślusarz*	72	1	-	-	-	Technik mechanik*	65	2

Źródło: jak w tabeli 4.5

Tab.4.8 Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu jaworskiego, w latach 2006-2009. Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Lata											
2006			2007			2008			2009		
Nazwa zawodu i specjalności według	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów
Sprzedawca*	677	9	Sprzedawca*	486	4	Sprzedawca*	241	3	Sprzedawca*	300	20
Szwaczka	126	1	Szwaczka	79	0	Ślusarz*	49	0	Ślusarz*	79	3
Ślusarz*	-	-	Ślusarz*	70	2	Technik mechanik*	44	0	Technik mechanik*	65	7

Źródło: jak w tabeli 4.5

Tab.4.9 Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu m. Jelenia Góra, w latach 2006-2009.
Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Lata											
2006			2007			2008			2009		
Nazwa zawodu i specjalności według	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów
Sprzedawca*	321	2	Sprzedawca*	217	0	Sprzedawca*	155	1	Sprzedawca*	156	3
Technik mechanik*	99	1	Technik mechanik*	60	0	Kucharz*	79	0	Ślusarz*	78	0
Ślusarz*	96	0	Ślusarz*	59	0	Asystent ekonomiczny* (zawód szkolny: Technik ekonomista)	73	0	Technik mechanik*	67	1
-	-	-	-	-	-	Ślusarz*	65	0	Tokarz	61	0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Technik budownictwa*	49	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Technik żywienia i gospodarstwa domowego*	46	3

Źródło: jak w tabeli 4.5

Tab.4.10 Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu jeleniogórskiego, w latach 2006-2009. Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Lata											
2006			2007			2008			2009		
Nazwa zawodu i specjalności według	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów
Sprzedawca*	248	2	Sprzedawca*	193	3	Sprzedawca*	131	1	Sprzedawca*	114	0
Ślusarz*	117	0	Ślusarz*	83	0	Ślusarz*	57	0	Ślusarz*	91	0
-	-	-	-	-	-	Technik mechanik*	44	1	Tokarz	65	0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Technik mechanik*	56	0

Źródło: jak w tabeli 4.5

Tab.4.11 Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu kamiennogórskiego, w latach 2006-2009. Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Lata											
2006			2007			2008			2009		
Nazwa zawodu i specjalności według	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów
Sprzedawca*	333	0	Sprzedawca*	234	1	Sprzedawca*	206	1	Sprzedawca*	265	8
Szwaczka	250	0	Szwaczka	170	0	Szwaczka	118	0	Szwaczka	162	0
Ślusarz*	133	0	Ślusarz*	93	0	-	-	-	Ślusarz*	131	2

Źródło: jak w tabeli 4.5

Tab.4.12 Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu m. Legnica w latach 2006-2009. Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Lata											
2006			2007			2008			2009		
Nazwa zawodu i specjalności według	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów
Sprzedawca*	639	1	Sprzedawca*	321	1	Sprzedawca*	322	3	Sprzedawca*	308	9
Szwaczka	178	0	Szwaczka	95	0	Asystent ekonomiczny* (zawód szkolny: Technik ekonomista)	145	1	Technik mechanik*	114	2
Technik budownictwa*	175	5	Technik budownictwa*	94	0	Technik mechanik*	97	1	Ślusarz*	112	0
Technik mechanik*	159	4	Technik mechanik*	86	1	Murarz*	96	1	Technik budownictwa*	105	2
Ślusarz*	155	0	Ślusarz*	75	0	Technik budownictwa*	93	1	Szwaczka	96	0

Źródło: jak w tabeli 4.5

Tab.4.13 Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu legnickiego w latach 2006-2009. Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Lata											
2006			2007			2008			2009		
Nazwa zawodu i specjalności według	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów
Sprzedawca*	437	0	Sprzedawca*	246	2	Sprzedawca*	188	0	Sprzedawca*	194	10
Szwaczka	178	0	Szwaczka	127	0	Szwaczka	62	0	Szwaczka	88	0
Sprzątaczką	175	0	-	-	-	Technik mechanik*	40	0	Technik mechanik*	62	12
Ślusarz*	100	0	-	-	-	-	-	-	Ślusarz*	51	0

Źródło: jak w tabeli 4.5

Tab.4.14 Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu lubańskiego w latach 2006-2009. Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Lata											
2006			2007			2008			2009		
Nazwa zawodu i specjalności według	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów
Sprzedawca*	397	2	Sprzedawca*	305	0	Sprzedawca*	155	0	Sprzedawca*	160	12
Ślusarz*	177	0	Ślusarz*	116	0	Ślusarz*	79	0	Technik mechanik*	106	16
Szwaczka	153	0	Szwaczka	122	0	Szwaczka	68	1	Ślusarz*	97	0
Technik mechanik	134	0	Technik mechanik	79	4	Technik mechanik	65	5	Szwaczka	61	0
Tkacz	-	-	Tkacz	65	0	Technik żywienia i gospodarstwa domowego	48	7	Tokarz	59	0
-	-	-	-	-	-	Tokarz	40	0	-	-	-

Źródło: jak w tabeli 4.5

Tab.4.15 Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu lubińskiego w latach 2006-2009. Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Lata											
2006			2007			2008			2009		
Nazwa zawodu i specjalności według	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów
Sprzedawca*	677	9	Sprzedawca*	362	11	Sprzedawca*	313	0	Sprzedawca*	320	12
Szwaczka	118	0	Szwaczka	69	1	Szwaczka	65	0	Szwaczka	70	0
-	-	-	-	-	-	Ślusarz*	47	0	Ślusarz*	66	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Technik mechanik*	50	19
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Technik elektryk*	32	23
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Technik budownictwa*	31	5

Źródło: jak w tabeli 4.5

Tab.4.16. Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu lwóweckiego w latach 2006-2009. Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Lata											
2006			2007			2008			2009		
Nazwa zawodu i specjalności według	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów
Sprzedawca*	320	3	Sprzedawca*	284	2	Sprzedawca*	176	1	Sprzedawca*	192	15
Szwaczka	147	0	Szwaczka	125	0	Szwaczka	65	0	Ślusarz*	75	0
Ślusarz*	128	0	Ślusarz*	102	0	Ślusarz*	53	0	Technik mechanik*	58	4
						Technik mechanik*	47	0	Szwaczka	56	0

Źródło: jak w tabeli 4.5

Tab.4.17. Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu polkowickiego w latach 2006-2009.
Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Lata											
2006			2007			2008			2009		
Nazwa zawodu i specjalności według	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów
Sprzedawca*	506	13	Sprzedawca*	356	2	Sprzedawca*	178	0	Sprzedawca*	217	14
Ślusarz*	101	0	Ślusarz*	64	0	Szwaczka	36	0	Ślusarz*	40	0
Szwaczka	-	-	Szwaczka	62	0	Ślusarz*	34	0	Technik mechanik*	38	4
-	-	-	-	-	-	Technik mechanik*	25	0	-	-	-
-	-	-	-	-	-	Technik technologii odzieży*	20	0	-	-	-

Źródło: jak w tabeli 4.5

Tab.4.18. Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu wołowskiego w latach 2006-2009.
Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Lata											
2006			2007			2008			2009		
Nazwa zawodu i specjalności według	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów
Sprzedawca*	299	6	Sprzedawca*	226	2	Sprzedawca*	136	10	Sprzedawca*	95	1
Ślusarz*	86	0	Ślusarz*	63	0	Ekonomista	95	4	Ślusarz*	49	0
Technik rolnik*	73	0	Technik rolnik*	57	0	Murarz*	63	0	-	-	-
-	-	-	-	-	-	Ślusarz*	50	2	-	-	-

Źródło: jak w tabeli 4.5

Tab.4.19 Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu zgorzeleckiego w latach 2006-2009.
Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Lata											
2006			2007			2008			2009		
Nazwa zawodu i specjalności według	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów
Sprzedawca*	656	0	Sprzedawca*	437	0	Sprzedawca*	250	5	Sprzedawca*	259	7
Ślusarz*	216	0	Ślusarz*	111	0	Asystent ekonomiczny* (zawód szkolny: Technik ekonomista)	157	22	Ślusarz*	117	2
Szwaczka	189	0	Szwaczka	125	0	Mechanik samochodów osobowych	86	3	Technik mechanik*	89	13
Technik mechanik*	122	7	Technik mechanik*	-	-	Murarz*	81	0	Szwaczka	75	0

Źródło: jak w tabeli 4.5

Tab.4.20. Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu złotoryjskiego w latach 2006-2009.
Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Lata											
2006			2007			2008			2009		
Nazwa zawodu i specjalności według	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów
Sprzedawca*	267	7	Sprzedawca*	250	5	Sprzedawca*	195	31	Sprzedawca*	213	23
Obuwnik przemysłowy	224	0	Obuwnik przemysłowy	-	-	Asystent ekonomiczny* (zawód	95	18	Ślusarz*	110	2

						szkolny: Technik ekonomista)					
Ślusarz*	178	2	Ślusarz*	141	1	Handlowiec* (zawód szkolny: Technik handlowiec)	82	24	Technik mechanik*	81	15
Krawiec	174	1	Krawiec	-	-	Obuwnik przemysłowy	76	0	-	-	-
Murarz*	157	1	Murarz*	-	-	Ślusarz*	71	2	-	-	-
Asystent ekonomiczny* (zawód szkolny: Technik ekonomista)	144	1	-	-	-	Technik mechanik*	59	7	-	-	-
Mechanik samochodów osobowych	105	1	-	-	-	Mechanik samochodów osobowych	56	7	-	-	-
Technik mechanik*	-	-	Technik mechanik*	74	0	Krawiec*	56	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	Murarz*	55	0	-	-	-
-	-	-	-	-	-	Piekarz*	54	4	-	-	-

Źródło: jak w tabeli 4.5

Tab.4.21. Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy woj. dolnośląskiego w latach 2006-2009.
Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Lata											
2006			2007			2008			2009		
Nazwa zawodu i specjalności według	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych absolwentów
Sprzedawca*	17352	152	Sprzedawca*	11684	78	Sprzedawca*	22494	1118	Sprzedawca*	15528	698

Ślusarz*	5505	13	Ślusarz*	3499	8	Asystent ekonomiczny* (zawód szkolny: Technik ekonomista)	9025	1177	Ślusarz*	6662	78
Szwaczka	3929	10	Szwaczka	2740	6	Ślusarz*	8141	85	Technik mechanik*	4676	398
Technik mechanik*	3226	126	Technik mechanik*	2189	44	Murarz*	7650	71	Szwaczka	3754	6
Tokarz	1959	2	Tokarz	1306	1	Krawiec*	5880	109	Tokarz	2262	8
Technik budownictwa*	1641	52	Technik budownictwa*	1151	16	Kucharz*	5628	106	Technik budownictwa*	1934	118
Technik rolnik*	1590	22	Technik rolnik*	1224	13	Technik mechanik*	5594	413	Stolarz*	1908	46
Stolarz	1221	6	Stolarz	-	-	Szwaczka	5363	20	Technik rolnik*	1282	40
Asystent ekonomiczny* (zawód szkolny: Technik ekonomista)	-	-	Asystent ekonomiczny* (zawód szkolny: Technik ekonomista)	3836	127	Ekonomista	4319	821	Technik żywienia i gospodarstwa domowego*	1128	208
Murarz*	-	-	Murarz*	3734	7	Robotnik gospodarczy	4204	28	Technik informatyk*	1060	170
Krawiec	-	-	Krawiec	3199	12	Robotnik budowlany	3954	10	Technik elektryk*	1050	88
Kucharz*	-	-	Kucharz*	3064	8	Pracownik biurowy* (zawód szkolny: Technik prac biurowych)	3892	137	Technik elektronik*	1028	140
Sprzątaczk*	-	-	Sprzątaczk*	2534	0	Sprzątaczk*	3614	11	Stolarz meblowy	934	6
Robotnik gospodarczy	-	-	Robotnik gospodarczy	2124	0	Mechanik samochodów osobowych	3521	86	-	-	-
Pracownik	-	-	Pracownik	2052	14	Handlowiec*	3212	589	-	-	-

biurowy* (zawód szkolny: Technik prac biurowych)			biurowy* (zawód szkolny: Technik prac biurowych)			(zawód szkolny: Technik handlowiec)					
Ekonomista	-	-	Ekonomista	1924	81	Piekarz*	3027	131	-	-	-
Robotnik budowlany	-	-	Robotnik budowlany	1746	1	Tokarz	2744	3	-	-	-
Mechanik samochodów osobowych	-	-	Mechanik samochodów osobowych	1439	8	Technik budownictwa*	2609	165	-	-	-
Robotnik pomocniczy w przemyśle - przetwórczym	-	-	Robotnik pomocniczy w przemyśle - przetwórczym	1233	0	Stolarz*	2590	88	-	-	-
Magazynier	-	-	Magazynier	1186	1	Magazynier	2390	10	-	-	-
Piekarz*	-	-	Piekarz*	1081	3	Pedagog	2337	941	-	-	-
Kelner*	-	-	Kelner*	1054	1	Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym	2138	5	-	-	-
-	-	-	-	-	-	Pracownik administracyjny* (zawód szkolny: Technik administracji)	2128	241	-	-	-
-	-	-	-	-	-	Cukiernik*	2057	136	-	-	-
-	-	-	-	-	-	Technik rolnik*	2043	75	-	-	-
-	-	-	-	-	-	Fryzjer* (zawody szkolne: Fryzjer, Technik usług fryzjerskich)	2013	212	-	-	-

Źródło: jak w tabeli 4.5

Tab.4.22 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu bolesławieckiego, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Lata							
2006		2007		2008		2009	
Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy
Sprzedawca*	231	Sprzedawca*	242	Sprzedawca*	197	Sprzedawca*	366
Szwaczka	90	Sprzątaczk	83	Pracownik biurowy* (zawód szkolny: Technik prac biurowych)	153	Ślusarz*	184
Zdobnik ceramiki	58	Zdobnik ceramiki	50	Robotnik gospodarczy	137	Technik mechanik*	130
Sprzątaczk	38	Szwaczka	33	Szwaczka	127	-	-
Zbrojarz	36	Stolarz*	20	-	-	-	-
Ślusarz*	29	Ustawiacz	19	-	-	-	-

Źródło: obliczenia własne w Komputerowym Systemie Zarządzania Danymi. Znak „-”, oznacza nie występowanie zmiennej

Tab.4.23 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu glogowskiego, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Lata							
2006		2007		2008		2009	
Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy
Sprzedawca*	126	Sprzedawca*	281	Sprzedawca*	256	Sprzedawca*	211
-	-	-	-	Pracownik biurowy* (zawód szkolny: Technik prac biurowych)	194	Szwaczka	44
-	-	-	-	Robotnik budowlany	94	Sprzątaczk	43
-	-	-	-	Robotnik gospodarczy	84	-	-
-	-	-	-	Szwaczka	51	-	-
-	-	-	-	Magazynier	50	-	-

Źródło: jak w tabeli 4.22

Tab.4.24 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu górowskiego, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Lata							
2006		2007		2008		2009	
Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy
Robotnik gospodarczy	141	Sprzedawca*	70	Robotnik gospodarczy	94	Robotnik gospodarczy	144
Sprzedawca*	41	Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym	35	Pracownik biurowy* (zawód szkolny: Technik prac biurowych)	78	Sprzątaczką	21
Sprzątaczką	26	Sprzątaczką	28	Sprzedawca*	32	-	-
-	-	Szwaczka	25	-	-	-	-

Źródło: jak w tabeli 4.22

Tab.4.25 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu jaworskiego, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Lata							
2006		2007		2008		2009	
Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy
Robotnik gospodarczy	245	Robotnik gospodarczy	265	Robotnik gospodarczy	184	Robotnik gospodarczy	190
Sprzedawca*	98	Sprzedawca*	123	Sprzedawca*	119	Sprzedawca*	120
-	-	-	-	Pracownik biurowy* (zawód szkolny: Technik prac biurowych)	111	-	-

Źródło: jak w tabeli 4.22

Tab.4.26 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu m. Jelenia Góra, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Lata							
2006		2007		2008		2009	
Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy
Robotnik placowy	61	Robotnik gospodarczy	80	Robotnik gospodarczy	127	Sprzątaczką	81
Sprzedawca*	48	Sprzątaczką	31	Sprzątaczką	119	Sprzedawca*	48
Szwaczka	45	Szwaczka	24	Sprzedawca*	96	Sortowacz surowców wtórnych	20
-	-	Ślusarz*	23	Pracownik biurowy* (zawód szkolny: Technik prac biurowych)	73	-	-
-	-	Robotnik leśny	20	Monter podzespołów i zespołów elektronicznych	65	-	-
-	-	Sprzedawca*	19	Robotnik budowlany	63	-	-

Źródło: jak w tabeli 4.22

Tab.4.27 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu jeleniogórskiego , w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Lata							
2006		2007		2008		2009	
Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy
Sprzątaczką	250	Sprzątaczką	109	Robotnik gospodarczy	150	Sprzątaczką	177
Szwaczka	30	Szwaczka	19	Sprzątaczką	140	Sprzedawca*	24
Ślusarz	22	Szcutnik	10	-	-	Szwaczka	16

Źródło: jak w tabeli 4.22

Tab.4.28 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu kamiennogórskiego , w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Lata							
2006		2007		2008		2009	
Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy
Sprzedawca*	101	Sprzedawca*	120	Robotnik gospodarczy	153	Robotnik gospodarczy	174
Szwaczka	78	Szwaczka	67	Pracownik biurowy* (zawód szkolny: Technik prac biurowych)	108	Sprzedawca*	59
-	-	-	-	Sprzedawca*	98	Szwaczka	56

Źródło: jak w tabeli 4.22

Tab.4.29 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu m. Legnica, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Lata							
2006		2007		2008		2009	
Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy
Sprzedawca*	68	Sprzedawca*	247	Sprzedawca*	275	Sprzedawca*	161
Sprzątaczką	30	Sprzątaczką	86	Pracownik biurowy* (zawód szkolny: Technik prac biurowych)	243	Sprzątaczką	144
Szwaczka	29	Szwaczka	29	Robotnik budowlany	178	Telemarketer	85
-	-	-	-	Sprzątaczką	164	-	-
-	-	-	-	Robotnik gospodarczy	161	-	-
-	-	-	-	Magazynier	108	-	-
-	-	-	-	Murarz*	87	-	-

Źródło: jak w tabeli 4.22

Tab.4.30 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu legnickiego, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Lata							
2006		2007		2008		2009	
Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy
Robotnik gospodarczy	131	Robotnik gospodarczy	215	Robotnik gospodarczy	250	Robotnik gospodarczy	163
Sprzedawca*	62	Sprzedawca*	40	Pracownik biurowy* (zawód szkolny: Technik prac biurowych)	57	Sprzedawca*	32
Specjalista do spraw rachunkowości	30	-	-	Sprzedawca*	51	-	-
-	-	-	-	Robotnik budowlany	43	-	-

Źródło: jak w tabeli 4.22

Tab.4.31 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu lubańskiego, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Lata							
2006		2007		2008		2009	
Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy
Sprzedawca*	88	Sprzedawca*	129	Pracownik biurowy* (zawód szkolny: Technik prac biurowych)	108	Sprzedawca*	53
Szwaczka	53	Szwaczka	35	Sprzedawca*	85	Sprzątaczką	22
Stolarz*	42	Stolarz*	33	Robotnik gospodarczy	72	-	-
Ślusarz*	24	Sprzątaczką	32	Pracownik ochrony mienia i	68	-	-

				osób* (zawód szkolny: Technik ochrony fizycznej osób i mienia)			
-	-	Szlifierz metali	32	Ogrodnik terenów zieleni	53	-	-
-	-	Ślusarz*	19	Robotnik budowlany	50	-	-

Źródło: jak w tabeli 4.22

Tab.4.32 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu lubińskiego, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Lata							
2006		2007		2008		2009	
Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy
Sprzedawca*	422	Sprzedawca*	245	Sprzedawca*	313	Sprzedawca*	256
Szwaczka	27	Sprzątaczką	137	Szwaczka	65	Sprzątaczką	255
-	-	-	-	Ślusarz*	47	-	-
-	-	-	-	Technik budownictwa*	32	-	-
-	-	-	-	Technik mechanik*	26	-	-

Źródło: jak w tabeli 4.22

Tab.4.33 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu lwóweckiego, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Lata							
2006		2007		2008		2009	
Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy
Sprzedawca*	62	Sprzedawca*	105	Robotnik gospodarczy	125	Robotnik gospodarczy	92
Szwaczka	41	Stolarz*	49	Szwaczka	113	Sprzedawca*	66

-	-	Ślusarz*	27	Pracownik biurowy* (zawód szkolny: Technik prac biurowych)	69	-	-
-	-	-	-	Sprzedawca*	54	-	-
-	-	-	-	Robotnik budowlany	40	-	-
-	-	-	-	Monter podzespołów i zespołów elektronicznych	36	-	-

Źródło: jak w tabeli 4.22

Tab.4.34 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu polkowickiego, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Lata							
2006		2007		2008		2009	
Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy
Sprzedawca*	61	Robotnik gospodarczy	157	Robotnik gospodarczy	168	Sprzedawca*	135
Robotnik gospodarczy	59	Sprzedawca*	62	Sprzedawca*	134	Sprzątaczką	70
Sprzątaczką	27	Sprzątaczką	36	Pracownik biurowy* (zawód szkolny: Technik prac biurowych)	98	-	-
-	-	Szwaczka	28	Robotnik – budowlany-	72	-	-
-	-	-	-	Pracownik administracyjny* (zawód szkolny: Technik administracji)	51	-	-
-	-	-	-	Obuwnik przemysłowy	49	-	-

Źródło: jak w tabeli 4.22

Tab.4.35 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu wołowskiego, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Lata							
2006		2007		2008		2009	
Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy
Sprzedawca*	93	Ślusarz*	70	Robotnik gospodarczy	163	Robotnik gospodarczy	145
-	-	Sprzedawca*	35	Pracownik biurowy* (zawód szkolny: Technik prac biurowych)	124	Sprzedawca*	35
-	-	Szwaczka	21			-	-

Źródło: jak w tabeli 4.22

Tab.4.36 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu zgorzeleckiego, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Lata							
2006		2007		2008		2009	
Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy
Sprzedawca*	279	Sprzedawca*	171	Pracownik biurowy* (zawód szkolny: Technik prac biurowych)	163	Sprzedawca*	96
-	-	Szwaczka	34	Sprzedawca*	157	Robotnik budowlany	37

Źródło: jak w tabeli 4.22

Tab.4.37 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu złotoryjskiego, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Lata							
2006		2007		2008		2009	
Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy
Sprzedawca*	157	Sprzedawca*	193	Pracownik biurowy* (zawód szkolny: Technik prac biurowych)	207	Sprzedawca*	218
Zdobnik szkła	53	Ślusarz*	31	Sprzedawca*	168	Sprzątaczką	43
-	-	Zdobnik szkła	23	Robotnik gospodarczy	167	-	-

Źródło: jak w tabeli 4.22

Tab.4.38 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy woj. dolnośląskiego, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

2006		2007		2008		2009	
Nazwa zawodu i specjalności według	Liczba bezrobotnych	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych
Sprzedawca*	4376	Sprzedawca*	4547	Robotnik gospodarczy	13656	Robotnik gospodarczy	4416
Sprzątaczką	1142	Sprzątaczką	1572	Sprzedawca*	12286	Sprzedawca*	3088
Szwaczka	1107	Szwaczka	900	Pracownik biurowy* (zawód szkolny: Technik prac biurowych)	11358	Sprzątaczką	1388
Ślusarz*	632	Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym	777	Kierowca samochodu ciężarowego	5380	-	-
-	-	Ślusarz*	772	Robotnik budowlany	5044	-	-
-	-	Telemarketer	683	Sprzątaczką	4584	-	-
-	-	-	-	Pracownik administracyjny*	3743	-	-

				(zawód szkolny: Technik administracji)			
-	-	-	-	Szwaczka	3548	-	-
-	-	-	-	Murarz*	2892	-	-
-	-	-	-	Magazynier	2828	-	-
-	-	-	-	Pracownik ochrony mienia i osób* (zawód szkolny: Technik ochrony fizycznej osób i mienia)	2502	-	-
-	-	-	-	Pozostali robotnicy przy pracach prostych w przemyśle	2308	-	-
-	-	-	-	Kasjer handlowy	1890	-	-
-	-	-	-	Pomoc kuchenna	1780	-	-
-	-	-	-	Kucharz*	1732	-	-
-	-	-	-	Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym	1590	-	-
-	-	-	-	Ślusarz*	1499	-	-
-	-	-	-	Przedstawiciel handlowy (przedstawiciel regionalny)	1370	-	-
-	-	-	-	Kelner*	1323	-	-
-	-	-	-	Księgowy (samodzielny)	1300	-	-
-	-	-	-	Kierowca samochodu osobowego	1012	-	-

Źródło: jak w tabeli 4.22

Tab. 4.39 Zawody i specjalności według Klasyfikacji Zawodów i Specjalności o największym deficycie w powiatach regionu jeleniogórsko – legnickiego i woj. dolnośląskiego w latach 2006-2009, według stanu w końcu okresu sprawozdawczego.

Powiat	Lata							
	2006		2007		2008		2009	
	Nazwa zawodu i specjalności	Poziom deficytu	Nazwa zawodu i specjalności	Poziom deficytu	Nazwa zawodu i specjalności	Poziom deficytu	Nazwa zawodu i specjalności	Poziom deficytu
bolesławiecki	Pozostali pracownicy przy pracach prostych w przemyśle	44	Robotnik gospodarczy	16,43	Pozostali pracownicy przy pracach prostych w przemyśle	12	Przedstawiciel handlowy (przedstawiciel regionalny)	29
głogowski	Pomocniczy pracownik przy konserwacji terenów zieleni	19	Robotnik gospodarczy	7,53	Meliorant	22	Meliorant	21
górowski	Pozostali robotnicy pomocniczy w rolnictwie i pokrewni	61	Robotnik gospodarczy	15,5	Robotnik gospodarczy	23,5	Pracownik biurowy * (Technik prac biurowych)	38,67
jaworski	Robotnik gospodarczy	20,1	Pozostali pracownicy przy pracach prostych w przemyśle	32	Robotnik gospodarczy	36,8	Robotnik gospodarczy	31,67
jeleniogórski	Pozostali pracownicy przy pracach prostych w przemyśle	18	Robotnik gospodarczy	13,8	Robotnik gospodarczy	9,37	Monter instalacji wentylacyjnych i klimatyzacyjnych	12
kamiennogórski	Konfeksjoner wyrobów gumowych	35,67	Monter podzespołów i zespołów elektronicznych	10,33	Robotnik gospodarczy	6,12	Doradca inwestycyjny	11
legnicki	Robotnik gospodarczy	13,43	Pracznia	35	Robotnik gospodarczy	16,67	Opiekun w domu pomocy społecznej	10,5
lubański	Monter podzespołów i zespołów elektronicznych	60	Formierz odlewnik	15	Pozostali pracownicy przy pracach prostych w przemyśle	20	Księgowy (samodzielny)	10
lubiński	bibliotekarz	13	Opiekunka dziecięca	8,5	Kierowca samochodu ciężarowego	49,27	Elektromonter instalacji elektrycznych	18,5

Iwówceki	Opiekun w domu pomocy społecznej	19	Pomocniczy robotnik szklarniowy	21	Opiekunka dziecięca	13	Opiekun w domu pomocy społecznej	11
m. Jelenia Góra	Pozostali specjaliści administracji publicznej ...	23	Pozostali stolarze i pokrewni	10	Robotnik placowy	13	Konserwator budynków	7
m. Legnica	Monter składacz okien	15	Asystent usług pocztowych	24	Telemarketer	36	Pozostali robotnicy przy pracach prostych w przemyśle	160
polkowicki	Wychowawca w placówkach oświatowych, wychowawczych i opiekuńczych	14,5	Mechanik maszyn i urządzeń przemysłowych	13,44	Kierowca samochodu ciężarowego	120,5	Pozostali robotnicy przy pracach prostych w przemyśle	13
wołowski	Bibliotekarz	7	Kierowca autobusu	16	Kasjer handlowy	37	Pracownik biurowy* (Technik prac biurowych*)	12,2
zgorzelecki	Opiekun w domu pomocy społecznej	25	Opiekun w domu pomocy społecznej	9	Pozostali technicy mechanicy	10	Pracownik biurowy* (Technik prac biurowych*)	7,6
złotoryjski	Operator maszyn do produkcji opakowań z papieru i tektury	12	Bufetowy barman	15	Robotnik leśny	13	Kamieniarz	21
woj. dolnośląskie	Operator maszyn tapicerskich	70	Operator maszyn do produkcji drutów i prętów	46	Maglarz	43	Urzędnik podatkowy	62

Źródło: obliczenia własne w Komputerowym Systemie Zarządzania Danymi.

Tab. 4.40 Zawody i specjalności według Klasyfikacji Zawodów i Specjalności o największej nadwyżce w powiatach regionu jeleniogórsko – legnickiego i woj. dolnośląskiego w latach 2006-2009, według stanu w końcu okresu sprawozdawczego.

Powiat	Lata							
	2006		2007		2008		2009	
	Nazwa zawodu i specjalności	Poziom nadwyżki	Nazwa zawodu i specjalności	Poziom nadwyżki	Nazwa zawodu i specjalności	Poziom nadwyżki	Nazwa zawodu i specjalności	Poziom nadwyżki
bolesławiecki	Technik żywienia i gospodarstwa domowego*	0,01	Krawiec	0,02	Asystent ekonomiczny* (Technik ekonomista)	0,02	Asystent ekonomiczny* (Technik ekonomista)	0.01

głogowski	Technik budownictwa	0,01	Kucharz małej gastronomii	0,02	Technik mechanik	0,02	Technik technologii odzieży*	0,03
górowski	Stolarz meblowy	0,02	Technik mechanik	0,08	Mechanik samochodów osobowych	0,02	Ślusarz*	0,02
jaworski	Stolarz meblowy	0,02	Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym	0,02	Handlowiec* (Technik handlowiec*)	0,03	Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym	0,02
jeleniogórski	Pozostali mechanicy pojazdów samochodowych	0,01	Ekonomista		Tokarz	0,04	Asystent ekonomiczny* (Technik ekonomista)	0,02
kamiennogórski	Pozostali mechanicy pojazdów samochodowych	0,01	Pozostali mechanicy pojazdów samochodowych	0,01	Murarz	0,01	Ślusarz*	0,01
legnicki	Technik budownictwa*	0,01	Technik mechanik*	0,01	Mechanik samochodów osobowych	0,01	Murarz*	0,01
lubański	Pozostali stolarze i pokrewni	0,01	Technik elektronik*	0,01	Krawiec*	0,03	Handlowiec* (Technik handlowiec*)	0,03
lubiński	Pozostali pracownicy obsługi biurowej gdzie indziej nie sklasyfikowani	0,01	Pozostali pracownicy obsługi biurowej gdzie indziej niesklasyfikowani	0,01	Technik elektryk	0,05	Szwaczka	0,01
lwówecki	Technik mechanik*	0,02	Technik elektronik*	0,03	Handlowiec* (Technik handlowiec*)	0,03	Handlowiec* (Technik handlowiec*)	0,02
m. Jelenia Góra	Technik mechanik*	0,02	Technik budownictwa*	0,01	Krawiec	0,07	Technik mechanik*	0,01
m. Legnica	Krawiec*	0,01	Krawiec*	0,01	Asystent ekonomiczny* (Technik ekonomista)	0,01	Krawiec*	0,01
polkowicki	Krawiec*	0,01	Murarz*	0,02	Pedagog	0,08	Murarz*	0,02
wołowski	Ekonomista	0,01	Ekonomista	0,02			Kucharz*	0,04
zgorzelecki	Malarz budowlany		Technik budownictwa*	0,01	Asystent	0,01	Asystent	0,02

					ekonomiczny* (Technik ekonomista)		ekonomiczny* (Technik ekonomista)	
złotoryjski	Krawiec*	0,01	Murarz	0,07	Handlowiec* (Technik handlowiec*)	0,01	Asystent ekonomiczny* (Technik ekonomista)	0,01
woj. dolnośląskie	Pozostali technicy technologii żywności	0,01	Górnik eksploatacji podziemnej*	0,01	Rolnik produkcji roślinnej zwierzęcej* (Zawód szkolny Rolnik)	0,01	Technik mechanik*	0,01

Źródło: jak w tabeli 4.37

Tablica 4.41. Zawody i specjalności według Klasyfikacji Zawodów Kształconych o największym deficycie w powiatach regionu jeleniogórsko – legnickiego i woj. dolnośląskiego w latach 2006-2009, według stanu w końcu okresu sprawozdawczego.

Powiat	Lata							
	2006		2007		2008		2009	
	Nazwa zawodu i specjalności	Poziom deficytu	Nazwa zawodu i specjalności	Poziom deficytu	Nazwa zawodu i specjalności	Poziom deficytu	Nazwa zawodu i specjalności	Poziom deficytu
bolesławiecki	Monter izolacji budowlanych	6,2	Opiekunka dziecięca	3	Technik ochrony fizycznej osób i mienia	9,3	Technik prac biurowych	4,39
głogowski	Opiekunka dziecięca	3,4	Pracownik socjalny	1,6	Posadzkarz	7	Kamieniarz	5
górowski	Opiekun w domu pomocy społecznej	4,5	Opiekunka dziecięca	4	Technik prac biurowych	9,75	Technik prac biurowych	38,67
jaworski	Opiekun w domu pomocy społecznej	5	Opiekun w domu pomocy społecznej	6	Opiekun w domu pomocy społecznej	9	Opiekun w domu pomocy społecznej	5
jeleniogórski	Opiekun w domu pomocy społecznej	5	Bibliotekarz	5	Opiekun w domu pomocy społecznej	6	Rzeźnik-wędliniarz	2
kamiennogórski	Tapicer	5	Tapicer	2	Technik prac biurowych	4,5	Technik prac biurowych	3,58
legnicki	Bibliotekarz	6	Kamieniarz	2,5	Opiekun w domu pomocy społecznej	5,67	Opiekun w domu pomocy społecznej	10,5
lubański	Terapeuta zajęciowy	1,25	Terapeuta zajęciowy	1,25	Technik prac biurowych	18	Technik prac biurowych	5,2
lubiński	Bibliotekarz	13	Opiekunka dziecięca	8,5	Cieśla	16	Technik spedytor	6

Iwówceki	Opiekun w domu pomocy społecznej	19	Technik usług kosmetycznych	3	Opiekunka dziecięca	13	Opiekun w domu pomocy społecznej	11
m. Jelenia Góra	Bibliotekarz	2,33	Bibliotekarz	7	Technik ochrony fizycznej osób i mienia	7,4	Technik ochrony fizycznej osób i mienia	4,1
m. Legnica	Bibliotekarz	7,33	Bibliotekarz	5	Posadzkarz	10	Bibliotekarz	20
polkowicki	Animator kultury	13	Opiekunka dziecięca	3	Kelner	6,25	Terapeuta zajęciowy	6
wołowski	Bibliotekarz	7	Technik usług kosmetycznych	2	Technik prac biurowych	15,5	Technik prac biurowych	12,2
zgorzelecki	Opiekun w domu pomocy społecznej	25	Opiekun w domu pomocy społecznej	9	Technik prac biurowych	7,41	Technik prac biurowych	7,6
złotoryjski	Opiekunka dziecięca	9	Kamieniarz	4	Technik prac biurowych	5,45	Kamieniarz	21
woj. dolnośląskie	Pracownik pomocniczy obsługi hotelowej	8,67	Operator maszyn i urządzeń do obróbki plastycznej	11,1	Operator maszyn i urządzeń do obróbki plastycznej	24,71	Asystent osoby niepełnosprawnej	9,75

Źródło: jak w tabeli 4.37

Tablica 4.42. Zawody i specjalności według Klasyfikacji Zawodów Kształconych o największej nadwyżce w powiatach regionu jeleniogórsko – legnickiego i woj. dolnośląskiego w latach 2006-2009, według stanu w końcu okresu sprawozdawczego.

Powiat	Lata							
	2006		2007		2008		2009	
	Nazwa zawodu i specjalności	Poziom deficytu	Nazwa zawodu i specjalności	Poziom deficytu	Nazwa zawodu i specjalności	Poziom deficytu	Nazwa zawodu i specjalności	Poziom deficytu
bolesławiecki	Blacharz samochodowy	0,05	Krawiec	0,01	Technik ekonomista	0,02	Technik ekonomista	0,02
głogowski	Technik ogrodnik	0,01	Technik usług kosmetycznych	0,17	Technik mechanik	0,02	Technik technologii odzieży	0,03
górowski	Technik rolnik	0,02	Technik informatyk	0,08	Ślusarz	0,05	Ślusarz	0,02
jaworski	Górnik eksploatacji podziemnie	0,03	Krawiec	0,04	Technik handlowiec	0,03	Ślusarz	0,03
jeleniogórski	Technik budownictwa	0,02	Murarz	0,15	Ślusarz	0,04	Technik ekonomista	0,02

kamienogórski	Górnik eksploatacji podziemnej	0,03	Dekarz	0,11	Murarz	0,01	Ślusarz	0,01
legnicki	Technik budownictwa	0,02	Technik geodeta	0,1	Technik mechanik	0,03	Murarz	0,01
lubański	Rolnik	0,02	Mechanik –operator pojazdów i maszyn rolniczych	0,05	Krawiec	0,03	Technik handlowiec	0,03
lubiński	Blacharz samochodowy	0,06	Pracownik socjalny	0,06	Technik elektryk	0,05	Technik mechanik	0,02
lwówecki	Fryzjer	0,03	Krawiec	0,04	Technik handlowiec	0,03	Technik handlowiec	0,02
m. Jelenia Góra	Technik technologii drewna	0,02	Technik rolnik	0,04	Krawiec	0,07	Technik mechanik	0,01
m. Legnica	Krawiec	0,01	Krawiec	0,01	Technik ekonomista	0,01	Krawiec	0,01
polkowicki	Krawiec	0,01	Murarz	0,02	Mechanik – operator pojazdów rolniczych	0,01	Murarz	0,02
wołowski	Mechanik –operator pojazdów i maszyn rolniczych	0,02	Technik informatyk	0,14	Technik mechanik	0,05	Ślusarz	0,04
zgorzelecki	Krawiec	0,03	Krawiec	0,03	Technik ekonomista	0,02	Technik ekonomista	0,02
złotoryjski	Krawiec	0,01	Murarz	0,07	Technik handlowiec	0,01	Technik ekonomista	0,01
woj. dolnośląskie	Technik transportu kolejowego	0,01	Górnik eksploatacji podziemnej	0,01	Technik mechanizacji rolnictwa	0,01	Technik technologii odzieży	0,01

Źródło: jak w tabeli 4.37

Tablica 4.43. Zawody i specjalności według Klasyfikacji Zawodów i Specjalności o największym deficycie w powiatach regionu jeleniogórsko – legnickiego i woj. dolnośląskiego w latach 2006-2009, według liczby ofert pracy rejestrowanych w urzędach pracy . Stan w końcu okresu sprawozdawczego.

Powiat	Lata							
	2006		2007		2008		2009	
	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy
bolesławiecki	Pozostali pracownicy przy pracach prostych w	264	Robotnik gospodarczy	115	Pozostali pracownicy przy pracach	24	Przedstawiciel handlowy (przedstawiciel	29

	przemysle				prostych w przemysle		regionalny)	
glogowski	Pomocniczy pracownik przy konserwacji terenów zieleni	38	Robotnik gospodarczy	113	Meliorant	44	Meliorant	42
gorowski	Pozostali robotnicy pomocniczy w rolnictwie i pokrewni	122	Robotnik gospodarczy	155	Robotnik gospodarczy	94	Pracownik biurowy* (Technik prac biurowych*)	116
jaworski	Robotnik gospodarczy	402	Pozostali pracownicy przy pracach prostych w przemysle	32	Robotnik gospodarczy	184	Robotnik gospodarczy	190
jeleniogorski	Pozostali pracownicy przy pracach prostych w przemysle	18	Robotnik gospodarczy	207	Robotnik gospodarczy	150	Monter instalacji wentylacyjnych i klimatyzacyjnych	12
kamiennogorski	Konfeksjoner wyrobów gumowych	107	Monter podzespolow i zespolow elektronicznych	31	Robotnik gospodarczy	153	Doradca inwestycyjny	11
legnicki	Robotnik gospodarczy	282	Pracznia	35	Robotnik gospodarczy	250	Opiekun w domu pomocy społecznej	21
lubański	Monter podzespolow i zespolow elektronicznych	300	Formierz odlewnik	15	Pozostali pracownicy przy pracach prostych w przemysle	20	Ksiegowy (samodzielny)	10
lubiński	Bibliotekarz	13	Opiekunka dziecięca	17	Kierowca samochodu ciężarowego	542	Elektromonter instalacji elektrycznych	37
lwówecki	Opiekun w domu pomocy społecznej	19	Pomocniczy robotnik szklarniowy	21	Opiekunka dziecięca	13	Opiekun w domu pomocy społecznej	11
m. Jelenia Góra	Pozostali specjaliści administracji publicznej ...	23	Pozostali stolarze i pokrewni	10	Technik ochrony fizycznej osób i mienia	37	Konserwator budynków	21
m. Legnica	Monter składacz okien	15	Asystent usług pocztowych	24	Robotnik placowy	13	Pozostali robotnicy przy pracach prostych w przemysle	160
polkowicki	Wychowawca w placówkach oświatowych, wychowawczych i opiekuńczych	29	Mechanik maszyn i urządzeń przemysłowych	121	Kierowca samochodu ciężarowego	241	Pozostali robotnicy przy pracach prostych w przemysle	39

wołowski	Bibliotekarz*	7	Kierowca autobusu	16	Kasjer handlowy	37	Pracownik biurowy* (Technik prac biurowych*)	61
zgorzelecki	Opiekun w domu pomocy społecznej	25	Opiekun w domu pomocy społecznej	9	Pozostali technicy mechanicy	10	Pracownik biurowy* (Technik prac biurowych*)	152
złotoryjski	Operator maszyn do produkcji opakowań z papieru i tektury	12	Bufetowy barman	15	Robotnik leśny	13	Kamieniarz	21
woj. dolnośląskie	Operator maszyn tapicerskich	38	Operator maszyn tapicerskich	70	Maglarz	86	Urzędnik podatkowy	124

Źródło: jak w tabeli 4.37

Tablica 4.44. Zawody i specjalności według Klasyfikacji Zawodów i Specjalności o największej nadwyżce w powiatach regionu jeleniogórsko – legnickiego i woj. dolnośląskiego w latach 2006-2009, według liczby rejestrowanych bezrobotnych . Stan w końcu okresu sprawozdawczego.

Powiat	Lata							
	2006		2007		2008		2009	
	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych
bolesławiecki	Technik żywienia i gospodarstwa domowego*	62	Krawiec	64	Asystent ekonomiczny* (Technik ekonomista)	190	Asystent ekonomiczny* (Technik ekonomista)	212
głogowski	Technik budownictwa	118	Kucharz małej gastronomii	19	Technik mechanik	45	Technik technologii odzieży*	35
górowski	Stolarz meblowy	42	Technik mechanik	76	Mechanik samochodów osobowych	45	Ślusarz*	111
jaworski	Stolarz meblowy	59	Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym	50	Handlowiec* (Technik handlowiec*)	35	Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym	55
jeleniogórski	Pozostali mechanicy	163	Ekonomista	30	Tokarz	26	Asystent	44

	pojazdów samochodowych						ekonomiczny* (Technik ekonomista)	
kamiennogórski	Pozostali mechanicy pojazdów samochodowych	152	Pozostali mechanicy pojazdów samochodowych	82	Murarz	74	Ślusarz*	131
legnicki	Technik budownictwa*	98	Technik mechanik*	58	Mechanik samochodów osobowych	37	Murarz*	87
lubański	Pozostali stolarze i pokrewni	60	Technik elektronik*	31	Krawiec*	31	Handlowiec* (Technik handlowiec*)	29
lubiński	Pozostali pracownicy obsługi biurowej gdzie indziej nie sklasyfikowani	257	Pozostali pracownicy obsługi biurowej gdzie indziej niesklasyfikowani	84	Technik elektryk	10	Szwaczka	70
lwówecki	Technik mechanik*	148	Technik elektronik*	13	Handlowiec* (Technik handlowiec*)	33	Handlowiec* (Technik handlowiec*)	41
m. Jelenia Góra	Technik mechanik*	138	Technik budownictwa*	47	Krawiec*	29	Technik mechanik*	67
m. Legnica	Krawiec*	195	Krawiec*	99	Asystent ekonomiczny* (Technik ekonomista)	145	Krawiec*	96
polkowicki	Krawiec*	99	Murarz*	59	Pedagog	13	Murarz*	59
wołowski	Ekonomista	231	Ekonomista	101	Technik mechanik	20	Kucharz*	23
zgorzelecki	Malarz budowlany	51	Technik budownictwa*	33	Asystent ekonomiczny* (Technik ekonomista)	157	Asystent ekonomiczny* (Technik ekonomista)	174
złotoryjski	Krawiec*	168	Murarz	61	Handlowiec* (Technik handlowiec*)	82	Asystent ekonomiczny* (Technik ekonomista)	102

Woj. dolnośląskie	Pozostali technicy technologii żywności	573	Górnik eksploatacji podziemnej	502	Rolnik produkcji roślinnej zwierzęcej* (Zawód szkolny Rolnik)	540	Technik mechanik*	4676
----------------------	--	-----	-----------------------------------	-----	---	-----	----------------------	------

Źródło: jak w tabeli 4.37

Tablica 4.45. Zawody i specjalności według Klasyfikacji Zawodów Kształconych o największym deficycie w powiatach regionu jeleniogórsko – legnickiego i woj. dolnośląskiego w latach 2006-2009 według liczby ofert pracy rejestrowanych w urzędach pracy. Stan w końcu okresu sprawozdawczego.

Powiat	Lata							
	2006		2007		2008		2009	
	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy
bolesławiecki	Monter izolacji budowlanych	31	Opiekunka dziecięca	3	Technik ochrony fizycznej osób i mienia	56	Technik prac biurowych	180
głogowski	Opiekunka dziecięca	17	Pracownik socjalny	8	Posadzkarz	7	Kamieniarz	5
górowski	Opiekun w domu pomocy społecznej	9	Opiekunka dziecięca	8	Technik prac biurowych	78	Technik prac biurowych	116
jaworski	Opiekun w domu pomocy społecznej	25	Opiekun w domu pomocy społecznej	6	Opiekun w domu pomocy społecznej	9	Opiekun w domu pomocy społecznej	5
jeleniogórski	Opiekun w domu pomocy społecznej	13	Bibliotekarz	4	Opiekun w domu pomocy społecznej	6	Rzeźnik-wędliniarz	2
kamiennogórski	Tapicer	20	Tapicer	2	Technik prac biurowych	108	Technik prac biurowych	86
legnicki	Bibliotekarz	6	Kamieniarz	5	Opiekun w domu pomocy społecznej	17	Opiekun w domu pomocy społecznej	21
lubański	Terapeuta zajęciowy	2	Terapeuta zajęciowy	1	Technik prac biurowych	108	Technik prac biurowych	52
lubiński	Bibliotekarz	13	Opiekunka dziecięca	17	Cieśla	64	Technik spedytor	6
lwówecki	Opiekun w domu pomocy społecznej	19	Technik usług kosmetycznych	3	Opiekunka dziecięca	13	Opiekun w domu pomocy społecznej	11
m. Jelenia Góra	Bibliotekarz	7	Bibliotekarz	6	Technik ochrony fizycznej osób i mienia	37	Technik ochrony fizycznej osób i mienia	41
m. Legnica	Bibliotekarz	22	Bibliotekarz	5	Posadzkarz	10	Bibliotekarz	20

polkowicki	Animator kultury	13	Opiekunka dziecięca	6	Kelner	25	Terapeuta zajęciowy	6
wołowski	Bibliotekarz	7	Technik usług kosmetycznych	2	Technik prac biurowych	124	Technik prac biurowych	61
zgorzelecki	Opiekun w domu pomocy społecznej	25	Opiekun w domu pomocy społecznej	9	Technik prac biurowych	163	Technik prac biurowych	152
złotoryjski	Opiekunka dziecięca	9	Kamieniarz	4	Technik prac biurowych	207	Kamieniarz	21
Woj. dolnośląskie	Pracownik pomocniczy obsługi hotelowej	22	Operator maszyn i urządzeń do obróbki plastycznej	122	Operator maszyn i urządzeń do obróbki plastycznej	346	Asystent osoby niepełnosprawnej	78

Źródło: jak w tabeli 4.37

Tablica 4.46. Zawody i specjalności według Klasyfikacji Zawodów Kształconych o największej nadwyżce w powiatach regionu jeleniogórsko – legnickiego i woj. dolnośląskiego w latach 2006-2009, według liczby bezrobotnych. Stan w końcu okresu sprawozdawczego.

Powiat	Lata							
	2006		2007		2008		2009	
	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych
bolesławiecki	Blacharz samochodowy	65	Krawiec	64	Technik ekonomista	190	Technik ekonomista	212
głogowski	Technik ogrodnik	47	Technik usług kosmetycznych	12	Technik mechanik	45	Technik technologii odzieży	35
górowski	Technik rolnik	56	Technik informatyk	12	Ślusarz		Ślusarz	111
jaworski	Górnik eksploatacji podziemnie	32	Krawiec	24	Technik handlowiec	35	Ślusarz	79
jeleniogórski	Technik budownictwa	45	Murarz	55	Ślusarz	57	Technik ekonomista	44
kamiennogórski	Górnik eksploatacji podziemnie	36	Dekarz	9	Murarz	74	Ślusarz	131
legnicki	Technik budownictwa	98	Technik geodeta	10	Technik mechanik	40	Murarz	87
lubański	Rolnik	59	Mechanik –operator pojazdów i maszyn	21	Krawiec	31	Technik handlowiec	29

			rolniczych					
łubiński	Blacharz samochodowy	17	Pracownik socjalny	16	Technik elektryk	19	Technik mechanik	50
lwówecki	Fryzjer	30	Krawiec	26	Technik handlowiec	33	Technik handlowiec	41
m. Jelenia Góra	Technik technologii drewna	59	Technik rolnik	24	Krawiec*	29	Technik mechanik	67
m. Legnica	Krawiec	195	Krawiec	99	Technik ekonomista	145	Krawiec	96
polkowicki	Krawiec	99	Murarz	59	Mechanik – operator pojazdów rolniczych	10	Murarz	59
wołowski	Mechanik –operator pojazdów i maszyn rolniczych	55	Technik informatyk	7	Technik mechanik	20	Ślusarz	49
zgorzelecki	Krawiec	77	Krawiec	37	Technik ekonomista	157	Technik ekonomista	174
złotoryjski	Krawiec	168	Murarz	61	Technik handlowiec	82	Technik ekonomista	102
woj. dolnośląskie	Technik transportu kolejowego	113	Technik technologii chemicznej	75	Rolnik	540	Technik technologii odzieży	730

Źródło: jak w tabeli 4.37

Spis tabel

Tabela 1.1. Ludność w województwie dolnośląskim oraz podregionach jeleniogórskim i legnicko-głogowskim w latach 2006-2008 oraz prognoza na lata 2010 i 2020

Tabela 1.2. Gęstość zaludnienia i wskaźniki urbanizacji w województwie dolnośląskim oraz podregionach jeleniogórskim i legnicko-głogowskim w latach 2006-2008

Tabela 1.3. Współczynniki feminizacji w województwie dolnośląskim oraz podregionach jeleniogórskim i legnicko-głogowskim w latach 2006-2008

Tabela 1.4. Udział ludzi starszych (65+) w ludności ogółem oraz wartości wskaźnika starzenia się dla województwa dolnośląskiego oraz podregionów jeleniogórskiego i legnicko-głogowskiego w latach 2006-2008.

Tabela 1.5. Ludność według ekonomicznych grup wieku w województwie dolnośląskim oraz podregionach jeleniogórskim i legnicko-głogowskim w latach 2006-2008

Tabela 1.6. Współczynniki juvenilności w powiatach podregionu jeleniogórskiego i legnicko-głogowskiego.

Tabela 1.7. Wskaźniki obciążenia demograficznego w województwie dolnośląskim oraz podregionach jeleniogórskim i legnicko-głogowskim w latach 2006-2008

Tabela 1.8. Liczba i struktura pracujących w województwie dolnośląskim (łącznie z rolnictwem indywidualnym) oraz regionie jeleniogórsko-legnickim według sektorów ekonomicznych w latach 2006-2008.

Tabela 1.9 Bezrobocie rejestrowane w województwie oraz zmiany liczby bezrobotnych w województwie dolnośląskim oraz podregionach jeleniogórskim i legnicko-głogowskim w latach 2006-2009.

Tabela 1.10. Stopa bezrobocia w województwie dolnośląskim i podregionach w latach 2006-2009

Tabela 1.11. Stan i struktura bezrobotnych według wybranych cech demograficznych i społecznych w województwie dolnośląskim i podregionach jeleniogórskim i legnicko-głogowskim na koniec 2009 r.

Tabela 1.12. Dynamika liczby bezrobotnych w według wybranych cech demograficznych i społecznych w województwie dolnośląskim i podregionach jeleniogórskim i legnicko-głogowskim w latach 2007-2009 w stosunku do końca okresu poprzedniego.

Tabela 2.1 Klasyfikacja powiatów regionu jeleniogórsko-legnickiego ze względu na odsetek ludności z wykształceniem wyższym wg spisów powszechnych

Tabela 2. 2 Klasyfikacja powiatów regionu jeleniogórsko-legnickiego ze względu na odsetek ludności z wykształceniem średnim ogólnym i zawodowym wg spisów powszechnych

Tabela 2. 3 Klasyfikacja powiatów regionu jeleniogórsko-legnickiego ze względu na odsetek ludności z wykształceniem zasadniczym zawodowym wg spisów powszechnych

Tabela 2.4. Klasyfikacja powiatów regionu jeleniogórsko-legnickiego ze względu na odsetek ludności z wykształceniem podstawowym i niepełnym podstawowym wg spisów powszechnych

Tabela 2.5. Poziom wykształcenia ludności woj. dolnośląskiego w wieku 15 lat i więcej w latach 2002 – 2008 wg BAEL (dane średnioroczne)

Tabela 2.6 Liczba szkół zasadniczych zawodowych dla młodzieży bez specjalnych w latach 1998-2008 w powiatach regionu jeleniogórsko-legnickiego

Tabela 2.7 Liczba szkół średnich zawodowych dla młodzieży bez specjalnych w latach 1998-2008 w powiatach regionu jeleniogórsko-legnickiego

Tabela 2.8 Liczba liceów ogólnokształcących dla młodzieży bez specjalnych w latach 1998-2008 w powiatach regionu jeleniogórsko-legnickiego

Tabela 2.9 Liczba liceów profilowanych dla młodzieży bez specjalnych w latach 2002-2008 w powiatach regionu jeleniogórsko-legnickiego

Tabela 2.10 Uczniowie w zasadniczych szkołach zawodowych dla młodzieży bez specjalnych w latach 1998-2008 w powiatach regionu jeleniogórsko-legnickiego

Tabela 2.11 Uczniowie w średnich szkołach zawodowych dla młodzieży bez specjalnych w latach 1998-2008 w powiatach regionu jeleniogórsko-legnickiego

Tabela 2.12 Uczniowie w liceach ogólnokształcących dla młodzieży bez specjalnych w latach 1998-2008 w powiatach regionu jeleniogórsko-legnickiego

Tabela 2.13 Uczniowie w liceach profilowanych dla młodzieży bez specjalnych w latach 2002-2008 w powiatach regionu jeleniogórsko-legnickiego

Tabela 2.14 Absolwenci w zasadniczych szkołach zawodowych dla młodzieży bez specjalnych w latach 1998-2008 w powiatach regionu jeleniogórsko-legnickiego

Tabela 2.15 Absolwenci w średnich szkołach zawodowych dla młodzieży bez specjalnych w latach 1998-2008 w powiatach regionu jeleniogórsko-legnickiego

Tabela 2.16 Absolwenci w liceach ogólnokształcących dla młodzieży bez specjalnych w latach 1998-2008 w powiatach regionu jeleniogórsko-legnickiego

Tabela 2.17 Absolwenci w liceach profilowanych dla młodzieży bez specjalnych w latach 2005-2008 w powiatach regionu jeleniogórsko-legnickiego

Tabela 2.18 Absolwenci wg. zawodów w roku 2008 w regionie jeleniogórsko-legnickim

Tabela 2.19 Wskaźnik zdawalności egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w regionie jeleniogórsko-legnickim w wygranych zawodach wg powiatów w 2004 r

Tabela 2.20 Wskaźnik zdawalności egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w regionie jeleniogórsko-legnickim w wygranych zawodach wg powiatów w 2005 r

Tabela 2.21 Wskaźnik zdawalności egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w regionie jeleniogórsko-legnickim w wygranych zawodach wg powiatów w 2006 r

Tabela 2.22 Wskaźnik zdawalności egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w regionie jeleniogórsko-legnickim w wygranych zawodach wg powiatów w 2007 r

Tabela 2.23 Wskaźnik zdawalności egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w regionie jeleniogórsko-legnickim w wygranych zawodach wg powiatów w 2008 r

Tabela 2.24 Wskaźnik zdawalności egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w regionie jeleniogórsko-legnickim w wygranych zawodach wg powiatów w 2009 r

Tabela 3.1. Wzrost bezrobocia w grudniu w latach 1999-2006

Tabela 3.2. Zestawienie porównawcze bilansu sytuacji na rynku pracy Dolnego Śląska w grudniu w latach 1999 – 2007

Tabela 3.3. Ranking zawodów o największej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych

Tabela 3.4. Porównanie liczby zgłoszonych ofert pracy w I-półroczu 2009 roku w zawodach nadwyżkowych i deficytowych według wielkich grup zawodów

Tabela 3.5. Oferty pracy w zawodach deficytowych

Tabela 3.6. Skala wzrostu liczby zarejestrowanych bezrobotnych w okresie 30. VI. 2008 – 30. VI. 2009 oraz skala zmian struktury zawodowej bezrobotnych na koniec czerwca 2008 i 2009 roku według wielkich grup zawodów

Tabela 3.7. Zgłoszone oferty pracy w zawodach deficytowych 2007-2009

Tabela 3.8. Zgłoszone oferty pracy w zawodach nadwyżkowych 2007-2009

Tabela 3.9. Liczba szkół poszczególnych typów szczebla ponadgimnazjalnego i wyższego na Dolnym Śląsku w latach 2005 i 2008

Tabela 3.10. Oferowane specjalności w szkołach zawodowych w roku 2009

Tabela 3.11. Oferowane specjalności w technikach i szkołach policealnych w roku 2009

Tabela 3.12. Liczba absolwentów szkół w powiatach od gimnazjum po szkoły licealne w roku 2009

Tabela 3.13. Struktura grup wielkich klasyfikacji i poziomy kwalifikacji

Tabela 3.14. Statystyki opisowe dla najważniejszych kompetencji w grupach zawodowych w opiniach pracodawców.

Tabela 3.15. Statystyki opisowe dla najważniejszych kompetencji w opiniach osób zatrudnionych przy projektach

Tabela 3.16. Porównanie oczekiwanych kompetencji ze względu na płeć – wyniki testu istotności różnic t Studenta

Tabela 3.17. Hierarchia oczekiwanych kompetencji w zależności od płci (na podstawie średnich)

Tabela 3.18. Czynniki sukcesu w opiniach specjalistów i menedżerów sfery budżetowo – finansowej, istotność różnic między kobietami i mężczyznami, wyniki testu istotności różnic

Tabela 3.19. Hierarchia czynników sukcesu zawodowego u kobiet i mężczyzn

Tabela 3.20. Czynniki motywujące do pracy w opinii pracowników

Tabela 3.21. Czynniki demotywujące w opinii pracowników

Tabela 4.1. Bezrobocie w podregionie jeleniogórsko – legnickim według zadanych cech, w latach 2006-2009. Stan na koniec I półrocza.

Tabela 4.2. Bezrobocie w województwie dolnośląskim według zadanych cech, w latach 2006-2009. Stan na koniec I półrocza.

Tabela 4.3. Dynamika bezrobocia w podregionie jeleniogórsko – legnickim według zadanych cech, w latach 2006-2009. Stan na koniec I półrocza

Tabela 4.4. Dynamika bezrobocia w województwie dolnośląskim według zadanych cech, w latach 2006-2009. Stan na koniec I półrocza.

Tabela 4.5 Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu bolesławieckiego, w latach 2006-2009. Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Tabela 4.6 Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu głogowskiego, w latach 2006-2009. Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Tabela 4.7 Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu górowskiego, w latach 2006-2009. Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Tabela 4.8 Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu jaworskiego, w latach 2006-2009. Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Tabela 4.9 Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu m. Jelenia Góra, w latach 2006-2009. Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Tabela 4.10 Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu jeleniogórskiego, w latach 2006-2009. Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Tabela 4.11 Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu kamiennogórskiego, w latach 2006-2009. Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Tabela 4.12 Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu m. Legnica w latach 2006-2009. Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Tabela 4.13 Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu legnickiego w latach 2006-2009. Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Tabela 4.14 Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu lubańskiego w latach 2006-2009. Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Tabela 4.15 Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu lubińskiego w latach 2006-2009. Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Tabela 4.16. Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu lwóweckiego w latach 2006-2009. Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Tabela 4.17. Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu polkowickiego w latach 2006-2009. Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Tabela 4.18. Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu wołowskiego w latach 2006-2009. Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Tabela 4.19 Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu zgorzeleckiego w latach 2006-2009. Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Tabela 4.20. Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy powiatu złotoryjskiego w latach 2006-2009. Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Tabela 4.21. Zawody i specjalności o największej liczbie bezrobotnych i odpowiadający im bezrobotni absolwenci na rynku pracy woj. dolnośląskiego w latach 2006-2009. Stan w końcu okresy sprawozdawczego.

Tabela 4.22 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu bolesławieckiego, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Tabela 4.23 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu głogowskiego, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Tabela 4.24 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu górowskiego, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Tabela 4.25 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu jaworskiego, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Tabela 4.26 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu m. Jelenia Góra, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Tabela 4.27 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu jeleniogórskiego , w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Tabela 4.28 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu kamiennogórskiego , w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Tabela 4.29 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu m. Legnica, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Tabela 4.30 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu legnickiego, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Tabela 4.31 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu lubańskiego, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Tabela 4.32 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu lubińskiego, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Tabela 4.33 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu lwóweckiego, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Tabela 4.34 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu polkowickiego, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Tabela 4.35 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu wołowskiego, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Tabela 4.36 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu zgorzeleckiego, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Tabela 4.37 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy powiatu złotoryjskiego, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Tabela 4.38 Zawody i specjalności o największej liczbie ofert pracy rejestrowanych w urzędzie pracy na rynku pracy woj. dolnośląskiego, w latach 2006-2009. Stan w okresie sprawozdawczym.

Tabela 4.39 Zawody i specjalności według Klasyfikacji Zawodów i Specjalności o największym deficycie w powiatach regionu jeleniogórsko – legnickiego i woj. dolnośląskiego w latach 2006-2009, według stanu w końcu okresu sprawozdawczego.

Tabela 4.40 Zawody i specjalności według Klasyfikacji Zawodów i Specjalności o największej nadwyżce w powiatach regionu jeleniogórsko – legnickiego i woj. dolnośląskiego w latach 2006-2009, według stanu w końcu okresu sprawozdawczego.

Tabela 4.41. Zawody i specjalności według Klasyfikacji Zawodów Kształconych o największym deficycie w powiatach regionu jeleniogórsko – legnickiego i woj. dolnośląskiego w latach 2006-2009, według stanu w końcu okresu sprawozdawczego.

Tabela 4.42. Zawody i specjalności według Klasyfikacji Zawodów Kształconych o największej nadwyżce w powiatach regionu jeleniogórsko – legnickiego i woj. dolnośląskiego w latach 2006-2009, według stanu w końcu okresu sprawozdawczego.

Tabela 4.43. Zawody i specjalności według Klasyfikacji Zawodów i Specjalności o największym deficycie w powiatach regionu jeleniogórsko – legnickiego i woj. dolnośląskiego w latach 2006-2009, według liczby ofert pracy rejestrowanych w urzędach pracy . Stan w końcu okresu sprawozdawczego.

Tabela 4.44. Zawody i specjalności według Klasyfikacji Zawodów i Specjalności o największej nadwyżce w powiatach regionu jeleniogórsko – legnickiego i woj. dolnośląskiego w latach 2006-2009, według liczby rejestrowanych bezrobotnych . Stan w końcu okresu sprawozdawczego.

Tabela 4.45. Zawody i specjalności według Klasyfikacji Zawodów Kształconych o największym deficycie w powiatach regionu jeleniogórsko – legnickiego i woj. dolnośląskiego w latach 2006-2009 według liczby ofert pracy rejestrowanych w urzędach pracy. Stan w końcu okresu sprawozdawczego.

Tabela 4.46. Zawody i specjalności według Klasyfikacji Zawodów Kształconych o największej nadwyżce w powiatach regionu jeleniogórsko – legnickiego i woj. dolnośląskiego w latach 2006-2009, według liczby bezrobotnych. Stan w końcu okresu sprawozdawczego.

Spis rysunków i wykresów

Rysunek 1.1. Przyrost naturalny w województwie dolnośląskim oraz podregionach jeleniogórskim i legnicko-głogowskim w latach 2006-2008

Rysunek 1.2. Gęstość zaludnienia w powiatach podregionu jeleniogórskiego w latach 2006-2008.

Rysunek 1.3. Gęstość zaludnienia w powiatach podregionu legnickiego-głogowskiego w latach 2006-2008

Rysunek 1.4. Współczynniki urbanizacji w powiatach podregionu jeleniogórskiego w 2008 r.

Rysunek 1.5. Współczynniki urbanizacji w powiatach podregionu legnicko-głogowskiego w 2008 r.

Rysunek 1.6. Struktura ludności według płci i wieku w województwie dolnośląskim w 2008 r.

Rysunek 1.7. Struktura ludności według płci i wieku w podregionie jeleniogórskim w 2008 r.

Rysunek 1.8. Struktura ludności według płci i wieku w podregionie legnicko-głogowskim w 2008 r.

Rysunek 1.9. Zmiany ludności według ekonomicznych grup wieku (w %) w województwie dolnośląskim oraz podregionach jeleniogórskim i legnicko-głogowskim w roku 2008 w stosunku do roku 2006.

Rysunek 1.10. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w województwie dolnośląskim oraz podregionach jeleniogórskim i legnicko-głogowskim w 2008 r.

Rysunek 1.11. Struktura kobiet i mężczyzn według sektorów ekonomicznych grup wieku w podregionach jeleniogórskim i legnicko-głogowskim w 2008 r.

Rysunek 1.12. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w powiatach podregionu jeleniogórskiego w 2008 r.

Rysunek 1.13. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w powiatach podregionu legnicko-głogowskiego w 2008 r.

Rysunek 1.14. Wskaźniki obciążenia demograficznego w powiatach podregionu jeleniogórskiego w 2008 roku.

Rysunek 1.15. Wskaźniki obciążenia demograficznego w powiatach podregionu legnickiego-głogowskiego w 2008 roku.

Rysunek 1.16. Zmiany (w %) w liczbie pracujących w sektorach ekonomicznych w województwie dolnośląskim w roku 2008 w stosunku do roku 2006

Rysunek 1.17. Zmiany (w %) w liczbie pracujących w sektorach ekonomicznych w podregionie jeleniogórskim w roku 2008 w stosunku do roku 2006

Rysunek 1.18. Zmiany (w %) w liczbie pracujących w sektorach ekonomicznych w podregionie legnicko-głogowskim w roku 2008 w stosunku do roku 2006.

Rysunek. 1.19. Struktura pracujących według sektorów ekonomicznych w powiatach podregionu jeleniogórskiego w 2008 r.

Rysunek. 1.20. Struktura pracujących według sektorów ekonomicznych w powiatach podregionu legnicko-głogowskiego w 2008 r.

Rysunek. 1.21. Zmiany w liczbie pracujących według sektorów ekonomicznych w powiatach podregionu legnicko-głogowskiego w roku 2008

Rysunek. 1.22. Zmiany w liczbie pracujących według sektorów ekonomicznych w powiatach podregionu legnicko-głogowskiego w roku 2008

Rysunek 1.23. Struktura pracujących kobiet i pracujących mężczyzn według sektorów ekonomicznych w województwie dolnośląskim i podregionach jeleniogórskim i legnicko-głogowskim w 2008 r.

Rysunek 1.26. Zmiany liczby bezrobotnych (w %) w powiatach podregionu jeleniogórskiego w latach 2007-2009 w stosunku do końca okresu poprzedniego.

Rysunek 1.27. Zmiany liczby bezrobotnych (w %) w powiatach podregionu legnicko-głogowskiego w latach 2007-2009 w stosunku do końca okresu poprzedniego.

Rysunek 1.28. Stopa bezrobocia w województwie dolnośląskim i podregionach w kwartałach latach 2006-2009

Rysunek 1.29. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiatach podregionu legnicko-głogowskiego w kwartałach lat 2006-2009.

Rysunek 1.30. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiatach podregionu jeleniogórskiego w kwartałach lat 2006-2009.

Rysunek 1.31. Struktura bezrobotnych według płci w powiatach podregionu jeleniogórskiego w latach 2006-2009

Rysunek 1.32. Struktura bezrobotnych według płci w powiatach podregionu legnicko-głogowskiego w latach 2006-2009

Rysunek 1.33. Struktura bezrobotnych według wieku w powiatach podregionu jeleniogórskiego w latach 2006-2009

Rysunek 1.34. Struktura bezrobotnych według wieku w powiatach podregionu legnicko-głogowskiego w latach 2006-2009

Rysunek 1.35. Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy w powiatach podregionu jeleniogórskiego w latach 2006-2009

Rysunek 1.36. Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy w powiatach podregionu jeleniogórskiego w latach 2006-2009

Rysunek 1.37. Struktura bezrobotnych według wykształcenia w powiatach podregionu jeleniogórskiego w latach 2006-2009

Rysunek 1.38. Struktura bezrobotnych według wykształcenia w powiatach podregionu jeleniogórskiego w latach 2006-2009

Rysunek 1.39. Struktura bezrobotnych według stażu pracy w powiatach podregionu jeleniogórskiego w latach 2006-2009

Rysunek 1.40. Struktura bezrobotnych według stażu pracy w powiatach podregionu legnicko-głogowskiego w latach 2006-2009

Wykres 2.1 Udział uczniów w szkołach z zawodem i bez zawodu w woj. dolnośląskim w latach 1998 – 2008

Wykres 2. 2 Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych w woj. dolnośląskim w latach 1998- 2008 (w tys.)

Wykres 2.3 Szkoły ponadgimnazjalne w woj. dolnośląskim w latach 1998- 2008

Rysunek 3.1. Skala porównawcza bezrobocia rejestrowanego w województwie dolnośląskim według stanu na koniec grudnia w latach 1999 – 2006

Rysunek 3.2. Skala porównawcza bezrobocia rejestrowanego w województwie dolnośląskim według stanu na koniec grudnia w latach 1999 – 2007

Rysunek 3.3. Skala spadku /wzrostu/ bezrobocia w województwie dolnośląskim w latach 1999 – 2008

Rysunek 3.4. Skala wzrostu, spadku bezrobocia na Dolnym Śląsku w okresie styczeń - listopad w latach 1999 – 2009

Rysunek 3.5. System oświaty i edukacji w Polsce

Rysunek 3.6. Liczebności typów szkół w województwie dolnośląskim w latach 2008 i 2005

Rysunek 3.7. Struktura typów szkół w województwie dolnośląskim w latach 2008 i 2005 Wychowania 2005-2008

Rysunek 3.8. Oferta edukacyjno-szkoleniowa według powiatów 2008 na Dolnym Śląsku

Rysunek 3.9. Rozmieszczenie szkół ponadgimnazjalnych na terenie Dolnego Śląska 2008

Literatura

Hozier J.Z. *Demografia*, PWE, 2003

Regionalne badanie rynku pracy – województwo dolnośląskie. Raport końcowy. Dolnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. Wałbrzych 2007

Statystyka społeczna, Panek T., PWE, Warszawa 2007

Zasady metodyczne statystyki rynku pracy i wynagrodzeń, GUS, Warszawa 2008

Aspiracje i motywacje edukacyjne Polaków w latach 1993-2009, komunikat z badań CBOS BS/70/2009, Warszawa 2009

Ludność. Stan oraz struktura demograficzna i społeczno ekonomiczna. Województwo dolnośląskie. Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław 2003

Nowak E., *Metody taksonomiczne w klasyfikacji obiektów społeczno – gospodarczych*, PWE, Warszawa 1990

Raport z wyników Spisu Powszechnego 2002 w województwie dolnośląskim. Wykształcenie,
http://www.stat.gov.pl/wroc/67_363_PLK_HTML.htm

Słownik języka polskiego PWN, <http://sjp.pwn.pl/haslo.php?id=2484088>

Tyc W., *Kapitał ludzki jako zasób czynników wytwórczych*, w: *Teoretyczne aspekty gospodarowania*, red. D. Kopycińska, Katedra Mikroekonomii US, Szczecin 2005

Kowal J. (2004) „Czynniki sprzyjające sukcesowi zawodowemu w opiniach różnych grup pracowników”, [in:] Knecht Z., *Gospodarka, Rynek, Edukacja. Periodyk nr 9*, Wrocław

Kowal J. (2006) „Czynniki sukcesu zawodowego, motywacja pracy a poziom jakości życia pracowników” (introductory research report), [in:] Jakubów L. (editor), *Strategie rozwoju lokalnego*, WSZ „EDUKACJA”, Wrocław

Kowal J. (2006) „Informacyjne, filozoficzne i statystyczne aspekty badań jakościowych”, [in:] Knecht Z. (editor), *Gospodarka, Rynek, Edukacja*, Wydawnictwo WSZ EDUKACJA, Wrocław

Kowal J. (2007) „Motywacja pracy i czynniki sukcesu zawodowego a poczucie jakości życia pracowników” [in:] Klebaniuk J., (editor), *Oblicza nierówności społecznych*, ENETEIA, Warszawa, pp. 459-481

Kwiatkowska – Ciotucha D., Załuska U., Krupowicz J., Rólczyński T., Kowal J., Marszowski R., Tausz K. „Regionalne Badanie Rynku Pracy – województwo dolnośląskie”, www.rynek-Pracy.darr.pl/UserFiles/File/Analiza%20rynku_Raport%20II.pdf; DARR S. A. , ZPORR, EFS, Wałbrzych

Kowal J., Kwiatkowska-Ciotucha D., Krupowicz J., Załuska U., Stanisławczyk M. (2008) „Sytuacja i perspektywy zawodowe kobiet na rynku pracy województwa dolnośląskiego w świetle badań 2006-2007”, [in:] Knecht Z., (editor), *Periodyk Gospodarka-Rynek-Edukacja, no 13*, Wyższa Szkoła Zarządzania „Edukacja”, Wrocław

Kowal J., Kwiatkowska-Ciotucha D., Krupowicz J., Załuska U., Stanisławczyk (2007) *Monitorowanie dolnośląskiego rynku pracy, kompetencje pracowników określonych grup zawodowych a przeciwdziałanie bierności* (research report), [in:] ENETEIA, Wrocław

Kwiatkowska – Ciotucha D., Załuska U., Krupowicz J., Rólczyński T., Kowal J., Marszowski R., Tausz K. „Regionalne Badanie Rynku Pracy – województwo dolnośląskie. Raport końcowy”, Tom I, 2007 (editor), Dolnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego S. A., Wałbrzych, pp. 124-171

Kupczyk T. (1999) „Uwarunkowania sukcesów menedżera w warunkach transformacji” [in:] Listwan T., Chęłpa St. (Edit.), *Sukces w zarządzaniu Umiejętność Problemy kadrowo-*

zarządcze, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu, Wrocław pp.208-214

Kupczyk T.(2001) „Determinanty sukcesu polskiego menedżera - wyniki badań” [in:] Listwan T. (ed.), Witkowski St. (ed.), *Sukces w zarządzaniu. Umiejętność Problemy organizacyjno-zarządcze i psychospołeczne*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu, Wrocław, pp.160-167

Kwil-Skrzypińska, M. Protokół ze wspólnego posiedzenia Zespołów ds. dialogu, kultury i edukacji, ds. rynku pracy i gospodarki, ds. MSP, innowacji, polityki regionalnej z uwzględnieniem absorpcji środków unijnych Wojewódzkiej Komisji Dialogu Społecznego we Wrocławiu z dnia 6 marca 2008 roku

Listwan T, and Witkowski S.A., (1983) *Konkursowa metoda doboru kadr. Podstawowe problemy merytoryczno-metodyczne i organizacyjne*, TNOiK, Wrocław

Marciniak A.: Niewidzialne bariery awansu kobiet; www.kobieta.pl;27.01.2007

Penc, J. (2000) *Motywowanie w zarządzaniu*, Profesjonalna Szkoła Biznesu, Kraków

Stogdill R. M. (1974) *Handbook of leadership: A survey of theory and research*. New York: Free Press

Szepelska A., Poradnictwo zawodowe dla młodzieży a bezrobocie, (w:) Doradca zawodowy, nr 3/2007, s. 25-26.

Witkowski S. A. (editor), (2003) Psychologiczne wyznaczniki sukcesu w zarządzaniu, *Prace Psychologiczne LVII*, tom VI, Wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław

http://www.wiedzaplus2.ae.wroc.pl/pliki/seminaria/s3_oferty_educacyjne_i_szkoleniowe_na_dolnym_slasku.pdf; 10 marca 2010

<http://www.bip.dwup.pl/?id=310>; 10 marca 2010

Protokół ze wspólnego posiedzenia Zespołów ds. dialogu, kultury i edukacji ds. rynku pracy i gospodarki

ds. MSP, innowacji, polityki regionalnej z uwzględnieniem absorpcji środków unijnych